Architektonický Obzor.

1910

Ročník XLIV. 1910.

ZPRÁVY
SPOLKU ARCHITEKTŮV A INŽENÝRŮ V KRÁL. ČESKÉM.

REDAKTOROVÉ:
Prof. ANTONÍN CECHNER, prof. Dr. techn. ALOIS ČENSKÝ, Dr. techn. V. JANÁK, prof. JOSEF JEDLIČKA, inž. FRANT. MENCL, prof. KAREL NOVÁK, Dr. techn. JAR. PANTOFLÍČEK, inž. JOSEF PETŘÍK, inž. JOSEF RYŠAVÝ.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR.

Ročník IX.

REDAKTOROVÉ:

Arch. ANTONÍN CECHNER,
PROFESSOR C. K. STÁTNÍ PRŮMYSLOVÉ ŠKOLY NA SMÍCHOVĚ.

Arch. dr. ALOIS ČENSKÝ,
PROFESSOR C. K. ČESKÉ VYSOKÉ ŠKOLY TECHNICKÉ V PRAZE.

REDAKČNÍ KOMITÉT:

Arch. JAN KOULA,
professor c. k. české vysoké školy technické v Praze.

Arch. JOSEF VELFLÍK,
professor c. k. státní průmysl. školy na Smíchově.

Za redakci odpovídá: Arch. prof. ANT. CECHNER.

Majitel a vydavatel: Spolek architektův a inženýrů v král. Českém. — Tiskne »Politika« závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

Obsah IX. ročníku.

I. Články.

II. Návrhy původní.

III. Vyobrazení starých památek.

IV. Zprávy různé.

Články.

Soutěže.

Vypsané:

Vyřízené:

*) [illegible] k číslům »Zpráv Spolku arch. a inž.«

Zamýšlené:

Výstavy.

Sjezdy.

Nekrology.

Bibliografie.

Směs.

Přednášky.

Nadace.

ROČNÍK IX. ČÍS. 1.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 5. LEDNA 1910.

Národní dům města Smíchova.

Architekt Dr. Alois Čenský. — Tab. čís. 1., 2., 3., 4. a 5.

V třetím čísle minulého ročníku »Arch. Obzoru« byla uveřejněna celková situace bloku v bývalé botanické zahradě na Smíchově, na kterém postaveny »Národní dům« a »Ústřední tržnice pro drobný prodej«, jejíž projekt tamže publikován. V úvodě průvodního textu, tohoto projektu se týkajícího, bylo poukázáno mimo jiné na nedostatek společenských a spolkových místností, který byl příčinou, že obec Smíchovská odhodlala se k nákladné a rozsáhlé stavbě »Národního domu«, jehož návrh přinášíme v čísle přítomném.

»Národní dům města Smíchova«, kterýmž nápisem provedeným ze skelné mosaiky označena jest budova zvenčí, situován jest svým hlavním průčelím do třídy Královské a oddělen od Ústřední tržnice, ležící při ulici Presslově, restaurační zahradou, jež přístupna jest jednak z nově projektovaného náměstí a z nové bezejmenné dosud ulice, jednak pomocí terasy z budovy samé.

Místnosti, jež byly stavebním programem žádány, lze rozdělit do 4 skupin. První skupinu tvoří místnosti kavárenské a restaurační, veřejně přístupné, jež situovány jsou s potřebným příslušenstvím v souterrainu (lidová restaurace a kuželník) a v přízemí (kavárna a restaurace), druhou skupinu místnosti společenské, obsahující velký a malý sál, jež jsou od sebe odděleny předsálím, dále cukrárnu, dámský salon, kuřácký pokoj, galerii, promenoir a ostatní příslušenství; tyto místnosti umístěny jsou z části v I., z části v II. patře. Třetí skupina obsahuje místnosti spolkové, jež navrženy jsou v I. patře, a čtvrtou skupinu tvoří místnosti obytné, jež zaujímají II. patro, pro-

Situační pohled na Ústřední tržnici a Národní dům města Smíchova.
Arch. dr. A. Čenský.

jektované nad prvou částí budovy, ležící při ulici bezejmenné. Místnosti společenské a spolkové jsou dle stavebního programu přístupny samostatnými schodišti a tak seskupeny, aby v případě potřeby daly se současně upotřebiti.

V souterrainu střední části budovy situována jest ke třídě Královské lidová restaurace a zimní kuželník, kteréž místnosti jsou přístupny zvláštním vedlejším schodištěm, umístěným v předsíni (entrée) kavárenské, do které vchází se prostřednictvím levého vestibulu z Královské třídy. V levo od tohoto podružného schodiště jsou upraveny a předsíněmi isolovány toiletty dam a pánův. Ostatní prostory souterrainní levé části budovy vyhrazeny jsou sklepům pro palivo a skladišti zahradního nábytku. Zadní prostory sklepní střední části budovy, obrácené k restaurační zahradě, obsahují kotelnu o 4 kotlech pro ústřední topení parovzdušné, kdežto pravá část budovy v souterrainu obsahuje místnosti sloužící restauračnímu hospodářství, jako jsou lednice, ležácké sklepy na pivo Smíchovské a Plzeňské, vinné sklepy, spoušt na sudy, restaurační kuchyně se spižírnou, umývárnou, přípravnou a pod. Výčep piva jest umístěn po pravé části lidové restaurace v prostorné předsíni a současně přístupen ku prodeji piva »přes ulici« zvláštním vchodem a schodištěm z ulice bezejmenné.

V přízemí projektovány jsou ve střední části budovy rozsáhlé místnosti kavárenské, jež zaujímají celkem 406 m^2 plochy. Čítárna kavárenská obrácena jest k ulici Královské a rozdělena pomocí zasklených stěn v 6 menších oddělení — kojí, — jež jsou od sebe oddělena střední chodbou, uspořádanou v ose místnosti. Kulečníková síň přiléhá k restaurační zahradě, se kterou jest spojena rozsáhlou terasou; veliká okna této síně zařízena jsou na spouštění tak, že v létě lze terasy upotřebiti jako letní kavárny. Obě jmenované místnosti kavárenské jsou spojeny navzájem prostornou pasáží, jež jest zařízena z části jako herna šachu, z části jako čítárna. Z této pasáže jsou přístupny toiletty dam a pánův, umývárna, jakož i malá místnost s telefonem. Do místností kavárenských vchází se několika vchody; hlavní vchod umístěn jest v levém vestibulu budovy při Královské třídě projektovaném a vedoucím do předsíně a šatny kavárenské, z níž vchází se jednak do čítárny kavárenské, jednak do zmíněné již lidové restaurace. K předsíni kavárenské přiléhá také malá herna pro hru v karty, se zvláštním vchodem. Kuchyně kavárenská projektována jest při pravé čelní straně čítárny a jest pro kuchyňský personál přístupna z pravého vestibulu budovy, ležícího rovněž při třídě Královské; s čítárnou komunikuje prostřednictvím pětistranného zaskleného buffetu. Malé točité schody spojují tuto kuchyni s mezipatrem nad ní projektovaným, v němž umístěno jest příruční skladiště nádobí a potřeb kavárenských a pokoj služek.

V levé části budovy, obrácené do náměstí, umístěno jest hlavní schodiště [illegible] s rozsáhlými šatnami; tamtéž nalézají se i hlavní vchody k sálům kryté společnou markýzou. V pravé části budovy obrácené do ulice bezejmenné jsou projektovány místnosti restaurační, jichž celkové uspořádání [illegible] z připojeného půdorysu pří[illegible] [illegible] nepotřebuje tudíž bližšího vy[illegible] [illegible] jest tu umístěna i pří[illegible] [illegible] pokrmův, ná-

pojů a vedlejší schodiště pro personál, jež umožňuje snadnou obsluhu jak restaurace v souterrainu a v přízemí, tak i velkého a malého sálu, galerie a promenoiru v I. a II. patře, jakož i místností spolkových, projektovaných v I. patře při ulici bezejmenné, k nimž vede zvláštní dvouramenné schodiště.

Podobně jest patrno celkové uspořádání prvého patra z připojeného půdorysu. Střed zaujímá, jak přirozeno, nejvýznačnější místnost budovy — velký sál — obrácený do třídy Královské; malý sál, rovněž v příčné ose budovy ležící, obrácen jest do zahrady. Oba sály spojeny jsou navzájem prostřednictvím předsálí, do něhož vchází se jednak z hlavního schodiště sálového, jednak ze schodiště vedoucího k místnostem spolkovým. Velký sál má při pravé straně vyvýšenou estrádu, jež jest tak upravena, že může sloužiti i za koncertní podium. Pokud se tkne plošných výměr, měří velký sál s estrádou $393 + 40 = 433\ m^2$, malý sál 182 m^2 a předsálí 126 m^2, takže partie sálová zaujímá celkem plochy 741 m^2.

Levá část budovy obsahuje jako v přízemí hlavní schodiště a mimo to vedlejší místnosti sálové jako cukrárnu, dámský salon a kuřácký pokoj, toiletty dámské i pánské s předsíněmi, jež ku právě uvedeným pokojům, dámskému a kuřáckému, přiléhají. Zařízení těchto dvou pokojů bylo po přání městské rady vystaveno na jubilejní výstavě obchodní a živnostenské komory v Praze 1908 a poctěno zlatou medailí. Na pravo od partie sálové jsou projektovány místnosti spolkové, jež mají, jak již uvedeno, svoje samostatné schodiště. Celek

Příčný řez Národním domem města Smíchova.
Arch. dr. Al. Čenský.

jest tak seskupen, aby sály byly přístupny i z tohoto schodiště; z té příčiny přiléhá k čelu tohoto schodiště malá pomocná šatna, jíž upotřebí se při menších zábavách.

Velký sál prochází dvěma patry; v II. patře projektována je po celém jeho obvodu široká visutá galerie, jež je spojena s I. patrem dvěma vedlejšími schodišti, v čelech malého sálu ležícími. Schodiště ta vedou nejprve do promenoiru, ležícího nad předsálím a o 3 stupně nad galerií vyvýšeného. Nad estradou leží v II. patře veliký, stupňovitě upravený orkestr, do něhož vchází se ze schodiště spolkového. Podobně přístupný jest z tohoto schodiště i promenoir.

Jak z uvedeného popisu a připojených půdorysů vysvítá, jest o náležitý počet východův a o bezpečnost i pohodlí obecenstva postaráno měrou nebývalou.

V pravé části II. patra nad spolkovými místnostmi nalezá se byt restauratéra, byt topiče a pokoje pomocného personálu. Byty a pokoje ty přístupny jsou zmíněným již vedlejším schodištěm pro personál v přípravně zřízeným; k bytu restauratéra možno se též dostati po schodišti spolkovém.

Podkroví využitkováno jest v pravé části budovy pro prádelnu, žehlírnu, sušírnu a skladiště prádla stolního; mimo to nalezají se tu ještě 2 pokoje pro pomocný personál.

Pokud jde o vnitřní zařízení a výzdobu místností, zasluhují v prvé řadě zmínky lidová restaurace a kuželník, jež zdobeny jsou malbami figurálními. Souterrainní lidová restaurace jest zaklenuta křížovými klenbami a na výši 2 *m* obložena linkrustou. Případně a rázovitě vyplnil 8 polokruhových polí malbami malovanými temperou akademický malíř Láďa Novák ze Smíchova. K této restauraci přiléhající zimní kuželník jest 22 *m* dlouhý; vpředu přiléhá k němu menší pokoj — kuželna — se zvláštním vchodem. Od restaurace oddělen jest dřevěnými stěnami zasklenými kathedrálním sklem. Dlažba kuželníku jest asfaltová na betonovém podkladu. Kuželkáře může snad zajímati, že padání kuželek oznamuje se samočinně elektrickými signály světelnými, jež jsou na čelné stěně kuželníku umístěny v témže uspořádání jako kuželky; po spadnutí té které kuželky rozsvítí se vždy na stěně příslušná žárovka, jež samočinně shasne, jakmile kuželka postaví se na své místo. Toto elektrické ohlašování poražených kuželek jest — tuším — v Praze i celých Čechách jediné svého druhu a zavedeno po návrhu projektanta budovy. Stěny kuželníku jsou případně ozdobeny akademickým malířem J. Mayerem z Král. Vinohrad.

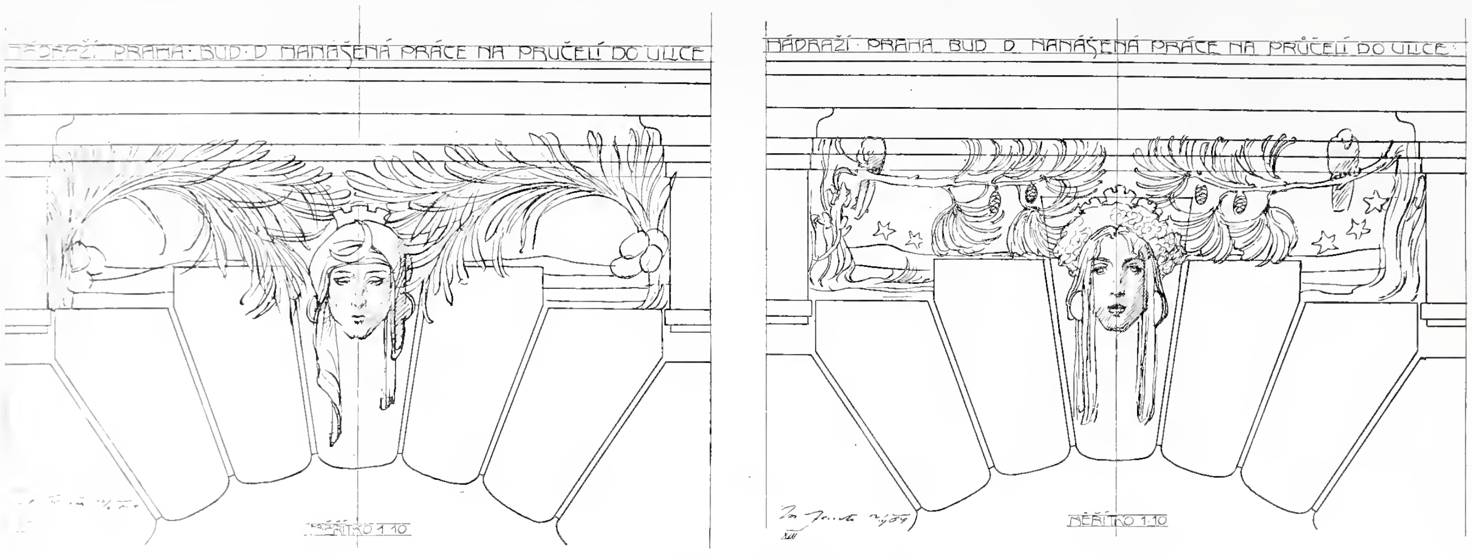
Přízemní místnosti kavárenské jsou obloženy ve výši 2 *m* deštěním z jilmového dřeva v přírodní barvě. Dělicí stěny kavárenské jsou ve vrchní části zaskleny fasetovaným zrcadlovým sklem do mosazných příčlí. V kulečníkové síni stojí 6 kulečníků nejnovější soustavy. Veškeré vnitřní zařízení kavárenské (stolky, kulečníky, židle, křesla z ohýbaného dřeva a pod.) bylo provedeno dle podrobných nákresů projektanta budovy; totéž platí i o veškerém ostatním zařízení budovy.

Pokud se tkne umělecké výzdoby průčelí, třeba poukázati na figurální fronton — alegorii hudby — projektovaný v Královské třídě nad velkým sálem, a na 6 cyklových figurálních výplní po stranách oken téhož sálu se nalézajících, kteréž práce byly provedeny a naneseny na místě dle modelů zhotovených akademickým sochařem prof. Josefem Pekárkem z Prahy. Výzdobu ornamentální provedl akademický sochař J. Mára z Karlína, nyní profesor na kamenické odborné škole v Hořicích.

Budova jest vytápěna kombinovaným topením parovzdušným; ve velkém sále upraveny jsou topné otvory také ve stropě; odvádění vzduchu děje se pak otvory uspořádanými při podlaze.

Národní dům města Smíchova: Figurální skupina středního risalitu do Královské třídy od prof. Josefa Pekárka.

Z výzdoby nádraží císaře Františka Josefa v Praze.
Arch. prof. J. Fanta.

Tyto ventilační průduchy spojují se na půdě v průduch jediný, který zaúsťuje do ventilační věže, která není tudíž motivem dekoračním, nýbrž projektována jest z důvodů čistě technických, což platí i o ostatních vížkách — vlastně deflektorech — nad partií schodišťovou a nad malým sálem upravených. Z centrálního topení jsou vyjmuty k výslovnému přání zástupcův obce místnosti restaurační v přízemí, místnosti spolkové v I. patře, jakož i byty a pokoje v II. patře, jež vytápějí se jednak kalorifery, jednak železnými a kachlovými kamny.

Osvětlení budovy jest vesměs elektrické, v místnostech kavárenských a restauračních jest mimo to zřízeno i reservní osvětlení plynové.

Po stránce konstruktivní třeba poukázati ke hlavnímu pilířovému schodišti, jež jest provedeno vesměs i s přiléhajícími chodbami z vyztuženého betonu. Stupně a podesty jsou obloženy karrarským mramorem; broušené stupnice jsou silné 4 *cm*, leštěné podstupnice 2 *cm*. Broušené desky dlažební na podestách mají rovněž tloušťku 2 *cm*. Části schodnic nad stupni jsou obloženy mramorem sliveneckým. Ukončující pilířky ve schodišti provedeny jsou pak z mramoru umělého; totéž platí i o dříkách a patkách sloupův a koutových pilířů oddělujících schodiště ve výši I. patra od přilehlých chodeb.

Podobně jsou konstruovány z vyztuženého betonu stropní valené klenby s lunetami ve velkém i malém sále. Stropy visuté, galerie velkého sálu, jakož i stropy nad místnostmi kavárenskými jsou rovněž z vyztuženého betonu; nosnou část tvoří tu však nosníky železné, nikoli jako v hlavním schodišti nosníky železobetonové.

Plocha restaurační zahrady, jež jest oproti náměstí ohraničena otevřenou pergolou, měří celkem 1712 m^2, z čehož připadá na dřevěné verandy ležící při podélné zdi tržnice 363 m^2, na záchody, krytý hospodářský dvorek, z něhož obsluhuje se zahrada a v němž umístěna jest i spoušť na sudy, jakož i na orkestr 142 m^2 tak, že vlastní restaurační zahrada zaujímá celkovou plochu 1207 m^2, k níž přistupuje ještě plocha letní kavárny na terase měřící 226 m^2. Jest tudíž tato zahradní restaurace jednou z největších v Praze; její úprava a zařízení vyžadovaly nákladu 56.656 K. Zastavěná plocha Národního domu obnáší celkem (bez letní terasy) 2178 m^2; úhrnný stavební náklad činí [illegible] zařízením 1,053.317 K, takže 1 m² zastavěné plochy [illegible] čítati na 183·61 K.

Se stavbou bylo započato počátkem stavební sezony r. 1907, budova pak odevzdána svému účelu 31. prosince 1908. Vrchním dozorem a řízením pověřen byl projektant budovy architekt Dr. Al. Čenský, administraci stavby vedl inženýr Eduard Mestek, [illegible] technické kanceláře, jejíž řiditelem jest vrchní staveb. [illegible] Adolf Duchoň.

[illegible] zednické a nádenické byly svěřeny na základě ofert[illegible] Bernardu Nedvědovi na Smíchově. Práce z vyztuženého betonu provedl stavitel J. Vildvald, práce kamenické K. Holub, práce tesařské J. Vlnas, vesměs ze Smíchova. Ústřední topení a větrání provedla »První Českomoravská továrna na stroje v Praze«. Práce malířské ve velkém a malém sále, v předsálí, lidové restauraci a kuželníku zadány byly Fr. Fröhlichovi z Prahy, ve hlavním schodišti, v čítárně kavárenské, kulečníkové síni a v ostatních přilehlých místnostech Frant. Zatočilovi z Kr. Vinohrad. Pravou část budovy ve všech patrech maloval J. Labuť ze Žižkova. Zařízení kavárny s příslušenstvím a kuřácký pokoj dodal J. Macoun ze Smíchova, kulečníky Frant. Žabokrtský v Praze, nábytek z ohybaného dřeva A. Stoupa v Praze. Dámský salon a zařízení v ostatních místnostech provedl J. Sadílek ze Smíchova. Zařízení a nábytek do spolkových místností, jež najala a svým nákladem zařídila Občanská Beseda na Smíchově, dodal Filip Křížek na Smíchově. Ostatní práce řemeslné a zařizovací byly provedeny téměř vesměs smíchovskými živnostníky.

Návrh na zastavění bloku *U, V, Z* a *Ch* rodinnými a dělnickými domky v Kročehlavech u Kladna.

Arch. F. Novotný. — Tab. č. 6.

Heslo doby — příjemné, zdravé a levné bydlení v pěkných domcích dle anglického »My house — my castle« nabývá dnes už víc a více půdy i u nás, kde tento směr architektonického tvoření dlouho byl zanedbáván, ano, ležel ladem. A můžeme hned s uspokojením konstatovati, že náprava a reforma dosavadního bydlení vnikla i tam, kde bychom čekali na její příchod zdánlivě delší dobu, že totiž v tomto směru český venkov předstihl královskou Prahu.

Také pokročilé Kročehlavy u Kladna nejnověji pokusily se o rozřešení této otázky. Obec Kročehlavská, rozparcelovavši více parcel k tomu účelu, dala sdělati plán na rozšíření polohy obce — geometrem, — který již v nedávné době schválen byl.

K tomu příhodné a terrainem svým vhodné místo pro ten případ nejlépe vykazuje blok svrchu uvedený, nacházející se na parc. č. 196/1, 195/3, 190/2, 189/3, na nichž autor měl navrhnouti domky, a to dělnické pro hutní mistry i rodinné pro střední stavy, a sice přízemní o 3 a 4 místnostech s příslušenstvím příp. podkrovím, ano i jednopatrové.

Každý domek pak sám o sobě má dvorek s příhodným vjezdem, zahrádku před i za stavením. Pokud se mu to poštěstilo, vidno z přílohy.

Na konec podotýkáme, že finanční zajištění celého tohoto velkého podniku — neboť jedná se o stavbu celého komplexu (cottage) — jest hotovou věcí a že již v době dohledné započne se se stavbou domků ve střední poloze bloku na své vlastní parcelle p. stav. J. Rus v Kročehlavech, který sám stavby provede a dle mých vlastních plánů detailních zhotoví.

[illegible] Prof. A. CECHNER a prof. dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. JAN KOULA a prof. J. VELFLÍK. — Za redakci odpovídá [illegible] A. CECHNER, prof. c. k. státní průmyslové školy na Smíchově. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCH. A INŽ. V KRÁL. ČESKÉM. — Tiskne »POLITIKA« závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ROČNÍK IX. ČÍS. 2.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 2. ÚNORA 1910.

Národní dům města Smíchova. — Pavilon pro hudbu v restaurační zahradě.
Arch. Dr. Al. Čenský.

Reklama na průčelí.

A. Cechner.

Domy, v nichž nachází se závod průmyslový neb obchodní, jsou i na venek nápadně upravovány a označovány, aby kolemjdoucí byli upozorněni na závod v domě se nalezající. Označování takové jest jaksi lákadlem či reklamou závodu. Reklama jest celkem dítě novější doby.

Druhdy skrývaly se i veliké podniky průmyslové i obchodní v místnostech často šerých, zevně jen nenápadně označených a celkem nepatrně se representujících. Návštěvník poznal bohatství závodu teprve, když vstoupil do místností za prodejnou či krámem se nacházejících, do rozsáhlých skladišť nebo dílen závodu.

Soutěž, konkurrence, zapudila znenáhla všecku tu bývalou skromnost a ostýchavost ve výběru prostředků reklamních, kteréž často svoji účinnost děkují hluboké znalosti lidí a jich slabostí na př. ješitnosti a zvědavosti.

Nejúčinnějším způsobem reklamy jest — vedle inserce — vykládání zboží ve výkladcích. Druhdy stačila pro ten účel okna v krámě, ale záhy se tato okna zvětšovala a hlavně snižovala tak, že zabírala plochy stejně veliké, ba i větší, než vlastní vchody, které druhdy bývaly největším otvorem do krámu vedoucím.

V přítomné době pak nacházíme celá přízemí do ulice prolomena velikými otvory zasklenými, kde celá tíže masivních pilířů meziokenních hlavních zdí průčelných spočívá na uzounkých kolmých nosnících, sestrojených ze železa neb vyztuženého betonu. Moderní člověk nabývá takto zcela jiného měřítka esthetického, neboť jeho důvěra — osvědčená již zkušeností — v pevnost úzkých těchto pilířů nedá mu vzniknouti obavě, že by mnohopatrové plné průčelí nad zasklenými přízemními otvory zhroutilo tyto kolmé pilíře nebo prolomilo dlouhé vodorovné architravy, jimiž jsou otvory přízemní přezděny.

Veliké výkladce vyplácejí se ovšem zřizovati pouze v ulicích, v nichž panuje živé proudění či frekvence obecenstva, neboť co byl by platen sebe větší a nádherněji vypravený výkladec, kdyby ulice, v němž se nachází, byla celý den tichá, liduprázdná, nebo byla špinavá, neb konečně příliš úzká. Příkladem jsou na př. ulice Ječná a horní část Václavského náměstí. Tyto ulice, dokud byly na obvodu města blíže hradeb, byly tiché, málo frekventované a proto tam nebylo téměř krámů, ale samé přízemní byty. Teprve když padly hradby a vznikly Vinohrady, staly se obě pasáže tyto živými tepnami, v nichž po celý den proudí obecenstvo. Následek toho byl, že o překot se z bývalých přízemních bytů tam zřizovaly krámy s pěknými výkladci. Také Škořepka jest příkladem, že dokud to byla úzká, klikatá a špinavá ulička, neměla krámů; teprve když byla rozšířena a srovnána, vznikly na obou stranách řady velkých krámů s výkladci.

Šířka ulice má ovšem také své meze; známo jest, že obchodům daří se nejlépe v ulicích jen o takové šířce, které umožňují, aby jdoucí po jedné straně viděl a rozeznal ještě výkladce na druhé straně ulice. Z té příčiny daří se také obchodům v takových ulicích na př. jako jest Ovocná, Celetná neb Železná lépe, než na širokých náměstích.

Též frekvence obecenstva — pokud má vliv na obchod — má své meze. Tam, kde jest přílišná a klopotná a kde nad to není přiměřeně širokých chodníků, tam vzdor lidnatosti ulice jest marně vynaložený obnos na nákladné výkladce, neboť tam obecenstvo, takřka hnáno v před proudem spěchajících, nemá možnosti oddati se pozorování vyloženého zboží. Příkladem podobné situace jsou krámy na předmostí a z části již na mostě Karlově.

V ulicích však, kde situace jest příznivа obchodu, zříme moderní domy s přízemními obchodními místnostmi s obrovskými výkladci, opatřenými jedinými tabulemi skla bez příčlí, které by překážely vhodnému vyložení zboží. Nehodí se ovšem pro každý obchod tyto ohromné výkladní skříně, neboť mnohé zboží žádá býti pozorováno z blízka, a celkem lze říci, že nad 3·50 *m* jen málo druhů zboží se vhodně dá vyložiti. Výkladní skříň hodící se pro zlaté neb hodinářské zboží má býti zcela jiných rozměrů i jinak upravena, než výkladec pro látky, hotové šaty neb pro nábytek.

Výška i šířka výkladce jest v přímém poměru s hloubkou; málo praktickým jest veliký v ploše, ale mělký výkladec, neboť zboží ve velkých kusech má zpravidla i třetí rozměr poměrný šířce a výšce.

Snaha co nejintensivnějšího využití průčelí pro obchodní účely přivodila používání nejen přízemí, ale i podzemí a polopatra (mezzaninu) jako obchodních místností s výkladci.

Podzemní výkladce jsou celkem drahé konstrukce a nemíjejí se s účelem jen tam, kde jest možnost sestrojiti je v dostatečné tloušťce, poměrné k hloubce. Neboť tam, kde podzemní šachta nemá dostatečné šířky, alespoň 80 *cm* od skla výkladce k ohradní mříži šachty, není obecenstvu ani dobře možno, vyložené v podzemí věci rozeznávati.

Aby zboží vyložené se co nejúčinněji praesentovalo, jest výhodno, když jest pozorovatelno se všech stran, tedy nejen z čela,

ale i z boků, někdy i ze zadu. Toho dociluje se vhodně obložením bočových stran pilířů, někdy i zadních stran výkladce, zrcadly.

Výkladce v mezzaninech se rovněž v poslední době hojně staví v obchodních domech nad krámy. Příčinou neposlední jich zřizování bývá aesthetický důvod, že spojí se přízemní krám s výkladcem nad ním v polopatře se nacházejícím v jediný velký motiv na př. arkádový. Jinak se ale polopatra hodí jen poměrně v obmezené míře pro reklamní výkladce, neboť nemohou se obyčejně zbožím úplně vyložiti, jelikož by v místnostech za nimi se nacházejících byla tma, a pak též proto, že jsou příliš vysoko, než aby mnohé druhy zboží se v nich vhodně daly vykládati. Jen na př. nábytek, velké kusy zboží konfekčního, hotových oděvů, některé druhy stavebních výrobků a pod. lze s úspěchem v polopatrových výkladcích aranžovati.

Ve velkých městech používá se mezzaninových otvorů k promítaným obrazům skioptikonem jako velice účinného reklamního prostředku.

Vedle výkladce jsou hlavním prostředkem upozorňovacím **nápisy a firmy**. Nápisy i obchodní v moci důmyslného architekta mohou býti prostředkem, kterým se průčelí vyzdobí. Zatím ale

Soutěžný návrh chlapecké a dívčí obecné školy v Písku. — II. cena.
Arch. a stav. Jan **Lošťák** a M. **Švejda** v Olomouci.

v skutečnosti vidíme, kterak i v nejživějších ulicích a na nejnákladnějších domech obchodní nápisy a firmy zhyzďují nejen průčelí vlastního domu, ale i celá pořadí i ulice. Honba za nápadností potlačí tu veškerý vkus. Mnozí obchodníci se domnívají, že přilákají obecenstvo obrovskými, křiklavými nápisy, zatím ale tito si mnohdy pomyslí, že kolik nevkusu v takovém nápise, tolik ho bude i na zboží a míjí barnumsky označované obchody.

Nejen u nás, ale i jinde jest hojně příkladů, kde veškerá architektura průčelí jest zpačena reklamními nápisy a firmami. Nevkusné jsou takové tabule z různých příčin: Nevhodným **umístěním**, **nepoměrnou velikostí**, neb konečně **neladným zabarvením**.

Nevhodně bývají umístěny obchodní nápisy a firmy tam, kde zakrývají podstatné části domovní architektury. Známe domy, na nichž architekt umístil po stranách portálu pěkné sochy, [illegible], kramář ale, mající v tomže domě obchod, [illegible] celý balkon ohyzdnými reklamními [illegible].

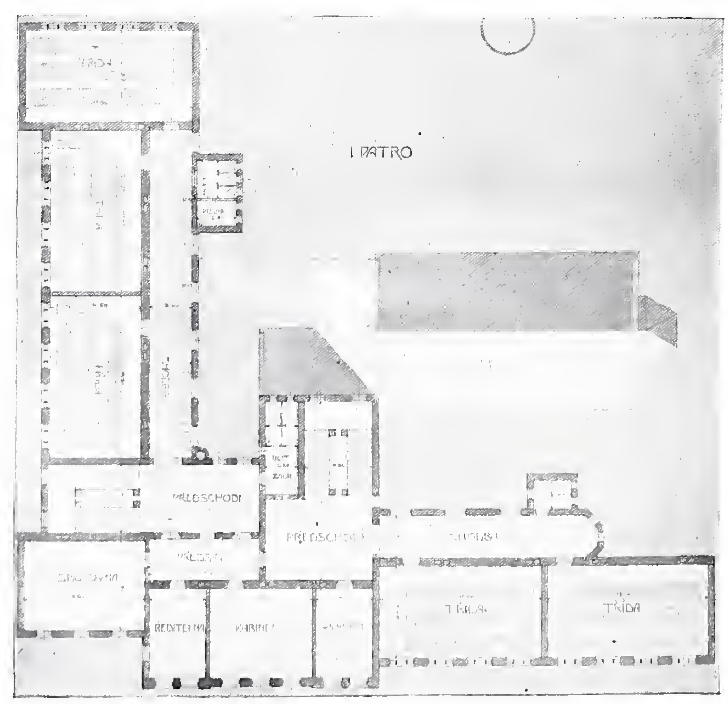
[illegible] často obchodní firmy na průčelí [illegible] průčelí a jeho součástem. Jedno[illegible] okna façady. Že takovým [illegible] a že místo aby naladilo po[illegible] patrně takový, jen za reklamou [illegible] vědom.

Mnohý obchodník jest toho názoru, když soused na pravo má zelenou firmu, soused na levo červenou, že vynikne náležitě, použije-li pro svoji firmu fialové barvy, neb dokonce na jedné a téže tabuli směsici více barev.

Soutěžný návrh chlapecké a dívčí obecné školy v Písku. — II. cena.
Arch. a stav. Jan **Lošťák** a M. **Švejda** v Olomouci.

Co platno pak všecko namáhání projektanta budovy, aby jím navržené průčelí působilo ladně, který použije i nákladného obložení průčelí tesaným kamenem, když přízemí pokazí v dojmu

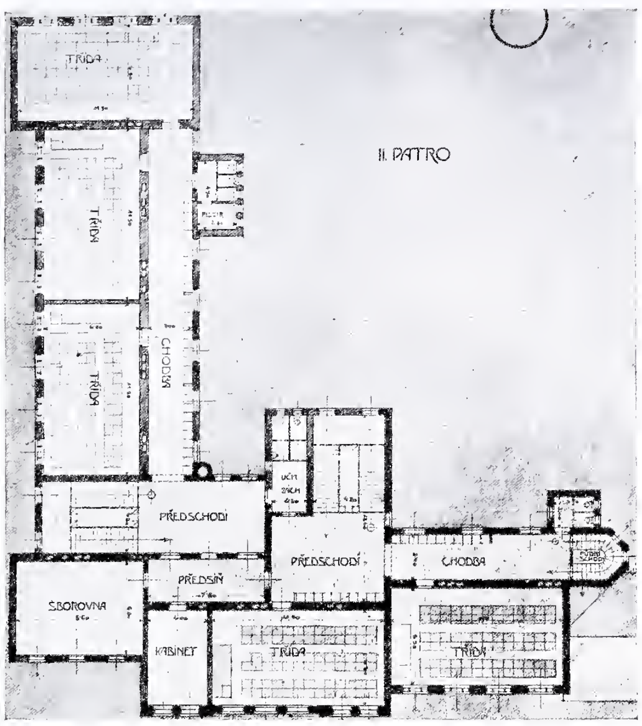
Soutěžný návrh chlapecké a dívčí obecné školy v Písku. — II. cena.
Arch. a stav. Jan **Lošťák** a M. **Švejda** v Olomouci.

barevná strakatina z obrovitých tabulí různých velikostí, způsobená všelikými reklamními štíty a firmami.

Jsou i veřejné budovy, na jichž façády vynaloženy statisíce, které působí ale až nad přízemím, neboť toto ruší křiklavé a zbytečně veliké firmy; takovou budovou jest na př. též palác úvěrní

banky v Ovocné ulici, na němž různě upravené portály obchodní a ve všelikých barvách se skvoucí firmy ruší celý dojem nákladného průčelí.

Jen tehdy zabezpečí si majitel neb navrhovatel budovy s mnoha krámy nájemnými ladný dojem celého průčelí, když vykáže obchodníkům určitá místa k umístění firem a když stanoví nejen velikost, ale i barvy přípustné na jeho průčelí. Také takového správného použití firem a nápisů jsou v Praze hojné

Soutěžný návrh chlapecké a dívčí obecné školy v Písku. — II. cena.
Arch. a stav. Jan Lošťák a M. Švejda v Olomouci.

příklady: dům Ditmarův, budova banky »Praha«, víd. bankovního spolku a j. v.

V dřívějších dobách používalo se k označení závodů vývěsních štítů, vytrčených kolmo na průčelí do ulice. Byly tyto štíty, které plasticky ukazovaly, co se vyrábí v krámě pod štítem, výborným oříškem pro dovedné řemeslníky, kterýž dovedli často znamenitě rozluštiti. Zachovaly se nám tu a tam v ulicích — žel že mnohem méně než v museích — výborné příklady, jak vkusně a řemeslně dokonale, rovněž jak výmluvně — tedy reklamně — druhdy označovány byly živnosti. Tyto štíty bývaly někdy věšeny příliš nízko, překážely frekvenci a proto je správy měst zapovídaly. Také prý překážely proudění vzduchu; ale v době, kdy přípustny jsou výstupky, balkony a arkýře na 1·30 *m* z průčelí vynikající, snad by tyto vývěsní štíty opět mohly býti zavedeny. Byly účelné a často ozdobou průčelí, což o našich firmách šmahem nelze říci.

Reklama zmocnila se však nejen čelních façad domů, ale i postranních štítů. Na těch objeví se někde jednoho rána nehorázný nápis, věštící, že v přízemí téhož domu nachází se nějaký závod. Nápis má písmena až i přes 2 *m* dlouhá, je v nejživějších barvách a ubíjí nejen dojem architektury vlastního domu, ale i sousedních průčelí. Stává sice již na štěstí nařízení městské rady pražské, vedle něhož jsou hyzdící tyto nápisy zakázány — ale nezdá se, že by se nařízení toto důsledně provádělo. Ostudné nápisy na štítech v pražských ulicích, i nejživějších, na příkl. na Václavském náměstí, straší dosud.

Národní dům města Smíchova.

Architekt Dr. Alois Čenský. — Tab. č. 7., 8. a 9.

V dnešním čísle doplňujeme několika dalšími vyobrazeními popis a návrh »Národního domu města Smíchova« v lednovém čísle »A. O.« uveřejněný. Vyobrazení ta týkají se kulečníkové síně při kavárně v přízemí, pohledů na hlavní schodiště a velkého sálu v I. patře a podávají jasnou představu o úpravě a výzdobě těchto místností tak, že netřeba je blíže popisovati.

Dodatkem k firmám při stavbě zúčastněným, jež byly v minulém čísle jmenovány, uvádíme, že osvětlovací tělesa do jmenovaných místností provedl dle návrhu projektanta Franta Anýž v Praze; lustry nad kulečníky jsou zařízeny na kombinované světlo, elektřinou a plynem. Tepané zlacené zábradlí v hlavním schodišti dodal J. Malý na Smíchově. Busty při vstupu na střední rameno téhož schodiště modeloval prof. J. Mára z Hořic.

V textu uveden jest pohled do zahrady hostinské s pavillonem pro hudbu v pozadí. Tento pavillon není řešen jak obvykle centrálně, jelikož není zahrada tato dosti veliká, aby doprostřed mohl býti situován, ale výhodně jest umístěn v severní zdi ohradní a otevřen jest na jižní stranu do zahrady. Akustika jeho ve skutečnosti se dobře osvědčuje. (Dokončení příště.)

Soutěžný návrh na budovu obecné školy v Písku.

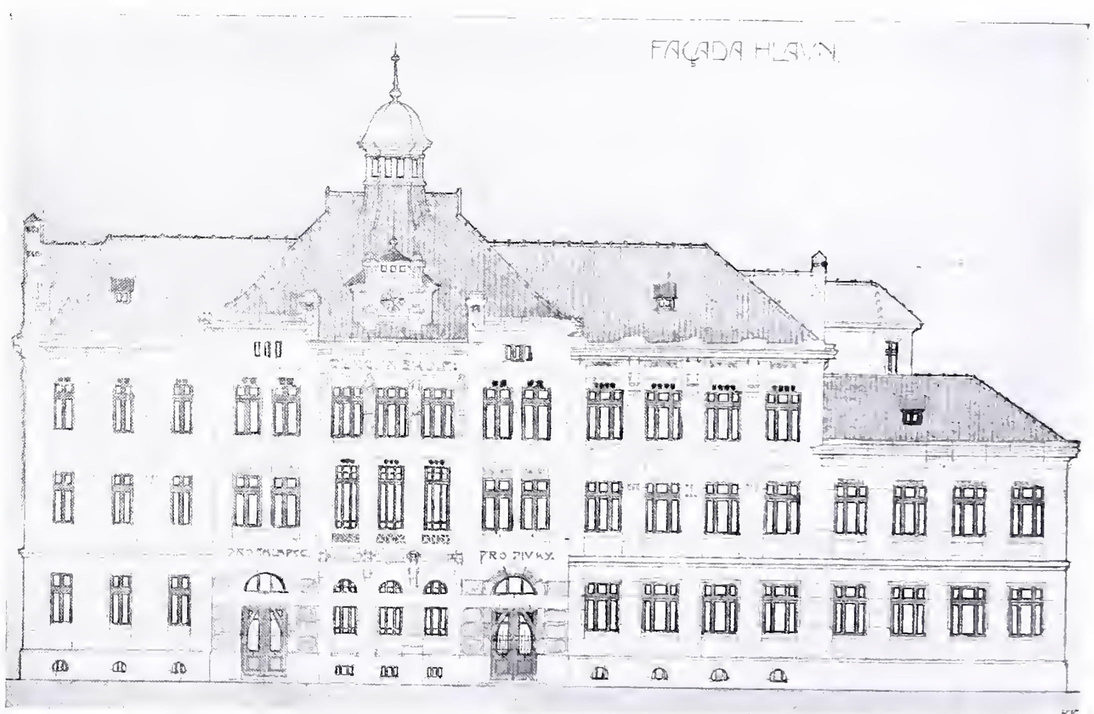
Arch. Viktorin Šulc, c. k. prof. průmysl. školy v Plzni. — III. cena. Tab. č. 10.

V měsíci květnu r. 1909 byla vypsána obcí král. města Písku veřejná soutěž na podání náčrtků budovy pro obecnou školu chlapeckou a dívčí na Pražském předměstí. V budově bylo žádáno: 6 učeben pro chlapce, 6 učeben pro dívky, společná ředitelna, 2 společné sborovny, 2 společné kabinety, společná tělocvična, místnost pro přespolní děti, byt školníka úplně oddělený od ostatních místností a 2 třídy s kabinetem pro opatrovnu. Mělo se též pamatovati na budoucí rozšíření školy.

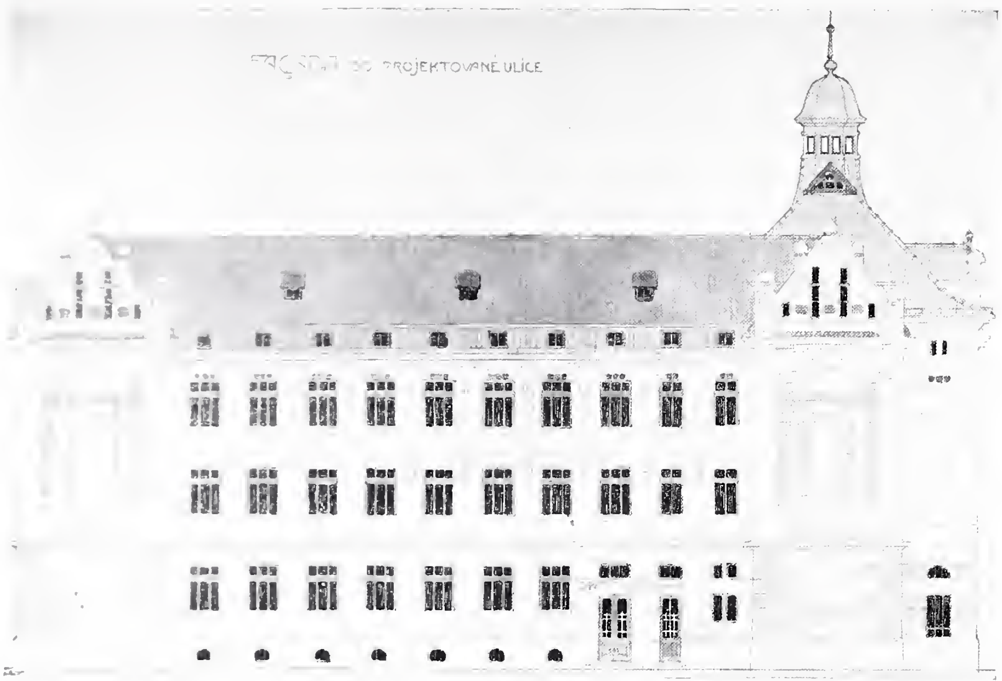
V určené lhůtě sešlo se 32 projektů.

Projektant použil zde typického řešení půdorysného, které zajišťuje nejen nejmenší zastavěnou plochu, ale též veškerým místnostem, ani chodby nevyjímaje, dobré přímé osvětlení.

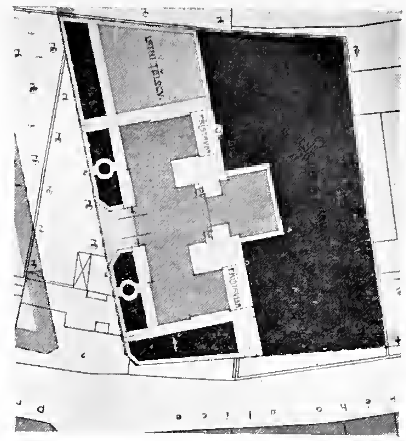
Zastavěná plocha hlavní budovy obnáší 916 m^2, tělocvičny 261 m^2, úhrnem 1177 m^2. Stavební náklad 200.000 K.

Soutěžný návrh chlapecké a dívčí obecné školy v Písku. — II. cena.
Arch. a stav. Jan Lošťák a M. Švejda v Olomouci.

Soutěžný návrh chlapecké a dívčí obecné školy v Písku. — II. cena.
Arch. a stav. Jan Lošťák a M. Švejda v Olomouci.

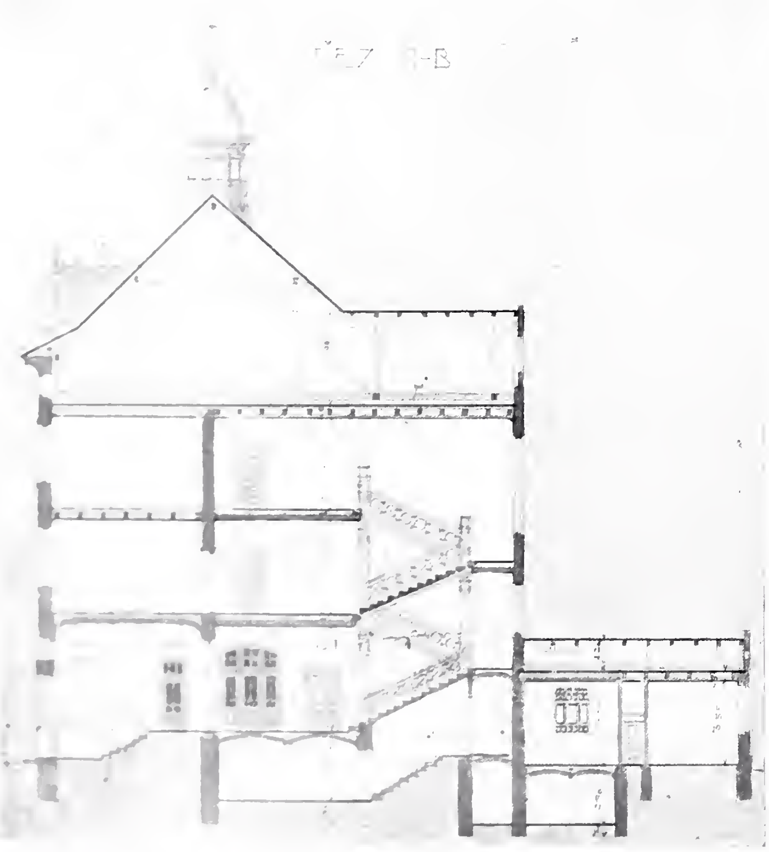

Soutěžný návrh chlapecké a dívčí obecné školy v Písku. — III. cena.
Arch. prof. Victorin Šulc v Plzni.

Soutěžný návrh chlapecké a dívčí obecné školy v Písku.

Arch. a stav. Jan **Lošťák** a M. **Švejda** v Olomouci. — II. cena.

Soutěžný návrh na tuto budovu, poctěný I. cenou, přinesli jsme v prosincovém čísle »Arch. Obzoru« a poukazujeme na

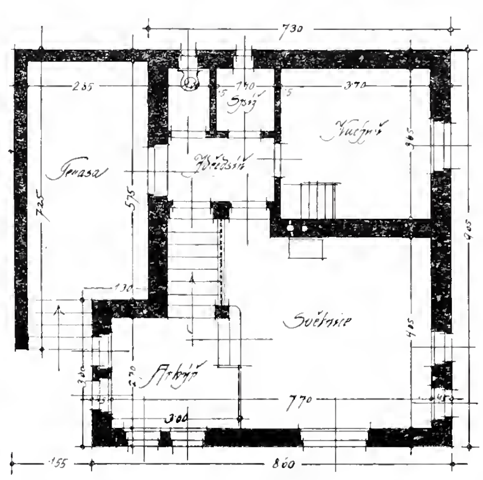
Soutěžný návrh chlapecké a dívčí obecné školy v Písku. — II. cena.
Arch. a stav. Jan Lošťák a M. Švejda v Olomouci.

[illegible] byl označen program; také [illegible] budovu, jejž přinášíme na [illegible] v hlavních rysech opakován.

Návrh dělnického domku v Hradci Králové.

Arch. Oldřich **Liska**.

Ze všech severovýchodních měst má Hradec Králové nejpříznivější podmínky rozvoje a také se ze všech nejvíce rozšiřuje.

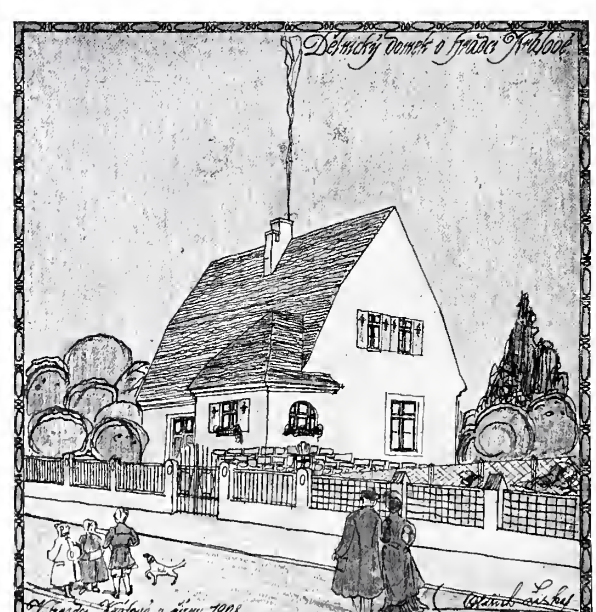

Návrh dělnického domku v Hradci Král.
Půdorys přízemí. — Arch. Oldř. **Liska**.

Pro množství dělnictva, v tamních průmyslových závodech zaměstnaného, je nutno stavěti nové byty.

Tento návrh řeší takový byt v nejskrovnějších poměrech, ale přec tak, aby byl ladný.

Byt záleží jen ze světnice a kuchyně dole a v podkroví, kromě toho má však vlastní příslušenství: záchod, spíž, terasu, dvorek a zahrádku.

Návrh dělnického domku Hradci Králové.
Arch. Oldřich **Liska**.

[illegible] prof. dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. JAN KOULA a prof. J. VELFLÍK. — Za redakci odpovídá [illegible] A. [illegible]CHNER, prof. c. k. státní průmyslové školy na Smíchově. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCH. A [illegible] V KRÁL. ČESKÉM. — Tiskne »POLITIKA« závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ROČNÍK IX. ČÍS. 3

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 2. BŘEZNA 1910.

Národní dům města Smíchova.

Architekt Dr. Alois Č e n s k ý. — Tab. č. 11 a 12.

Dodatkem k vyobrazením týkajícím se návrhu »Národního domu města Smíchova«, uveřejněným v lednovém a únorovém čísle »Arch. Obz.«, přinášíme ještě interiéry p ř e d s á l í, m a l é h o s á l u, d á m s k é h o s a l o n u a k u ř á c k é h o p o k o j e.

Dámský salon s kuřáckým pokojem byly vystaveny na jubilejní výstavě obchodní a živnostenské komory v Praze 1908 a vyznamenány zlatými medailemi.

Prvý pokoj je proveden z pololeštěného jilmového dřeva v přirozené barvě; výplně lamberií jsou linkrustové. Dekorativní dívčí hlavy ve čtvercových rámech, počtem 8, malovali akad. malíři Karel Š p i l l a r a Jakub O b r o v s k ý. Koberce a látky na potahy nábytku vyhotoveny byly v továrně fy F. H a a s a s y n o v é. Bronzové květináče a osvětl. tělesa dodal Franta A n ý ž.

Kuřácký salon je proveden z dubu temně modře mořeného; intarsiová výzdoba sestává z kovu a perleti. Potahy fauteuilův a pohovek jsou kožené. Malířskou práci v obou pokojových interiérech obstaral Fr. Z a t o č i l, v předsálí a malém sále Fr. F r ö h l i c h.

Úprava okolí Zelené brány a stavba městského divadla v Pardubicích.

Arch. Antonín B a l š á n e k. — Tab. č. 13., 14., 15., 16.

V plánu král. komorn. města Pardubic zřejmě rozpoznáváme starší, původní část města od nové, děkující vznik svůj hlavně železnici a v jejím okolí vzkvétajícímu průmyslu.

Rameno Chrudimky, obtékající bývalé valy městské, tvoří demarkační čáru mezi Starými a Novými Pardubicemi. Již v letech dřívějších bylo usneseno, při regulaci Labe a jeho přítoků v obvodu města toto rameno, které dnes jest vlastně otevřenou stokou, zrušiti a zasypati. Usnesením tímto zahájen byl assimilační proces staré a nové části, který v první řadě projevil se potřebou, odstraniti nejvážnější kommunik. závady mezi starobylým náměstím a Zeleným předměstím. Hlavní tepna tohoto, Královská třída, v nejužším místě 20 *m* široká, spojena jest s hlavním náměstím jedinou úzkou uličkou, která při ústí svém nad to uzavřena jest nejvýraznějším pomníkem Pardubic, krásnou Zelenou branou.[1])

Kommunikační poměry ve bráně této jsou úžasné!

Celá šířka při středním pilíři, k vnitřnímu městu obráceném, obnáší 3·50 *m*; z toho připadá na vozovku 2·30 *m*, na chodník po straně levé 1 *m*, po straně pravé 20 *cm*.

Že poměry ty dávno volaly po úpravě a že nejsou nadále udržitelny, jest samozřejmo.

V uvážení těchto okolností vyzvalo obecní zastupitelstvo r. 1904 podepsaného k vypracování studia na úpravu okolí u Zelené brány, aniž by praejudikovalo vypsání veřejné soutěže na celkovou úpravu města, pro niž tehdy potřebné podklady nebyly ještě hotovy.

Studia podepsaného nesla se tímto směrem:

1. odstraniti nejpalčivější závady kommunikační v bráně samé,
2. získati nové kommunikace pro těžké povozy na hlavní náměstí bez porušení jeho rázu,
3. upraviti prostranství, jež před Zelenou branou po zásypu ramene Chrudimky vznikne, na nový boulevard.

Obecnímu zastupitelstvu předloženy byly 2 alternativy, z nichž jednu v tomto čísle přinášíme.

Závadám v Zel. bráně hleděno odpomoci zřízením loubí pro pěší, v e d l e b r á n y, a sice domy čís. 1., 75. a 74., čímž vozovku samu bylo by možno poněkud rozšířiti.

Mimo to navrženo zbouráním domů č. 80. a 81.[2]) získati místo, kudy na hlavní nám. vedena býti mohla kommunikace souběžná a sice domem s podjezdy na obou stranách.

Na obou stranách, jak do náměstí, tak ku Zelenému předměstí, navrženo zastavění takové, které by sice kommunikaci umožnilo, avšak při tom dřívější ráz zachovávalo podržením motivů štítových, zde stávajících. (Viz náš obrázek.)

Myšlenka tato byla sice r. 1907 obecním zastupitelstvem provedena s tou změnou, že pro potřeby městských úřadů postaven zde dům s jediným podjezdem (bohužel, poněkud úzkým) a to na straně do náměstí. Stavba provedena byla dle návrhu architekta a c. k. konservátora B. Dvořáka v Pardubicích a přimyká se zcela vhodně k původním starým zachovaným domům na náměstí.

Vedle toho navrženo pak

Arch. Ant. Balšánek: Úprava okolí Zelené brány v Pardubicích.
Pohled z Královské třídy.

[1]) Rázovitá její hrotitá střecha jest v Čechách jediná; podobnou nalezneme na Moravě ve Znojmě.

[2]) Dům č. 80. měl na straně ku Zelenému předměstí dva rázovité polokruhovité štíty.

Arch. Ant. Balšánek: Úprava okolí Zelené brány v Pardubicích.
Pohled z náměstí.

i proražení nové, dostatečně široké ulice na místě domů č. 68. a 67., jejíž ústí do náměstí mohlo by vhodně býti kryto domy s podjezdy.

Na kommunikaci tuto položen důraz teprve v druhé řadě a mohlo by býti uvažováno i o tom, zdali by se podjezdy nedaly zříditi ve stávajících starých domech č. 67. a 68.

Pokud jde o prostranství před Zelenou branou, obsahuje v sobě tak vzácné prvky, které je určují k tomu, aby stalo se Pardubickým boulevardem.

Jest to na jedné straně point-de-vue Královské třídy, která leží v kratší jeho příčné ose, Zelená brána, tento vykřičník Pardubic. Na druhé straně jest to pak svrchovaně malebný průhled v podélné ose na starý kostel a Pernštýnský zámek.

Leželo na snadě, příznivé této polohy využiti k umístění nové veřejné budovy, která by vytvořila zakončení průhledu směrem opačným. Stalo se tak novou budovou městského divadla, o jejíž postavění občanstvo pardubické od let usilovalo.

Kommunikace v prodloužení Královské třídy přetíná nové náměstí na poloviny, z nichž jedna obdržeti má úpravu parkovou (aleje s promenádami), druhá pak co zakončení novou budovu městského divadla s vodním prohloubeným bassinem před hlavním průčelím.

Finanční podklad pro úpravu tuto byl tak příznivý, že město mohlo se odhodlati k tomu, přikročiti ihned k jejímu započetí stavbou divadla na místě navrhovaném, jež bylo zakoupeno a co staveniště účelu výše uvedenému věnováno.

Úpravou nového náměstí před Zelenou branou rozřešena byla rázem otázka umístění a stavby nového městského divadla. Od roku 1882, kdy ustaven byl zásluhou nadšených a obětavých mužů spolek pro zřízení divadelního domu v Pardubicích, vlekla se otázka tato, nemajíc naděje, že stane se skutkem. Rozbíjela se o nevhodnost voleného staveniště, které znemožňovalo jen poněkud účelnou a vyhovující stavbu. Po dvou soutěžích na opatření skizz r. 1887 a 1893 (tohoto posledního zúčastnil se podepsaný, obdržev II. cenu) otázka hrozila usnouti zcela.

Teprve tehdy, kdy objevila se možnost, získati pro divadlo místo dosti veliké, úplné volné, v nejkrásnější poloze města, [illegible] staré nadšení. Myšlenka uvedena byla ve skutek [illegible] zesnulého MUDra Formánka energickým působením [illegible] MUDra Nováka a zásluhou předáků spolku pro [illegible] divadla, Dra Stolby a prof. Sovy. Usnesením obecního zastupitelstva převzalo město celé jmění spolku a současně též [illegible] stavbu provésti a nedostávající se část nákladu hraditi [illegible].

[illegible] rada chopila se energicky práce, vyzvavši v lednu 1904 [illegible] k vypracování skizzy pro 2 alternativy a sice 1. [illegible] divadlo a 2. co budovu sálovou.

Rozhodnutí vypadlo ve prospěch budovy výhradně divadelní, načež v r. 1906 byly vypracovány dle předložených a schválených skizz plány stavební.

V září r. 1906 započato se stavbou, která 11. prosince m. r. účelu svému odevzdána byla.

Budova zaujímá 1208 m^2 zast. plochy a pojme 628—706 diváků; mimo přízemí obsahuje pouze jedno pořadí.

Přízemí zvednuto proti chodníku o 1·5 *m* a sice z důvodu, aby se docílilo místností souterrainních, stav. řádu vyhovujících, a při tom umožnilo založení kotelny na takovém niveau, aby se nepřišlo do spodní vody.

Budova má celkem 9 východů. V obou pořadích nalézají se na obou stranách prostranné šatny 10·15 *m* dl. a 2·5 šir.

Orchestr je proti první řadě sedadel parketů o 1·5 *m* snížen a pojme 30 hudebníků; opatřen je přímým východem na chodník.

Proscenium jest 8·5 *m* široké; k němu připojují se na obou stranách 2 lože prosceniové v obou pořadích, nad nimiž pne se konicky rozšířená imitovaná rabicová klenba.

Strop hlediště tvoří plochá klenba Monier-ovy konstrukce, vrchem korkovými plotnami isolovaná. Vouta kol stěn, lunetami prolomená, je z rabicu.

Rozčlenění stropu děje se 4 pásy, na nichž umístěny pak osvětlovací rosety.

Sedadla na hledišti jsou provedena z ohybaného dřeva s postranními opěradly a nepolštářovaným sedadlem.

Jeviště jest 9 *m* hluboké a 15 *m* široké; od dlažby propadla až ku stropu nad provazištěm 19 *m* vys.

Místo zadního jeviště navrženo skladiště kulis a přímý vchod z ulice na jeviště rampou.

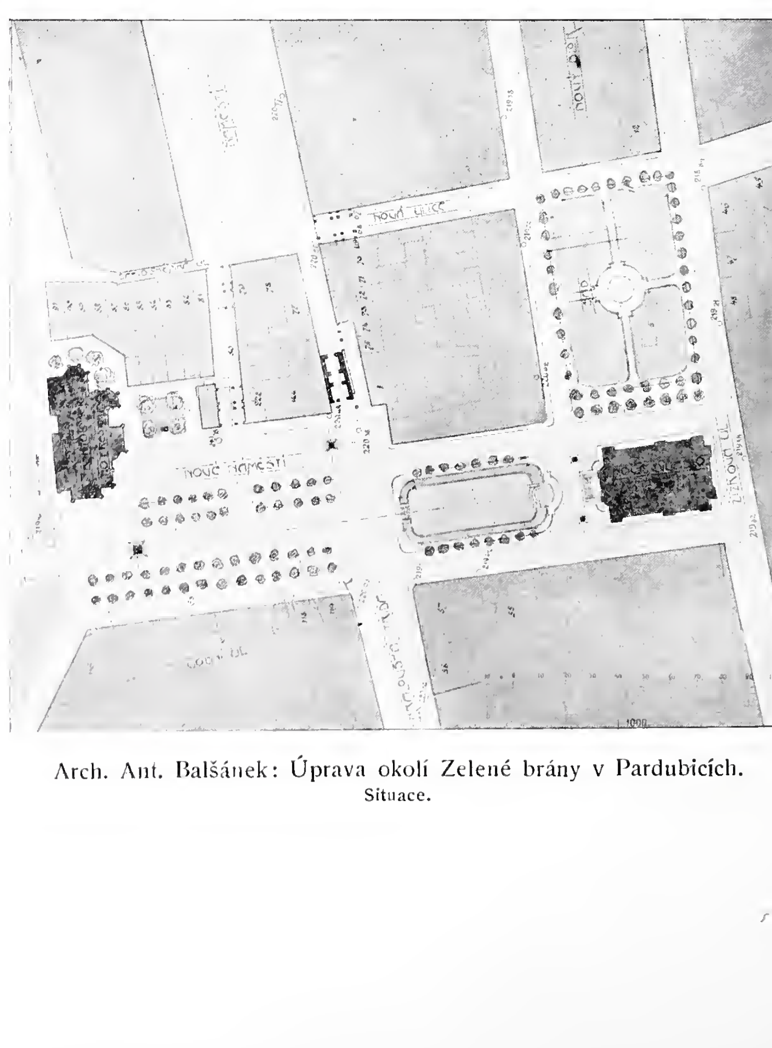
Strojní zařízení sestává z 31 tahů.

V příčině bezpečnosti obecenstva pro případ vzniklého požáru nebo paniky učiněno vše, čeho požadavky nejpokročilejší divadelní techniky vyžadují.

Budova opatřena jest ústředním topením parou o nízkém tlaku, umělým větráním a elektrickým osvětlením.

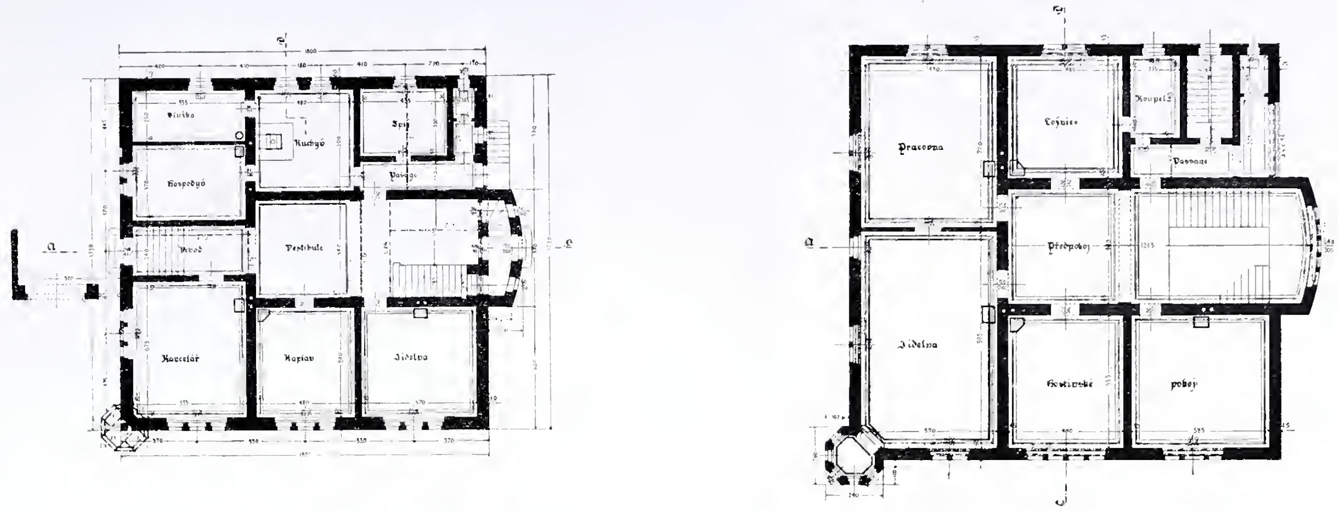
Vzhledem k malému nákladu *316.000* K musila architektonická výzdoba jak na průčelích, tak uvnitř obmezena býti na minimum.

Architektura zevnějšku je co nejjednodušší, rázu omítkového; hlavní dojem soustřeďuje se na přední průčelí, jemuž dán ráz jednoduché monumentálnosti velkými formami středního risalitu a klidnými plochami obou křídel schodišť, jež zdobeny jsou figurálními vlysy »Věštba Libušina« a »Rokycana před Žižkou«.

Arch. Ant. Balšánek: Úprava okolí Zelené brány v Pardubicích.
Situace.

Přízemí.

I. patro.

Farní budova v Bystřici pod Hostýnem.
Arch. Dom. Fey v Uh. Hradišti.

Prvý nalézá se nad medailonovým portrétem B. Smetany, druhý J. J. Kolára. Provedeny jsou dle návrhu mistra Fr. Urbana, sochaře z Prahy, v keramické mosaice.

Nad tympanonem umístěna socha »Genia« od Boh. Kafky.

Jednotlivé práce provedly tyto firmy:

1. Práce skupiny stavitelské Josef Döller, stavitel v Chrásti.
2. Práci tesařskou V. Polák.
3. Železnou konstrukci Al. Rainberg a Em. Kraus.
4. Strojní zařízení jeviště Fanta a Jireš z Prahy.
5. Ústř. topení a větrání J. Štětka na Kr. Vinohradech.
6. Práci truhlářskou Fr. Vodička.
7. » natěračskou J. Hájek.
8. » zámečnickou J. Minařík.
9. » čalounickou A. Zeman z Prahy.
10. Podlahy linoleové K. Jičínský.
11. Práci sklenářskou Fr. Walter.
12. Nábytek ve hledišti Turčanská továrna na nábytek z ohybaného dřeva.
13. Nábytek v salonu starosty a ve foyeru Fr. Svoboda.
14. Práci štukatérskou J. Kulhánek z Hořic.
15. Elektrické osvětlení Fr. Křižík v Karlíně.
16. Výzdoby z polévaných obkládaček ve vestibulu, chodbě, schodišti, foyeru i oba mosaikové obrazy na průčelí Rakovnická továrna.
17. Práci malířskou ve hledišti, foyeru a schodišti Fr. Fröhlich z Prahy, ostatní Ed. Horák.
18. Medailony na fasádách modeloval B. Vlček.

Povolený náklad obnášel *316.000 korun.*

Překročení nákladu je celkem malé; přesná data o skutečných nákladech nebyla navrhovateli dosud dodána.

Místní dohled vykonával chef městského stavebního úřadu vrchní inž. K. Kotten.

Stavbou touto učiněn byl pokus zbudovati divadlo pro venkovská naše města střední velikosti s nákladem co nejmenším.

(Dokonč. příště.)

Návrh farní budovy v Bystřici pod Hostýnem.
Arch. Dom. Fey v Uh. Hradišti.

Návrh farní budovy v Bystřici na Moravě.

Arch. Dom. Fey, stavitel v Uherském Hradišti.

V roce 1907 byl vypracován tento návrh, podle kterého byl rozpočten náklad na 60.000 K. Z ohledů úsporných byl pak projekt dodatečně zjednodušen jak v půdorysu, tak v úpravě průčelí a stavba dle upraveného návrhu provedena byla v r. 1908 nákladem 45.000 K.

Návrh podvojného domku dělnického.

Arch. Oldřich Liska v Hradci Král.

V předešlém čísle »Arch. Obz.« přinesli jsme návrh jednoduchého dělnického domku pro kolonii v Hradci Kr. a dnes přinášíme od téhož autora návrh pro sdružený dělnický domek. Výhody ze spojení dvou maličkých domků v jediný, na zevnějšku jako celek působící dům, jsou hlavně finanční, neboť opřením jednoho domku o druhý zlaciní se stavba a jest v nich tepleji, než v jednoduchém, se všech stran volném domku. Esthetická výhoda záleží v získání většího prvku sdruženými domky, které se mohou střídati v ulici s domky jednoduchými; tím nabude delší taková ulice dělnické kolonie žádoucí rozmanitosti.

Obytný dům p. F. Mišky v Radešovicích.

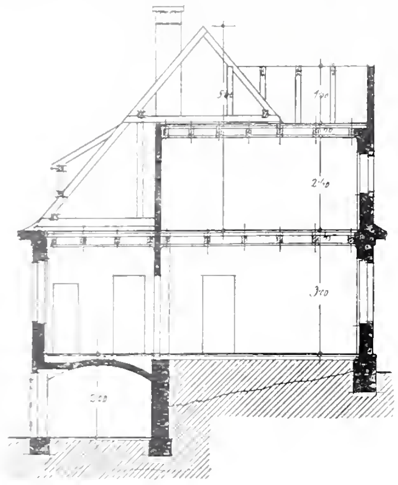
Bratři V. a F. Kavalírové, architekti a stavitelé v Praze.

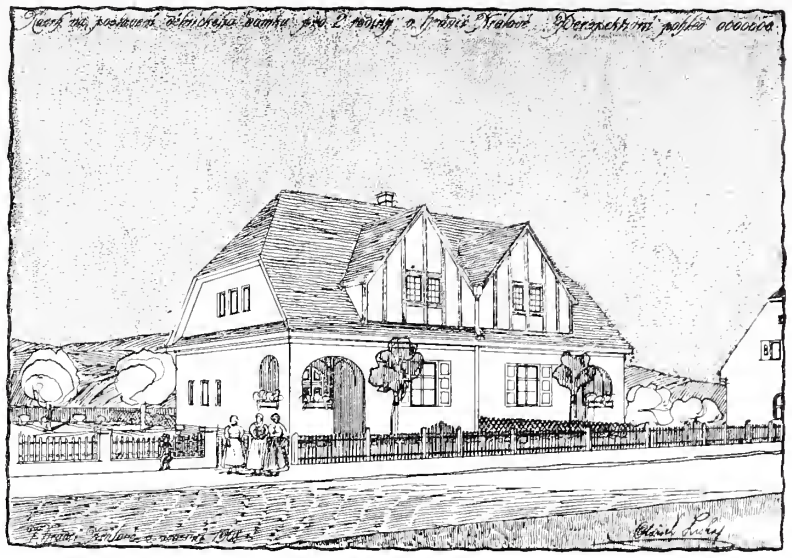
Příjemný pobyt v letních měsících skýtá výletní místo Radešovice u Říčan.

Mnoho pražských rodin má tu své domky a ještě více je těch, jež odkázány jsou na byty k pronajmutí určené.

Vhodných bytů není tu dostatek. Tomuto snaží se místní činitelé odpomoci stavbami nájemných domů, sloužících za útulek více rodinám, ale tak, aby každá rodina měla svoji, byť i jen malou zahrádku.

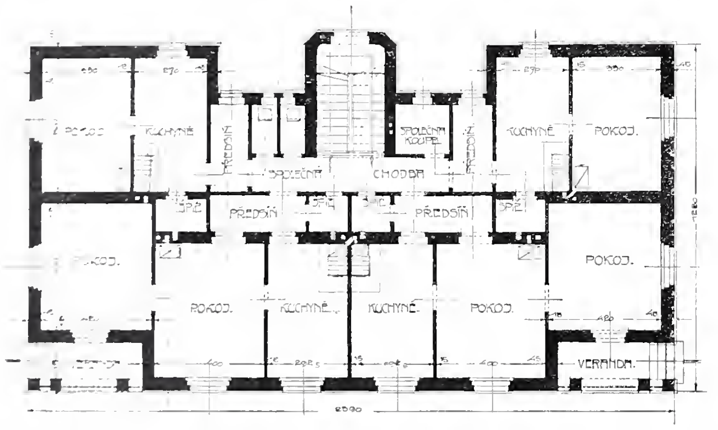
Podobným způsobem vystavěn i obytný dům p. F. Mišky. Rozsáhlé staveniště nalezá se v krásné poloze při »Říšské silnici«, nedaleko říčanských lesů.

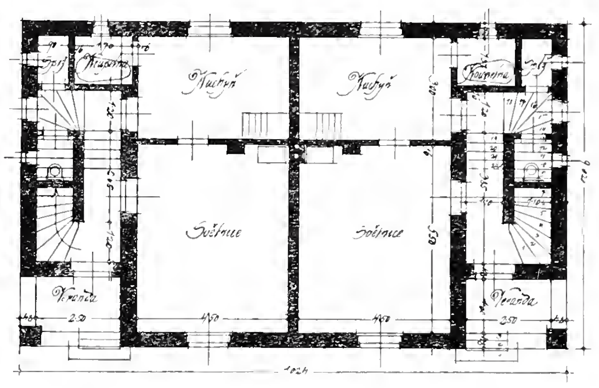
Návrh podvojného domku dělnického. — Pohled čelní a řez.
Arch. O. Liska v Hradci Král.

Dům obsahuje v přízemí a I. patře 4 byty o dvou a 4 byty o 1 pokoji s příslušenstvím, v podkroví 1 byt o 2 místnostech. V každé etáži umístěna společná lázeň a 2 splachovací klosety.

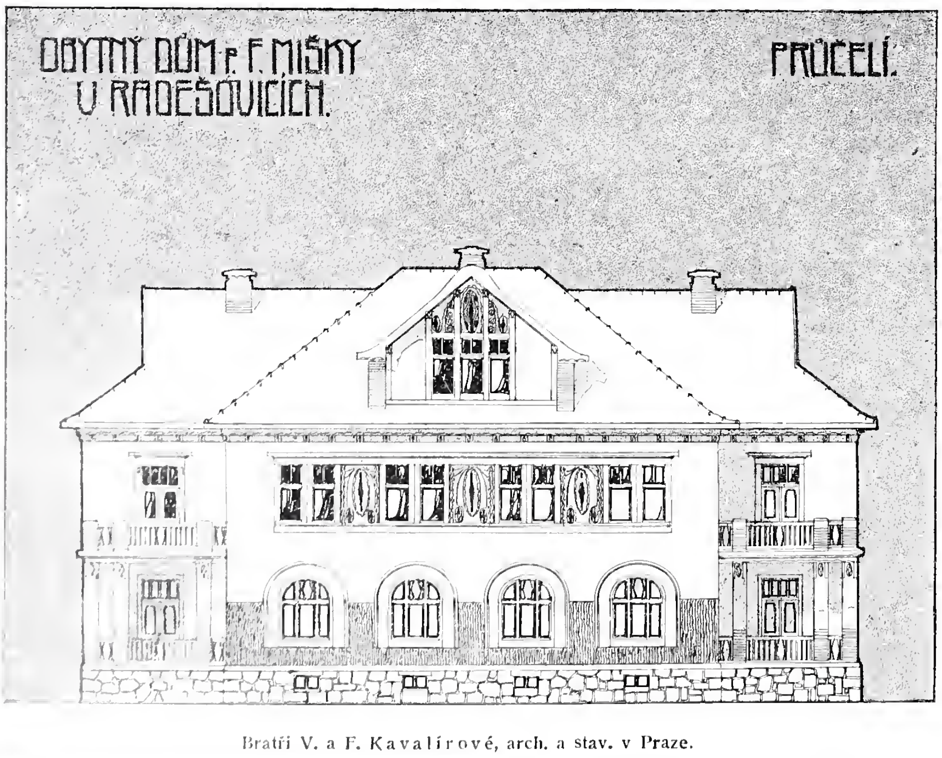

Obytný dům p. F. Mišky v Radešovicích. — Půdorys přízemí a I. patra.
Bratří V. a F. Kavalírové, arch. a stav. v Praze.

Ve dvoře postaven domek s bytem pro domovníka a prádelnou, dále konírna s kůlnou pro kočáry a automobily. Stavební náklad ca. 45.000 korun.

Návrh podvojného domku dělnického. — Půdorys přízemí.
Arch. O. Liska v Hradci Král.

Bratří V. a F. Kavalírové, arch. a stav. v Praze.

Redaktoři: Prof. A. ČECHNER a prof. dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. JAN KOULA a prof. J. VELFLÍK. — Za redakci odpovídá »Architektonického Obzoru«: A. ČECHNER, prof. c. k. státní průmyslové školy na Smíchově. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCH. A INŽ. V KRÁL. ČESKÉM. — Tiskne »POLITIKA« závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ROČNÍK IX. ČÍS. 4.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 6. DUBNA 1910.

O původním návrhu arch. prof. J. Kouly na kommunikaci Letenskou průkopem.

Sděluje arch. Dr. Alois Čenský.

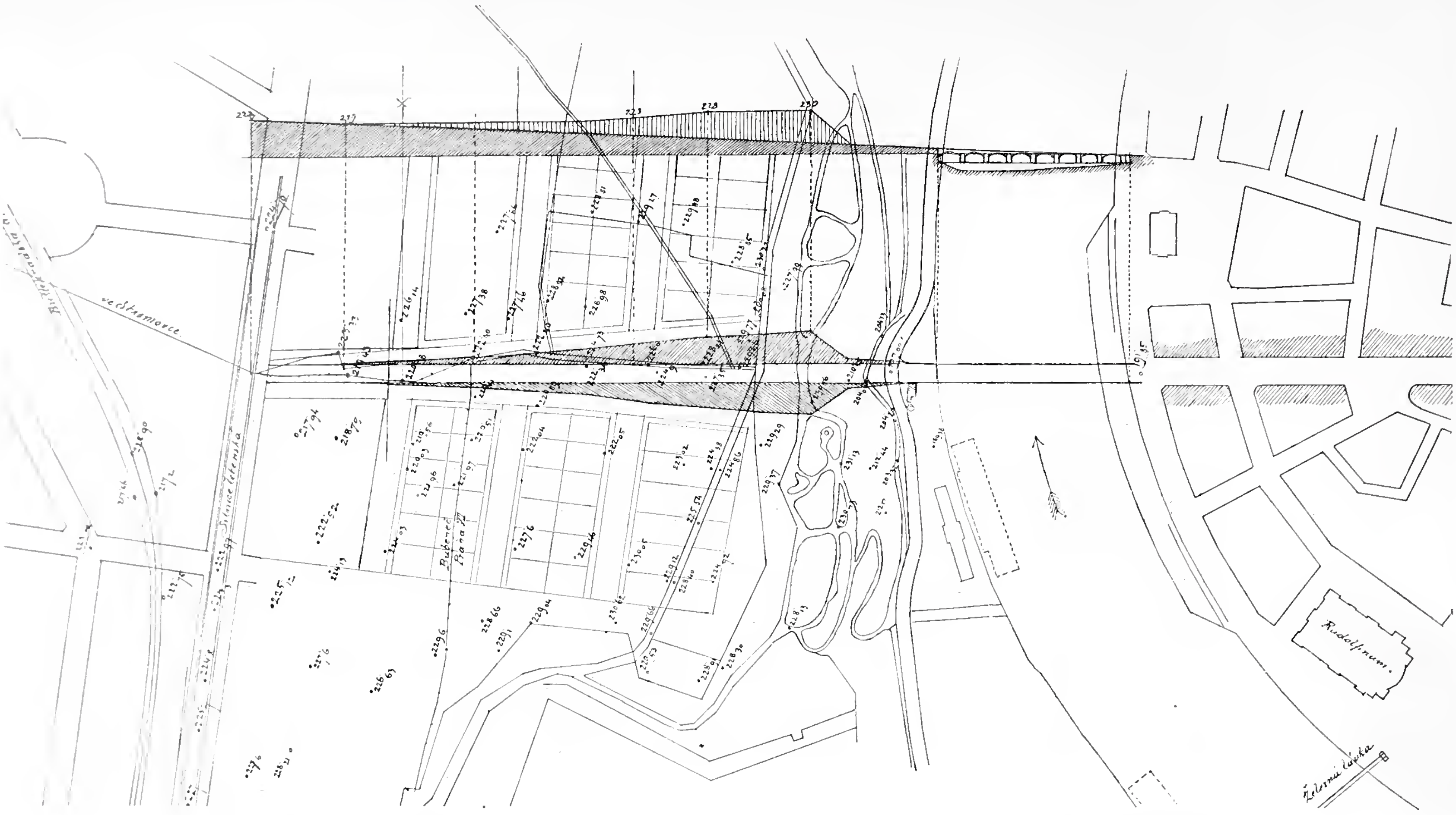
Jestli vše nemýlí, vstupuje nyní otázka kommunikace Letenské, při které jde nepopíratelně o rozhodnutí pro rozvoj Prahy nad míru závažné, do kritického stadia. Projekty, mezi nimiž má býti rozhodnuto, nejsou však — bohužel — technickému světu českému téměř ani známy. Rozhodne se asi o nich, aniž stanou se publikováním přístupny a tak prostudovány a zrale uváženy, aby vše k dobrému a pro příští rozkvět města šťastnému konci bylo přivedeno. Stojí tu proti sobě projekt arch. prof. J. Kouly s otevřeným průkopem, který však byl bez součinnosti autora stavebním úřadem propracován, vstupní bránu vyjímaje, a poslední projekt stavebního úřadu z r. 1910 s tunelem 340 *m* dlouhým, 13·5 *m* širokým a 8·2 *m* vysokým, kterým vychází se od osy třídy Mikulášské poněkud lomeně na Letenskou pláň. Leč mimo tyto dva návrhy nelze nevzpomenouti ještě alternativ jiných, na př. návrhu arch. J. Pospíšila z r. 1907 a jedné práce z poslední konkurence s řadou domů po obou stranách průkopu, čímž povstala by tu městská třída, jež by přímo připojovala na pláň Letenskou většinou nájemnými domy zastavěnou — bez jakýchkoli parkových přechodův a partií villových — tedy projektů, které tím spíše padají dnes na váhu, kdy klade se s některých stran největší váha na finanční stránku kommunikace a hledí se všechny ostatní požadavky odsunouti až i na místo podřízené. Konečně hlásí se v soutěž ještě nový projekt stav. rady J. Vejrycha, kterým se dozajista projeví také nová závažná, byť i na základě všeho předchozího vykvasená, myšlenka.

Publikování všech těchto prací nelze ovšem provésti na jeden ráz a leč včas, že by městská rada rozhodla se sama tak učiniti; proto asi nezbude, než projekty vyjmenované předložiti k posudku velké anketě nejpřednějších našich odborníků, což by asi nejspíše mohlo vésti ke zdárnému zakončení této sporné záležitosti.

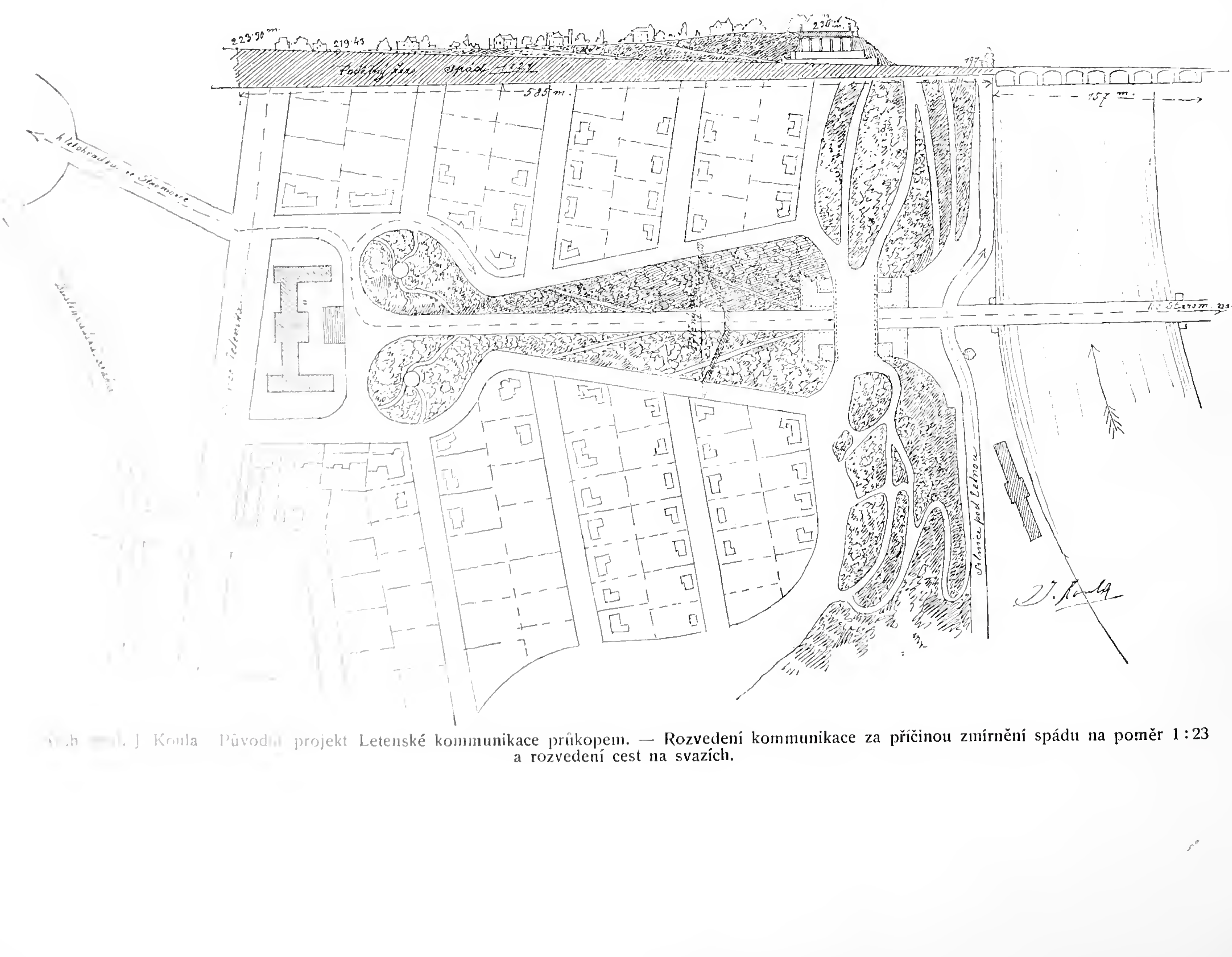
Myšlenku spojiti Staré Město Pražské s Letenskou plání za mostem v ose Mikulášské třídy nadhodil v září r. 1893 arch. J. Zeyer, když chtěl pomocí saského kapitálu kolem 16 millionů korun naráz vybudovati celou Mikulášskou třídu. Předpokládal, že by bylo nutno postaviti současně i most v její ose a provésti

Arch. prof. J. Koula: Původní projekt Letenské kommunikace průkopem. — Pohled na vstupní bránu.

Arch. prof. J. Koula: Původní projekt Letenské kommunikace průkopem. — Geometrické řešení projektu.

Arch. prof. J. Koula: Původní projekt Letenské kommunikace průkopem. — Rozvedení kommunikace za příčinou zmírnění spádu na poměr 1:23 a rozvedení cest na svazích.

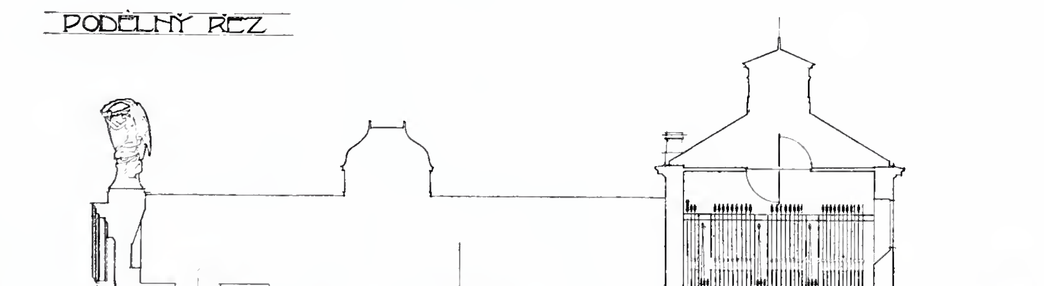
Socha Genia z divadla v Pardubicích.

Akad. sochař B. Kafka.

silnici od mostu na levém břehu s mírným stoupáním po Letenské stráni v oblouku vzhůru na Letenskou pláň tak, »aby po celé její délce z každého bodu byly nejkrásnější vyhlídky na Prahu od císařské louky až do Libně«. Náklad na uvedenou silnici odhadoval na 200.000 K.

K této myšlence vrátil se v roce 1901 při konkurenci na úpravu hradebních pozemků kol Brusky a pláně Letenské stav. rada Václavek; při tom však se ukázalo, že délka stráně na levo od mostu nepřipouští než výstup o 8 až 9 *m* a že by pak bylo předce jen nutno sáhnouti k tunelu 60 *m* dlouhému a pomocí průkopu dostati se na pláň, aniž k pohledům na Prahu arch. Zeyerem předpokládaným vůbec může dojíti. Od myšlenky té »o serpentině v předu na stráni« bylo pak v r. 1905 definitivně upuštěno, když zastupitelstvo města Prahy na základě vyžádaného posudku stav. rady Lindleye rozhodlo, že kommunikace na pláň má se vésti směrem přímým.

S myšlenkou poslední přišel v lednu r. 1897 prof. J. Koula, kdy předložil městské radě Pražské svůj návrh na průkop v přímém směru třídy Mikulášské a současně týž v týdenníku »Světozoru« publikoval. Obrazce tehdy uveřejněné jsou tak zajímavé, že je otiskujeme v našem odborném listě znovu, ježto jsou cenným dokladem toho, jak na jeden ráz byla tu utvářena myšlenka, jež téměř beze změny zůstala v popředí až dodnes, ač na jejím základě byla vyvinuta velká řada projektův a variant, jež byly předkládány a odkládány, a ze kterých ani jediný návrh pevně nezakotvil se po bok původnímu, byť jen v hlavních rysech řešenému návrhu prof. Kouly.

Arch. Antonín Balšánek: Městské divadlo v Pardubicích.

Zajímavým zůstává i text, kterým prof. Koula návrh svůj doprovodil, a který ve výtahu zní as následovně:

Slavné městské radě král. hlav. města Prahy předkládá prof. J. Koula projekt, kterému, jak autor doufá, již pro velikou hospodářskou důležitost věnuje se náležitá pozornost.

Jím navrhuje se prokopání Letenské pláně a stráně ve směru hlavní třídy asanačního obvodu, ústící u kostela sv. Mikuláše ve Staroměstské náměstí, aby se tak zjednala přímá, velkým stoupáním nerušená kommunikace mezi centrem města s jedné a Holešovicemi, Letnou a Bubenčem s druhé strany.

Projekt zakládá se na myšlence prokopání hlubokého zářezu do Letenské pláně; zářezem, který počíná u kaple sv. Maří Magdaleny má býti vedena 16 *m* široká silnice v stoupání 1:21,*) tedy mírnějšího ještě, než na Václavském náměstí, vzhůru k silnici Belcrediho.

Svahy zářezu myšleny jsou pod třiceti stupni,

*) Má býti vlastně 1:23.

tedy tak mírné, že je lze cestami pohodlně rozděliti a ve vkusný sad proměniti.

Aby kommunikace a procházky na letenském sadě netrpěly a aby současně pohled na stráň zůstal celistvý, projektuje autor na 30 *m* široký most, uvedený zářez přepínající, i podává, aby dokázal mohutnost a možnost té věci a tohoto nového, nápadného zjevu, dvě architektonicky vyřešené varianty (z nichž jen jednu otiskujeme).

Tam, kde zářez končí a kde měla by naraziti silnice z města jdoucí na silnici Belcrediho, ponechána jest parcela k disponování jakési monumentální budovy, kterou by se zakončil celý prospekt v pohledu z města. Pod parcelou založeny jsou dva okruhy k rozvedení kommunikace na všechny strany.

Rozvržení villových částí jest jen přibližně naznačeno; sluší jen ještě uvésti, že přemáhá se rozdíl terénu 26 *m* při délce 585 *m*.

Náklad projektu lze členiti na tři díly:

1. náklad na most přes Vltavu,
2. náklad na prokopání a upravení zářezu i silnice,
3. náklad na kommunikační most letenský.

Z toho most přes Vltavu nespadá v projekt navržený, ale jest jeho konsekvencí.

Arch. Ant. Balšánek: Městské divadlo v Pardubicích.
Lustr ve foyeru.
(Spodní, starší část věnována firmou Fr. Křižík.)

Při prokopání zářezu pohne se kol 277.000 m^3 země, což by stálo [illegible] 700.000 až 800.000 K. Počítaje pak 200.000 K na úpravu silnice a chodníku, činil by celkový náklad as 1,000.000 K.

Dá se však předpokládati, že by se dosti peněz ušetřilo tím, že by se použilo čisté země a šotoliny zde získané k zasypávání dvorků a chodníku v assanačním obvodu.

Náklad na kommunikační most Letenský, který přepíná 16 *m* silnici, jen na 28 *m* vysoký a ke 40 *m* dlouhý, činiti by mohl 1,000.000 až 1,200.000 *K*. Zde platiž pro tu chvíli přibližná úvaha, že když vltavský most [illegible] 160 *m* dlouhý a 14 *m* široký by stál 2 miliony korun, že by most [illegible] nákladnější v založení a konstrukci, na čtvrtinu prvého [illegible] široký mohl státi polovinu projektu prvého.

Z [illegible], že celý tento tak obrovsky vyzírající projekt by stál něco ke 2,000.000 *K*. Oproti tomu přineslo by provedení této radikální změny veliký zisk městu v nejrozmanitějším směru.

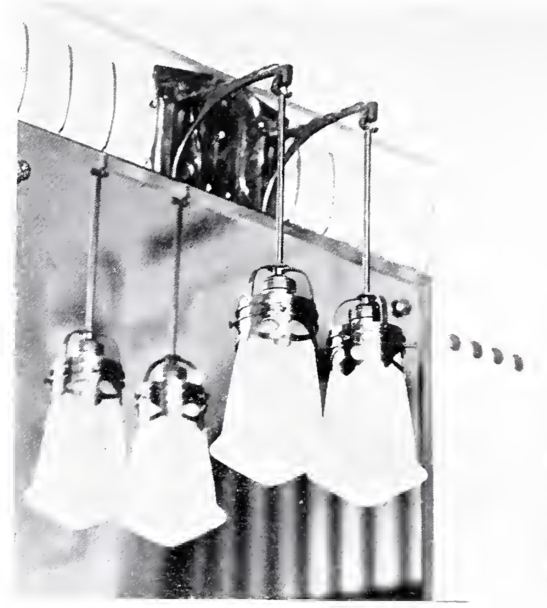
1. Úplným prostředkem kommunikačním sblížily by se obce okolí [illegible] břehu ku Praze.

2. Zvýšil by se ruch stavební a důležitost Holešovic, Letné a Bubenče [illegible] k výhodám obcí vzdálenějších.

3. Na Letenské pláni povstati by mohla na pozemcích většinou [illegible] zdravá, blízká a krásná čtvrt villová.

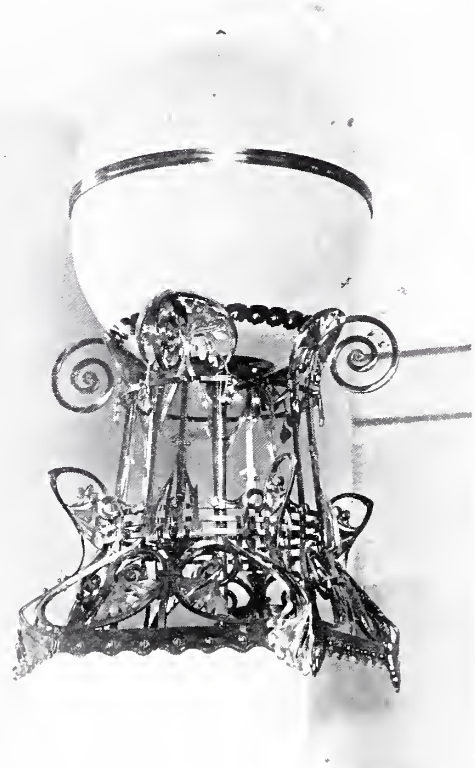
4. Assanační obvod nabyl by nového významu; jím proudil by zvýšený život v nové části Prahy, čím by i ruch stavební, postup jeho i prodej bloků nabyl docela jiné tvářnosti.

Městská rada Pražská dala tehdy projekt prof. Kouly rozmanitým komisím ku posouzení, z nichž zajímavý jest úsudek tehdejší umělecké komise, který vyzněl v ten smysl, že otázka

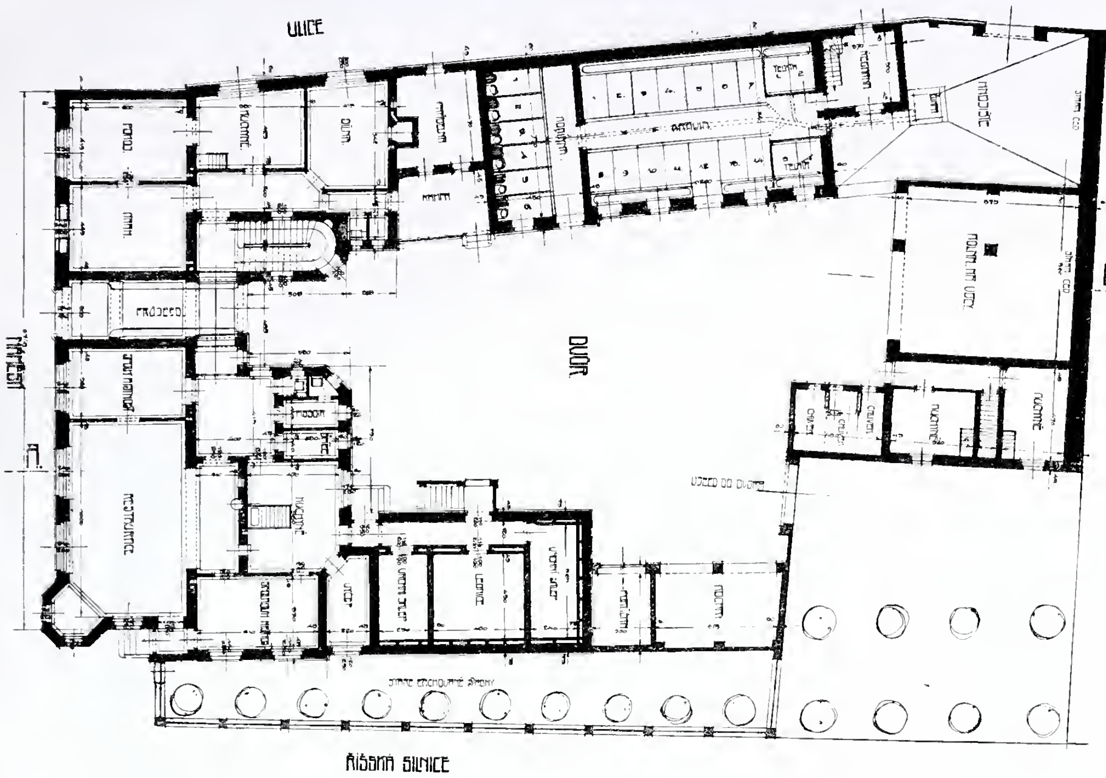
Arch. Ant. Balšánek: Městské divadlo v Pardubicích.
Osvětlovací těleso nad zrcadly ve foyeru.

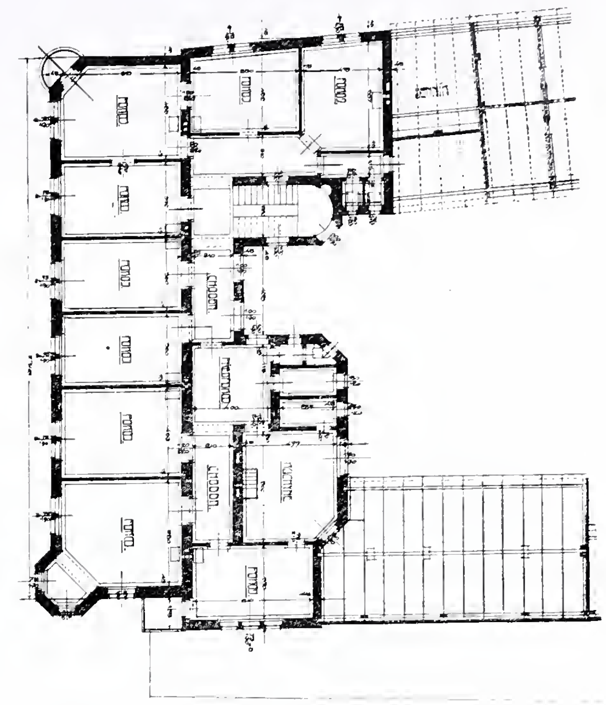
vedení průlomu strání Letenskou je v prvé řadě otázkou kommunikační a hospodářskou, a ukáže-li se z těchto stanovisek nutnost průlomu, že není umělecké rozřešení jeho nemožné a mělo by i tu výhodu, že by oprávňovalo zřízení navrženého

Arch. Ant. Balšánek: Městské divadlo v Pardubicích.
Osvětlovací těleso na postamentech ve schodišti.

mostu assanačního. Projekt byl také předložen stav. radovi Lindleyovi, který se vyslovil, že projekt prof. Kouly by nebyl pracím kanalisačním na závadu, a uvedl mimo jiné, že náklad na odkopávku 277.000 m^3 materiálu, po většině skalnatého, je rozpočten

Přízemí. Bratři V. a F. Kavalírové: Hotel se statkem v Mýtě. I. patro.

velice nízko a že by vyžadoval nejméně 3 až 4 miliony korun. Také náklad na ohromný monumentální portál ve stráni letenské stál by dle náhledu stav. rady Lindleye 6 až 8 milionů korun. Nadsazené tyto cifry, stejně jako nová myšlenka projektu, o které se soudilo, že v nejpříznivějším pádě je hudbou daleké budoucnosti, a která jen znenáhla byla pochopena i oceněna, byly příčinou, že městská rada vrátila autoru projekt s dopisem:

»Rada král. hl. města Prahy, podrobivši projekt pana prof. Kouly ve příčině průkopu Letenské stráně a pláně ve směru hlavní třídy assanačního obvodu důkladnému rozboru i pečlivé úvaze a vyslechnuvši dobrá zdání komise technické, finanční i umělecké, vyslovila se ve schůzi dne 14. ledna 1898, že projekt tento vzhledem k jiným nutným podnikům a vzhledem ku velikému napětí městských financí obec Pražská prováděti nemůže, ačkoliv dobrý základ myšlenky této nijak nelze zneuznati. Ujala-li by se však provedení projektu toho associace soukromá, pak by zajisté obec Pražská podpory podniku tomu neodepřela. Dávajíc o tom věděti, klade si za čest rada král. hlav. města Prahy, v příloze p. prof. J. Koulovi plány projektu toho se týkající vrátiti«.

Tak bylo zakončeno prvé jednání o prvém návrhu prof. Kouly na kommunikaci Letenskou průkopem.

Stavba městského divadla v Pardubicích.

Arch. A. Balšánek. — Tab. č. 17. a 18.

Ještě několik slov k výzdobě umělecké. Přirozeno, že při nákladu tak malém též monumentalní výzdoba obmezena býti musila na míru co nejmenší. Proto provedlo se zatím pouze to, co se stavbou nejúžeji souvisí: uvedené již vlysy Urbanovy, opona od téhož mistra a socha Genia od Kafky, jichž reprodukci dnes přinášíme. V salonu starosty umístěny barevné studie všech svrchu uvedených prací Urbanových. Na dobu pozdější ponechány byly malby lunettových polí ve hledišti, ve foyeru i ve schodišti.

Doufejme, že pro výzdobu tuto nalezne se později též potřebný náklad!

Co ovšem pro budovu jest nutností nejnaléhavější, jest úprava bezprostředního okolí. Jakmile bude možno začíti se zasypáním ramene Chrudimky, bude v první řadě třeba, okolí před hlavním průčelím důstojně upraviti. Navrhuji tu prohloubený bassin, vroubený svahovitým trávníkem, v jehož čele před divadlem upravena býti má fontana s malou kaskadou. Prospekt sevřen býti má s obou stran stromořadím. Po obou stranách navrženy pak monumentalní kandelábry.

Stavbou městského divadla dosáhly Pardubice jisté mety, která byla od let ideálem občanstva; stálý, utěšený vzrůst města jest zárukou, že spěti bude k dalším kulturním cílům, jichž dosažení bude úkolem nejbližší generace. Dnes již rýsují se 2 velké úlohy na horizontu: stavba nového děkanského chrámu a stavba musea.

Ideální soupeřství 3 východočeských kulturních středisk, Králové Hradce, Pardubic a Chrudimi, jest zárukou, že pokrokové zastupitelstvo města přistoupí k řešení jich ihned, jakmile ideální tyto cíle uvedeny budou v souhlas s poplatní silou obyvatelstva!

Nová budova obecné školy v Kochánku.

Projektoval architekt Jar. Valečka. — Tab č. 19.

Letošním školním rokem přestěhovala se stará dosud dvoutřídní škola kochánecká do nové budovy školní trojtřídní, jež zásluhou pokrokumilovného občanstva postavena byla ve stavební saizoně 1903—1909.

Malebně rozložená obec Kochánky u Nových Benátek a vhodný pozemek školní poblíže Jizery vybízel přímo architekta, aby jak půdorysně tak i fasádově odchýlil se od dosud obvyklého řešení takých menších škol a koncipoval budovu členěnou se štíty nesouměrnými, aby tato k svému okolí vhodně se přimykala.

Program místní školní radou sestavený požadoval: tři učebny, sborovnu, kabinet a byt řídícího o 2 pokojích, kuchyni, spíži, pokoji pro služku a záchodu s odděleným vchodem.

Školské záchody žádány pouze přízemní mimo budovu umístěné.

Jak dalece programu tomuto vyhověno, zřejmo jest z půdorysného řešení, jež koncipováno tak, aby budova odpovídala všem novodobým požadavkům stavební hygieny, požadavkům architektonickým a paedadogickým.

Okna učeben o značném světelném profilu položena na nejvhodnější strany světové sluneční, a to jižní a východní, na západ umístěna pouze sborovna, kdežto sever vyhrazen kuchyni, spíži a oknům záchodovým.

Před hlavním vchodem k vestibulu proponováno loubí ze dvou stran otevřené, jímž získáno nejen velmi vhodného dekoračního motivu, ale i učebného přístřešku v čas nepohody pro školní mládež.

Vestibul a chodby zaklenuty jsou klenbou valenou a křížovou, a jelikož stěny při svém spodku obloženy jsou tamtéž bílými obkládačkami a pouze na stropech a mírně na stěnách de-

korovány v jemné sádrové omítce, jest vstup do budovy účelně vyzdoben.

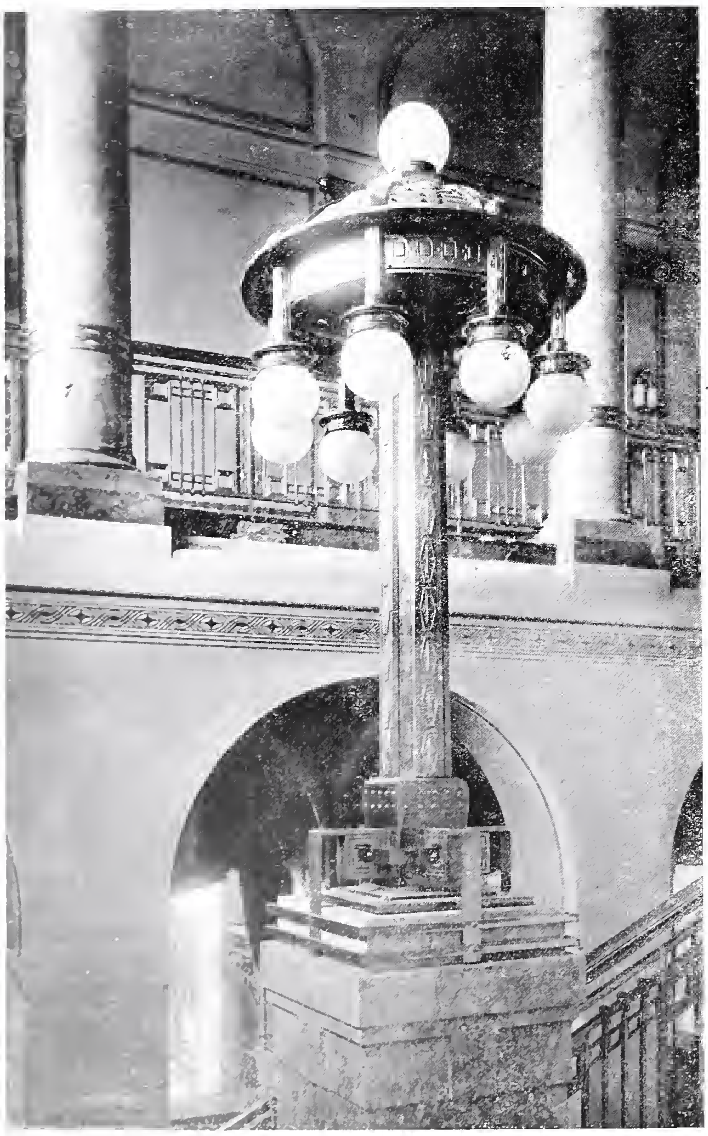
Schodiště z ohledů úsporných projektováno vřetenové o pohodlném poměru 15/32 a květinovou dekorací v průlomu vřetenovém oživeno. Záchody školní dle pohlaví oddělené projektovány jsou pouze přízemkové ve zvláštním přístřešku umístěné a větranou chodbou s hlavní budovou spojené.

(Dokončení příště.)

Hotel se statkem v Mýtě.

Bratří V. a F. Kavalírové, architekti a stavitelé v Praze. — Tab. č. 20.

Město Mýto postiženo bylo v r. 1908 zhoubným požárem, jemuž za oběť padla celá partie domů obytných a hospodářských budov, na jihozápadní straně náměstí stojících. Byly to ponejvíce domy malých lidí, došky nebo šindelem kryté, těsně vedle sebe nakupené, jež rozsah dravého živlu tím spíše umožnily.

Arch. Dr. Al. Čenský: Národní dům města Smíchova.
Kandelábr ve hl. schodišti.

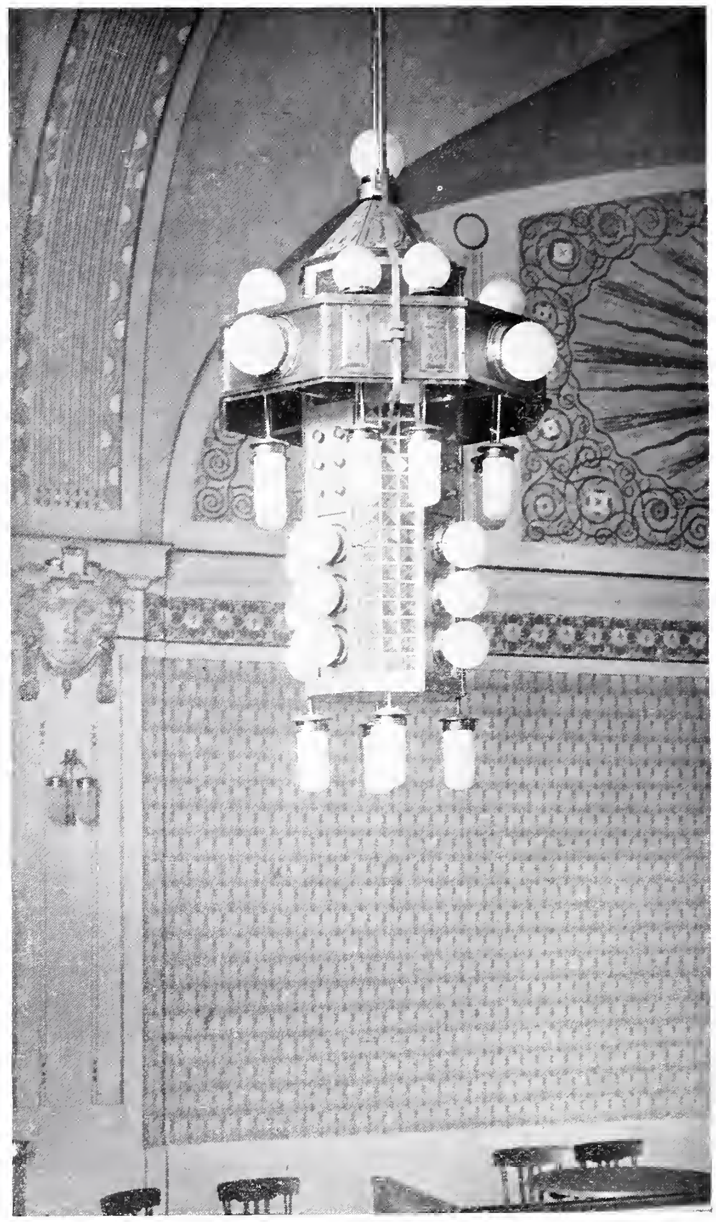
Jedním z krutě postižených byl také měšťan V. Bělohlávek, jemuž shořel známý zájezdní hostinec s rozsáhlou hospodářskou živností, zaujímající blok na celé západní straně náměstí.

Bylo nutno ihned ku znovuzbudování objektu přikročiti a to další o ve větších rozměrech, v poměru ku vzrůstající populaci města a šťastné situaci rozsáhlého staveniště.

Za účelem získání vhodných náčrtků obrátil se stavebník — vedle řady odborníků místních i z okolí — také na kancelář Bratří V. a F. Kavalírů, jichž myšlenka celkového uspořádání nejlépe hověla jeho přáním a jimž také svěřil vypracování plánů detailních a celého stav. elaborátu. Vděčný, ač dosti obtížný to úkol, skupiti na bloku se všech stran volném řadu budov různým účelům sloužících, aby tvořily organický celek a skýtaly se všech stran, najmě z náměstí a říšské silnice, příznivý pohled.

Důležité a přední místo na celé straně k náměstí zaujímá jednopatrová budova s rozsáhlými místnostmi hostinskými v pravo, k nim pojí se zajímavé uspořádání sklepů pivních a na potraviny, ve dvou etážích nad sebou umístěné, s lednicí vloženou mezi sklepy. Na levé straně průjezdu umístěn řeznický a uzenářský krám s přiléhajícími místnostmi obytnými, dílnou, pekárnou a udírnou. I. patro vyhrazeno pokojům pro hosty a bytu pro majitele.

Z levé strany ve dvoře připojuje se prádelna s krytou terassou na sušení prádla. Za prádelnou následují moderně zařízené konírny a chlévy pro hovězí dobytek, obé se světlem severním proti vnikání hmyzu a slunečního úpalu, k nim pojí se řezárna se schodištěm do pícníku a senníku, nad stájemi umístěných.

Arch. Dr. Al. Čenský: Národní dům města Smíchova.
Lustr z velkého sálu.

Vhodně situováno hnojiště zvláštním vjezdem přístupné, s jímkou na stahování hnojůvky.

Rozsáhlé kolny na vozy a čeledníky zaujímají stranu západní; vedle stojí vzorně zařízené svince s kurníkem a dále vjezd do dvora, kolna na kočáry a porážka.

Z estetických i praktických důvodů pamatováno na zachování starých, mohutných stromů, jež samy jako krásná a přirozená výzdoba zvyšují celkový vzhled novostavby, zabraňují přímému vnikání silničního prachu do obytných místností a jsou mocnou překážkou proti šíření se požáru.

Stavební náklad celého objektu ca. 130.000 K.

Redaktoři: Prof. A. CECHNER a prof. dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. JAN KOULA a prof. J. VELFLÍK. — Za redakci odpovídá »Architektonický Obzor«: A. CECHNER, prof. c. k. státní průmyslové školy na Smíchově. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCH. A INŽ. V KRÁL. ČESKÉM. — Tiskne »POLITIKA« závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ROČNÍK IX. ČÍS. 5.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 4. KVĚTNA 1910.

Návrh vstupu ke kommunikaci letenské od arch. prof. J. Kouly.

S tabulkami č. 21, 22, 23 a 24.

Počátkem roku 1907 bylo opět dokončeno vypracování nového návrhu městského stavebního úřadu na letenskou kommunikaci, kde již v přímém směru pokračování Mikulášské třídy a mostu proveden byl průkop s počátečním tunelem a za ním se dvěma silnicemi, z nichž jedna byla rovná o stoupání 1 : 35 a druhá serpentinová o stoupání 1 : 22. Jelikož se proti odhlasování návrhu tohoto zvedl v zastupitelstvu pražském odpor, bylo posléze žádáno, abych též já znovu ještě předložil svůj původní projekt na průkop, což učinil jsem ke dni 27. června 1907, zmírniv při tom stoupání původního svého návrhu 1 : 23 na 1 : 27 a doplniv ho o část za silnicí Belcrediho a přes dráhu Buštěhradskou do Bubenče — viz články »Arch. Obzoru« z r. 1907 a 1908.

Oba uvedené projekty odevzdány byly k posouzení odborné enketě znalců, sestávající z pánů: prof. Schulze, prof. Velflíka, prof. Novotného, prof. Špačka, arch. Bělského, arch. Roštlapila a arch. Balšánka, kteří skončili své porady počátkem roku 1908 zvláštním dobrozdáním, dle něhož mimo jiné doporučen jednomyslně otevřený průkop v přímém směru mostu Čechova a navrženo, aby na architektonické vyřešení vstupu byla vypsána veřejná soutěž; mimo to pak, aby u prof. Kouly jako autora myšlenky průkopové bylo objednáno detailní vyřešení brány. Městská rada pražská přistoupila k tomuto návrhu a objednala v březnu roku 1909 uvedený projekt, který jsem 15. září téhož roku současně s modelem sádrovým v $^1/_{100}$ odevzdal. Konstruktivní rozvahy i rozpočty provedl mnou k pracem těm vyzvaný a ve zprávě mé k městské radě pražské ohlášený inž. B. Holmann, který v tom směru přirozeno zodpovědnost převzal. Takto vypracovaný generelní návrh týkal se mimo vlastní bránu také rozluštění terenního před branou až k mostu Čechovu a vzadu rozvedení počátků další kommunikace na pláň s přeložením šachty (ventilační) na nové místo.

Využiv mušlovitého vbočení stráně Letenské proti mostu a svahů návrší po obou stranách, založil jsem za mostem s použitím jeho širokého předmostí náměstí na 50 *m* široké, polokruhem na stranu k bráně uzavřené, nutné jak pro rozvod tramvají, tak pro rozchod obecenstva, a upravil jsem k témuž účelu mimo to po obou stranách schodiště, vedoucí k cestám na odstupech podporných teras brány. Vrchní polovinu strání těch někde až i 60° sklonu ponechal jsem však v nynějším stavu i s porostem, změniv terén jejich teprve téměř před samou branou, přichýliv ho kolmo proti jejím křídlům, jak v přiloženém půdorysu jasně vyznačeno. Brána je po konstruktivní stránce své v podstatě most o rovném, 27 *m* širokém trámu ze ztuženého betonu, položený přes průkop stráně, v těchto místech 31 *m* vysoké. Most ten má mezi podpornými pilíři světlost 32·40 *m*, a opatřen jest přibližně ve čtvrtinách rozměru uvedeného (osy vnitřních sloupů jsou vzdáleny od sebe 20 *m*) podporami, postavenými na stupňovité terasové zdi.

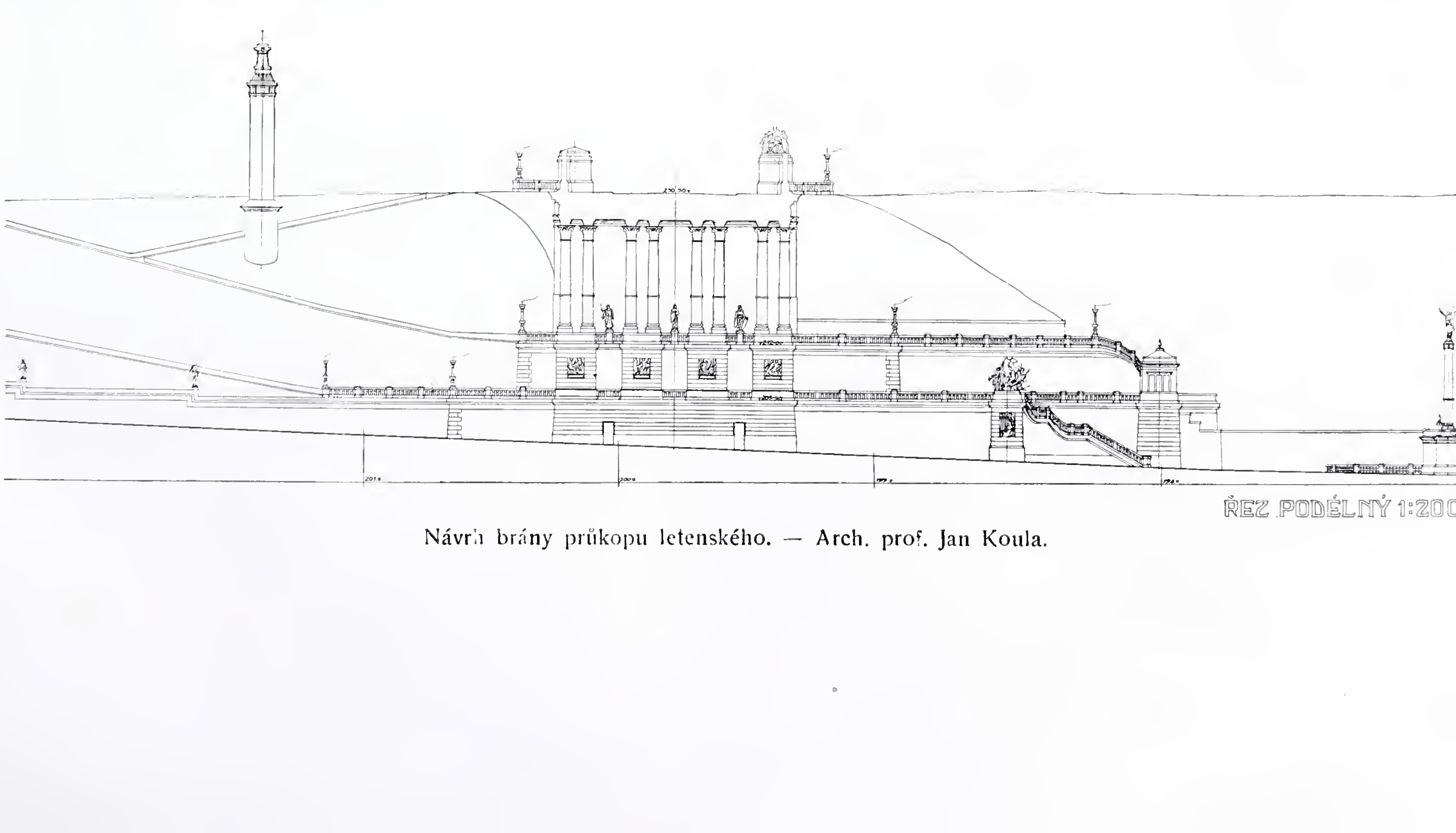
Podpory ty obdržely v architektonickém vyřešení tvar sloupů a k vůli určitosti výpočtů dána v konstruktivní rozvahu jen vnitřní jejich řada, i navrženy z té příčiny ve ztuženém betonu.

Mostní deska, rozložená dle sloupů v podélné a příčné trámce, je dvojatá; je tu zdola kasetovaný strop brány a pak vrchní silniční plocha, mezi nimi nalézá se přístupný 1·60 *m* vysoký dutý prostor, způsobilý k obsluze elektrického světla ve stropě umístěného a k uložení potrubí plynového, vodního, odvodního atd.

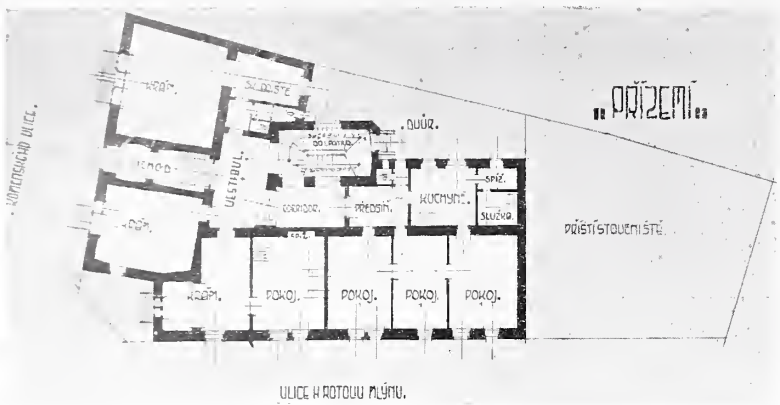
Takto upravený přechod má 25·60 *m* šířky, může proto pohodlně převésti v pásu parku letenského i druhé okolní polohy jak kommunikaci pěší tak vozovou.

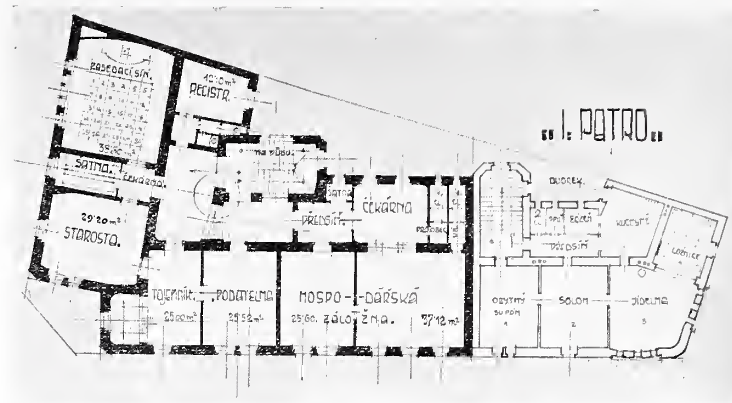
Vrchní kommunikace tato zůstane tak jako vždy byla příčná, druhotná. Přerušení její nynější formy nahrazeno by bylo jen novým útvarem, který by povstal z nevyhnutelnosti nové tepny radiální z města a její nejdokonalejší úpravy i do budoucnosti.

Stráň letenská tvoří nepopíratelně obrovskou hradební zeď, která nepřipustila rozvoje Prahy v tuto stranu. V prokopání její v přímém směru třídy Mikulášské a v upravení silnice až na pláň letenskou viděl jsem, jak známo, jedinou odpomoc. Šlo mi ovšem tehdy také hned o formu vstupu k takovémuto průkopu a mám za to, že nechť by to byl již krátký tunel jako počáteční převlaka (viz na př. Arch. Obzor IV. tab. 6—7), anebo umělé nové spojení přes prokopanou prorvu, (viz Arch. Obzor VI. tab. 37—38), vždy dojde se tak více méně k formě brány. Jedná se jen o to, k jakým výhodám se při jednom nebo druhém řešení

Návrh brány průkopu letenského. — Arch. prof. Jan Koula.

Soutěžný návrh okresního domu v Německém Brodě.
Arch. F. Novotný.

přijde. Při obém však je tu úplná analogie s branou ve starých městských hradbách. — Jeť každá taková brána vklíněna do hradebního tělesa; je útvarem v průlomu překážky utvořeným, o obě strany se opírajícím a bylo by nesprávno, hledati v ní formu budovy volné, jíž lze kolem obejíti, jako tomu při branách slavnostních, jež lze kdekoliv i na rovině postaviti.

V důsledku takovéto úvahy sáhl jsem při své bráně průkopové k formě brány hradební, a to jejího nejvyvinutějšího tvaru, jaký nám dán formou řeckých propylejí, k nimž jsem se ovšem volně, jak toho nová doba a místo vyžadovalo, připial.

Vykopaný průlom ve stráni má v podstatě lichoběžníkový průřez, nahoru rozevřený. Abych využil povahy svahů jeho a zjednal vedle toho co nejvíce průchodní plochy, upravil jsem při spodu dvě odstupující terasovité podpory, podnože brány; křídla pak její sesílil a vyznačil jsem pylony, v nichž směrem k městu umístil jsem zdviže a směrem k průkopu schodiště, kommunikující se všemi odstupy, kteráž poslední hlavně manipulačním účelům by měla sloužiti.

Brána má mimo 16 *m* šířky hlavní silnice cesty na spodních terasách, kde v průchodech měří 5 *m* šíře, celkem tedy 24 *m* průchodu.

K výstupu do bezprostředního okolí brány na pláni slouží zdviže, současně pak dvoumetrové pěšiny na předních, jakož i na zadních svazích v mírném stoupání vedené.

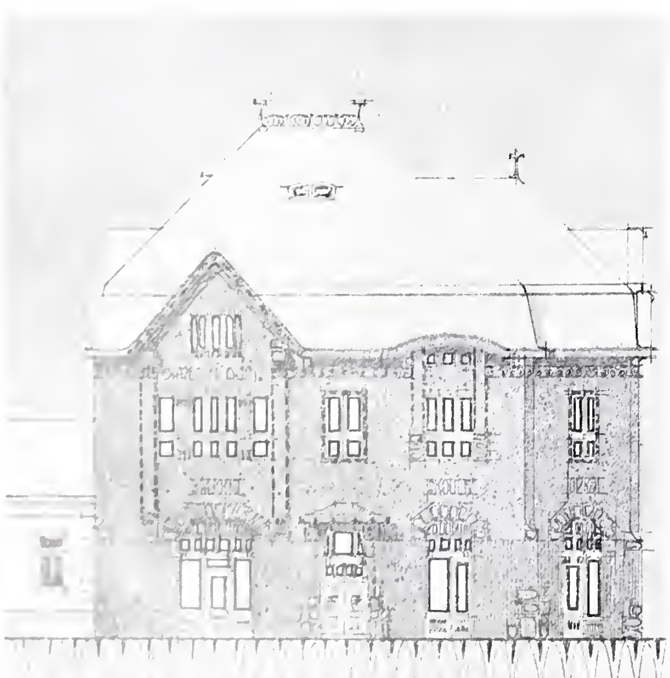
Cesty na terasách nalézají pokračování v cestách na svazích prukopu, které k rozličným místům pláně na obou stranách, rozvádějíce obecenstvo, paprskovitě směřují.

Terasy brány mají 6·50 *m* výšky; kladí brány nalézá se ve výšce 26 *m* nad spodní silnicí. Sloupy stojí po čtyřech čtyřikrát za sebou po obou stranách průchodu a jsou dole 1·30 *m* široké.

Jak již pověděno, opírá se brána svobodně o tvar Athenských propylejí, najmě o jejich vnitřní rozdělení sloupové, kde došlo téměř k mezi napětí při použití rovných břeven, na což ale v přítomné době ztuženého betonu netřeba více ohled bráti.

Navrhnul jsem bránu v tvarech korinthického řádu s hlavicemi sloupovými v bronzi; po provedení modelu přišel jsem však k poznání, že bylo by tu vhodnější vzhledem k sloupům mostu Čechova voliti sloupy jonské; na konec však, kdo ví, zda po zkouškách v přírodě bych se nepřiklonil třeba i k formám římsko-dorských anebo jinak volně utvořených hlavic a bez bronzových součástek. Na podstatě a účinnosti celku to téměř ničeho nemění. Architektura teras, pylonů a ostatku je téměř bez profilů a jen na působení rozmanitě sestavených hmot založená. K tomu druží se pak výzdoba plastická, figurální. Je na velké základní idei založena. Tak jako v sochách Karlova mostu značí se charakter doby našeho národního úpadku a doby jezovitské, tak zde mysl I jsem, že by se hodila myšlenka, k národnímu našemu žití se vztahující, monumentálně rozvedená.

Tanulo mi na mysli, že by tu k povaze místa dobře ladil námět doby od prvních stop zpráv našeho usídlení až k počátkům doby křesťanské se zjevy našich mythů. Jako ukázku umístil jsem na oba pylony s jedné strany skupinu praotce Čecha, s druhé moravského Svatopluka; dole ve velkých skupinách boje se sousedy, dále figury heroů a knížat a reliefy horstev a vod.

Průčelí do ulice Komenského.

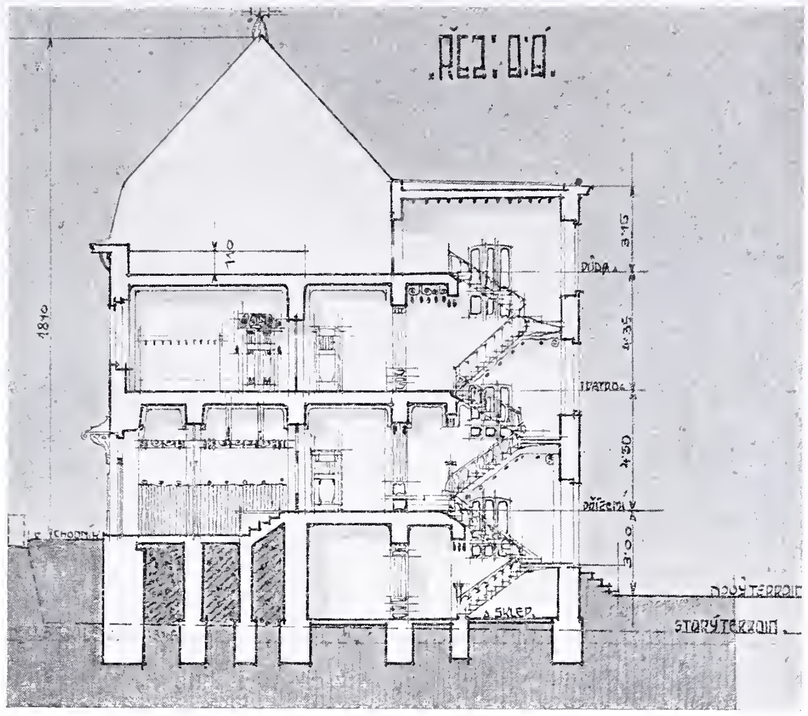
Průčelí do ulice k Rotovu mlýnu.

Soutěžný návrh okresního domu v Německém Brodě. — III. cena.
Arch. F. Novotný.

Každý člověk širšího rozhledu ovšem ví, že takové koncepty nejsou ani v nejmenším definitivní a že se do architektonických projektů velké architektury vnáší proto, aby dán byl podnět k dalším úvahám. — K takovým myšlenkám postaví se pak umělecké kruhy tak nebo onak a také širší veřejnost vysloví své rozhodující slovo.

Všechna tato figurální disposice však, až na některé výjimky, není pro architektonický dojem celku brány ani nevyhnutelná ani rozhodující, je to výzdoba postrádatelná, jak to také účinek modelu dobře dovodil.

Pro dojem celkový integrující jsou jen dvě hlavní skupiny dolejší, s koňmi, které již do prvního starého náčrtku jsou v hmotě vkresleny a které vždy pak znovu jsem zakresloval — do jisté míry pak i skupiny hořejší (praotce Čecha a knížete Svatopluka), na místě kterých však na dlouhou třeba dobu, když nebylo by prostředků, v zakončení pylonů by přišla slohová zástřeší, jak jsem je na pylonech schodišť do projektu byl vyvinul.

Soutěžný návrh okresního domu v Německém Brodě. — III. cena.
Arch. F. Novotný.

Rozvahy konstruktivní i výpočty vykopu a hmot svěřil jsem, nejsa inženýrem, odborníku v železobetonových konstrukcích inž. B. Hollmannovi, což bylo již podotčeno, a svěřil mu vše i s rozpočty úplně, aby nemohlo se zdáti, že bych jakýmkoliv nátlakem chtěl snížiti rozpočet brány. Týž ujistil mne, že tak, jak bránu počítal, by ji mohl a rád v provedení převzíti; a to úhrnem je přece téměř největší záruka, jaká při rozpočtu dáti se může. Cenu plastické výzdoby položil jsem do rozpočtové rozvahy sám.

Co týče se cen plastické takové výzdoby, tu každý ví, jak pružné jsou zde ceny a mohly by tytéž jíti i do milionů, podle toho, komu by byly svěřeny a z jakého materiálu by byly provedeny — dle mého názoru, když počítají se jen dolejší sousoší a menší jednotlivosti sochařské, pro celek nevyhnutelné, že vystačilo by se s navrženými penězi — a také se tak i všude v podobných případech v rozpočtech děje, jelikož jen docela výjimečně ke vší projektované výzdobě dochází.

Ke konci připojuji ještě několik hlavních cifer rozpočtových:

1. Zemní práce až do profilu 17. obnáší při pohybu 53.981 k. *m* země měkké a 53.965 k. *m* ve skále, vše i s odvozem . . 798.777 K,
2. Stavba před branou . . . . . . 133.140 »,
3. Vlastní brána . . 708.102 »,
4. Její výzdoba . . 200.000 »,
5. Stavba za bránou 40.170 ».

J. K.

Soutěžný návrh na budovu okresního domu v Německém Brodě.

Arch. Viktorin Šulc, c. k. professor prům. školy v Plzni. Tab. č. 25, 26.

Okresní zastupitelstvo v Německém Brodě vypsalo počátkem letošního roku soutěž na získání náčrtků na budovu okresního domu. Programem žádáno: Jednací síň pro 30 členů okresního zastupitelstva, kancelář okresního výboru, totiž: místnost pro dva úředníky, pokoj starosty, pokoj tajemníka a archiv, kancelář hospodářské záložny o 2 místnostech, z nichž jedna menší, byt o třech pokojích a kuchyni. V přízemí krámy do hlavní ulice, v souterrainu byt domovníka do vedlejší ulice. S místem mělo se šetřiti; nežádáno místností nákladně prostorných, ani prostorného schodiště neb dvorany, jak výslovně v programu podotknuto.

Z 32 došlých projektů získal předložený projekt pochvalného uznání a byl zakoupen za 200 K.

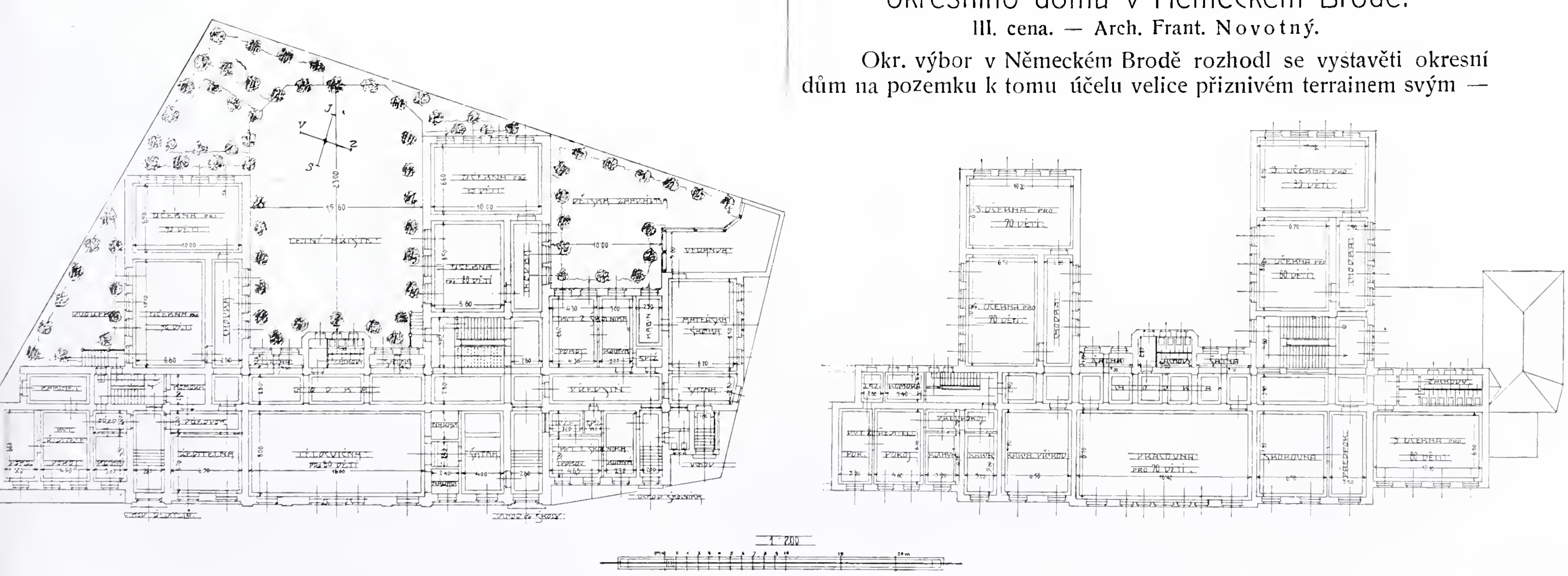
Zastavěná plocha obnáší 354 m^2.

Stavební náklad činil by asi 62.000 K.

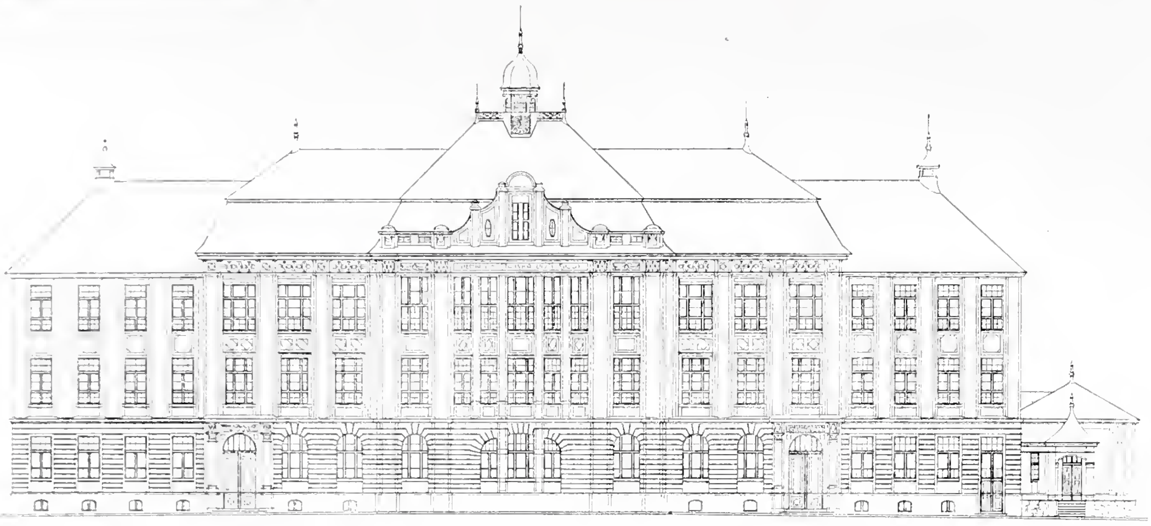
Soutěžný návrh okresního domu v Německém Brodě.

III. cena. — Arch. Frant. Novotný.

Okr. výbor v Německém Brodě rozhodl se vystavěti okresní dům na pozemku k tomu účelu velice příznivém terrainem svým —

Soutěžný návrh obecné a měšťanské školy dívčí v Holešově. — Přízemí a I. patro.
Arch. Ant. Papež v Brně.

Soutěžný návrh obecné a měšťanské dívčí školy v Holešově. — Hlavní průčelí.
Arch. Ant. Papež v Brně.

jelikož niveau staveniště oproti koruně ul. Komenského je značné utopené — k řešení daného programu dosti zajímavé. Tím dáno, že v souterrainu k téže straně umístěn jest byt domovníka poblíže hlavního vchodu, v přízemí nad tímto úplně separovaný od místností obchodních byt o třech pokojích a příslušenství.

Vhodně umístěn hlavní vchod, z něhož krátce přístupno je schodiště, ze kterého pak v I. patře možno vejíti ihned k místnostem okr. výboru, jež jsou obráceny do ul. Komenského jako repraesentační strany; do ul. k Rotovu mlýnu jsou místnosti záložny.

Z došlých 32 návrhů obdržel tento III. cenu.

Programu bylo úplně vyhověno; mimo toho řešen ještě na zbýv. části pozemku rohový dům o 3 pokojích a příslušenství.

Soutěžný návrh obecné a měšťanské dívčí školy v Holešově na Moravě.

Arch. A. Papež v Brně.

Návrh tento přinášíme jako ukázku oběti, kterou stávají se soutěžníci následkem chybných a nejasných programů soutěžných. V Holešově sestaven byl tento tak, že arch. A. Papež se mohl domnívati, že žádají se dva byty ředitelů, kdežto škola bude míti jednu správu. Následkem tohoto pojetí byl návrh ze soutěže vyloučen.

Nová budova obecné školy v Kochánku.

Projektoval architekt Jar. Valečka. (Dokončení.)

Služební byt ředitele jest z důvodů hygienických úplně oddělen, má zvláštní vchod a jest velmi komfortně zařízen.

Záchod u bytu tohoto ústí do pergoly, jest pod dvojím uzavřením, a jelikož ani tento záchod nebylo lze zaříditi na splachování vodou, jest alespoň opatřen syfonovou uzavírkou paten »inž. Č. Fischer«, která se velmi dobře osvědčuje.

V I. patře umístěné učebny mají překrásný rozhled do údolí Jizerského v širém okruhu zalesněného.

V souterrainu nalézají se tři prostorné, světlé sklepy, z nichž jeden reservován školní prádelně.

Zvláštního rázu v celém interieuru budovy docíleno tím, že veškeré rohy a hrany u dveří a oken, jakož i kouty učeben jsou silně zakulaceny, což i v ohledu hygienickém se velmi dobře osvědčuje.

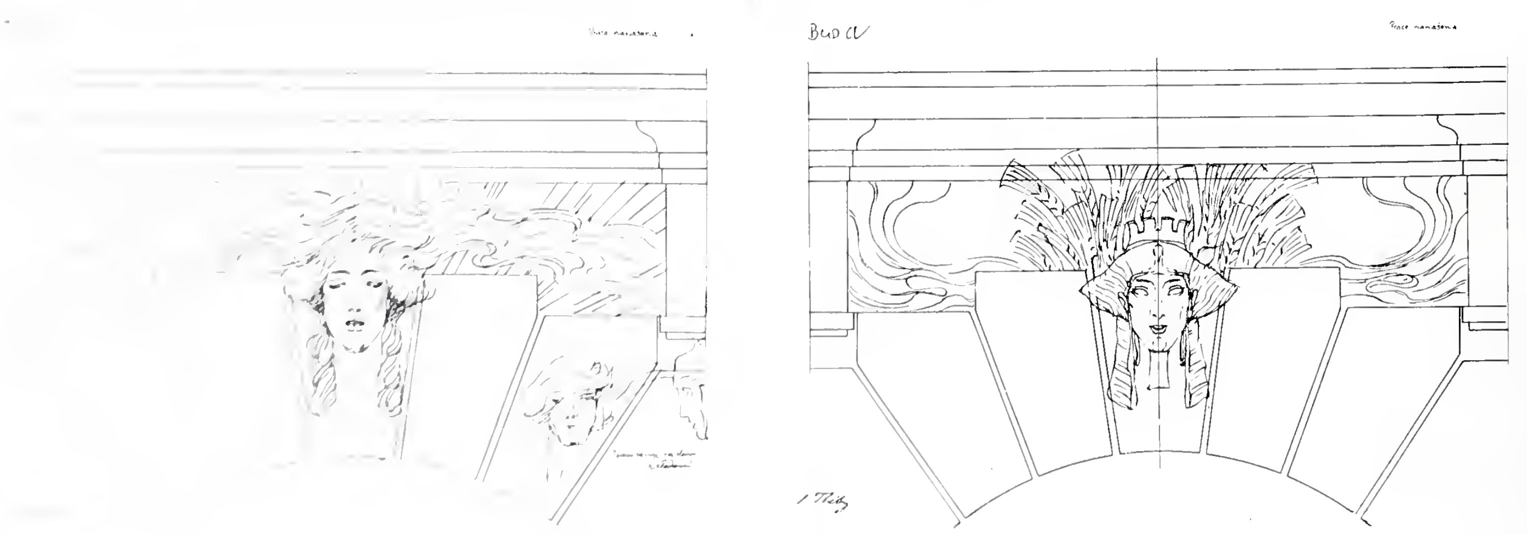
Fasádově budova školní rozčleněna, jak pohledy ukazují, velmi malebně a zvýšen jest ještě tento vzhled květinovou dekorací, s níž architekt již předem počítal.

Ve všech oknech budovy projektovány jsou totiž železobetonové truhlíky květinové, jež na odpad vody jsou zařízeny a tak profilovány, že zvenčí téměř nejsou patrny, ježto článkování jich přimyká se celkovému řešení fasády.

Kolem budovy prostorný pozemek školní využit jednak na letní cvičiště, jednak na botanickou školní zahradu a hospodářský dvůr, na němž postaveny chlévy s kolnou.

Budovu ve dvou stavebních saisonách provedl svědomitě pod dohledem projektanta stavitel J. Podařil ze Starých Benátek, a to nákladem 47.668 K.

Vnitřní školní nábytek, velmi účelný, dodala firma Strnad a Vaníček v Karlíně.

Z výzdoby nádraží císaře Františka Josefa v Praze. — Arch. prof. J. Fanta.

Prof. A. CECHNER a prof. dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. JAN KOULA a prof. J. VELFLÍK. — Za redakci odpovídá A. CECHNER, prof. c. k. státní průmyslové školy na Smíchově. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCH. A INŽ. V KRAL. ČESKÉM. — Tiskne »POLITIKA« závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 1. ČERVNA 1910.

Průčelí českých škol obecných i měšťanských.

Arch. A. Cechner.

Národní školství české nachází se — dík vyspělosti kulturní našeho národa — na vysokém stupni. Také stavby měšťanských a obecných škol nezavdávají u nás, jako druhdy, příčin k hrubým výtkám, neb dokonce k nářkům. Dnes bohudíky již nenalezáme v českém kraji škol, jakých viděli ještě naši otcové, škol, v jejichž učebnách pan učitel nejen vyučoval, ale také bydlel a to i s rodinou, ba někdy i domácími zvířaty na př. s drůbeží.

Od druhé polovice XIX. věku, zvláště od zavedení všeobecné povinnosti školního vyučování, vystavěny ve všech českých městech a ve většině vesnic nové školy, které následkem přesných nařízení ohledně velikostí a výšek učeben i rozměrů oken prozrazují se na ráz jako budovy veřejné. Často jest v celé vesnici škola, kromě kostela nebo fary, jediná stavba s velkými okny a vyšší než přízemí. Kde poměry vyžadují většího počtu učeben, stává se z takové školy velká budova, jejíž dobré rozluštění po stránce vnitřní i zevní nepatří mezi lehké úkoly stavitelské. Přečasto klade se však váha pouze na vnitřní dělení, aby vyhovovalo předpisům a bylo pohodlné, kdežto zevnějšek odbude se »důstojně«, t. j. co nejjednodušeji, aby to stálo co nejméně. Není divu, že následkem takových náhledů převážná většina našich vesnických škol působí jednotvárně. I tam, kde jest větší počet školou povinných dětí ve venkovských městech, kde bývá až 1500 dětí, pro něž se musí postaviti školní budova, nacházíme zpravidla tuto velkou stavbu, mnohdy ve vnitř účelně rozdělenou, ale zevně následkem spoření neb neschopnosti navrhovatele spíše podobnou kasárnám než škole.

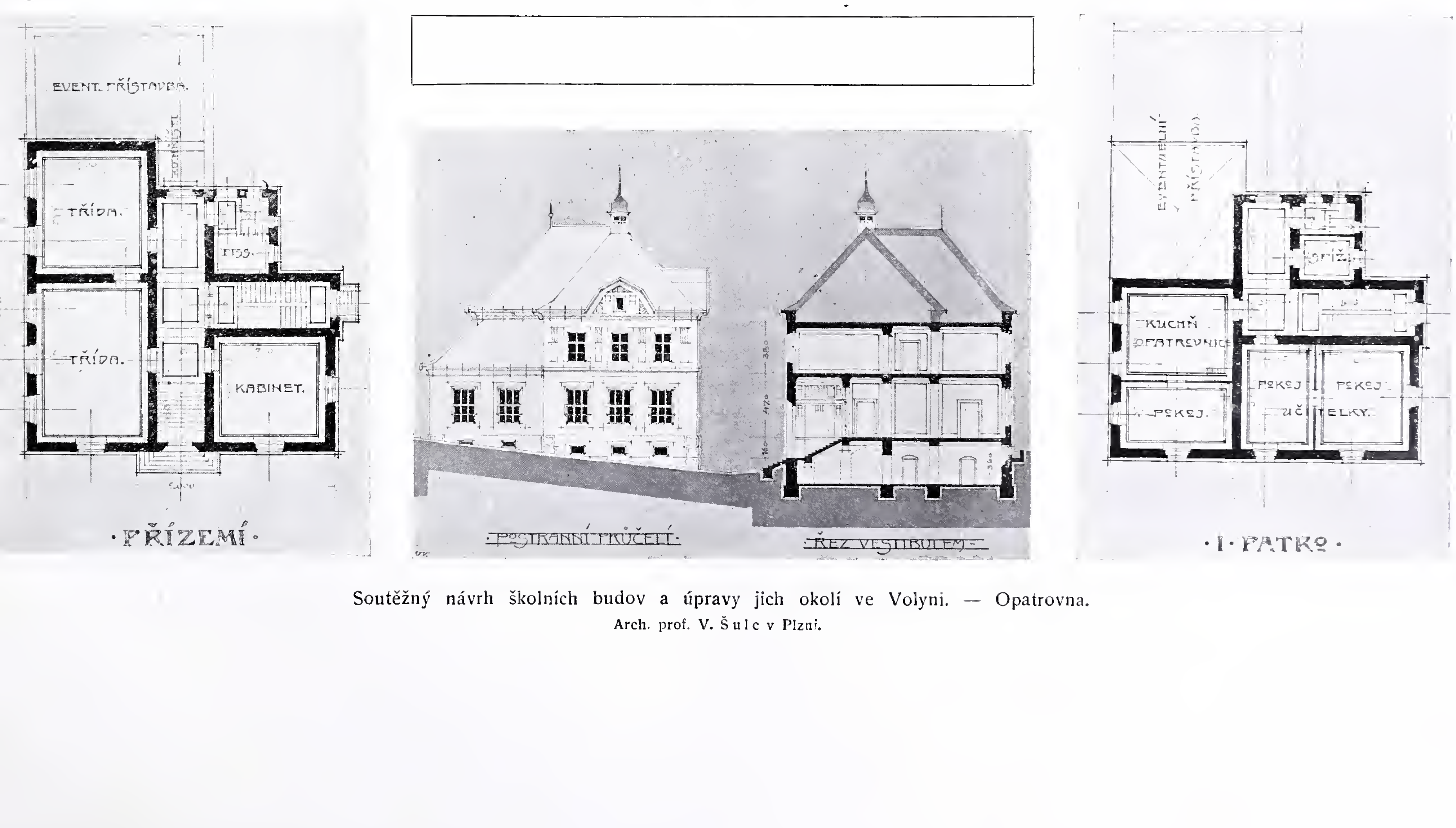
Nečleněné průčelí o několika řadách stejných oken v stejných od sebe vzdálenostech, kryto nízkou valbovou střechou, nepůsobí vzdor svým velkým rozměrům příznivě a není ani obci ozdobou. A přece měla by škola již s ohledem na výchovný účel svůj býti vzorem vkusnosti a — jsouc v mnohých obcích jedinou větší stavbou — měla by je krášliti.

Jednotvárnosti stavby lze čeliti i při rozlehlém půdorysu členitostí průčelí. Tato musí býti ovšem účelna; musí logicky vyplývati z půdorysného rozdělení. Průčelí lze rozčleniti ve dvojím směru: ve svislém, vertikálním a ve vodorovném, horizontálním.

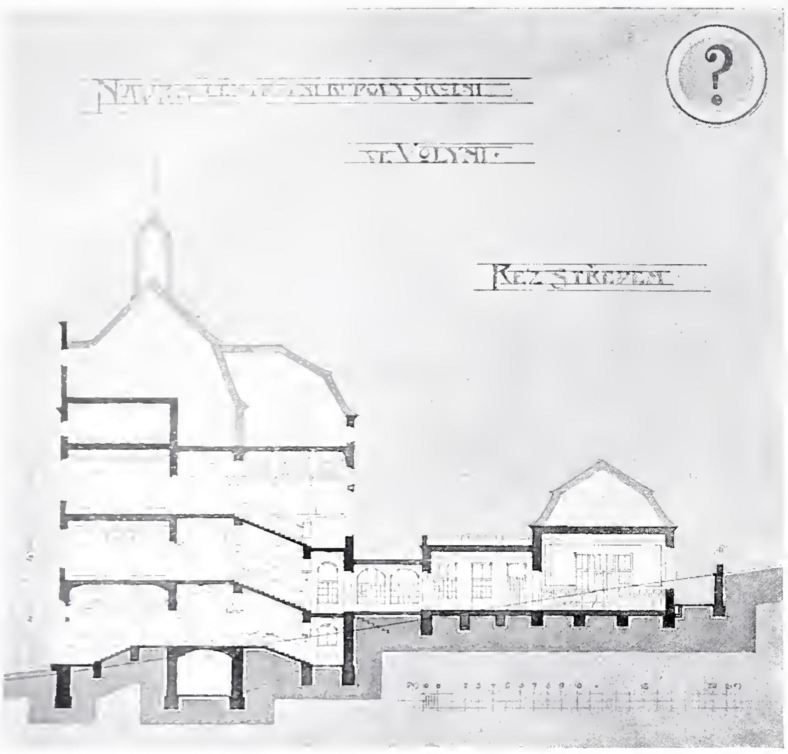
Ježto školy zpravidla navrhují se v ulicích širokých, na náměstích a též jako budovy volné, lze i delší jich průčelí členiti svisle pomocí risalitů. Tyto procházejí buď skrze všecka patra nebo končí nad přízemím. Přízemní risalit, obdélný, polygonální neb oblý představen jest v některých novějších školách a tvoří přiměřeně veliký vestibul, krytý buď stříškou neb terasou. Jsou-li před vchodem předloženy schody, jest radno opatřiti tyto zástřeším, neboť na zcela volných schodech jest chůze při sněhu a náledí nebezpečna.

Ve směru horizontálním lze výhodně děliti školní façady výstavbou některých částí, středních neb i nárožních o patro výše než ostatní budovu.

Při školách jsou zároveň byty učitelů nebo aspoň byt správce, či ředitele školy. Tyto byty jsou často kamenem úrazu celého dělení. Žádá se pro ně zcela zvláštní vchod, avšak též spojení se školou. Tam, kde navrhují se byty učitelské v stejných výškách jako patra učeben, plýtvá se jednak zbytečně zdivem a jinak jsou takové menší obytné místnosti v neobvykle velkých výškách nedosti útulné a též těžko vytopitelné.

Soutěžný návrh školních budov a úpravy jich okolí ve Volyni. — Opatrovna.
Arch. prof. V. Šulc v Plzni.

Soutěžný návrh školních budov a úpravy jich okolí ve Volyni.
Arch. prof. Šulc v Plzni.

Pro učebny žádány jsou výšky pater 4·60 — 4·80 *m*, kdežto pro byty na venkově stačí úplně výška 3·50 *m*. Této okolnosti lze s výhodou použíti i pro průčelí, a to ponecháním křídla neb křídel s byty učitele neb ředitele o menší výšce než ostatní budova.

Také tělocvična může přispěti k rozčlenění façady, ježto musí míti výšku větší než učebny.

Tělocvičny kladou se však obvykle do dvorních traktů, aby byly blízko letnímu cvičišti, sprchám, šatnám a záchodům, kteréž všecky místnosti lépe do dvorů se umísťují.

Pokud oken se týče, i ta nemusí býti všecka stejná a mohou podporovati rozmanitost průčelí. Pro učebny navrhují se v novější době velká, trojdílná okna, která se mohou střídati s dvojdílnými okny kabinetů. Kde situována je tělocvična v průčelí, může býti osvětlena okny většími než jsou do učeben, čímž se zároveň vhodně vyznačí na zevnějšku, co obsahuje vnitřek.

Byty učitelů neb ředitelů pak, kde jsou položeny do křídel oddělených od ostatní budovy, mohou opatřeny býti okny menšími než v učebnách, přiměřeně velikými prostorám obytným.

Takovým způsobem lze i veliké, vícepatrové budovy školní v průčelí rozčlánkovati, aby se zabránilo dojmu jednotvárnosti.

Kde dopouští toho náklad, jsou byty ředitelů škol ve zvláštních villovitých pavilonech navrhovány, ale tento jinak vhodný, pro různost výšek učeben a bytů zajisté účelný prostředek, jest přece poněkud drahý a hodí se spíše pro velké střední školy na př. průmyslové, realní neb pro gymnasia.

V rukou důmyslného architekta jsou střechy vítaným prostředkem, jímž dociluje malebného rozčlánkování obrysu budovy. Školy, které mají rozdělené střechy účelně dle významu a polohy místností, působí malebněji a neutlačují celé své okolí, jako veliké budovy škol o jediné společné střeše, která vysoko vyčnívá nad [illegible] obci a nízkými jejími stavbami.

Že také terainních rozdílů lze s úspěchem využíti pro [illegible] průčelí škol jest jasno a některé příklady [illegible] místech to dokazují.

[illegible] zahrady napomáhají působivosti průčelí škol a nemají [illegible] u škol venkovských; jsou buď před budovou nebo [illegible] k zahradě správce školy, někde pak k hřišti [illegible]. I v městech jsou školní zahrady [illegible] které musí býti dlážděny a jsou dražší [illegible]

Sloh našich školních budov jest na starších stavbách nejčastěji tak zv. biedermaierovský neb renaissační. Nejnovější školy jsou i ve venkovských obcích českých tu a tam v slohu vídeňské secesse. Tyto nepojí se naprosto k svému okolí, v němž jsou cizorodým prvkem a jsou takové budovy úplně v rozporu s hlavní zásadou moderní architektury, dle níž má každá budova vhodně zapadati ve své okolí.

Na poslední výstavě měst v Drážďanech byly vystaveny též celé řady plánů nových škol v Německu a také i postaveny typy vzorných škol vesnických pro určité kraje. Při těchto návrzích i stavbách bylo ale pečlivě hleděno k rázovitosti té které krajiny, do níž byly ony školy komponovány, aby vhodně se pojily se svým okolím.

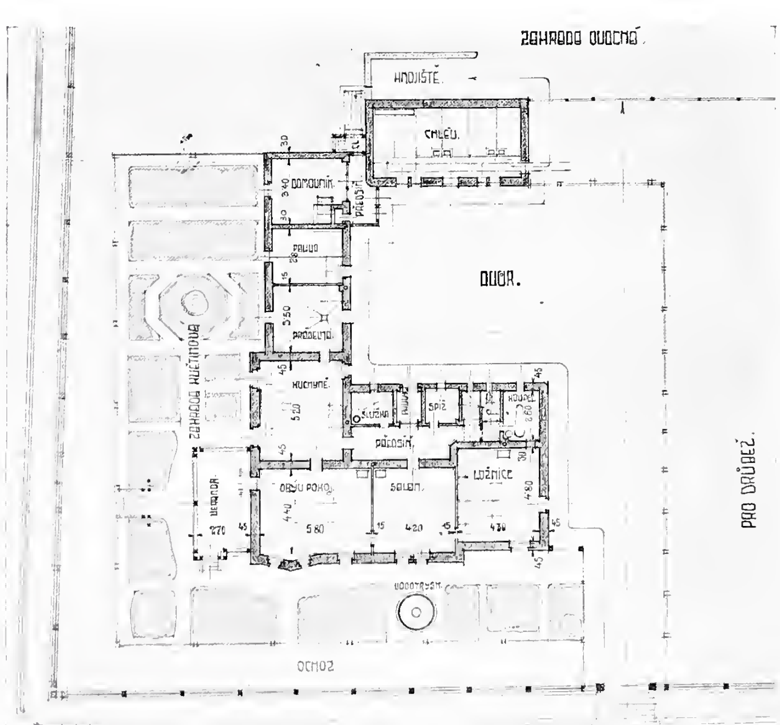
U nás se na tuto stránku dosud buď vůbec nedbá, nebo jen velice málo, čehož jest v zájmu udržení rázu našeho stavitelství opravdu želeti. Ať pro Turnovsko, ať pro Plzeňsko či pro Pošumaví, navrhují a staví se napořád školy stejné, jako podle jedné šablony. Hledí se aby návrh byl podle předpisů a hlavně: aby stál co nejméně. Každá úchylka od všedního, všeobecně užívaného řešení na prospěch zjevu školy z příčin architektonických se zamítá jako zbytečný přepych a dbáti dokonce aby školní budova vystihovala svým zevnějškem charakter staveb kraje, — to směrodatným činitelům: obecním správám jako stavebníkům a stavebním úřadům jako dozorčím orgánům ani nenapadne. Totiž někdy přec napadne, ale to jsou jen nejřidší výminky, které potvrzují pravidlo.

Myšlenka opatřovati návrhy škol veřejnými soutěžemi jest v jádru dobrá a vynesla již mnohou novou a dobrou ideu na povrch, jež byla i provedena.

Podmínkou zdaru ovšem jest správný pochod celé soutěže. Především musí býti program jasný a správný a nikoliv — jak často jsme byli svědky — neproveditelný.

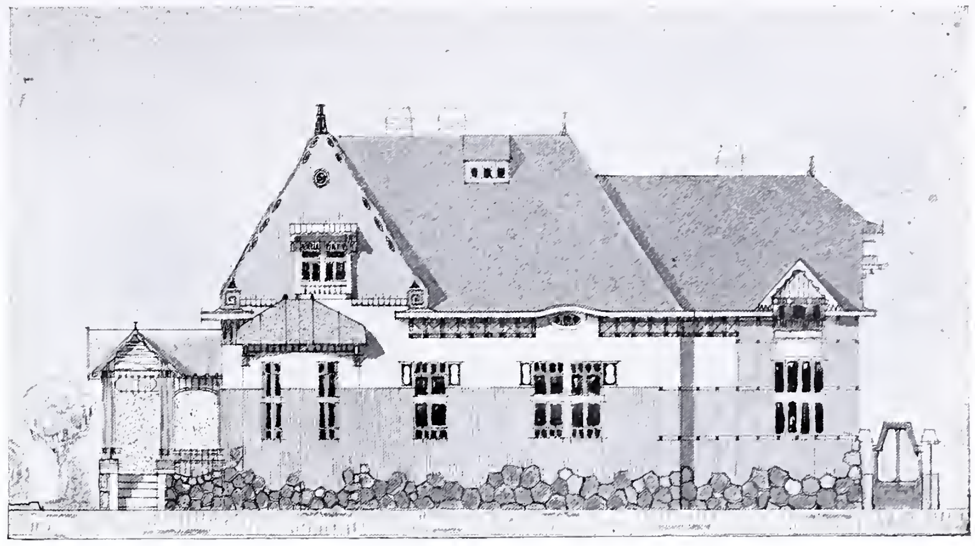
Dále bylo by velice žádoucno, aby také soutěžní porotcové znali a dovedli oceniti rázovité příznaky místních staveb v kraji, aby dále nerozhodoval u nich při posudku pouze a jen půdorys, ale též pohled, který pro zjev školy je rozhodujícím.

Konečně jest ovšem nutno, aby soutěžné poroty neposuzovaly tak povrchně a na rychlo, jak se to u nás často děje. Za jediný den, bez předchozí informace, se někdy prohlédne celá řada návrhů a odsoudí mnohá práce, jejíž příčinou neúspěchu nebyly ani tak její vady, jako spíše nepochopení znaleckou porotou.

Rodinný dům s hospodářským příslušenstvím ve Všestarech.
Arch. Frant. Novotný.

Až i při soutěžích klásti se bude váha na to, aby vyznamenaly se návrhy, které mají kromě dobrého půdorysu i krásné průčelí, jehož charakter pojí se vhodně k rázu staveb toho kterého kraje, — pak dočkáme se také u nás více škol, které přidají svému okolí na malebnosti a na kráse.

Rodinný dům s hospodářským příslušenstvím ve Všestarech.
Arch. Frant. Novotný.

Soutěžný navrh školních budov a úpravy jich okolí ve Volyni.

Architekt Viktorin Šulc, c. k. professor průmyslové školy v Plzni.
Tab. č. 27., 28. a 29.

V únoru loňského roku vypsalo město Volyň soutěž na vypracování náčrtků na stavbu centrální budovy pro obecnou a měšťanskou dívčí i chlapeckou školu, na stavbu opatrovny a na úpravu přilehlé ulice Starozámecké s okolím staré tvrze a cesty ku školním budovám. Obě budovy měly býti v soulad uvedeny s navrženou již tehdy budovou hospodářské školy na témže pozemku stojící.

V centrální budově žádáno celkem: 18 učeben, 2 ředitelny, 2 sborovny, 2 knihovny, 6 kabinetů, 2 kreslírny, 2 tělocvičny se šatnami, 2 byty školníků, 2 byty ředitelů a mimo to společná polévková místnost pro žactvo.

V budově opatrovny žádány: 2 třídy (jedna menší), 1 kabinet, 2 pokoje pro učitelku a pokoj s kuchyní pro opatrovnici. U obou budov mají se zříditi letní hřiště.

Z došlých projektů uděleny dvěma stejné odměny po 1000 K a třetímu 500 K. Uvedený zde projekt získal jednu z prvních dvou cen.

Zastavěná plocha centrální budovy činí 2600 m^2. Stavební náklad na tuto budovu 390.000 K.

Zastavěná plocha opatrovny činí 330 m^2 a stavební náklad 39.000 K.

Konkurrenční návrh na palác ministerstva financí a ředitelství státních monopolů v Bělehradě, vyznamenaný cenou 2000 franků.

Arch. Frant. Blažek, c. k. prof. sochařské a kamenické odborné školy v Hořicích. — Tab. č. 30.

Ředitelství státních monopolů vypsalo mezi veškerými slovanskými architekty soutěž na získání plánů pro postavení budovy určené pro úřady státních monopolů a finančního ministerstva. S ohledem na to, že v budově měly býti umístěny dvě úplně neodvisle od sebe úřadující správy, měly býti hlavní a vedlejší vchody pro každou správu odděleny a vhodně umístěny.

Pro správu monopolů žádány následující úřady: V hlavním patře ředitelství, generální sekretariát, účtárna; v přízemí pokladny, prodejny se zvláštním vchodem z chodníku, sklad známek a cenných tiskopisů, dílna známek a cenných tiskopisů. Tato se měla ve zvláštní, s hlavní budovou souvisící přízemní stavbě umístiti.

Různé místnosti v ostatních poschodích a sice oddělení pro fabrikaci, pro prodej, pro sůl a nové monopoly, pro podloudnictví, pro kontrolu, oddělení chemické, technické a ekonomní.

V souterrainu a v přízemí: ekonomát, inspektorát, byty domovníků a hlavního vrátného, oddělení pro vojenskou hlídku.

Ve sklepě sklad ekonomátu (přístupný vozům), skladiště pro chemické oddělení a hlavní archiv.

Pro finanční ministerstvo žádány následující úřady: V hlavním patře úřadovny ministra, právní oddělení, ředitelství státních statků; v ostatních patrech správa celní a daňová, oddělení katastrální; v přízemí ředitelství státního dluhu, hlavní účetnictví, depositní oddělení, byt vrátného pro oddělení finančního ministeria. V souterrainu místnosti pro komisi pro spalování cenných papírů, skladiště papírů určených ke spálení, krematorium a archiv.

Stavební náklad rozpočten je ve výši 1,500.000 dinárů, nečítajíc v to installace. Volba slohu byla volná, žádalo se však, pokud možno, upotřebení srbských národních motivů.

První cena udělena nebyla. Z vyznamenaných 4 návrhů obdržel tento, který žádaným podmínkám vyhovoval, cenu 2000 fr.

Rodinný dům s hospodářským příslušenstvím ve Všestarech.
Arch. Frant. Novotný.

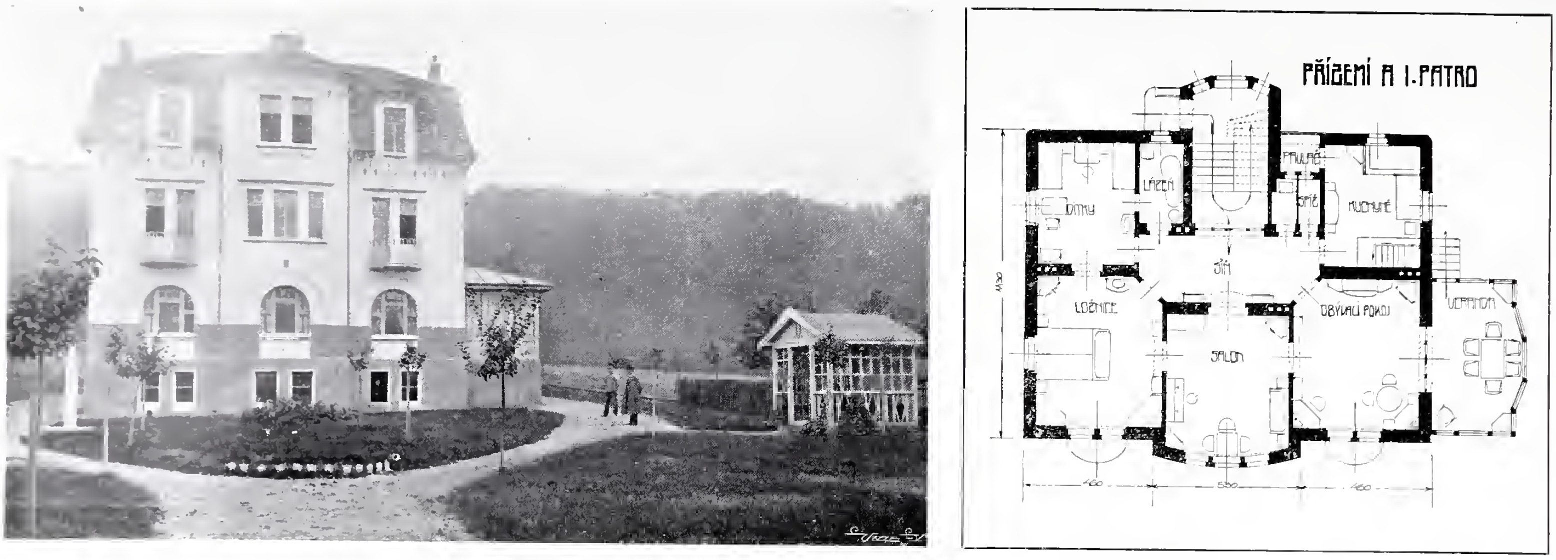
Rodinný dům s hospodářským příslušenstvím ve Všestarech.

Architekt Frant. Novotný.

Na pozemku vhodně situovaném s prostornou zahradou ovocnou, kol potokem obklíčeném, staví se tento rodinný dům přízemní s podkrovní místností. S domem spojeno je malé hospodářské příslušenství.

Řešení budovy je skrovné, ale tak upravené, by veškeré obývací místnosti spojeny byly vzájemně mezi sebou. Velký obývací pokoj spojen s dřevěnou verandou. V předsíni domovníka umístěna je pec, zapuštěná pod podlahu, a nad pecí jest udírna. — Sklepy nejsou z té příčiny, poněvadž ve hloubce 1·50 m nachází se silný vrchní pramen vodní.

Celá budova uzavřena je plotem, vedle ochoz a kol květinová zahrada.

Rodinný dům továrníka K. Stárka v Záběhlicích u Zbraslavi.
Bratří V. a F. Kavalírové, arch. a stav. v Praze.

Na půdě umístěn je reservoir o obsahu 7000 litrů vody — plněn jsa pumpou, čerpající vodu z cisterny pod levým ramenem schodů umístěnou — zásobující svým rozvodem celou budovu; odpadající voda vede se kameninovým potrubím do jímky, umístěné za domovníkem.

Průčelí façady provedeno je v šedé omítce s dřevěným balkonkem u podkrovních místností.

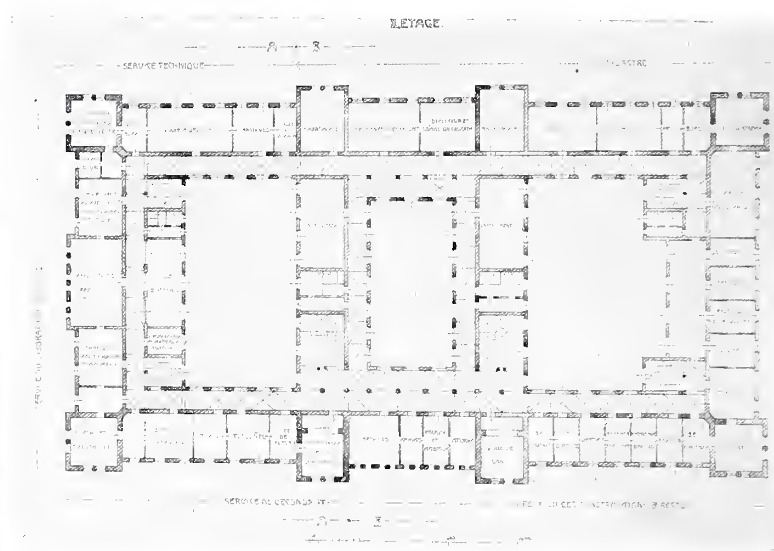
Rodinný dům továrníka K. S. v Záběhlicích u Zbraslavi.

Bratří V. a F. Kavalírové, architekti a stavitelé v Praze.

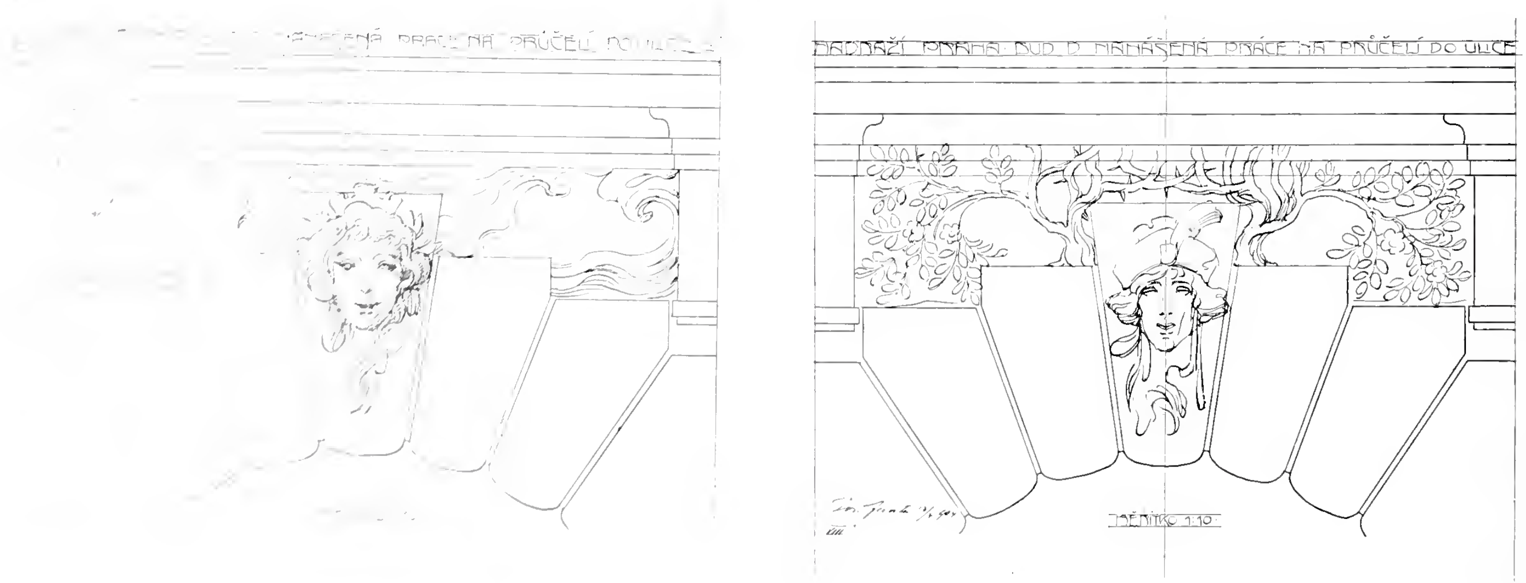
Pro letní pobyt nadmíru vhodné místo Záběhlice u Zbraslavi počíná se utěšeně rozvíjeti. Vystavěna tu v poslední době celá řada vill, mezi nimi i rodinný dům pro p. K. Stárka.

Dům obsahuje v přízemí a I. patře byty o 3, v mansardě o 2 pokojích s příslušenstvím. Svahovitý terrain umožnil i umístění bytu pro domovníka a prádelny v souterrainu.

Stavební náklad ca. 27.000 K.

Soutěžný návrh budovy ministerstva financí a ředitelství státních monopolů v Bělehradě v Srbsku. — Půdorys II. patra.
Arch. prof. F. Blažek v Hořicích.

Z výzdoby nádraží císaře Františka Josefa v Praze.
Arch. prof. J. Fanta.

... ČECHNER a ... dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. JAN KOULA a prof. J. VELFLÍK. — Za redakci odpovídá ... A. ČECHNER, prof. c. k. státní průmyslové školy na Smíchově. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCH. A INŽ. V KRÁL. ČESKÉM. — Tiskne »POLITIKA« závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ROČNIK IX. ČÍS. 7.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 6. ČERVENCE 1910.

Návrh radnice v Prostějově.

Arch. K. H. Kepka, c. k. prof. české techniky v Brně. — Tab. č. 31. a 32.

V roce 1901 byla vypsána soutěž na návrh radnice, při které získal arch. prof. K. H. Kepka cenu II. Stavba byla však zatím odložena, když se shledalo výsledky soutěže, že zakoupené stavební místo nestačí k úplnému rozvinutí stavby, která by vyhovovala potřebám správy města stále vzrůstajícího.

Později vypracoval návrh na radnici, pro kterou se staveniště zatím zvětšilo přikoupením sousední parcely, stavební rada architekt O. Polívka, kterýžto návrh přinesl »A. O.« v č. 7. r. 1906.

V minulém roce obrátila se městská rada Prostějova na arch. prof. K. H. Kepku, aby vypracoval dle nového stavebního programu informativní náčrtky radnice.

Z těchto přinášíme kromě návrhu též variaci *B*. Z těchto náčrtků — když byl stavební program ještě znova opraven — provádí nyní arch. prof. K. H. Kepka návrh definitivní, kterýž svým časem rovněž uveřejníme.

Rodinný dům prof. K. R. na Smíchově „na Hřebenkách".

Arch. prof. A. Cechner. — Tab. č. 33. a 34.

Na západní straně nad Smíchovem získala záložna Vysoko-Mýtská rozsáhlé pozemky »na Hřebenkách«, které výborně se hodí pro zastavení rodinnými domy. Poloha tam je zdravá, proti severu chráněná, blízko středu města a je odkud nádherný rozhled na celé okolí.

Na pozemku, ležícím nejblíže Smíchova, bezprostředně nad zahradou kláštera sv. Gabriely, zakoupil prof. K. Rosa dvě parcely, na kterých postaven r. 1909 rodinný dům, který dle programu podaného stavebníkem obsahuje v přízemí: předsíň, zároveň schodiště, odkud jsou přístupny všecky místnosti této etage, a to: přijímací pokoj, zároveň jídelna, obývací pokoj, ložnice s přiléhající koupelnou, kuchyně, odkud přístupny jsou pokoj pro služky a spížka. Tyto dvě místnosti a kloset jsou na severní stranu obráceny. K východu jsou ložnice, jídelna a obývací pokoj; z tohoto lze vystoupiti na verandu a z té do zahrady.

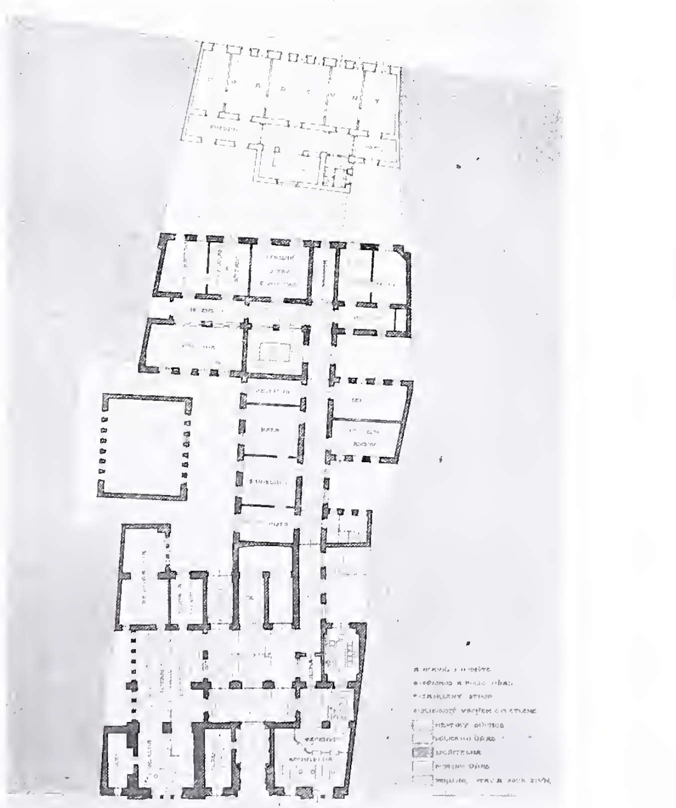
V I. patře jest pokoj pro hosta a pracovna pánova, z níž je přístupna terassa, poskytující krásný, nikdy zastavitelný pohled na Prahu a daleké okolí.

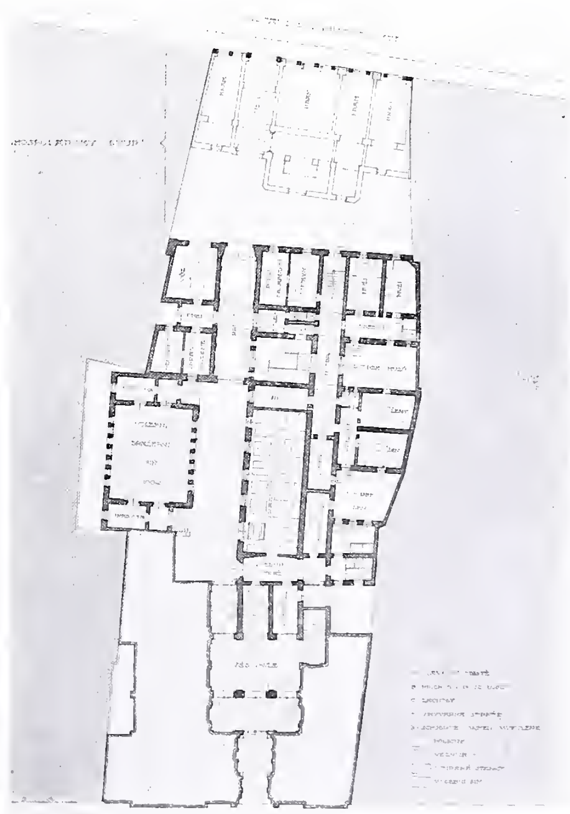
V podzemí, které ale na jižní straně následkem svahu půdy jest přízemím, nachází se byt domovníka o 2 místnostech, kloset, temná komora pro fotografování, prádelna a sklepy.

Výprava uvnitř je jednoduchá, solidní práce. Schodiště jest dřevěné, podomítnuté. Zevnějšek navržen v prostých tvarech a působí hlavně seskupením místností, z nichž některé jsou jen přízemní.

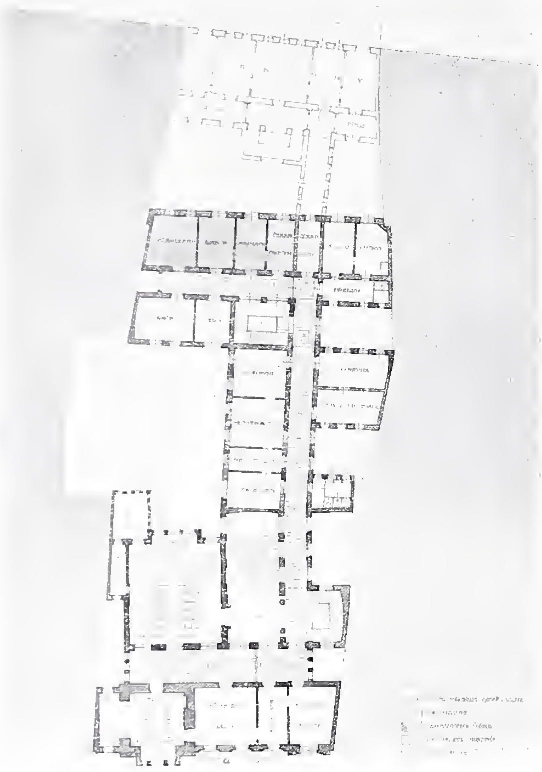
Stavbu provedli k úplné spokojenosti stavitelé bratří Kavalírové.

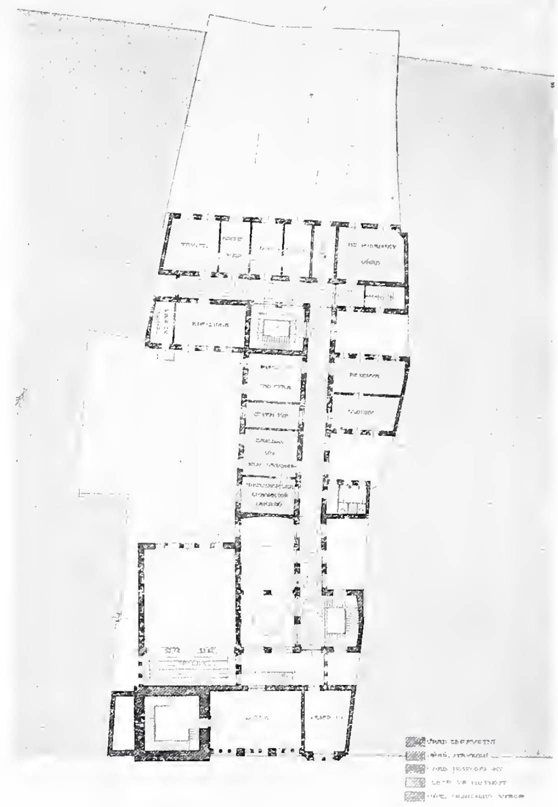
Celkový náklad s úpravou terrainu, ohradní zdi, dřevníku mimo dům a zahrady bez místa, obnášel 26.000 K.

Návrh radnice v Prostějově. — Přízemí a mezipatří.
Arch. K. H. Kepka, c. k. prof. české techniky v Brně.

Návrh radnice v Prostějově. — I. a II. patro.
Arch. K. H. Kepka, c. k. prof. české techniky v Brně.

O stavbě staré sněmovny na hradě pražském.

Píše Jan Herain, stavební archivář Prahy. — Tab. č. 35 a 36.

Na hradě pražském na Hradčanech nalézá se při Vladislavském sále na straně severní při jezdeckých schodech »stará sněmovna«, mající půdorys obdélníka, jejíž kopulovitá klenba prostoupena jest lunetami a množstvím kamenných kružeb gotických, které nazýváme také síťovou klenbou. Znamenitou klenbu vedlejšího Vladislavského sálu o velikém rozpětí dokončil r. 1502 Benedikt Reta z Pístova, zvaný též Beneš Lounský, pro krále Vladislava ve tvarech pozdní gotiky, v slohu, jaký tehda v střední Evropě panoval.

Do nedávna pokládána byla klenba Vladislavského sálu s klenbou staré sněmovny a jezdeckých schodů jako práce soudobá a snad i od jednoho mistra, ač síťové kružby v staré sněmovně a jezdeckých schodech jeví tvary bohatší a ozdobnější.

Novějšími bezpečnými historickými zprávami však jest na jisto prokázáno, že mistrné klenby síťové v staré sněmovně a jezdeckých schodech jsou práce mladší o 69 let než ona na Vladislavském sále. Uveřejněním soudobých zpráv o stavbě staré sněmovny z let 1541 až 1564 ze státního císařského archivu ve Vídni tato celá záhada objasněna.

Mistr, jenž plán a model na stavbu staré sněmovny, vedlejších jezdeckých schodů a renaissančního portálu proti kostelu sv. Jiří navrhl a stavbu sám také provedl v letech 1557 až 1564, jmenoval se Bonifác Wolmuth, jenž jako královský kameník a stavitel od krále Ferdinanda I. povolán byl z Vídně k přestavbě tehda r. 1541 vyhořelého hradu pražského.

Již od více staletí stávala na hradě pražském sněmovna, v kte-[illegible] to však místech bylo, jest nám neznámo, avšak to jest bez[illegible]. [illegible] přestavby hradu pražského králem Vladislavem Ja[illegible] r. 1502 stávala tam, kde jest dnešní stará sněmovna, [illegible] jak ji [illegible] »soudní světnice«, ježto se v ní zemské [illegible].

Po [illegible] k stavbě »staré sněmovny« byl velký požár, jenž [illegible] 2 [illegible] r. 1541 v domě »na Baště« na rynku malostranském, [illegible] domu u Montagů vypukl a rychle se tak rozšířil, [illegible] než [illegible] Malé Strany, většina Hradčan s hradem pražským a [illegible] sv. Víta popelem lehla. Mezi 5. a 6. hodinou [illegible] patro [illegible] starou sněmovnou se pobořilo a zřítilo se do světnice soudné, při čemž i ve vedlejší místnosti, kde byly desky zemské, počalo hořeti, a tyto požárem zničeny k veliké škodě celého národa.

Vyhořelo tehda na Malé Straně 155 domů a 2 kostely, a na Hradčanech 42 domů a 3 kostely.

Z lidí uhořelo při požáru na Malé Straně 21 osob a na Hradčanech 25 osob.

Požár ten popsal nám tou dobou v Praze žijící kronikář Václav Hájek z Libočan.

Následkem zpustošení a zničení požárem hradu pražského a kostela sv. Víta bylo třeba, aby hrad k obývání pro krále byl zrestaurován a kostel sv. Víta aby dostal co nejdříve nový krov a střechu.

Za tím účelem zastavena stavba letohrádku královny Anny čili dnešního Belvederu, s níž bylo r. 1534 započato a staviteli vlašskému Pavlu della Stella nařídil král Ferdinand I. z Vídně, aby ustal ve stavbě letohrádku a se všemi svými lidmi pustil se do opravy hradu pražského a zejména, aby klenbu paláce čili dnešní Vladislavskou síň, kteráž střechy požárem pozbyla, hleděl zabezpečiti. Hanuš Tyrol, královský stavitel, řídil mezi tím opravné práce na kostele sv. Víta.

S přestavbou hradu pražského šlo to dosti pomalu, protože se peněz nedostávalo a objekt tento byl příliš veliký a tudíž nákladný; také porady o stavebních změnách zabraly drahně času.

Nejdříve tudíž upravován byt pro krále v I. patře nad zelenou světnicí a dán nový krov nad Vladislavský sál, aby se v něm mohlo záhy prozatímně sněmovat.

Za vedení stavitele Pavla della Stella zazděna byla otevřená chodba na severní straně průčelí Vladislavského sálu, která se zde v tloušťce zdi proti kostelu sv. Víta nachází, a celé průčelí severní a jižní rustikou sgraffitováno, jak to dosud místy viděti jest.

Také štít a zeď pod štítem, čili východní strana dnešního Vladislavského sálu, jest sgraffitována a má na straně proti kapli Všech svatých i velké mocné kamenné římsy — což svědčí o tom, že mezi kaplí Všech svatých a Vladislavským sálem byl dvorek.

R. 1578—1580 byla kaple Všech svatých prodloužena, jak ji dnes vidíme, až ku Vladislavskému sálu, takže má nyní tento

okna do kostela a tím sgraffitované průčelí sálu jest nyní viděti z půdy kaple.

Pavel della Stella zemřel roku 1552, zanechav většinou hrad pražský v přestavbě nedokončené.

Stará sněmovna ležela ještě v sutinách, když r. 1557 sněm český povolil 200 kop grošů míš. jako první částku na stavbu nové sněmovny čili soudné světnice.

Rozhodnuto, aby sněmovna stála zase tam, kde byla ona vyhořelá. O práce tyto ucházeli se tři konkurenti, z nichž každý předložil svůj plán a rozpočet.

Jan Campion, vlašský kameník, a Ondřej de Austali se shodli a předložili společně plán na stavbu sněmovny, jezdeckých schodů a točitých schodů z přízemí do I. patra; náklad rozpočtli na 3941 kop grošů.

Bonifác Wolmuth, královský stavitel, jenž zde řadu let od krále na stavbách hradu pražského zaměstnán byl, předložil plán i rozpočet, jenž byl dražší, neb obnášel 5572 tolarů; byl tudíž dražší o 1631 tolarů, než jeho konkurenti.

Wolmuth napodobil v plánu a v předloženém modelu klenby pro stavbu nové sněmovny čili soudné světnice síťovou klenbu Vladislavského sálu, udělav ji ještě bohatší s žebry různě se proplétajícími.[1])

Myšlenka Wolmuthova líbila se arcivévodovi Ferdinandovi, tehdejšímu českému místodržiteli, kterýž také psal svému otci, králi Ferdinandovi I. do Vídně a ku schválení ji doporučoval, ač cena tohoto projektu byla značně dražší.

Králi Ferdinandovi I. zamlouval se také Wolmuthův návrh, aby sněmovna a jezdecké schody měly stejný slohový ráz se sálem Vladislavským, a proto tento projekt schválil; ovšem že znalci stavební prostudovali rozpočet Wolmuthův a nalezli jej vysokým, čímž byl tento nucen sleviti 572 tolarů, takže za tuto stavbu i s materiálem měl dostati 5000 tolarů.

Se stavbou sněmovny započal Wolmuth 16. července 1557, avšak celkem šla stavba pomalu ku předu; tak r. 1559 stěžuje si Wolmuth, že nedostává každé čtvrtletí slíbených 500 tolarů na stavbu a tím jest nucen již $1^1/_2$ roku držeti pouze 6 až 8 kameníků, 7 zedníků a 12 nádeníků. Stavba měla býti ve 3 letech hotova, ale zatím trvala skoro 8 let.

Mnoho dopisů možno čísti od Bonifáce Wolmutha, kde si tento stěžuje na komoru českou, že mu tato včas neplatí, a tu mimo jiné praví, že opatřování peněz mu dělá větší starosti nežli stavba sama, avšak že doufá, že nová sněmovna — jak jest přesvědčen — bude sloužiti k ozdobě koruny české a též král že v ní najde zajisté své zalíbení.

V roce 1559 jest zpráva, že se pracuje na portále hlavního vchodu na jezdecké schody proti sv. Jiří a kameník Jan Bapt. Campion pracuje na kamenné katedře ve sněmovně odkudž řečníci k sněmu mluvívají. Tato pavlač jest z tesaného kamene v ušlechtilých renaissančních formách provedena a značně se odráží od síťové gotické klenby sněmovny.

Dne 19. ledna 1560 slibuje Wolmuth králi, že za dvě leta bude s prací hotov, což se ale nestalo, poněvadž peněžitých splátek včas nedostával.

Dne 19. srpna 1563 podána králi z Prahy zpráva do Vídně, že kamenné kružby na klenbu sněmovny jsou skoro vesměs hotovy, takže před počátkem zimy bude moci klenba býti zavřena a dokončena.

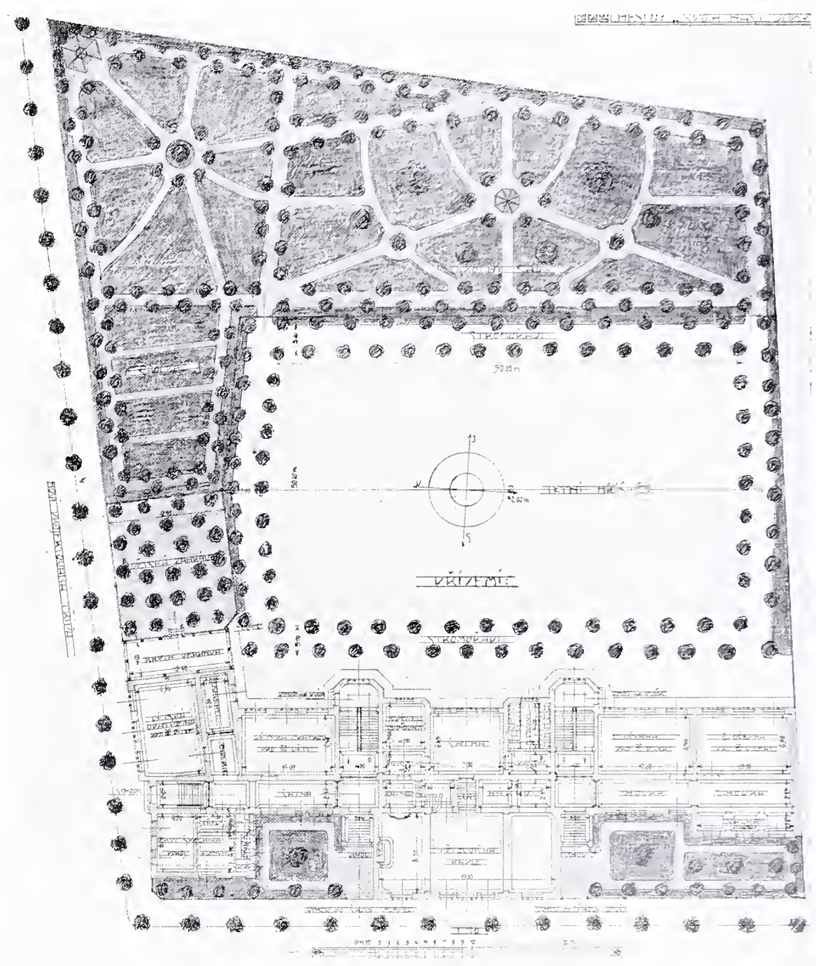
Tentokráte Wolmuth splnil slovo, neb dne 5. listopadu r. 1563 píše zprávu králi Ferdinandovi do Vídně, že dne 5. listopadu 1563 s pomocí boží čistě, krásně, umělecky a trvanlivě zavřel a dokončil klenbu sněmovny a jak doufá, bude se tato práce Jeho královské Milosti líbiti a celé české koruně i budoucím zůstane jako ozdobný klenot v paměti a možná prý ještě více než práce vedlejšího sálu (Vladislavského), od mistra Benedikta pro krále Vladislava provedená (r. 1502).

Dále píše Wolmuth »mistru Benediktovi tehda první klenba sálu Vladislavského spadla, což se mně při stavbě klenby na sněmovně nestalo« — a přece prý, vzdor tomuto nešťastnému pádu, byl mistr Benedikt od krále Vladislava vyznamenán a do stavu šlechtického povýšen.

Wolmuth učinil zmínku o staviteli Benediktu Retovi jedině z úmyslu, aby jej zlehčil, uváděje nám v paměť neznámou zprávu o spadnutí klenby, když mistr Benedikt klenul Vladislavský sál. Druhou narážkou o povýšení mistra Benedikta do šlechtického stavu činil Wolmuth krále pozorna na sebe, že by jej za provedení znamenité klenby v sněmovní síni mohl podobně vyznamenati, na což ale král nereagoval a Wolmutha nevyznamenal.

Dne 2. března 1564 píše král Ferdinand I., že se mu líbí návrh plánu na portál a přeje si, aby byl tak proveden. (Podobný portál, zajisté od téhož umělce, vidíme na jižní straně kostela sv. Jiří, jenž byl v stejné době proveden.)

Arcivévoda Ferdinand poroučí berníkům zemským pro rok 1563, aby zámečníku dvorskému Matesu Handschuhovi, který zámky, závěsy a jiné železné součásti ku okování dveří a oken nové sněmovny provádí, na tyto práce splátka ve výši 70 kop grošů míšeňských vyplacena byla.

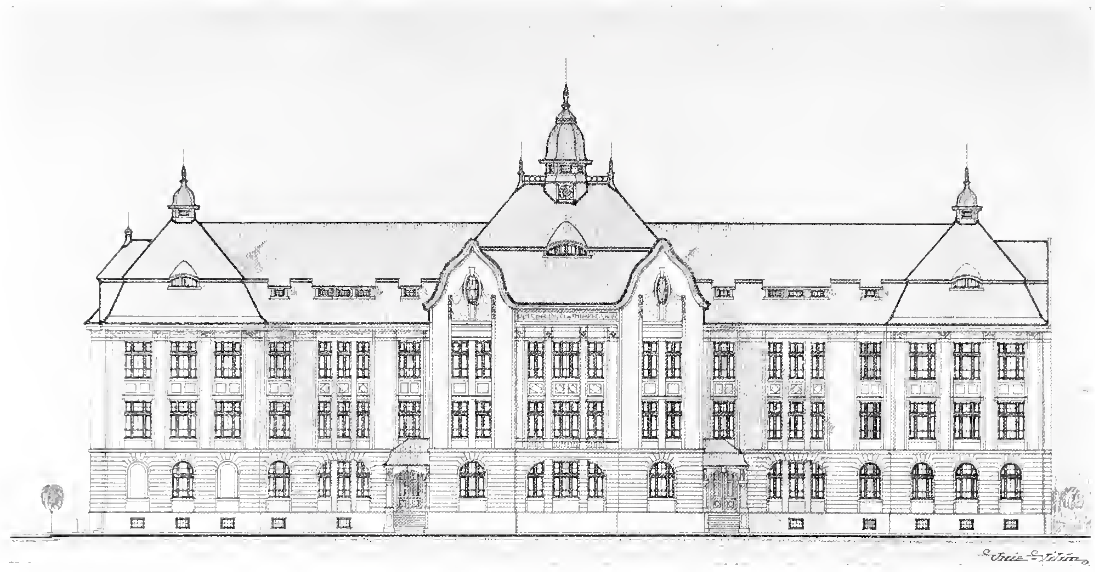
Soutěžný návrh chlapecké a dívčí obecné školy v Písku.
Arch Antonín Papež.

Kamenný portál jest sice forem hrubých, surových, ale patří k ranní renaissanci v Čechách; železné klepátko jeho, které zhotovil Mates Handschuh, jest mistrovské zámečnické dílo v slohu renaissančním a má velkou uměleckou cenu. Jest to nejstarší, ale také nejlepší klepátko z celé Prahy. Roku 1564 byla sněmovna i o jezdecké schody zomítána a jednalo se o její vymalování, o což dlouho jednáno, jak množství zachovaných dopisů svědčí.

Konečně provedl malbu tuto v roce 1564 vlašský malíř Domenico Pozzo, asi 40 postav českých knížat a králů, počínaje knížetem Přemyslem až po krále Ferdinanda I. v prvním patře na průčelí v omítce a sice na třech stranách budovy ve způsobu »chiaro scura«.

Z těchto figur nalézáme as 8 postav v životní velkosti zachovaných na půdě na zdech nad sněmovnou. Původně byl tento cyklus českých knížat a králů z ulice viděti, přistavením budovy západně od sněmovny r. 1616 octli se tito králové bezděčně na půdě v podstřeší; malby na straně východní a severní déšť a

[1]) Plány na sněmovnu dle Campiona a dle Austaliho ve formách renaissančních a plán na gotickou klenbu sněmovny od Wolmutha lze viděti reprodukované v díle: Die Denkmäler des allerhöhstens Kaiserhauses, ve Vídni tištěno, díl V. na stránce LXXIX.

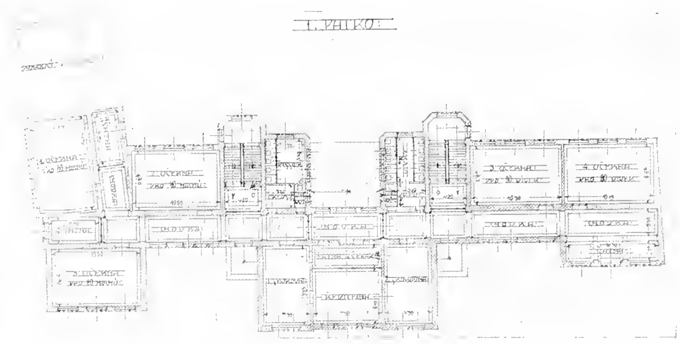
Průčelí do ulice Čelakovského.

mráz se zdi během staletí setřel, pouze na straně západní se v stavu sice sešlém zachovaly, jak jsem na své oči před 5 lety viděl.

Bonifác Wolmuth v době, kdy v Čechách již novým slohem renaissančním počínalo se stavěti, přidržel se ještě vymírajícího slohu gotického a to jedině proto, aby sněmovna s jezdeckými schody — kudy se koňmo jezdilo na Vladislavský sál k turnajům — měla klenby jednoho slohu a rázu s klenbami sálu Vladislavského, což provedl dosti důmyslně.

Lépe než touto prací vyznamenal se Bonifác Wolmuth plánem a modelem z r. 1560, dle nichž od krále bylo poručeno, by věž svatovítská v horní své části, totiž dnešní její helma se stavěla, což také krátce na to provedeno.

Toto přece jest mistrné dílo prvního řádu a vyniká vysoko nad klenbu sněmovny.

Soutěžný návrh chlapecké a dívčí obecné školy v Písku.
Arch. Antonín Papež.

Když r. 1579 Benedikt Wolmuth v Praze na Novém městě zemřel, nezanechal žádných přímých dědiců, zanechal dům a dvě truhlice plánů. Od r. 1565 sněmováno bylo v staré sněmovně, naposledy v roce 1847.

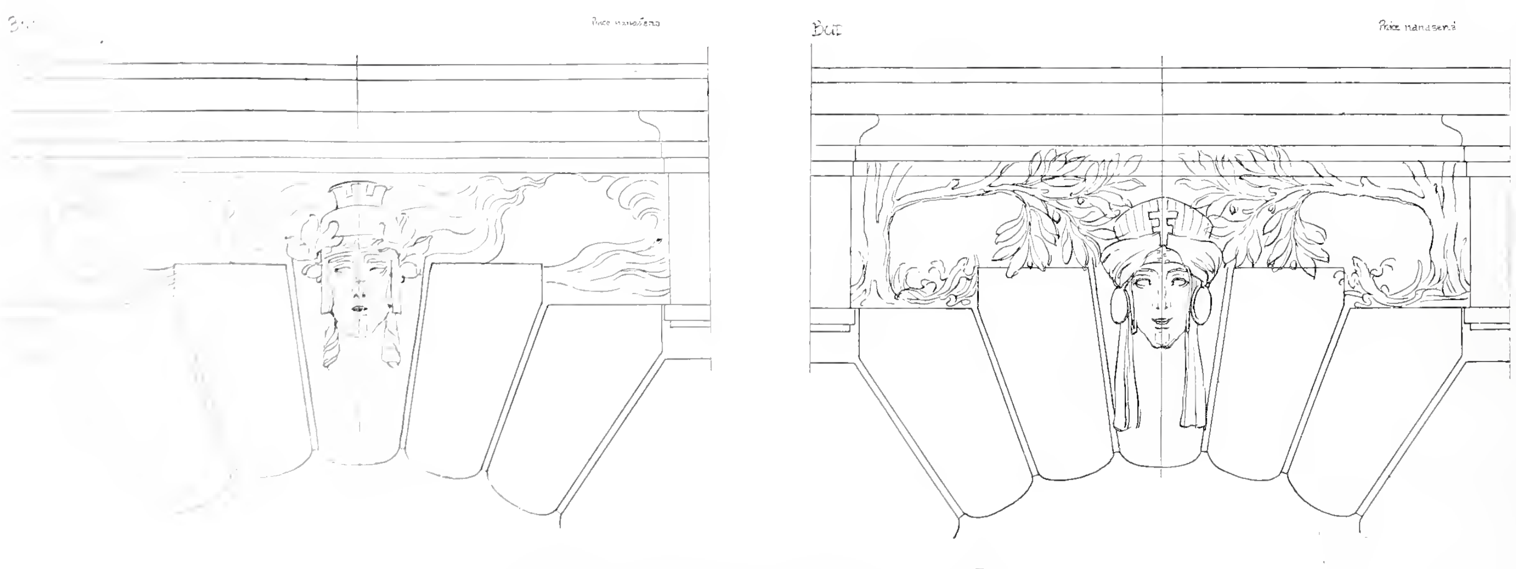
Soutěžný návrh chlapecké a dívčí obecné školy v Písku.

Arch. Antonín Papež v Brně.

Program této soutěže přinesli jsme při návrhu I. cenou poctěném v č. 12. r. 1909 a z části i při návrzích II. a III. cenou vyznamenaných v č. 2. »Arch. Obzoru« z r. 1910.

Návrh tento vyniká hlavně svojí úsporností, neboť má ze všech nejmenší zastavěnou plochu.

Průčelí jeho je při vší jednoduchosti působivé svojí členitostí a řešením střech.

Z výzdoby nádraží císaře Františka Josefa v Praze.
Arch. prof. J. Fanta.

Redakce: prof. dr. A. CECHNER a prof. dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. JAN KOULA a prof. J. VELFLÍK. — Za redakci odpovídá za »Architektonický Obzor«: A. CECHNER, prof. c. k. státní průmyslové školy na Smíchově. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCH. A INŽ. V KRÁL. ČESKÉM. — Tiskne »POLITIKA« závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 3. SRPNA 1910.

Soutěžný návrh radnice v Polské Ostravě.

Arch. prof. Viktor Šulc v Plzni. — II. cena. — Tab. č. 37.

Navrhovatel měl na zřeteli hlavní zásadu stavebního programu konkurenčního, aby jednotlivá oddělení úřadů byla řešena co samostatné skupiny, jež by byly ve vzájemném organickém spojení a jež by též na venek samostatně se uplatnily, aniž by tím celkový monumentální vzhled budovy trpěl.

Této zásadní podmínce podařilo se projektantovi vyhověti tím způsobem, že každou ze tří front uličních vymezil pro určité skupiny úřadů a opatřil samostatným vchodem: V části budovy vyznačené průčelím do ulice Jaklovecké nalézají se v příz. místnosti obecní pokladny a spořitelny, v I. patře pak zasedací síň a dva sekční sály; ve střední části vyznačené hlavním průčelím do třídy cís. Frant. Josefa nalézá se hlavně úřad starostenský a v třetí části úřad policejní, nahoře pak místní školní rada a úřad stavební. Vchodem v této straně se nalézajícím vchází se též k museu v souterrainu, který jest v té části značně vysoký.

Také pokud se týče prozatímního ponechání staré stávající budovy radniční a její adaptace docílil navrhovatel výhodného řešení, které umožňuje i po sbourání staré budovy snadné připojení nového křídla.

Průčelí jsou řešena ve slohu moderním založeném na studiu domácích motivů a nepostrádají působivého monumentálního rázu.

Na velké části staveniště projektována jest zahrada, v níž hlavní cesta položena, s ohledem na stoupající terrain, ve směru vrstevnic, aby příkrý svah eventuelní jízdě nevadil. Při řešení zahrady byl zachován stávající domek č. st. parc. 457, který by se mohl účelům zahradním přizpůsobit anebo pronájmem vyžitkovat.

Zastavěná plocha budovy obnáší 880 m^2. Celkový stavební náklad činí 110.000 K.

Při ponechání staré budovy bude zast. plocha obnášet pouze 600 m^2 a stavební náklad na tuto část novou 70.000 K.

Soutěžný návrh radnice v Polské Ostravě.

Arch. Ant. Papež v Brně. — III. cena. — Tab. č. 38.

Projektant vycházel z následujících předpokladů:

1. Zastaviti co možno nejlépe plochu k ulicím přiléhajícím.
2. Umístiti místnosti representační do ulice cís. Frant. Josefa, jako třídy hlavní.
3. Vzhledem na stoupající terrain umístiti obývací místnosti nad tento a omeziti pokud možno nejvíce vykopávku.
4. Umístiti v novém křídle budovy radniční, při ponechání staré budovy, všecky úřady, jež obec potřebuje.

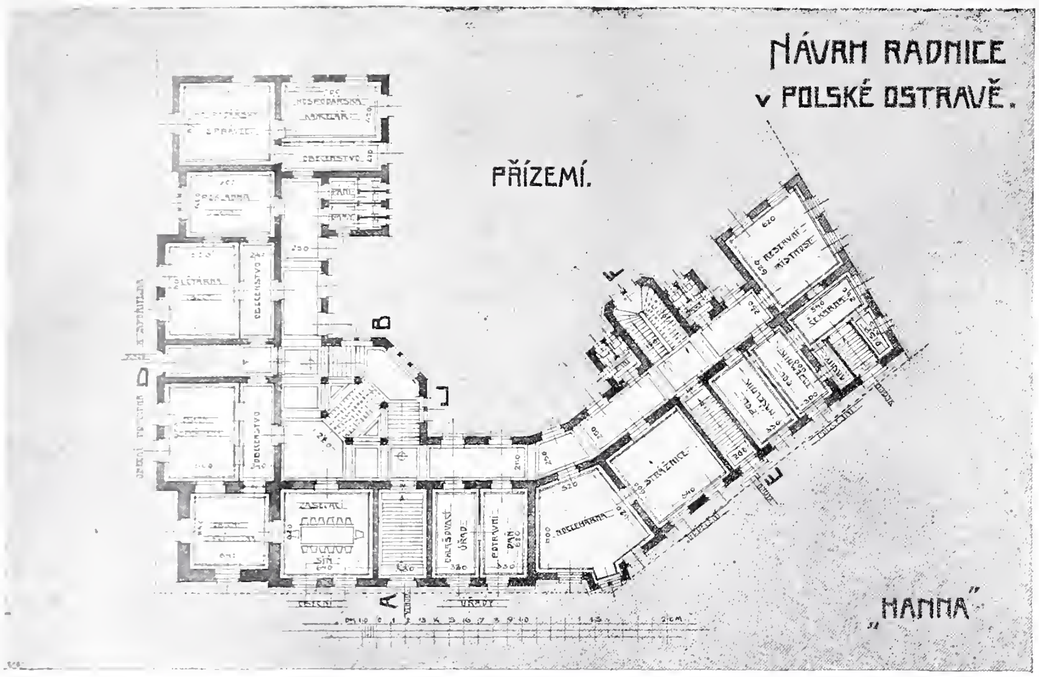
Na základě těchto předpokladů navržená budova radniční všem těmto požadavkům plnou měrou vyhovuje.

Přistupme k bližšímu popisu budovy samé. Parcela nedovoluje nikterak hluboké ustupování do vnitř čáry stavební, neboť toto jest opět omezeno stoupajícím terrainem v její hořejší části. To podmiňovalo by značnou odkopávku a tak vedlo by opět k značnějšímu nákladu.

Proto upravil navrhovatel celou situaci tak, aby do třídy

Soutěžný návrh radnice v Polské Ostravě. — II. cena.
Arch. prof. Viktorin Šulc v Plzni.

Soutěžný návrh radnice v Polské Ostravě. — II. cena.
Arch. prof. Viktorin Šulc v Plzni.

cís. Frant. Josefa zůstala pokud možná upravená plocha na hořejší části. Svahy její byly by lemovány zelení a ku hlavnímu vchodu vedlo by několik schodů. Kolem zřízen by byl chodník.

Myšlenka tato jeví se výhodnou při dalším postupu řešení, neboť tím dostaneme čáru nivellační do ulice cís. Frant. Josefa skorem vodorovnou, do ulice Jaklovecké pak zmírní se stoupající terrain na tolik, že může mezipatro, které při hlavním průčelí nalézá se 200 *m* nad terrainem, obdržeti podzemí, jež je jen 1 *m* pod zemí, takže místnosti k obývání sloužící přípustny jsou dle stavebního řádu.

Další závažnou okolností při celkovém řešení bylo ustanovení, že stávající stará budova musí býti po nějaký čas ponechána k používání.

1. To podmiňovalo založiti hlavní vchod hned mimo tuto část.
2. Dáti tomu křídlu ihned takový ráz, by monumentálnost radnice byla patrna.
3. Přičleniti tuto novou část ke staré, aby se docílilo jistého organického splynutí s touto a při tom ukončiti novou část tak, by byla co uzavřený celek hotova, ale dalo se pak přistaviti na místě staré budovy křídlo nové, jež by opět s dřívější částí tvořilo rovněž souvislý celek.

Neméně závažnou okolností v tomto případě je i ta, že obec, jež nutně potřebuje pro své úřadování pokud možno všecky v programu vytčené úřadovny, měla by tyto ihned k disposici a nemusela by pak při pozdějším přistavení stěhovati, případně adaptovati jednotlivé úřadovny.

Možno tedy rozděliti všecky místnosti na 2 skupiny, a to:

1. na nutné;
2. na méně nutné.

ad 1. k těmto přisoudil projektant veškeré úřadovny.

ad 2. všecky sály, sloužící jen k periodickým poradám (zasedací místnosti pro sekce).

Na základě toho docílil projektant v novém křídle radnice a při stávající staré budově umístění všech místností pro úřadovny a jen velmi malou adaptací staré budovy a umístěním některých úřadoven v této části.

Řešení půdorysů.

Při řešení půdorysů brán zřetel na to, aby bylo vyhověno následujícím požadavkům:

1. Aby velikost a poloha místností odpovídaly stanovenému programu.
2. Aby všecky místnosti byly řádně osvětleny.
3. Aby veškeré místnosti byly z chodeb přístupny a takto libovolné přidělení těchto místností jednotlivým úřadům bylo umožněno.
4. Aby výměrou chodeb zbytečně neplýtváno.
5. Aby provedení architektonické úpravy místností nejen zevně, nýbrž i zevnitř provésti se dalo dle stanovených účelů.

Budova radniční obsahuje: I. patro, přízemí, mezipatro a sklepy.

Hlavní vchody do radnice položeny do rohu a to tak, že jeden jde ze třídy císaře Frant. Josefa a druhý pak z ulice Jaklovecké a jest vyznačen mohutnou věží, která udává ráz celé budově radniční.

V hlavní ose vchodu umístěno jest mohutně rozvinuté tříramenné schodiště z vyztuženého betonu, jehož sloupy jsou umělou kameninou obaleny. Osvětleno jest třemi velkými okny, které část tuto činí nejvíce světlou.

Šířka hlavního ramene obnáší 2·80 *m*, obě rozdělená jsou 2·20 *m* dlouhá. Stupně jsou 14/32 *cm*.

Budova má ještě druhý postranní vchod ze třídy cís. Frant. Josefa blízko vedlejšího schodiště, které vede ze sklepů až na půdu.

Třetí vchod jde k místnostem úřadu policejního a to z ulice Jaklovecké, vedle nějž připojen průjezd do dvora.

Mezipatro.

Toto je nad terrain o 2·00 *m* zvýšeno a výška jeho obnáší 3·80 *m*.

Místnosti zde se nalézající jsou:

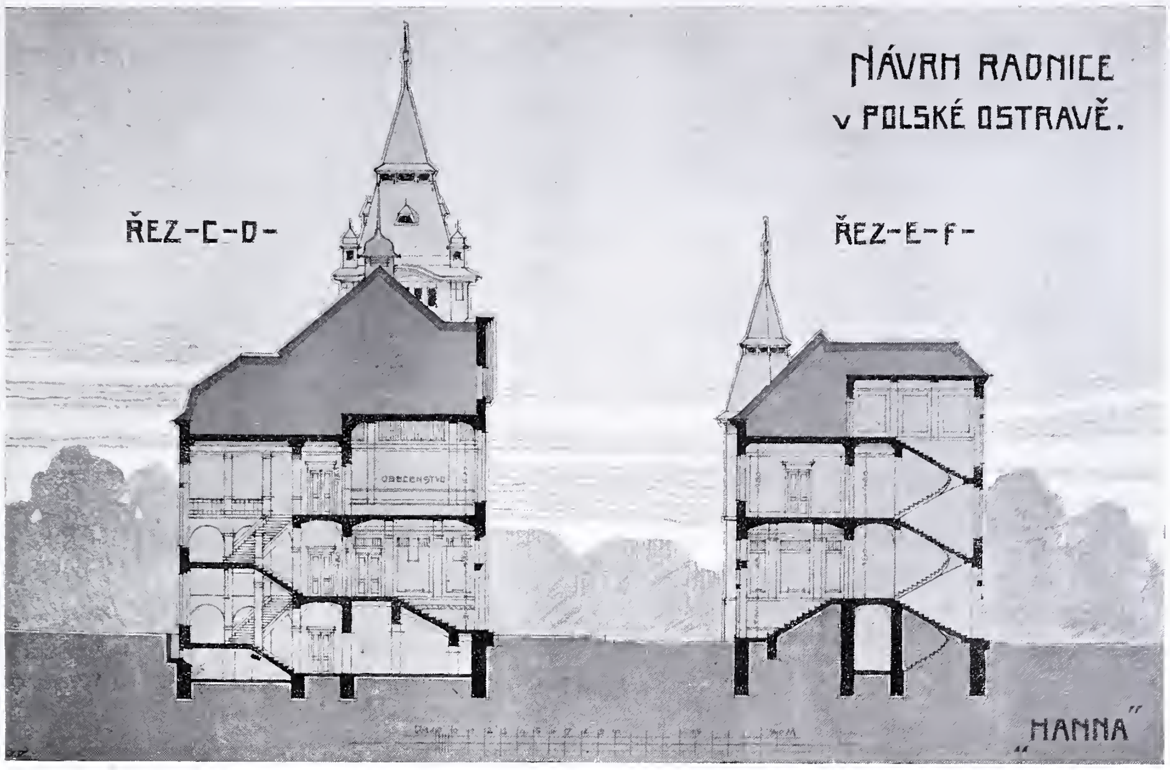
V traktu do ulice Jaklovecké:

Přímo u vchodu byt 1. sluhy, co vrátného o 1 pokoji, kuchyni, špíži a záchodu; při tom přidělena mu jedna místnost sloužící co lože vrátného přímo u hlavního vchodu.

Věznice: pozůstávají ze 3 cel, při tom 1 reservní. Pak místnosti pro samovazbu ze 2 cel pozůstávající a 1 reservní. Část vězeňská nesouvisí nikterak s přímým vchodem k ostatní části

Soutěžný návrh radnice v Polské Ostravě. — II. cena.
Arch. prof. Viktorin Šulc v Plzni.

Soutěžný návrh radnice v Polské Ostravě. — II. cena.
Arch. prof. Viktorin Šulc v Plzni.

Stavební úřad.
12. Kancelář chefa stavebního úřadu.
13. Rýsovna pro 4 úředníky.
14. Zasedací síň pro 10 členů, přístupná z podesty vedlejšího schodiště.

I. patro.

Výška obsahuje 4·50 *m*.
Záleží z následujících místností:
V křídle do ulice Jaklovecké:
Podací protokol.
1. Podací protokol s odděleným prostorem pro obecenstvo.
2. Archiv.
3. Reservní místnosti.
4. Obecní officiál.

Starostenský úřad.
1. Úřadovna starosty.
2. Salonek, přináležející k úřadovně starosty, obsahující balkon do ulice Jaklovecké a arkýř do ulice cís. Frant. Josefa. K němu přiléhá čekárna pro obecenstvo se vchodem k starostovi i obec. tajemníku.
3. Úřadovna pro 3 úředníky.
4. Úřadovna pro místní školní radu, poblíž úřadovny starostovy.

radniční, neboť vede k ní jeden vchod přímo ze dvora, druhý pak pomocí schodů dolů vedoucích spojuje přímo policejní úřad s místnostmi pro samovazbu.

V traktu rozloženém do ulice cís. Frant. Josefa nalézají se:
1. Museum, které má vchod přímo z vestibulu, čímž docílena větší výška místnosti a to na 5·20 *m* od podlahy k podlaze přízemku.
2. Obecní spořitelna se zvláštním vchodem přímo z ulice cís. Frant. Josefa a obsahuje pokladny, účtárnu a prostornou čekárnu pro obecenstvo, jak v programu žádáno.
3. Knihovna, menší místnost.
4. Čítárna, větší místnost, obě přístupné přímo z ulice.
5. Byt 2. sluhy, záležející z 1 pokoje, kuchyně, spíže a záchodu.

O přiměřený počet záchodů jakož i pissoirů pro obecenstvo postaráno výhodným jich umístěním.

Přízemí.

Výška jeho obnáší 4·50 *m* od podlahy k podlaze a obsahuje tyto místnosti.

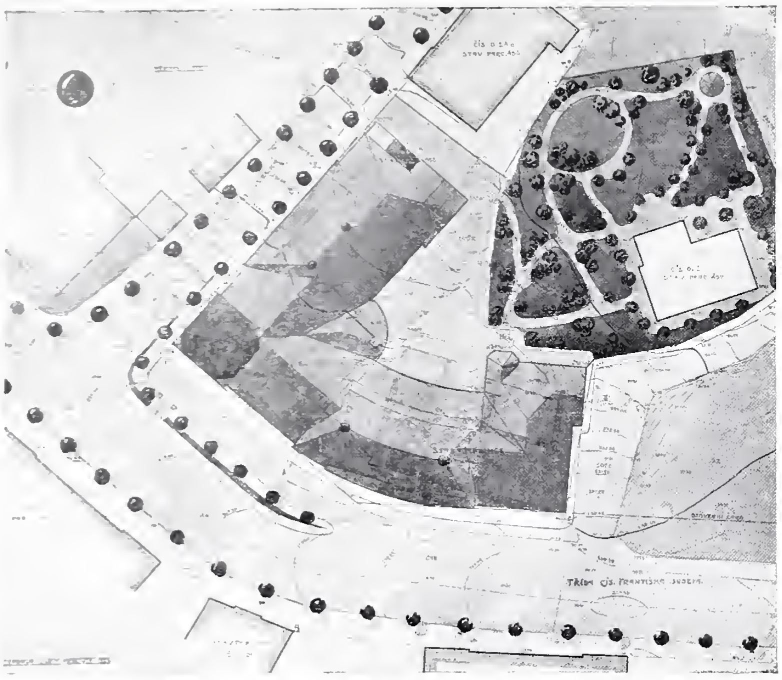
V křídle do ulice Jaklovecké:

Úřadovny obecní policie:
1. Čekárna pro obecenstvo, přístupná po předložných schodech přímo z ulice.
2. Kancelář policejního tajemníka.
3. Kancelář policejního náčelníka.
4. Strážnice pro mužstvo.
5. Noclehárna a převlekárna pro reservní mužstvo.
6. Místnosti reservní.
7. Kancelář pro ohlašovací úřad.
8. Kancelář pro potravní daň.

V křídle do ulice cís. Frant. Josefa.
9. Kancelář pro hospodářského správce.
10. Kancelář pro hospodářský úřad.
11. Obecní pokladna, obsahující pokladny, účtárnu, čekárnu pro obecenstvo.

Soutěžný návrh radnice v Polské Ostravě. — III. cena.
Arch. Antonín Papež v Brně.

Soutěžný návrh radnice v Polské Ostravě. — III. cena.
Situace.
Arch. Antonín Papež v Brně.

5. Velká zasedací síň pro 35 zástupců se starostou a s ohraženou uzavřenou částí pro 60 osob. K této části přináleží šatna pro širší obecenstvo. Světlá výška zasedací síně obnáší 7·30 *m*. Pak přiléhá šatna výboru se vchodem z předsíně.
6. Zasedací síň pro 16 zástupců.
7. Zasedací síň pro 10 zástupců.

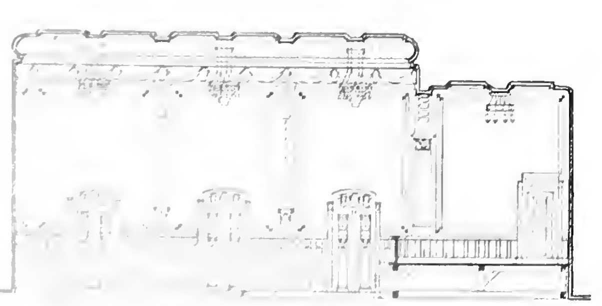
S k l e p y. Výška 3·50 *m* vysoké od podlahy k podlaze. Podsklepena jest jen část budovy radniční. Tak v části nejvyšší do ulice Jaklovecké pro velkou vykopávku upuštěno od podsklepení. Umístěny jsou zde:

1. Kotelna; tato jest o 1·00 *m* snížena a obsahuje 2 parní kotly o nízkém tlaku; místnost tato spojena je s dostatečně velkou uhelnou po případě dílnou pro topiče. Komíny pro parní kotle jsou umístěny při záchodových stěnách v čekárnách.
2. Uhelna.
3. Dílna.
4. Sklepy jednak patřící k bytům sluhů, jednak sloužící co skladiště.

P ř i p o j e n í n o v é h o k ř í d l a b u d o v y k b u d o v ě s t a r é r a d n i c e. Přistavení nové části budovy ku staré části radniční docíleno tak, že možno postaviti celé křídlo do ulice Jaklovecké, s hlavním vchodem a nad tímto se zvedající věží, jakož i hlavním schodištěm.

Do třídy cís. Frant. Josefa postaví se jen risalit 11·50 *m* měřící a pak výběžek chodby, který vlastně tvoří spojení nové části budovy se starou radnicí.

Při tomto řešení veden byl projektant snahou docíci pokud možno umístění veškerých úřadoven v této nové části a pak malou adaptací staré budovy, umístění některých úřadoven i zde.

Soutěžný návrh radnice v Polské Ostravě. — III. cena.
Podélný řez zasedací síní.
Arch. Antonín Papež v Brně.

Chodba nové části je jen o 1·20 *m* vyšší než ve staré části, kterážto difference vyrovnána je předložením několika dřevěných stupňů v části staré.

Umístění úřadoven v nové části zůstává stejným, jak v jednotlivých patrech naznačeno; toliko odpadá počet zasedacích síní, pak byty sluhů jsou vedle sebe, dále obecní pokladna umístěna do I. patra do místností archivu a reservní místnosti, při čemž mají společnou čekárnu s podatelnou.

P r o s t ř e d k y k o m u n i k a č n í.

Hlavní komunikaci tvoří silnice vedoucí třídou cís. Frant. Josefa, kdež získáno prostranství před budovou radniční v šíři 7 *m*, ohraničené jednoduchým, železným zábradlím, při čemž svahy osázeny křovím. Sem vyúsťují oba vchody do radnice.

Druhá silnice vedoucí ulicí Jakloveckou ohraničena při frontě budovy radniční chodníkem 2 *m* širokým a z ní vede průjezd, uzavřený železnými vraty a rovněž tak druhý postranní vchod vedoucí k přízemí.

Uvnitř budovy tvoří komunikaci hlavní schodiště tříramenné, šířka schodů středního ramene 2·80 *m*, rozcházejících se ramen 2·20 *m*; šířka schodů ve vedlejším schodišti 1·30 *m*. Chodby jsou 2·50 *m* široké a vyúsťují do nich dveře jednotlivých úřadoven.

Co se týče jich konstrukce, jsou železobetonové, obložené ve hlavním schodišti umělým kamenem.

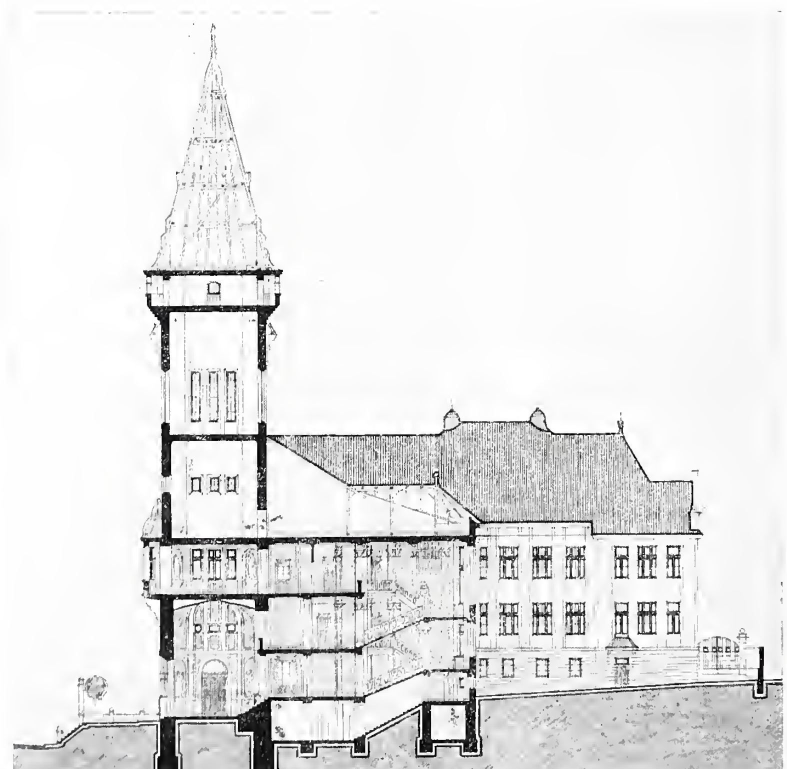
Z a ř í z e n í z v l á š t n í.

S t r o p y. Dle nabytých zkušeností doporučují se jen ohnivzdorné stropy z vyztuženého betonu.

T o p e n í. Projektováno centrální topení parou o nízkém tlaku. Topná tělesa dají se umístiti na chladné stěny (do parapetů okenních), čímž docílí se stejnoměrnějšího ohřívání v jednotlivých místnostech. Mimo to topná tělesa nezaberou mnoho užitkového místa.

V e n t i l a c e. Pro větrání doporučuje se zřízení svislých kanálů ve střední zdi, které po způsobu komínů nad střechu vyúsťují. Lépe by však bylo ventilaci centralisovati, ve kterémžto případě ústily by svislé kanálky do společného vodorovného, rabitzového kanálku na půdě, který by obdržel svislý nadstavec vyúsťující do lucerny, kdež by byl umístěn elektrický ventilator.

O s v ě t l o v á n í. Jelikož obec Polská Ostrava má svou vlastní elektrárnu, nestává tu nižádných obtíží s připojením jeho na stávající už síť.

Soutěžný návrh radnice v Polské Ostravě. — III. cena.
Arch. Antonín Papež v Brně.

Podlahy. Ohledně podlah se podotýká, že vzhledem na veliké opotřebení podlah v místnostech kancelářských doporučují se dubové destičky, částečně pak xylolith. Na chodbách a v záchodech navrhují se šamotové dlaždičky, kdežto půda a sklepy obdržeti mají dlažbu cihelnou; dvůr nechť se popískuje.

Façada: Obě průčelí jsou navrhnuta v zmodernisované renaissanci s dělením svislým. Omítka mělce profilována, hladká a stříkaná. Budova celá stojí na kamenném soklu, nad nímž jde rustika až do výše přízemí.

V rohu vypíná se věž ozdobená arkýřem, při salonku starostově do třídy cís. Frant. Josefa a balkonem do ulice Jaklovecké.

Budova sama dle rozdělení místností charakterisuje se i na venek.

Vnitřní výzdoba. Vestibul, hl. schodiště a velká zasedací síň projektovány v barvě bílé se zlacením a sádrovou ozdobou. Ve velké síni zasedací projektovány kolem lambrie do 2·00 *m* výše s jednotlivými náplněmi ze dřeva tvrdého a leštěného. Se stropu visí tři lustry s elektrickými žárovkami. Místnost pro obecenstvo zvýšena o 1·20 *m* na dřevěném podiu a ohraničena dřevěným pažením do velkého sálu, rozevřena velkým otvorem mezi dvěma pilíři.

Krytina. Střechy kryty jsou falcovkami v barvě červené. Lucerny a stříšky arkýře, hodiny a pak vchody plechem měděným. Střecha věže pozinkovaným plechem, jemuž barvou dodáno vzezření patiny, případně možno zaměniti tento kryt za barevné tašky.

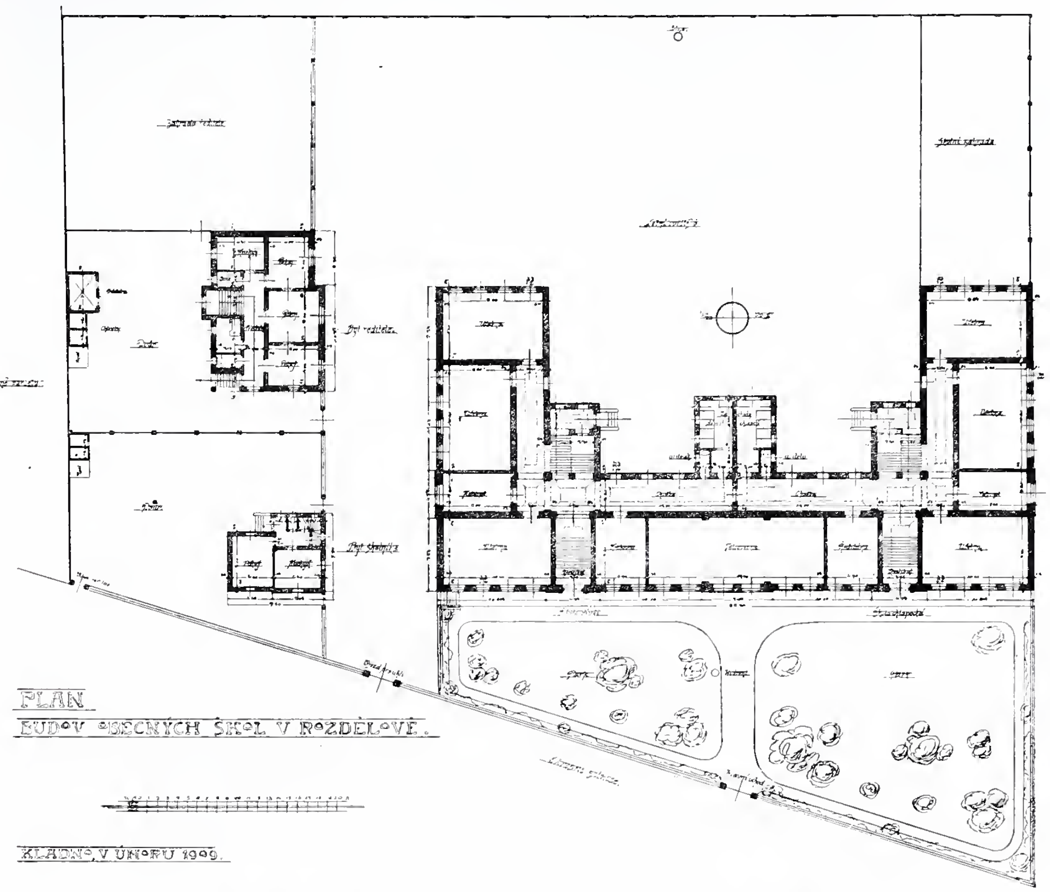
Rodinný dům dra V. v Bubenči.

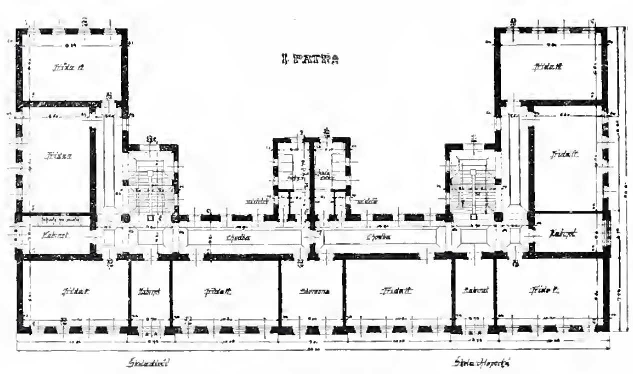
Projektoval arch. Dušan Jurkovič v Žabovřeskách u Brna, provedl arch. Jan Pacl, stavitel v Praze, Riegrovo nábřeží 26. — S tabulkami č. 39. a 40.

Seskupení a pořad místností stanoven stavebníkem. Při omezené šířce stavebního místa 23 *m* působí rozložitost budovy po obou stranách tísnivě; ani snaha ustoupiti se středem prvního patra pokud možno za obrys přízemku a vyzvednouti jej do značné výše štíhlými štíty nesetkala se se žádoucím výsledkem.

Soklová podezdívka provedena z pískovce královdvorského, průčelí hlavního vstupu z pískovce labského. Stropové konstrukce jsou z armovaného betonu. Římsové desky, komíny, štíty a arkýře vesměs betonové. Budova opatřena je centrálním topením, elektrickým a plynovým světlem, teplou a studenou vodou. Zevnějšek proveden v drsné nanášené omítce a držen vzhledem k okolí střízlivě.

Stavba zadána se všemi pracemi řemeslnickými a úpravou zahrady arch. Paclovi v Praze.

Chlapecké a dívčí obecné školy v Rozdělově u Kladna.
Antonín Procházka, stavitel v Kladně.

Chlapecké a dívčí obecné školy v Rozdělově u Kladna.

Projektoval a provedl stavitel Ant. Procházka v Kladně.

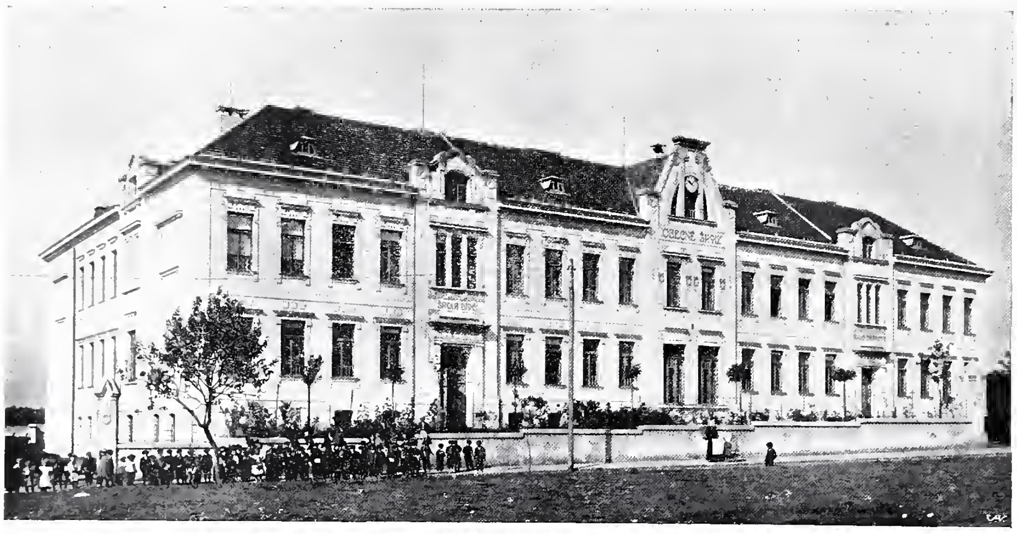
Školní budova obce Rozdělova, čítající dnes asi 5000 obyvatelů, umístěna vhodně na periferii obce při okresní silnici ke Kladnu vedoucí, hlavním průčelím k východu obrácena. Téměř až k samé budově přiléhá vzrostlý les.

Celková disposice dána určením školy pro obě pohlaví a poněvadž školy mají společnou správu, řešena budova symmetricky vzhledem k střední ose.

Chlapecká i dívčí škola jsou úplně odděleny, majíce své vlastní vchody, schodiště a schody, však společné místnosti, jako tělocvična a sborovna, jsou lehce přístupny z obou částí. Celkem čítá budova 14 tříd mimo pracovnu dívek a potřebné kabinety.

Tělocvična založena v souterrainu a prochází dvěma patry; slouží též za školní kapli. Oltář umístěn je v místnosti přiléhající k tělocvičně, s níž vytažením železných rolet spojí se v kapli.

K tělocvičně přiléhá místnost pro tělocvičné nářadí a šatna. Přes chodbu jsou v souterrainu ještě sprchy s přiléhající šatnou.

Chlapecké a dívčí obecné školy v Rozdělově u Kladna.
Hlavní průčelí.
Antonín Procházka, stavitel v Kladně.

Záchody jsou splachovací a topení komůrkové kamny.

Byt ředitele i školníka jsou mimo budovu v oddělených vilách a tak dokonale zamezeny jsou nepříjemnosti a vady, z umístění bytů ve školní budově plynoucí.*)

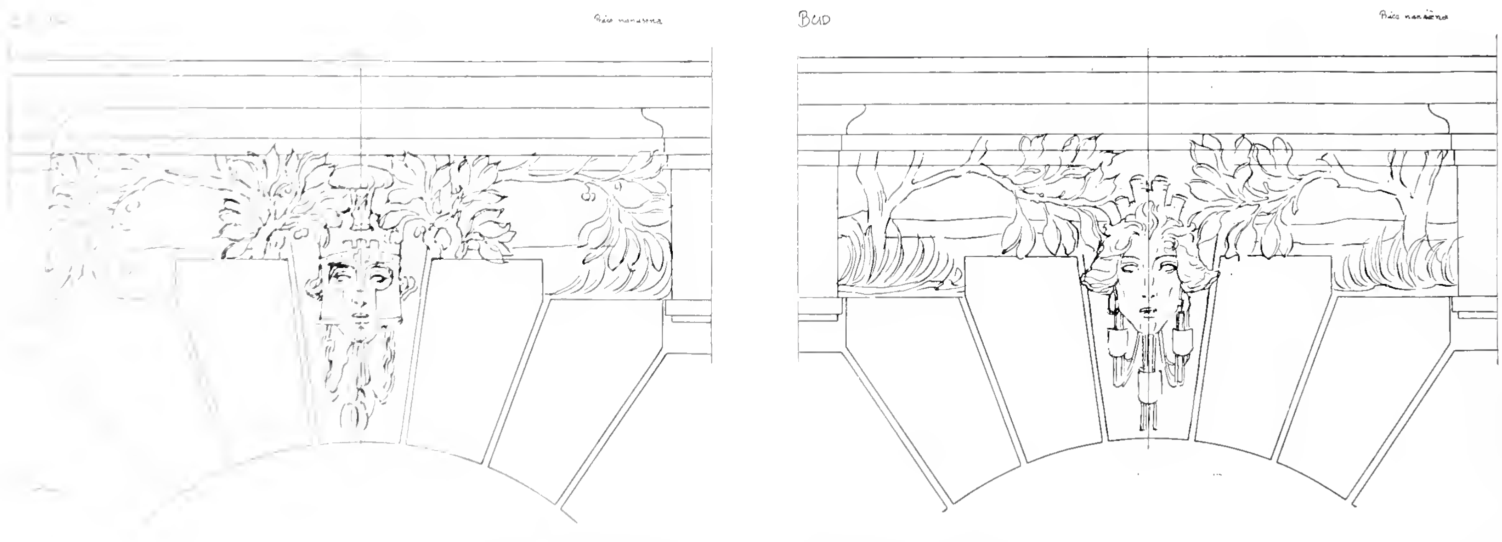

Byt ředitelův při chlapecké a dívčí obecné škole v Rozdělově u Kladna.
Antonín Procházka, stavitel v Kladně.

Před školou je park a v zadu pak letní cvičiště se školní zahradou.

Celkový náklad na budovu i s místem a s obytnými budovami pro ředitele a školníka obnášel K 250.000.

*) Jest ovšem nesporno, že umístiti byt ředitele školy v budově školy způsobuje značné nesnáze hlavně pro vedlejší místnosti bytu a že sluší dáti přednost řešení bytu ředitelského ve zvláštním přístavku, po případě i ve ville, ale tato měla by vždy býti spojena krytou chodbou se školní budovou, aby nemusel ředitel — jenž pověřen stálým dozorem nad školou — z bytu svého do školy broditi se blátem a sněhem. *Pozn. redakce.*

Z nanášené výzdoby nádraží císaře Františka Josefa v Praze.
Arch. prof. J. Fanta.

Redaktoři: Prof. A. CECHNER a prof. dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. JAN KOULA a prof. J. VELFLÍK. — Za redakci odpovídá za »Architektonický Obzor«: A. CECHNER, prof. c. k. státní průmyslové školy na Smíchově. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCH. A INŽ. V KRÁL. ČESKÉM. — Tiskne »POLITIKA« závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ROČNÍK IX. ČÍS. 9.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 7. ZÁŘÍ 1910.

Přestavba zámku Holovousy.

Od arch. Jana Vejrycha, c. k. stavebního rady. — Tab. č. 41. až 45.

V zemských deskách král. Českého zanešený statek Holovousy leží jihozápadně od Hořic, částečně v rovině a z větší části na svahu hřbetu táhnoucího se ke Konecchlumí, je proslulý vypěstováním známého jablka »Malináče Holovouského«.

První známí majitelé panství byli Holovouští z Holovous, pozdější majitelé připomínají se: Staník z Kopidlna, Karlík z Nežetic, Albrecht Smiřický ze Smiřic, Albrecht z Waldštejna, Strosz z Kounic, hrabě Jan Kolovrat Krakovský, svobodný pán La-Motte de Trintrepp, svobodný pán z Leveneuru, c. k. polní maršálek, v jehož rodině zůstal statek až do roku 1849, kterýmž rokem přešel na Ant. Zigmunda Sosnovce svobod. pána z Vlkanova, a po jeho smrti r. 1878 koupili panství to ve svobodné dražbě Theodor a Julius Eichmannové a Adolfina Eisenbachová. Dne 26. května r. 1904 přešel statek ten po dlouhé době opět do českých rukou koupí na Dra Malínského, známého velkoprůmyslníka z Ronova n. S.

Zámek holovouský byla stavba architektonicky naprosto bezvýznamná, a poněvadž nebyla posledních 25 let obývána, i dosti zpustlá; jen při některých málo oknech jevila skrovné známky empiru, a dřevěná věžička na střeše, v minulém století postavená, nesla známky baroku.

Zámek leží na dosti prudkém svahu k jihu a založen byl mělce na jílu, téměř bez sklepů, se zdmi sice silnými, častěji však vysypanými, s kleštinami dubovými, ale již setlelými, což mělo vše za následek, že byla stavba skrz na skrz roztrhaná.

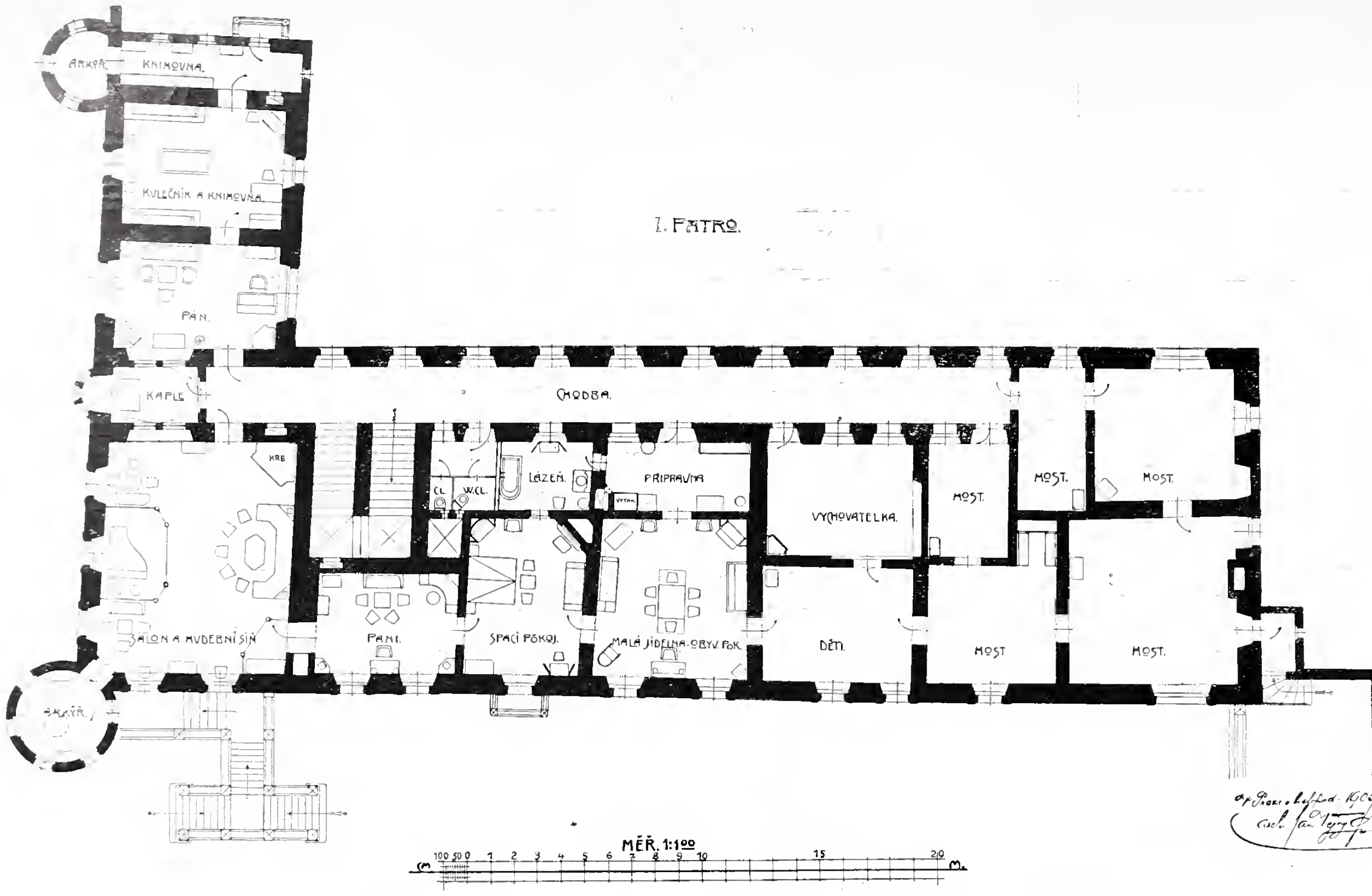
Půdorys zámku jeví se ve formě úhlu, jehož delší rameno, zajisté co stavba starší, od jihu k severu se táhnoucí, má nepravidelné dvoutraktí s chodbou na západní stranu; kratší rameno, k jihu položené a obrácené k vesnici stejného jména, má jen jeden trakt bez chodeb.

Při prvním pohledu na půdorys přízemí byla znatelná v rohu jihovýchodním původní veliká místnost, v rozměrech stejných jako nad ní v I. patře se nalezající místnost, při výšce 5 *m*, zajisté tak zvaná »sala terrena«, která byla však později příčkou ve dvě místnosti rozdělena a strop její as o 2 *m* snížen. Průjezd, vedle něhož byl vchod do domu, nalezal se v kratším křídle vedle chodby delšího křídla, byl dle svahu terrainu vydlážděn při rozdílu výšek 75 *cm*. Též tak stoupala chodba přízemní delšího křídla a místnosti z ní přístupné, ba stoupala i chodba nad touto v I. patře as o 30 *cm*!

Hned po koupi r. 1904 povolán byl nížepsaný nynějším majitelem panství za účelem vhodného návrhu, kam by se měly

Přestavba zámku Holovousy.
Arch. Jan Vejrych, c. k. stav. rada v Praze.

Přestavba zámku Holovousy.
Arch. Jan Vejrych, c. k. stav. rada v Praze.

umístiti W.-closety, kterých zámek, jako původně téměř všechny zámky Vlachy stavěné, postrádaly. Zámek holovouský měl sice později přistavené 2 záchody; nebyly však přístupny z chodby, nýbrž pokoji v přístavkách na obvodu. Při té příležitosti měl se architekt postarati na vhodném místě o moderní koupelnu. Po změření a vynešení celého zámku bylo umístění těchto dvou místností dosti těžkým oříškem, poněvadž se předpokládalo, že se dále přestavovati bude a musí, aby tudíž nevhodné situování těchto nebylo na závadu pozdějšímu účelnému seřadění jednotlivých místností k obývání panstva a i hostí. Bylo tudíž nutným vypracovati celý návrh adaptační, dle něhož měly býti vybourány všelijaké snad za staletí nahromaděné přístavby, přestavby a přepažení za všelijakým účelem zřízené od stavitelů většinou méně povolaných.

Dle adaptačního návrhu upraven vjezd, zároveň co vestibul, horizontálně; příslušné zvýšení na jedné straně muselo se provésti po celé délce výjezdu od návsi, ano stoupání jeho bylo již dříve dosti značné. V levo od vestibulu projektovány místnosti pro vrátného, v pravo měla býti znovuzřízena »sala terrena«, zároveň co velká jídelna pro hosty, z níž je přímý východ do prostranného starého parku.

Další místnosti v přízemí vyplnily kuchyně, přípravny, byty služebnictva, dále pak obydlí správce.

Do prvního patra vstupuje se z vestibulu krátkou chodbou po starých, plných dubových schodech, kde jsou situovány místnosti pána a pokoje paní, rozdělené mezi sebou domácí kaplí minimálních rozměrů, avšak tak zařízenou, že při obřadech bohoslužebných možno otevříti okenice z kaple do hud. salonu a pokoje pána a tak obřadům těm z těchto obcovati.

Dále jsou pokoje společné a místnosti pro hosty.

Z prvního patra možno sejíti do parku po terrase při straně severní neb po otevřených schodech, z hudeb. salonu do parku přímo vedoucích.

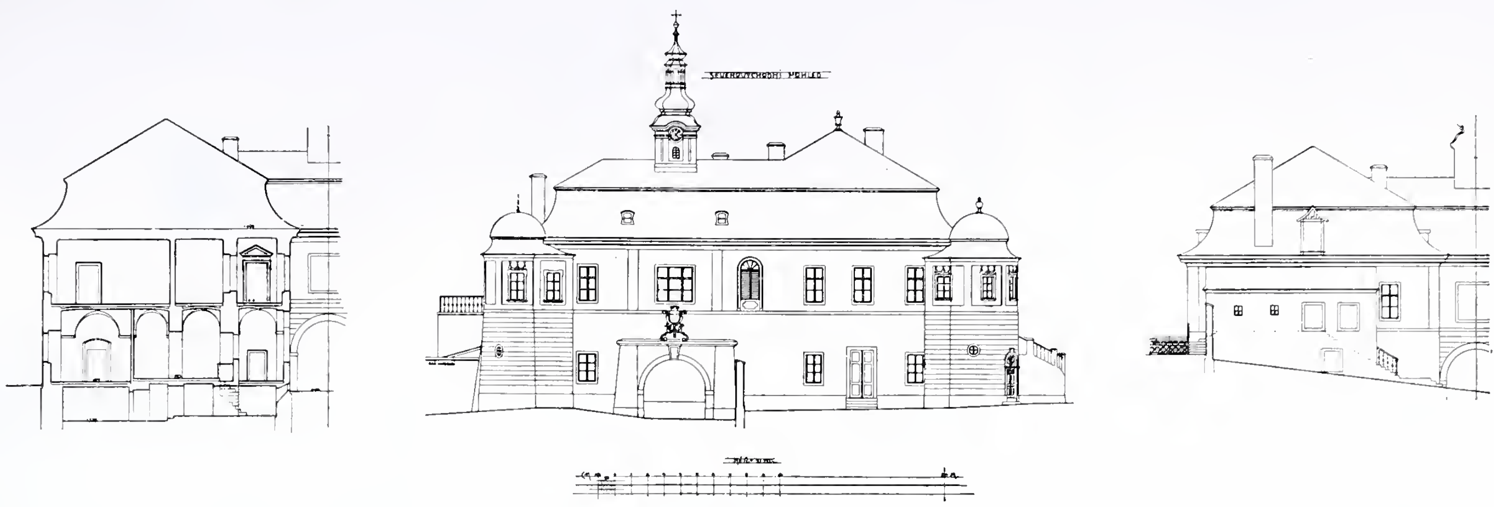
Naproti delšímu křídlu zámku přes prostorný dvůr je postavena konírna s příslušenstvím, s remisou pro kočáry, pro automobil, byt kočího, prádelna, žehlírna, sklepy na viktualie atd. atd. Na druhých dvou stranách je dvůr uzavřen zdí dole ze spárovaného lomového, vrchem však z prolamovaného tesaného kamene,

Přestavba zámku Holovousy. — Pohled ze zahrady.
Arch. Jan Vejrych, c. k. stav. rada v Praze.

na sever s bránou a brankou do zahrad ovocných a velikého hospodářského dvora vedoucí.

Façády projektovány za použití a ponechání všeho, co se uchovati dalo a bylo v dobrém stavu, ve slohu moderním.

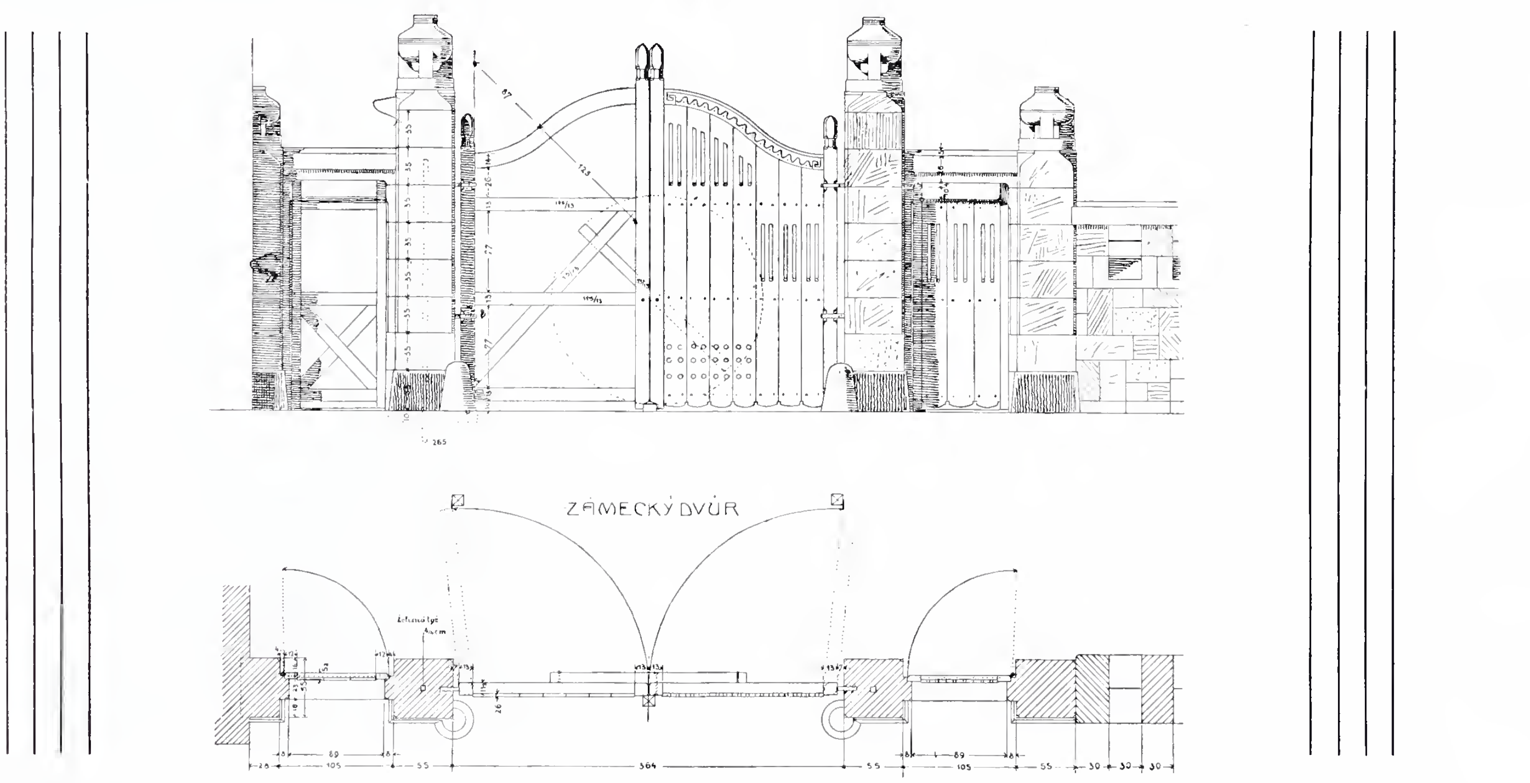
Přestavba zámku Holovousy. — Starý stav.
Arch. Jan Vejrych, c. k. stav. rada v Praze.

Než byly návrhy celkové přestavby majitelem schváleny, přikročeno r. 1905 ke stavbě zmíněných záchodů a koupelny a v letech 1906 a 1907 provedena vlastní přestavba zámku. V letech těch provedeno též opatření, aby voda do základů zámku vnikati nemohla a zavedena též voda z výše položeného reservoiru na všechna místa parku a nádvoří. (Dokončení příště.)

Budova „Sokolovny II." s nájemným domem na Smíchově.

Bratří V. a F. Kavalírové, architekti a stavitelé v Praze. (Tab. č. 46.)

Značně vysoké a stále stoupající ceny stavebních pozemků ve středu velkých měst znemožňují bezmála spolkům a korporacím podniknouti stavby budov, sloužících ideálnějším účelům

Přestavba zámku Holovousy. — Detail vrat.
Arch. Jan Vejrych, c. k. stav. rada v Praze.

výchovným a vzdělávacím, při nichž výnos z kapitálu do stavby vloženého je jen nepatrný, ne-li vůbec žádný.

V takových případech nutno sáhnouti ku kombinovanému způsobu stavby a sloučiti elementy ve svém určení třeba odlišné.

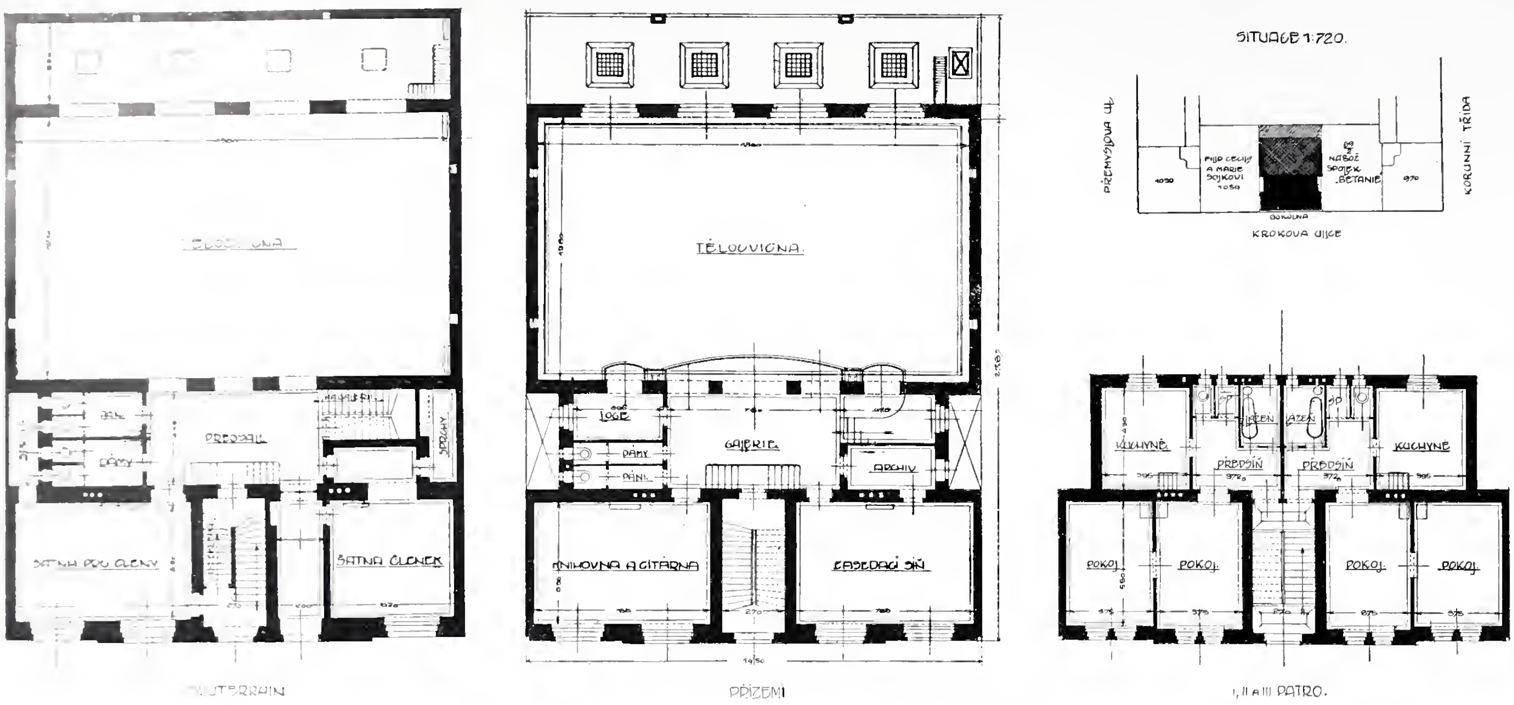
Podobný pokus — a to se zdarem — učinila také »Tělocvičná jednota Sokol II. na Smíchově«, spojivši nájemný dům s místnostmi tělocvičnými.

V tiché ulici Krokově zakoupeno stavební místo, jež rozměry svými umožnilo provedení úkolu v plné míře. V lůně stavební komise vypracováno několik variant půdorysného luštění, Bratřím V. a F. Kavalírům svěřeno přepracování a doplnění myšlenky, sdělání detailních plánů a rozpočtů a konečně i vystavění budovy. Budova zaujímá celé staveniště.

Souterrain a zvýšené přízemí přední budovy s celou partií sálovou na zadní části slouží účelům Sokola. Jsou zde umístěny šatny pro obě pohlaví s přilehlými sprchami a umývárnami, zasedací síň pro výbor i sbor, čítárna s knihovnou, archiv, rozsáhlá galerie a lože pro hosty, prostorný tělocvičný sál o výšce dvou etáží. Veškeré tyto místnosti opatřeny vlastním vchodem a spojovacím schodištěm. Galerie z bezpečnostních důvodů přístupna i schodištěm pro nájemníky.

Zajímavým způsobem rozluštěna otázka letního cvičiště. Zaujímajíc celou plochu terasy nad sálem — jehož stropní konstrukce zvláště k tomu účelu upravena — umožňuje měrou dostatečnou cvičiti i na volném vzduchu. Cvičiště toto přístupno jednak vedlejším schodištěm přímo ze sálu, jednak schodištěm pro nájemníky v niveau I. patra.

I., II. a III. patro přední budovy rozděleno na byty o 2 pokojích s příslušenstvím, v podkroví zadního traktu nalézá se

Budova »Sokolovny II.« s nájemným domem na Smíchově.
Bratří V. a F. Kavalírové, arch. a stav. v Praze.

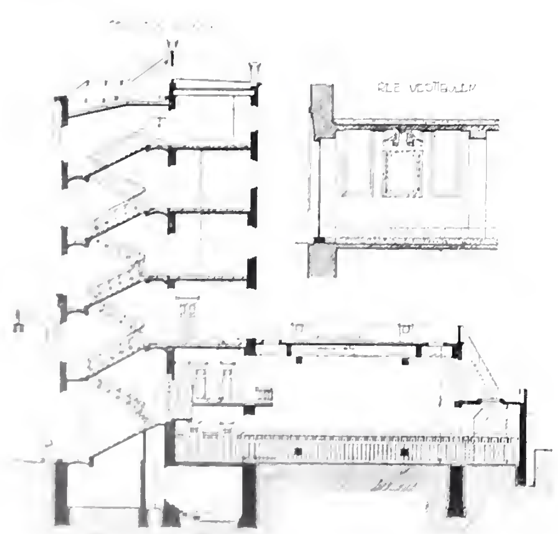
byt pro sluhu a prádelna. Tato partie pro nájemníky opatřena takéž vlastním vchodem a schodištěm.

Stropní konstrukce sálu provedena z armovaňého betonu (rozpětí 11·55 *m*) s ohledem na otřásavé zatížení vrchního letního cvičiště. Na stropní desku nanesen isolační struskový beton, vyrovnávající spád pro odtok vody, na tento položena asfaltová plsť a konečně asfaltová dlažba 2 *cm* silná.

Sál osvětlen jest velkými postranními okny, nad nižší částí sálu umístěnými, a vedle toho — nad zadní částí — Luxferprismovými světlíky. Umělé světlo jest elektrické.

Místnosti »Sokola« vytápěny jsou topením ústředním, parou o nízkém tlaku.

Průčelí budovy klidné v jednoduchých liniích a dekorem vyjadřujícím účel budovy.

Budova »Sokolovny II.« s nájemným domem na Smíchově.
Řez budovou a vestibulem.
Bratří V. a F. Kavalírové, arch. a stav. v Praze.

Umělecká [illegible] vitrína, dříve těsně před budovou na dřevěném [illegible] přenesena a vkomponována do façády kovaným [illegible] kamenem 2·20 *m* vyloženým.

Vnitřní zařízení tělocvičny odpovídá přísným požadavkům čistoty a pohodlí. Podlaha z dubových vlýsků, borová lambrie na výšku 2·20 *m*, stěny a strop — s výjádřenou konstrukcí nosných trámů — zcela hladké, čistě vybílené, beze všech zbytečných a s účelem místnosti nijak nesouvisících okras a malování.

Uspořádání tělocvičného nářadí je vzorné. Novinkou, nad míru praktickou, je zařízení posuvných bradel, kombinovaných

Budova »Sokolovny II.« s nájemným domem na Smíchově.
Detail vchodu.
Bratří V. a F. Kavalírové, arch. a stav. v Praze.

s hrazdami, jež zapuštěny v železobetonových komorách pod podlahou. Je to patent inž. J. Záhorského, professora české vys. školy technické v Praze, jehož odborné vědomosti a neunavná píle platně spolupůsobily na vybudování objektu.

Stavební náklad bez vnitřního zařízení obnášel ca. 130.000 K.

Redaktoři: Prof. A. CECHNER a prof. dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. JAN KOULA a prof. J. VELFLÍK. — Za redakci odpovídá za »Architektonický Obzor« A. CECHNER, prof. c. k. státní průmyslové školy na Smíchově. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCH. A INŽ. V KRAL. ČESKÉM. — Tiskne »POLITIKA« závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 5. ŘÍJNA 1910.

O soutěžích na školní budovy.

A. Cechner.

Návrhy škol opatřují se také u nás zpravidla veřejnou soutěží. Měl jsem častěji příležitost jako soutěžný porotce porovnávati došlé návrhy a bylo mně nejednou nápadno, jak mnoho zbytečných prací se k takovým soutěžím zadává. jichž původcové neznají, neb nedbají ani stěžejných vlastností, jakých každá školní budova má míti. Porota bývá nucena — chce-li jednati ve smyslu konkurrenčního řádu — rozděliti vypsané ceny, byť by si byla vědoma, že žádný z návrhů cenami poctěných není bez podstatných změn doporučitelný k provedení. V takových případech čeká ji málo závidění hodný a zhusta i neoceněný úkol, citovati v posudku celou řadu nařízení a nutností, kterých žádný z došlých návrhů nedbal, kterým ale dlužno vyhověti, má-li budova býti účelně na zvoleném místě postavena. Důsledek takových soutěží bývá přirozeně málo potěšitelný pro původce cenami vyznamenaných návrhů, jelikož zavdává podnět k jich obcházení při zadání definitivních plánů následkem námitky, že beztak se musí projekt úplně přepracovati. Někdy provede se stavba školy na základě cenou odměněného projektu i s jeho vadami.

Jak často viděl jsem návrhy mnohotřídních škol s úzkým vchodem a chodbovitým vestibulem za ním (někdy dokonce i málo světlým), kdežto přec u takových škol, kde po vyučování vyhrne se ze všech tříd někdy až na tisíc dětí, měl by vchod i vestibul míti počtu tomuto přiměřené rozměry.

Schody do vícepatrových škol ústí často přímo do chodeb a není mezi stupni a chodbou žádného odpočívadla; následkem toho střetnou se žáci, ubírající se z jednoho patra do druhého, s oněmi, kteří jdou kol schodiště po chodbě, na př. z třídy do kreslírny. tělocvičny nebo fysikálního sálu.

Učebny bývají šmahem navrhovány (i postaveny) stejné, neb skoro stejné. A přec na mnohých ústavech jsou zřizovány parallelky, když přestoupí počet žáků v té které třídě jisté maximum, jež je největší na obecných školách a nejmenší na středních školách (40 žáků). Stává se však, že v posledních třídách odchodem a neprospěchem ztenčí se počet žactva v obou parallelkách pod ustanovený normál a obě musí se sloučiti v jedinou třídu. Pro takové spojené třídy nebývá postaráno o dostatečně velké učebny, a to nejen v starších budovách — ale i v nejnovější době postavených školách, jež jsou jinak za vzorné stavby považovány.

Při školách pro více než 1200 dětí vždy má býti pamatováno na vedlejší schodiště, po kterém by v pádu poplachu mohly se děti zachrániti. Takové schodiště má jednak býti disponováno na protilehlém konci budovy vzhledem k hlavnímu schodišti, jinak má míti takové míry, jaké předpisuje stavební řád pro hlavní schody nájemných domů a vždy má býti rovnoramenné, nikoliv točité.

Zimníky žáků nemají býti odkládány v třídách. Znečisťují vzduch, když zasněžené, nebo jak houba deštěm nasáklé se v topené síni vypařují, vzduch, jenž beztak již vydechováním mnoha lidí, po případě i umělým světlem jest o kyslík ochuzován. Nejlepším způsobem odkládají se žákovské šaty do výklenků na chodbách. Výklenky ty mají býti opatřeny posuvnými mřížkami, které nezúžují chodby při otvírání, nezaclánějí, přec však zamezují nepovolaným uzmutí šatů.

Šatny zřizují se také před tělocvičnou. Zde musí míti každý cvičící žák místo na odložení svrchního šatstva a krom toho má ale býti pro všecky žáky ústavu postaráno o uschování tělocvičných střevíců. Tyto jsou většinou po cvičení zapocené, proto má větrání těchto šaten býti zvláště účinné. V mnohých soutěžných návrzích viděl jsem, že vchází se do šaten žáků neb učitele tělocvičnou, což je nepřípustno.

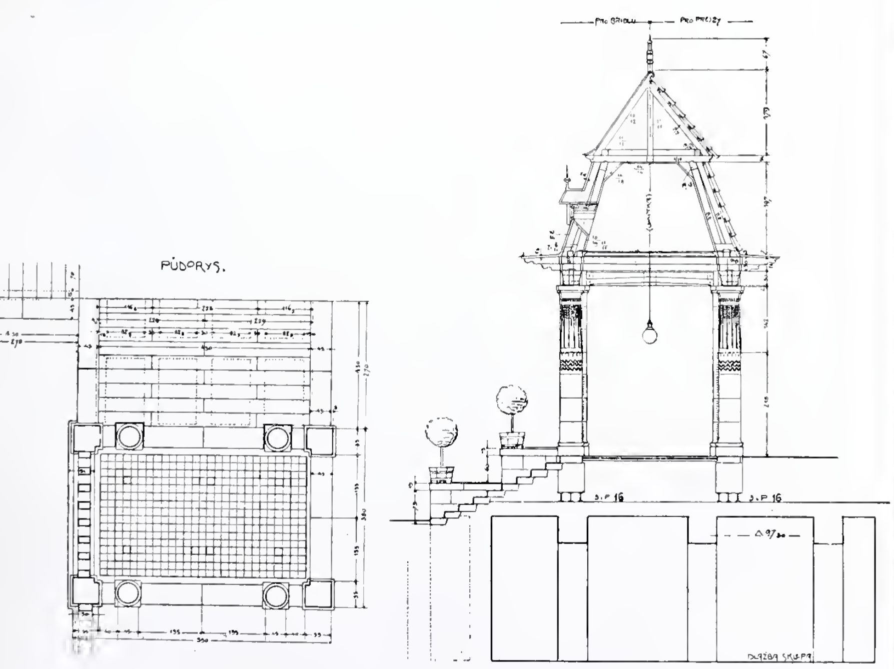
Sprchové lázně doporučuje se zříditi ze zdravotních příčin u každé školy — zvláště u většího ústavu. Nejčastěji bývají blíže tělocvičny; v tom případě není třeba zřizovati zvláštní svlékárny, za kterouž může posloužiti šatna. Ovšem musí pak býti z takové šatny vchod bezprostředně do sprch. Protože nepoužívá sprch současně ne více než 15—20 žáků, není pro ně třeba velikých místností; stačí 15—20 m^2.

Tělocvičny často bývají navrhovány malé, bez dostatečného ohledu na rozběhy žáků při skocích; také kabinet pro učitele tělocviku a místnost pro skládku nářadí schází v soutěžných projektech.

Záchody školní nemají nikdy býti odděleny od budovy dvorem, jak jest obvyklé v Německu a jak někteří soutěžníci i u nás mínili zavésti. Za silných dešťů a vánic zimních ohrožuje používání takto situovaných záchodů zdraví žactva. Jsou-li ve zvláštním přístavku, mají býti spojeny se školní budovou krytou spojovací chodbou. Kde se však navrhují u chodeb školních, nemají býti bezprostředně z chodby přístupny, ale zvláštní světlou, větranou předsíňkou, která ale má míti dostatečných rozměrů. Viděl jsem nejen na soutěžných návrzích, ale i v nedávno postavených školách předsíňky ty tak skrovničké, že sotva se v nich mohli vyhnouti dva žáci.

Jelikož se v nejnovější době zavádí opět společné vyučování pro obě pohlaví, a to nejen při školách obecných, ale i středních a průmyslových, sluší pamatovati na možnost úplného oddělení záchodů dle pohlaví.

Topení ve školách je rozhodně nejvýhodnější ústřední, a to hlavně ze zdravotních důvodů, že lze ním též mírně vytápěti míst-

Přestavba zámku Holovousy. — Detail altánu.
Arch. Jan Vejrych, c. k. stav. rada v Praze.

nosti pro sbírky, chodby i záchody. Ovšem musí býti v jednotlivých místnostech dostatek topných těles a vůbec musí býti celé topení bezvadně zřízeno. Nebývá tak vždy a všude; znám i zcela nově, velmi nákladně postavené školy, kde topení bylo zadáno nejlevnějšímu offerentovi, který nejen že potrubí nedostatečně dimensoval, do síní nestačící počet topných těles dal, ale zazdil kotle tak, že nepamatoval na okolnost, že občas musí se kotle úplně vyprázdniti za příčinou očištění od kotelního kamene neb správky. Jinde zase zazdili kotle tak, že vůbec nelze jich vyměniti — leč by se celá přední hlavní zeď vybourala.

Do kabinetů učitelů, kteří musí opravovati úlohy žákovské neb připravovati předlohy pro žáky i v době školních prázdnin, kdy se netopí ústředně, mají býti postavena kamna neb aspoň má býti možnost postavení jich disposicí komínů. V malých školách je finančně výhodnější topení lokální než ústřední a má v tom případě býti užito vždy plášťových násypných kamen, které spojují vytápění s větráním. (Dokončení příště.)

Přestavba zámku Holovousy.

Od arch. Jana Vejrycha, c. k. stavebního rady. — (Dokončení.)

R. 1908 provedena úprava a façádování koníren, před zámkem upraven terrassovitě nový park po způsobu francouzském s terrassovými zdmi s balustrádou, s úpravou širokých schodišť do nižšího oddělení, postaven kamenný altán, založeny a vyzděny vodotrysky, postavena ohradní prolamovaná zeď proti návsi s vjízdní branou a brankami pro pěší s kamennými lucernami při nich, vesměs z domácího kamene, tak zv. hořického pískovce. Dále zřízena v parku po přání p. majitele dvoje kamenná schodiště na terrassu, přizpůsobeny neb znovupostaveny nové terrassní zdi k vuli vyrovnání terrainu. V témže roce zřízeny i nové skleníky.

Při úpravě starého i nového parku pečlivě dbáno toho, aby staré, zdravé stromy káceny nebyly, a stromy obzvlášť pěkně vzrostlé, aby přišly ještě k větší platnosti.

Soutěžný návrh na přístavbu radnice ve Staré Boleslavi.
Arch. prof. Viktorin Šulc, v Plzni. — I. cena.

Soutěžný návrh na přestavbu a přístavbu radnice ve Staré Boleslavi.

Arch. Viktorin Šulc, c. k. professor, Plzeň. — I. cena.
Tab. č. 47.

[illegible] této soutěže byla žádána přestavba staré stáva[illegible] a přístavba nové části na pozemku získaném [illegible]. Na stranu tohoto souseda nesměla býti [illegible] mohla tam býti umístěna pod podmín[illegible] zařizována. K sousedu po levé straně staré bu[illegible] býti mohla.

[illegible] měla být umístěna záložna, strážnice, věz[illegible] obecní úřad se zasedací síní.

Ve staré části hleděl projektant vyřešiti žádané místnosti tak, aby vyžadovaly, pokud možno, nejméně odbourávek a nových zdí, tedy s nákladem pokud možno nejmenším; v nové budově pak účelným rozdělením dosáhl místností prostorných a dobře osvětlených.

Vnější vzhled budovy řešen s ohledem na vážný její účel prostředky jednoduchými, ale mocně působivými. Sloh budovy založen na studiu domácích motivů.

Náklad na adaptaci staré budovy obnášel by asi 30.000 K,
přibližný náklad na novou stavbu rovněž . . . . . . 30.000 K,
úhrnem . . . 60.000 K.

Autoru tohoto projektu bylo zadáno vypracování detailního projektu.

Nájemný dům s dílnami v Poděbradově ulici na Smíchově.

Bratři V. a F. Kavalírové, arch. a stav., Praha.
Tab. č. 48.

Majitelé staré kovářské firmy »Bratři Holanové«, nemohouce nájmem získati vhodných a stoupající potřebě rozsáhlých dílen kovářských a kolářských, rozhodli se zakoupiti v Poděbradově ulici na Smíchově stavební místo, jež by značnější hloubkou umožnilo, vedle činžovního domu, zříditi i potřebné dílny ve dvoře.

Třípatrový činžovní dům do ulice obsahuje ponejvíce byty menší, o 1 a 2 pokojích s přísl., odpovídající místní poptávce.

Ve dvoře umístěny rozsáhlé dílny kovářské a kolářské, kůlny na vozy a stáje pro 5 párů koní s potřebným senníkem atd.

Stavební náklad ca 115.000 K.

Návrh domů p. J. S. na nároží Švarcenberkovy tř. a Vinohradské ul. na Smíchově.

Arch. J. Justich v Praze. — Tab. č. 49.

V nejživější tepně Smíchova, Švarcenberkově třídě, míní postaviti kupec p. J. Sulek dva domy. V přízemí navrženy jsou velké krámy s výkladními skříněmi a rozsáhlými obchodními skladišti. V 1. patrech jsou navrženy byty čtyřpokojové, v ostatních byty tří- a dvoupokojové.

Návrh na úpravu a zastavění Radeckého náměstí v Plzni.

Arch. Dr. Alois Čenský. — Tab. č. 50.

Asi před 3 roky pracoval městský stavební úřad v Plzni o náčrtcích na zastavění tamního Radeckého náměstí s převládajícím zřetelem hospodářským. Obec — resp. městská rada — zamýšlela totiž část náměstí rozparcellovati na staveniště pro domy nájemné a ostatní část měla zůstati buď náměstím nebo býti upravena za park. Technická komisse plzeňská vyslovila se však pro zastavění výhradně a jedině veřejnými budovami s věnováním větší části parku. Na tomto stanovisku setrvala technická komisse i přes opačné mínění městské rady, z jejíž iniciativy vyšel alternativní návrh městského stavebního úřadu pro zastavění 2 školami a blokem činžovním, vedle návrhu na zastavění pouze 2 budovami školními.

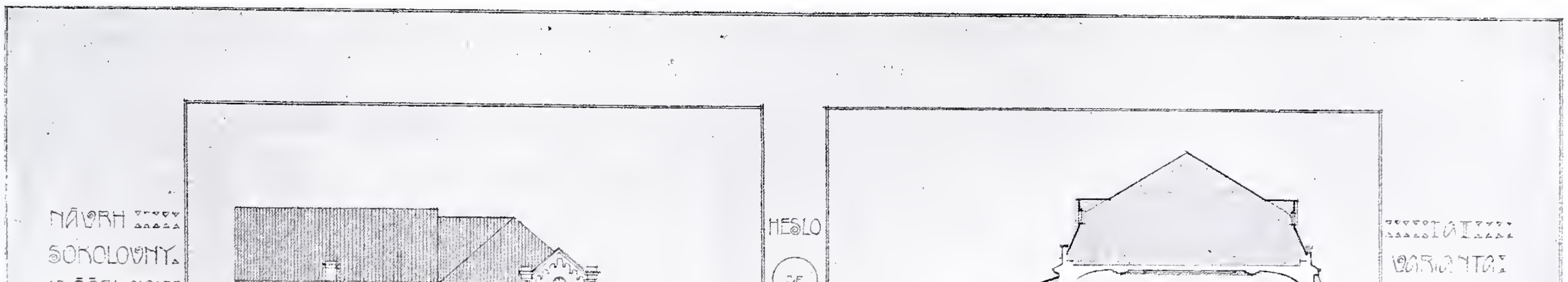
O vypracování obou těchto alternativ požádán byl arch. dr. Al. Čenský a později, asi po měsíci, nabídl své služby obci arch. L. Skřivánek, který pak dodatečně k řešení úloh byl vyzván. Technická komisse setrvala po odevzdání objednaných náčrtků opět na svém původním stanovisku a rozhodla se pro jednu z několika alternativ arch. dra Čenského. Když se o věci jednalo v městské radě, vyskytl se návrh přidružiti k oběma školám dříve proponovaným — české obchodní akademii a dívčímu lyceu — ještě školu třetí a to měšťanskou pro západní obvod. Tento poslední způsob zastavění schválen byl v květnu 1909 městskou radou i obecním zastupitelstvem, a v říjnu 1909 objednány u arch. dra Čenského a arch. L. Skřivánka — tenkráte současně — nové druhé náčrtky

na tomto novém podkladě a dle schválených direktiv a nových stavebních programů. Tři školní budovy měly býti dle těchto zásad situovány v jediném bloku v jisté isolační vzdálenosti od sousedních domů nájemných a odděleny sadovým náměstím od hlučné kommunikační tepny — třídy Ferdinandovy a silnice Klatovské. Všem 3 školám společné místnosti — aula a 2 tělocvičny pod ní umístěné — měly býti položeny ve středu západní fronty. Na jih a západ mělo se umístiti dívčí lyceum, na sever a západ česká obchodní akademie a na stranu východní měšťanská škola západního obvodu. Větší západní část náměstí měla se pak upraviti jako veřejný sad.

Při řešení náměstí a budov držel se arch. dr. Čenský přesně direktiv daných při objednání projektu. Vedle úplného projektu v měř. 1 : 200 ve smyslu těchto direktiv vypracovaného zaslal ještě druhé řešení co do vytvoření náměstí, odchylující se od daných čar, a doložil je pouze 1 půdorysem a papírovým modelem celé úpravy náměstí. V tomto druhém návrhu, jehož vyobrazení podává tab. č. 50, řešena daná úloha bez ohledu na velikost parku tak, že blok školních budov členěn energicky, jak toho velké prostranství žádá, čímž stávají se pohledy na budovu z třídy Ferdinandovy a z ulic postranních zajímavější a rázovitější. Park a blok školních budov tvoří tu nerozdílný celek tak, že jeden bez druhého jest nemyslitelným. Technická komise vyžádala si pak dodatečně od tohoto druhého návrhu všechny ostatní půdorysy a převážnou většinou 13 hlasů proti 5 příznivě ho posoudila a doporučila městské radě za podklad definitivního řešení, podrobivši dříve veškeré zaslané projekty bedlivé kritice.

Arch. Skřivánek vyžádal si však počátkem prosince 1909 od městské rady úplnou volnost v situování budov bez ohledu na direktivy technickou komisí stanovené a obecním zastupitelstvem schválené, a předložil návrh, v němž projektuje na Radeckého náměstí celkem tři prostory a to: velké náměstí, malé náměstí a letní cvičiště. O kroku arch. Skřivánka byl vyrozuměn projektant druhý městskou radou teprve koncem ledna 1910, když již měl oba své návrhy v zásadě rozřešeny, leč ve veřejné přednášce na žádost »Spolku techniků z Plzně a okolí« konané o svých návrzích na úpravu Radeckého náměstí prohlásil otevřeně, že i kdyby mu zrušení direktiv prve uvedených bývalo dříve známo, byl by celou konfiguraci řešil pouze ve smyslu svého projektu v druhé variantě, ježto direktivy technickou komisí vypracované a schválené jak městskou radou tak obecním zastupitelstvem až na nepatrný passus týkající se velikosti a úpravy sadů považuje za velmi šťastné, promyšlené a finančně výhodné, ježto dovolují vyřešiti danou úlohu v ohledu esthetickém ideálně a důstojně rozvoji velkého moderního města.

Myšlenku sloučiti 3 školní budovy, celkem rovnocenné a přibližně stejné plochy půdorysné, na jednom staveništi, v jediném bloku, podporuje několik okolností. Především vyskytuje se zde možnost situovati školy ve vzájemném, stejnorodém sousedství hygienicky a paedagogicky nezávadném, které právě pro tyto vlastnosti může se státi těsnějším, čímž získá se větší isolační vzdálenost od okolních bloků domovních a rušné tepny kommunikační — třídy Ferdinandovy, resp. Klatovské. Při školách v přímém sousedství položených jest dále možno zmenšiti náklad stavební ušetřením dvou aul, resp. kaplí a za to jedinou společnou místnost toho účelu důstojně vypraviti. Rovněž počet tělocvičen možno redukovati a sloučiti s kaplí v jeden trakt od učeben isolovaný a nerušící tedy hlukem vyučování. Posléze jednotnou velkou budovou jest možno dáti náměstí Radeckého architektonickou dominantu a vlastně toto náměstí z nynějšího roztříštěného prostranství teprve vytvořiti. Zejména podmínka, diktovaná zřetelem finančním, aby uprostřed západního traktu byla umístěna společná kaple a pod ní 2 tělo-

Soutěžný návrh Sokolovny v Čáslavi.
Arch. O. Polák a J. Caska.

cvičny, jest velice cenným bodem pro architektonické vytvoření a vyvrcholení prostranství.

Oč vlastně v daném případě jde? Především běží o prostorové umístění 3 ústavů vyučovacích, jak již řečeno celkem rovnocenných a stejné plochy půdorysné až na školu měšťanskou, která vykazuje potřebu plochy poněkud menší, tedy o vybudování representačního díla stavebního na vznikajícím místě v nové, moderní čtvrti, v daném rámci moderních nájemných domů, jež zde již stojí anebo v budoucnosti vyniknou, a konečně o úpravu zbylého prostranství v souladu s tímto dílem stavebním. Jsou to tudíž vlastně úlohy dvě, jedna d i s p o s i č n í, druhá r e g u l a č n í.

Pokud jde o o t á z k u r e g u l a č n í, třeba si nejprve uvědomiti, že náměstí programem žádané spadá do kategorie náměstí p a r k o v ý c h či o d d e c h o v ý c h, a není proto správno srovnávati je se Staroměstským náměstím v Praze, které má sotva $^1/_3$ plochy poručeného zbylo by z něho v západní souvislé části toliko as 12.900 m^2, čítaje v to ulice a chodníky, a vlastní park měřil by v přední části pouze 6910 m^2. Malá náměstí volají téměř vždy po úplné uzavřenosti, kdežto náměstí velká připouštějí zcela energického členění svých stěn, ovšem že vyžadují vždy po stránce umělecké jistých klidných míst, která lze vytvořiti na př. výstavbou figurálních neb architektonických pomníků, kašen a podobných motivů.

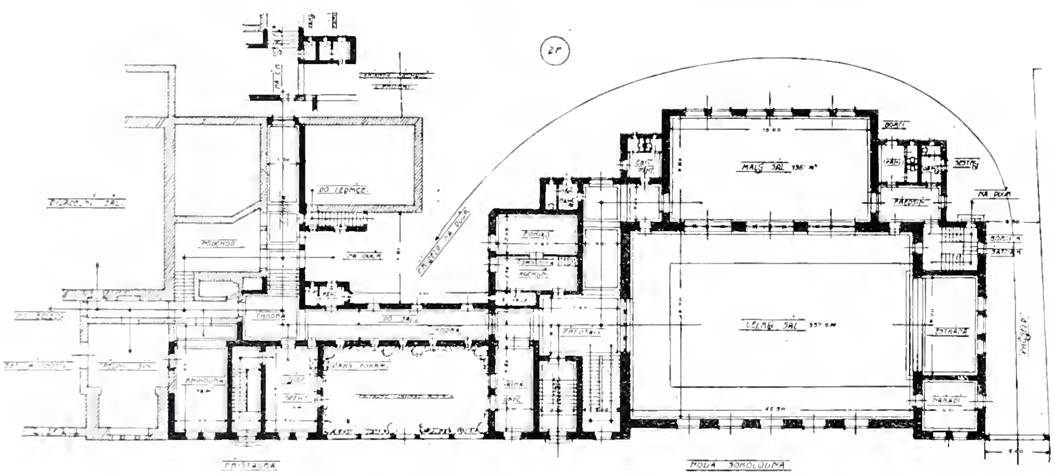
(Dokončení příště.)

Soutěžný návrh Sokolovny v Čáslavi.

Arch. Ot. P o l á k, stav. v Lounech, a Jos. C a s k a, stav. assist. v Náchodě.

I. cena.

Staveništěm Sokolovny jest zahrada besedy a divadla v třídě Rudolfově. Sokolovna dle programu měla tvořiti úplně samostat-

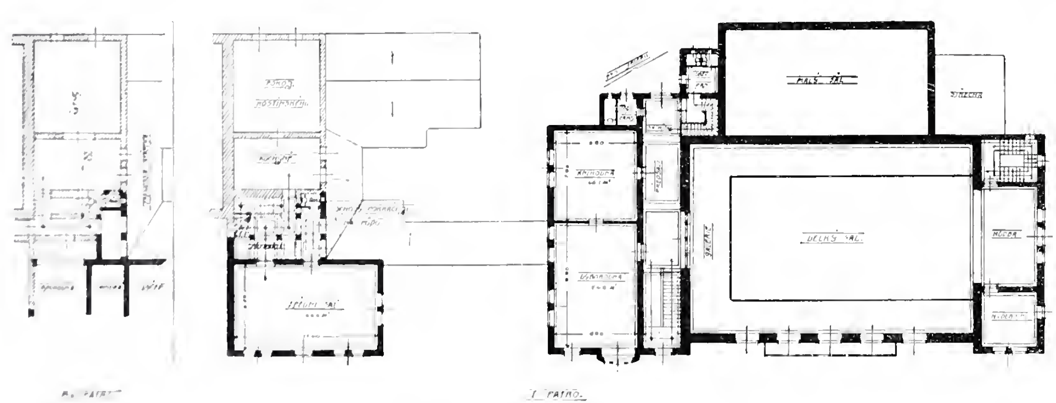

Soutěžný návrh Sokolovny v Čáslavi.
Arch. O. Polák a J. Caska.

náměstí Radeckého v Plzni, a z toho dedukovati, že jest proto nutno tuto zcelenou plochu rozděliti ve 3 prostranství menší, jak jest tvrzeno v průvodní zprávě projektu arch. Skřivánka.

Srovnávati stará, středověkým způsobem založená náměstí trhová s náměstím v nové čtvrti ležícím, jež má sloužiti docela jiným účelům, jest nepřípustné a ničím neodůvodněné.

nou budovu spojenou se starými místnostmi besedními (divadlem) prostrannou chodbou, která neměla býti spojena s ulicí a z které přímým východem spojena by byla zahrada č. kat. 208/12 a 208/9 se všemi místnostmi starými i novými. Podchod, Sokolská místnost a j. vedlejší místnosti měly býti sbourány a na jejich místě projektovány nové místnosti besední: knihovna, hostinská kuchyně,

Soutěžný návrh Sokolovny v Čáslavi.
Arch. O. Polák a J. Caska.

V zájmu účelnosti náměstí, o něž v daném případu jde, právě jest, by byla zeleněna co největší přípustná plocha. O možné velikosti takového náměstí svědčí celá řada náměstí známých, na př. v Praze náměstí Karlovo (as 70.500 m^2), náměstí Václavské ([illegible] m^2), v Mnichově Königsplatz (22.000 m^2), ve Vídni [illegible] ([illegible]000 m^2) atd. Prof. Wagner odhaduje dokonce [illegible] při výšce budov je omezujících max. 25 m [illegible] tomu měří náměstí, o jehož úpravu jde, [illegible] zhruba 30.000 m^2; po zastavení blokem [illegible] dle návrhu technickou komisí městské radě do-

spíže, výčep piva, místnost pro zpěvácký spolek, záchody pro hosty i personál. Sokolovna měla obsahovati: velký sál o ploše 330—340 m^2, malý sál ca 130 m^2, prostranné šatny mužské a ženské, výborovnu ca 50 m^2, knihovnu ca 40 m^2, byt sluhy o jednom pokoji a kuchyní, sprchy pro cvičence, potřebné záchody a ústřední topení. Façáda části přistavěné i Sokolovny měla býti přizpůsobena k façádě stávající.

Jak využitkováno bylo terrainu a jak vyhověno programu, jest z návrhu tohoto úplně patrno. Návrh tento poctěn byl I. cenou 800 korun.

[illegible] a prof. dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. JAN KOULA a prof. J. VELFLÍK. — Za redakci odpovídá [illegible] A. CLCHNER, prof. c. k. státní průmyslové školy na Smíchově. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCH. A INŽ. V KRÁL. ČESKÉM. — Tiskne »POLITIKA« závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ROČNÍK IX. ČÍS. 11.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 2. LISTOPADU 1910.

O soutěžích na školní budovy.

A. Cechner. (Dokončení.)

Byt správce školy působí navrhovatelům školních budov často značné potíže tím, že musí míti též zvláštní vchod, ač má býti také v přímém spojení s budovou školní, dále proto, že školy mají veliké výšky pater, poměrné plošnému rozsahu učeben a kreslíren, kteréžto výšky jsou však nevhodné pro menší obytné místnosti. Z těch příčin se doporučuje navrhnouti byt správce školy ve zvláštním přístavku, kterýž má menší patrové výšky než ve škole. Výborným příkladem takového řešení jest nová škola průmyslová v Budějovicích.

Také do zvláštní villy lze výhodně disponovati byt správce školy, ale toto rozluštění hodí se spíše pro veliké školy, na př. pro reálky neb gymnasia a to jen tam, kde nespoří se příliš, neboť jest umístění ředitelského bytu v oddělené ville vždy značně dražší, než v školní budově samé. Byt takový v samostatné budově měl by však vždy býti spojen se školou krytou chodbou, nikoliv pouze otevřenou terasou, jaká jest zřízena v jisté, jinak pěkné střední škole blíže Prahy, kde ale hned první ředitel se domáhá zasklení terasy, ježto prý ji pro průvan nemůže používati. Oddělenou villu pro ředitele navrhovati zcela volně v zahradě u školy se nedoporučuje, protože postrádá tak disponovaný byt správce školy hlavní výhody, pro kterou se zřizuje, totiž snadnost dozoru ve škole.

Byt školníka jest zpravidla v budově školní, nemá však býti nikdy v podzemí — jak jest na př. také v nové, jinak vzorně postavené škole u sv. Vojtěcha v Praze — ale v přízemí a blízko u vchodu do školy, aby z bytu školníkova bylo viděti, kdo vchází do školy. Dle nových nařízení musí byt školníkův míti také svůj zvláštní vchod a celý byt má býti tak situován, aby v případu vypuknutí nakažlivé nemoci v rodině školníkově dal se jeho byt úplně odděliti se vším příslušenstvím (i se záchodem) od chodeb, kudy se žactvo ubírá.

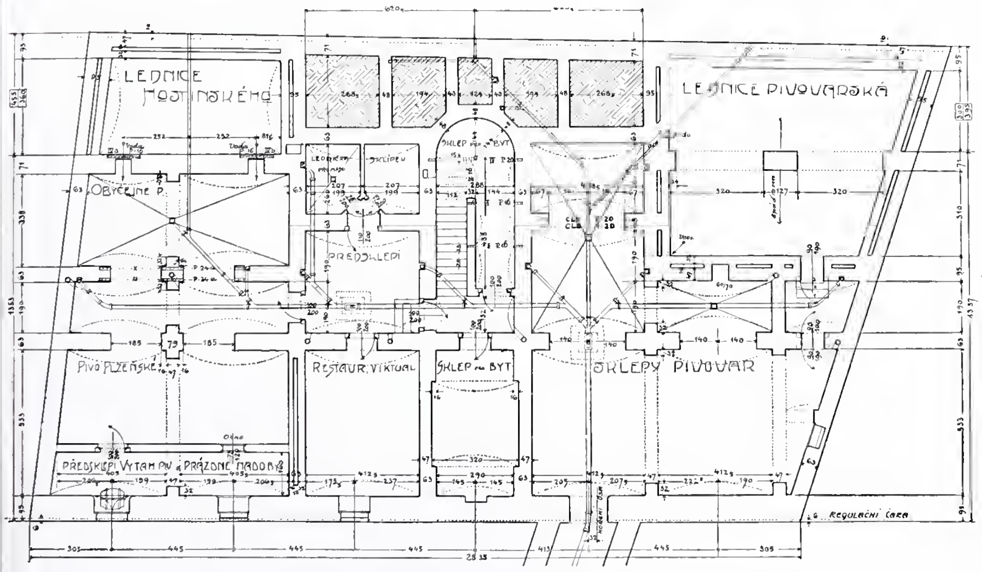
Tento požadavek působí projektantům značných potíží a řeší se někdy tím způsobem, že pro školníka reservuje se vedle vestibulu lože, v níž se má zdržovati, pokud trvá vyučování. Byt školníkův nalézá se v tom případě buď v dvorním přístavku nebo v přízemí villy ředitelské. Toto řešení není však vady prosté; zůstaneť v noci a v době prázdnin škola liduprázdná, a bez ochrany a mohly by pak snadno býti sbírky nebo pokladna v ředitelně vykradeny.

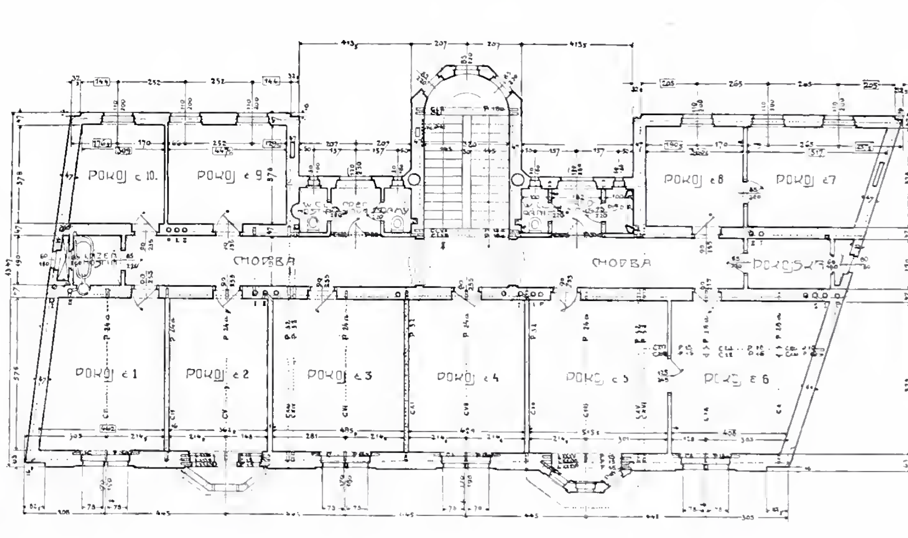
Pokud se zevnějšku škol našich týče, postavených dle návrhů ze soutěží vyšlých, tu bývá tento obyčejně šablonovitý, byť by i vyhovoval nárokům činěným na budovu veřejnou již výškou svých pater a velikostí oken. Následkem snahy po úspornosti slučují se školy obecné s měšťanskými, školy pro chlapce se školami dívčími; budovy pro spojené takové školy bývají zhusta jedinou stavbou vícepatrovou v městečku o samých domech přízemních neb nejvýš jednopatrových a ostře se od prostých těchto stavbiček odrážejí velikostí i výškou svou. Zvláště tam, kde jest pak škola taková na návrší, vyčnívá nad celým městem jako hrad, který ale spíše se podobá kasárnám. Příkladů známo hojnost: v Sobotce, v Nové Pace, v Plané a j. v.

A přec právě školy by měly jeviti ráz staveb v místě, okolí neb v kraji obvyklý, aby ladně zapadly v obraz města a nerušivě pojily se s okolím. Známe u nás však velice málo škol ze soutěží vzniklých, které by po této stránce vyhovovaly. Poroty soutěžné zpravidla ani nekladou velkou váhu na průčelí škol, vycházejíce ze zásady, že prý na dobrý půdorys vždy se udělá dobré průčelí, neřku-li, aby vzali si členové porot těch práci studovati trochu ráz místních staveb. A dle toho také většina našich nových škol vypadá.

To mají v tom ohledu naši sousedé Němci lepší názory, kteréž také již více let s úspěchem provádějí. Žádají, aby budova školní byla stavba přimykající se zjevem svým k budovám v tom kterém kraji obvyklým a jak ukázali na provedených příkladech na výstavě v Drážďanech v r. 1908, dají se řešiti i dvoj- neb trojtřídní, rovněž jako šestitřídní školní budovy rázovitě v slozích staveb venkovských různých německých krajů.

Snad stojí taková škola, při níž dbá se nejen charakteristických známek místních staveb ale též náležité členitosti v průčelí, o něco více, než ony šablonovité, bednovité školy, postavené u nás v po-

Druhé patro.

Obecní dům v Semilech.
Arch. Jan Vejrych, c. k. stav. rada v Praze.

Nový most přes Labe v Roudnici.
Architektonická úprava od arch. prof. F. Sandera.

sledních letech, ale výdaj tento by se vyplatil, neboť vzešlo by zaň po vlasti naší škol, které by svědectví vydávaly o vyspělosti stavitelství českého.

Návrh na úpravu a zastavění Radeckého náměstí v Plzni.

Arch. Dr. Alois Čenský. (Dokončení.)

Postup úvah projektanta o regulačních otázkách zde se vyskytujících byl asi tento: Stávající prostranství náměstí měří i s ulicemi je vroubícími, jak právě uvedeno, asi 30.000 m^2. Podél západní fronty jeho pohybuje se rušný a živý proud transitní frekvence z třídy Ferdinandovy a Klatovské silnice. Směrem východním z obou koutů náměstí vybíhají ulice Jagellonská a Purkyňova; směr této ulice na západ jest prodloužen ulicí Bendovou, kdežto ulice Jagellonská naráží na souvislou frontu domovní. Do západní strany náměstí zaúsťuje ulice Nerudova, jejíž osa směřuje šikmo téměř na střed protější strany náměstí. Všechny tyto ulice jsou po stránce kommunikační druhořadé a vykazují pouze lokální frekvenci.

Pro situování budovy jest tedy v prvé řadě rozhodujícím její vztah k hlavnímu proudu kommunikačnímu. Z přání obsaženého v uvedených již direktivách, aby pokud možno největší část prostranství při straně západní byla věnována veřejnému sadu jakožto důležitému isolačnímu činiteli, jenž zabraňuje, aby prach zvířený živou frekvencí nevnikal do učeben, jakož aby hluk pouliční vozby nerušil vyučování, vyplývá, že třeba blok školních budov umístiti ve východní části tak, aby žádná jeho část nepřiblížila se hlavnímu frekvenčnímu proudu více než asi 70 *m*. Důsledek toho jest, že hlavní průčelí školního bloku bude celkem s tímto proudem souběžné a souměrné na hlavní osu náměstí, jež jest kolmo ku směru frekvenčnímu, aby passantům z města i do města naskýtal se v obou směrech stejný pohled.

Tvořící architekt má vždy klásti velikou váhu na to, aby správně určil místo pro veřejnou budovu, ježto jest tím podmíněn její perspektivní účin a dojem, t. j. má silhouetu, massy, zálomky, římsy a pod. tak uspořádati, aby přišly ku pravé platnosti z jednoho pohledového bodu. Tímto bude přirozeně vždy onen bod, odkud jest možno dílo posuzovati nejčastěji, nejsnáze a nejpřirozeněji. Podobné osové místo snažil se vytvořiti i autor komisí doporučeného projektu a to pro diváka pohybujícího se podél západní strany náměstí. Současně docílil souměrnou stavbou architektonického vyvrcholení disposice Radeckého náměstí — architektonické dominanty a zároveň vhodného ukončení ulice Nerudovy, která směřuje téměř přesně na střed hlavní fronty budovy, ovšem poněkud v šikmém směru, což však v přírodě nepadá nijak na váhu, zejména při tak velké vzdálenosti, jaká jeví se mezi vyústěním ulice a hlavním průčelím.

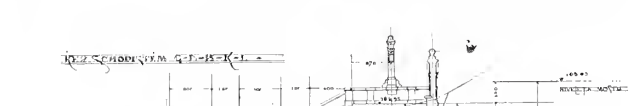
Co se týče půdorysné formace průčelí do náměstí, uvažoval autor asi takto:

Budovu školní jest třeba isolovati co nejvíce od protějších domů, tedy vzdálenost její od domů budiž spíše větší než 25 *m*, jak bylo direktivou stanoveno. Tím však rozšíří se ústí ulice Jagellonské a Purkyňovy na úkor dojmu uzavřeného náměstí, jakožto samostatného prostoru. Tuto okolnost lze však snadno korrigovati konkávní formací půdorysu. Vztah náměstí k budově, jakožto jejího předdvoří, vede pak přirozeně k tomu, že autor hledí vytvořiti předdvoří v konkávní linii při obou křídlech a při středním traktu, v němž umístěny tělocvičny a kaple. Tím dociluje současně vhodného spojení budovy s architektonickým řešením parterrového parku se stromořadími na náměstí.

Toto prostranství s architektonickým pozadím a řešením hodí se velmi dobře pro umístění monumentální kašny nebo jiného podobného, ovšem náležitě dimensovaného motivu architektonického, ježto se stává každému chodci patrným pro svoji polohu při hlavní kommunikaci. V té příčině nesdílí autor projevený »odborný« náhled, že by pomník nebo kašna nijak nepůsobily na tomto prostranství nebo dokonce, že by se »ztratily«. Právě centrální řešení náměstí opravňuje postaviti kašnu nebo pomník do prostřed a teprve souvislost jich s architekturou, prostor uzavírající a vytvářející, dodá celkové situaci architektonickou jednotu.

Přiléhající ulice navrženy byly na základě direktiv programem stanovených v šířce 25 *m*, event. 22 *m* a netřeba se nijak obávati, že by majitelé domů na náměstí Radeckého byli vytvořením stinných, smutných ulic nepřímo poškozováni na svém majetku, jak bylo z jistých »odborných« kruhů tvrzeno. I když se navrhnou nové nájemné domy v nejvyšší dovolené výšce, t. j. vrchní hrana hlavní římsy ve výšce 25 *m* nad chodníkem, a staré domy se na tuto výšku dodatečně zvýší, bude ještě vždy rovnati se šířka ulic výšce domů, čili jinými slovy, ulice budou míti ještě vždy šířku, která v ohledu uměleckém platí za ideální, nepřihlíží-li se ani k tomu, že výška navržené školní budovy jest daleko menší nežli největší možná výška řadových domů v ulicích, následkem čehož stanou se poměry v ulicích ještě příznivější.

Řešení obrysových a regulačních čar, vyplývající z uvedených úvah podává jisté axiální vztahy pro vnitřní řešení, a jest zkoumati, pokud se tyto zásady budou shodovati s organickým vývojem disposice, samostatně z vnitřku na venek řešené.

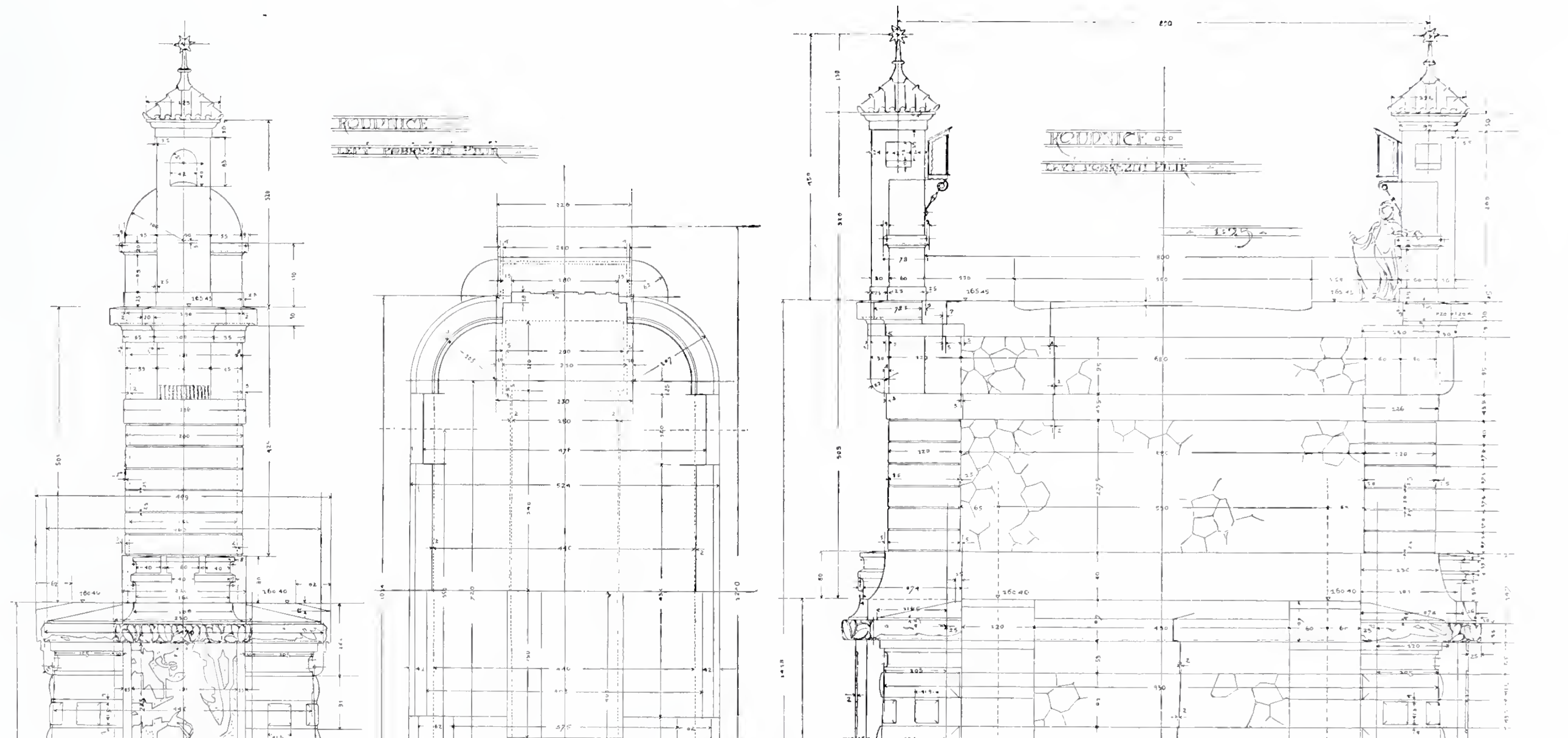
Nový most přes Labe v Roudnici. — Schodiště pod zámkem.
Architektonická úprava od arch. prof. F. Sandera.

Programem byly žádány tři školy v jediném bloku. Pro volnou disposici školní budovy, pokud má vyhovovati všem požadavkům dnešní doby, osvědčuje se nejlépe půdorys tvaru v základě trojramenného, který dovoluje využiti náležitě světových stran, isolovati tělocvičny tak, aby hluk z nich nešířil se do ostatní budovy a pod.; dále má výhodu centrálního položení schodišť a správních úřadoven ve křížení se tří traktů. V tomto tvaru podoby **T** disponována jest převážná většina moderních volně stojících budov školních. Tímto jednoduchým a osvědčeným způsobem řešena též každá ze tří škol zvláště. Požadavek společných tělocvičen a kaple vedl ku přirozenému sloučení tří útvarů podoby **T** jich středními rameny k sobě, při čemž položen trakt společných místností do centra celé disposice. Mezi rameny vznikla pak dvoje prostorná nádvoří, každé přes 1000 m^2 rozlohy, a rozsáhlé, široké předdvoří, rozevřené do náměstí.

Podává tudíž jak regulační, tak disposiční řešení týž výsledek, který vede v obou případech k ř e š e n í s o u m ě r n é m u, ačkoli došlo se k němu z různých praemiss.

Pokud se týče disposičních jednotlivostí, třeba uvésti, že disposice půdorysná jest přehledná a jasná v celku i u každé školy zvláště tak, že každý snadno a okamžitě se orientuje. Prostorná a přiměřeně veliká schodiště jsou vždy položena prostřed obvodů, pro něž jsou určena, a spojena jsou s velkými předschodími, která mají ve školách velké výhody komunikační. Vestibuly jsou dimensovány přiměřeně k velikosti schodišť a účelu budov; rovněž i chodby, jež jsou na všech místech velmi dobře osvětleny. Také záchody jsou výhodně položeny a náležitě isolovány. Světových stran pro učebny, kreslírny a pracovny bylo využito dokonale. Letní tělocvičny (hřiště) umístěny jsou v prostorných nádvořích, jichž počet souhlasí právě s počtem tělocvičen, kteráž disposice vyhovuje úplně veškerým požadavkům pedagogickým i hygienickým. Nádvoří oddělena jsou od sebe jednopatrovým traktem s kreslírnami, nad kterým disponována jest terrassa s pergolou pro osvěžení žactva v přestávkách. O ostatních podrobnostech půdorysných netřeba se zmiňovati, ježto při generalním projektu nepadají na váhu.

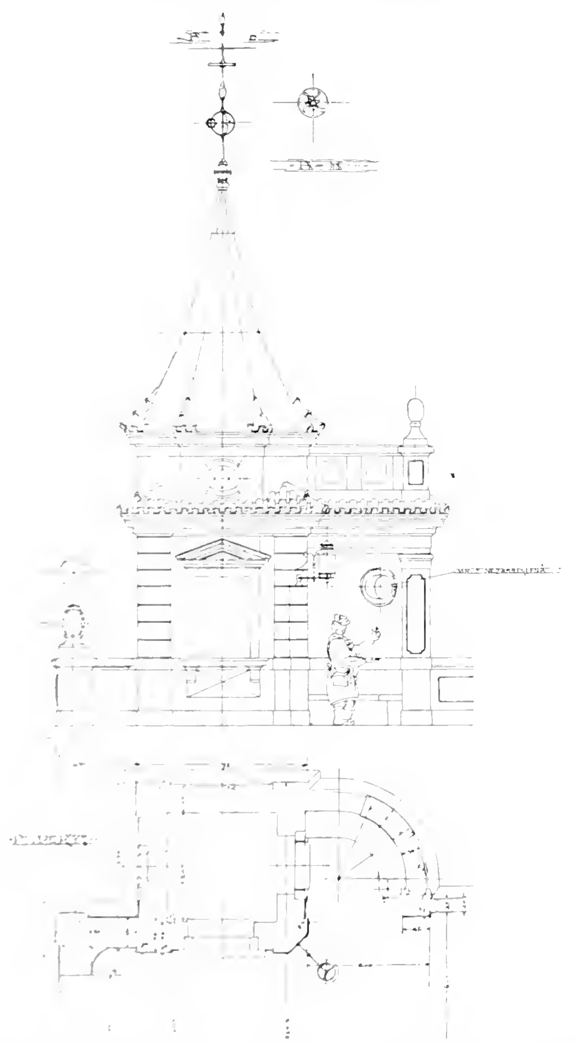
Autor opřel svůj návrh na celkovou úpravu Radeckého náměstí o studium děl a návrhů francouzských architektů z doby Ludvíka XV., kteréž práce dlužno považovati za nejvyšší v minulosti dosažený stupeň ve výstavbě měst. Všechny úpravy náměstí jsou tu řešeny souměrně (Place de Victoire, Place Vendôme, Place de la Concorde v Paříži, Place de Louis XV. v Rouenu, Place Royale v Nancy, Place Royale v Bordeaux atd.). Bohužel však, píše B r i n c k m a n n, jehož názory o estetice moderní výstavby měst plně jsou uznávány nejen v Německu, ale i u nás, že dosud se o ně nikdo nestará a nestaral a že přece mělo by se moderním stavitelům měst studium jich doporučovati spíše, nežli aby své vůdčí principy odvozovali ze středověké úpravy měst, pro kterou neprávem tolik horuje Camillo Sitte a jiní. Dle názoru Brinckmannova neměl by architekt, jako tvůrce prostoru (Raumkünstler), nikdy tvořiti svá díla pro malebný dojem, příliš často upomínající na divadelní effekt. Pojem malebnosti mění se vkusem doby a malebnost sama je podružným a vedlejším znakem architektoniky.

Nový most přes Labe v Roudnici.
Architektonická úprava od arch. prof. F. S a n d e r a.

Středověk neznal pojmu malebnosti; malebnost, při středověkých disposicích dnes obdivovaná, má původ svůj v nedokončování a ve stále novém začínání nových námětů stavebních, které z rozličných důvodů nemohly se podříditi pravidelnosti původně zamýšlené. Malebnost a idylla v našem slova smyslu je nejčastěji působena patinou věkův a proto je nemožná a nemyslitelná na nových dílech stavebních. Je znakem provázejícím destruktivní činnost přírody a proto nedůstojná nového, hotového a solidního architektonického tvoření.

Přímé linie a pravý úhel zůstanou vždy nejvzácnějším a nejdůstojnějším elementem architektonickým a také rovná, přímá ulice a pravidelné, architektonicky řešené náměstí podrží vždy svoji cenu a význam při výstavbách nových částí města. — — —

Nový most přes Labe v Roudnici. — Budka pro výběrčího.
Architektonická úprava od arch. prof. F. Sandera.

Nezřízenou konkurrenční agitací plzeňských stoupenců navrhovatele druhého projektu, namnoze nepovolaných nebo samozvaných estétů, bylo proti výroku technické komise, která vytkla jeho projektu dlouhou řadu vad zásadních i disposičních a která doporučila návrh arch. dra Čenského, jak již bylo uvedeno, 13 hlasy proti 5 městské radě za podklad definitivního řešení, kterážto agitace vyzněla na konec v boj netechniků proti technikům, což celý průběh záležitosti té smutně charakterisuje, docíleno, že městská rada svěřila vypracování definitivního návrhu — městskému stavebnímu úřadu.

Obecní dům v Semilech.

Návrh arch. Jana Vejrycha, c. k. stav. rady. Tab. č. 51., 52.

Roku 1905 vyhořely v Semilech proti městskému pivovaru ležící domy a když později vyhořela i budova, ve které se nalézaly pivovarské sklepy, rozhodlo se městské zastupitelstvo postaviti na tomto místě »Obecní dům«, ve kterém by se umístily pivovarské sklepy s lednicí, spojené s pivovarem tunelem pod ulicí. Obecní dům měl obsahovati v přízemí hostinec o dvou místnostech s příslušenstvím, však též se samostatnou lednicí a přilehlými k ní sklepy pro pivo. V obývacím traktu do ulice měly se zříditi krámy, z nichž by se později dala zříditi městská spořitelna, případně že by se nemohly získati vhodnější místnosti — mělo se i pamatovati v projektu na to, že by se tam umístil místní poštovní úřad. V prvním patře žádány 2 byty se vším příslušenstvím ku pronajmutí, v kterých by se však případně dal umístiti berní inspektorát. V druhém patře měly se projektovat hostinské pokoje s bytem pro hostinského, v podkroví pak pokoje pro personál hostinský se společnou prádelnou, a vybude-li místo, žádala se tam i studentská noclehárna.

Restaurace a místnosti městské spořitelny měly se vytápěti teplou vodou. Kanalisace zařídí se splachovací a umělé osvětlení mělo býti elektrické.

Důležitou podmínkou bylo rychlé postavení pivovarské lednice a to v podzimku r. 1906, a až by se led do ní naložil, mělo se pokračovati v další stavbě, která se prováděla v letech 1907 a 1908. Práce zednická, nádenická, kamenická, tesařská a dodávka železa zadána byla pp. Kosař a Brodský, z. m. v Semilech, ostatní práce ponejvíce místním řemeslníkům.

Nový most přes Labe v Roudnici.

Tab. č. 53., 54.

V neděli po sv. Václavu t. r. otevřen byl nový most roudnický, zbudovaný obcí. Architektonická část svěřena arch. prof. Frant. Sanderovi, který ji provedl dle původního svého náčrtku z roku 1902, dle přání bez větších změn. Hlavní podmínkou řešení bylo, by velká rampa, která s mostu na náměstí vede, jediného to vhodného místa pro vyústění mostu v celém městě pro nepříznivý útvar terrainu, připojovala se vhodně formou ku starému vévodskému zámku roudnickému, pod kterým těsně vede.

Celá disposice mostu s půdorysy i původními náčrtky navrhovatele, křížení to tří kommunikací nad sebou: podjezd k Labi, hlavní trať dráhy Praha-Podmoklí a nový most, uveřejněna byla roku 1906 ve stati ing. J. Petříka, professora na české technice v Praze, v »Technickém Obzoru«, ročník 14., sešit 15.

Obytný dům pro úředníky při cukrovaru v Libáni.

Navrhl arch. J. Sula, c. k. prof. — Tab. č. 55.

V domu volně v zahradě situovaném žádány byly dva stejné byty. Každý měl obsahovati: 2 velké pokoje a kuchyň, verrandu, prádelnu a zároveň koupelnu, velkou spíži a záchod v přízemí a 1 světnici v podkroví.

Žádána byla stavba jednoduchá v provedení s převislými taškovými střechami v rázu anglického obytného domu.

Hlavní průčelí západní leží souběžně s hlavní tovární kommunikací, průčelí východní při zahradě.

Návrh kaple v Peci na Chodsku.

Arch. Lad. Skřivánek. — Tab. č. 56.

Kaple řešena je s ohledem na tvrdý ráz horského kraje a polohu i úpravu vesničky.

Nad schody, vedoucími k vchodu, upravena terasa s parapetem, zastupující kazatelnu o pouti. Kříž před kaplí s klekátkem hoví ustálenému náboženskému citu lidu. Kaple bude zasvěcena sv. Prokopu, jenž zobrazen ve fresku J. Filipa na průčelí v štítu. Oltářní obraz světce slíbil namalovati mistr Alfons Mucha. Kromě toho budou ozdobou kaple jesličky v chodských krojích a krucifix, díla to sochaře V. Vlčka.

Strop kaple dřevěný s řezbami. V detailech bude použito stavebních i ozdobných prvků chodských, pokud se shodují s náboženským účelem kaple, kteráž pořízena má býti z darů k podnětu prof. J. Hrušky v Plzni.

Redaktoři: Prof. A. CECHNER a prof. dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. JAN KOULA a prof. J. VELFLÍK. — Za redakci odpovídá za »Architektonický Obzor«: A. CECHNER, prof. c. k. státní průmyslové školy na Smíchově. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCH. A INŽ. V KRÁL. ČESKÉM. — Tiskne »POLITIKA« závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

ROČNÍK IX. ČÍS. 12.

ARCHITEKTONICKÝ OBZOR

V PRAZE, DNE 7. PROSINCE 1910.

ANTONÍN WIEHL.

Podává J. Koula.

Dne 4. listopadu 1910 zemřel c. k. stavební rada, arch. Antonín Wiehl, umělec pro nás nadmíru význačný, který bude v dějinách české architektury pro vždy zapsán mezi zjevy nejpřednějšími.

Narodil se dne 26. dubna 1846 v Plasích, studoval na české reálce a na technice v Praze. Po ukončení studií vstoupil do prakse ku staviteli Františku Schmoranzovi, načež stal se assistentem při české technice v Praze. Roku 1873 založil si samostatnou kancelář stavební a věnoval se mimo činnost odbornou také působení politickému, jednak jako člen obecního zastupitelstva pražského (od r. 1884—1894), jednak po kratší dobu i jako poslanec na zemském sněmu. Kdo jen povrchně a z dálky pozoroval životní dílo zemřelého, měl snad dosti příčin k úsudku, že tu šel jen praktik, všestranně vzdělaný, za vlastním prospěchem hospodářským, ale kdo jeho činnost blíže sledoval, musil nabýti přesvědčení, že tu tvořil myslitel vzácný, ucelený a cílevědomý, v jehož dílech se umělecky uplatňovala se stejným zápalem, se stejnou energií, stejně zrale a šťastně snaha ideální, jako praktické úsilí hospodářské.

V prvních dobách své prakse spojil se arch. Wiehl s architektem Janem Zeyerem. Oba si přinesli z pobytu v Italii nevšední porozumění pro vlašskou renaissanci. Když stavěli svoje první domy v ulici Poštovské (Karoliny Světlé), sáhl Zeyer ku tvarům architektury palladiovské, Wiehl pak ku sgrafitované façadě Florentinské. Oba domy se zdařily a náleží podnes k nejvkusnějším novodobým činžovním domům pražským. Sgrafita Wiehlova jsou ještě čistě vlašská až na znamenitý vlys Ženíškův, který illustruje současný život pražské ulice.

Ačkoli měly tyto stavby nesporný úspěch, nebylo ani jednomu z obou společníků možno, uvésti v Praze svou stavební činnost do proudu, poněvadž stála všemu podnikání v cestě neblahá situace hospodářská, která vznikla z tehdejší známé všeobecné krise. Uchýlili se proto oba do venkovského zátiší (architekt Wiehl do Smolnice). Teprve r. 1880 vrátil se Wiehl zase do Prahy a zahájil odbornou činnost účastenstvím na soutěži, která byla vypsána na projekt budov pro ústav nadace hraběte Straky. V této soutěži dostalo se projektu jeho, pracovanému ve spolku s arch. J. Koulou a provedenému ve slohu charakteru římské architektury antické, druhé ceny. V tu dobu seznámil se též se stavitelem Gemperlem, s nímž zůstal ve společnosti až do téhož smrti. V tomto období svojí činnosti vystavěl několik domů činžovních. První byl dům proti městskému parku nedaleko nádraží cís. Fr. Josefa, který je charakterisován sgrafity, štíty a malbami figurálními v posledním patře, které provedl Jak. Schikanedr. Typ tak utvořený opakoval s malými změnami většinou i při ostatních domech, na př. při domě čp. 542 na Smíchově, činžovním domě na nár. ul. Jezdecké a Poříčí, zejména však při domě na rohu třídy Husovy a Skořepky a při nárožním domě Václavského náměstí a Vodičkovy ulice, ozdobeném freskami, které navrhl arch. J. Fanta a Mikuláš Aleš a které na místě provedl L. Novák. Domem tímto uzavřel svoji praksi r. 1895—1896.

V době, kdy byl členem obecního zastupitelstva, měl blahodárný vliv na povznesení úrovně staveb obecních a to zejména koncipováním Staroměstské vodárny (na níž ve sgrafitu vedle postav od M. Aleše proveden byl i znamenitý obraz »hájení Prahy proti Švédům na Karlově mostě« od Ženíška) a farní budovy u sv. Petra. Mimo Prahu provedl Wiehl Daubkovu vilu v Brněnci v české renaissanci.

Ve všech těchto případech vzata jest sice za základ abeceda rozvrhu současných domů činžovních, ale ku tvarům vlašské renaissance přistupuje čím dále více živel nový: formy architektury renaissance české 16. a 17. století.

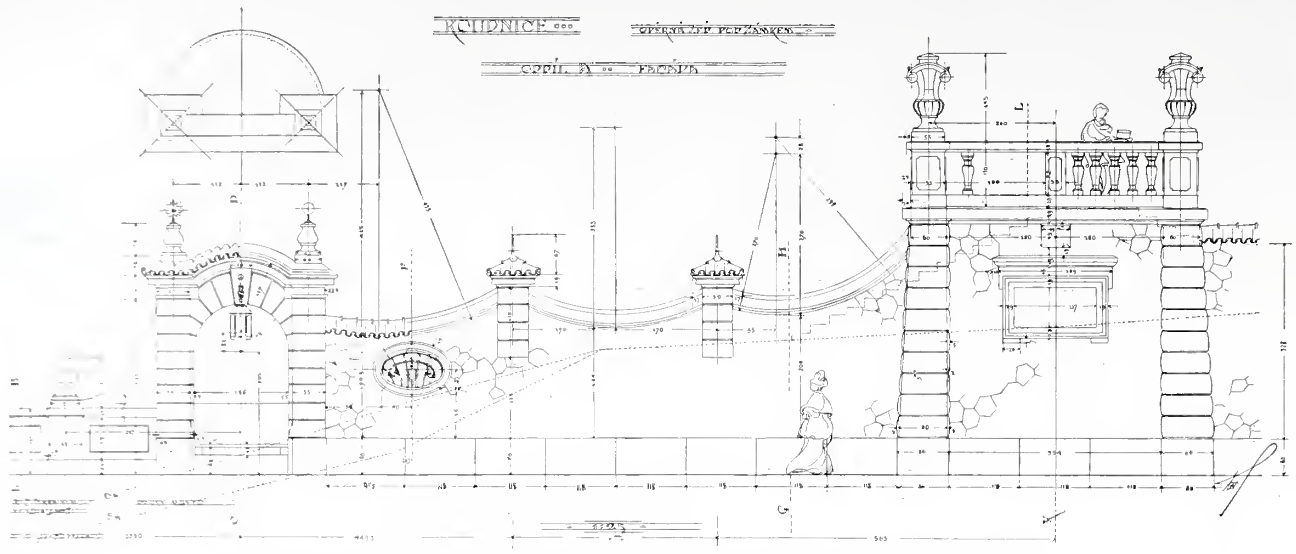
Zajímavo jest sledovati, kdy a jakým způsobem ve Wiehlovi snaha tato vzklíčila. Je dostatečně známo, že mladá umělecká obec česká z let 1875—1885 zatoužila horoucně po vlastním umění národním a po vlastním, od předešlého odlišném, jeho vyjádření. Veleducha, který k tomuto cíli ukázal novou cestu, spatřovala družina tato v Josefu Manesu. V čele proudu byli Myslbek, Ženíšek a Aleš, nadšeným propagatorem jeho byl Tyrš, který slovem, písmem i koneksemi hleděl zjednati pro věc i mladší umělce porozumění a uznání. V Uměl. Besedě, ba i mimo ni, přicházelo začasté k rozhovorům také o poměrech v architektuře, a zejména žehráno, že když docíleno takových výsledků v mladém národním umění v sochařství a malbě jako při výzdobě Národního divadla a mostu Palackého, proč mělo by v architektuře úplně zůstati jen při nápodobení »Wiener Neubauten«, jež zejména v architektuře městské staly se tehdy jediným vzorem. I Neruda v době, kdy redigoval »Národ Sobě«, se podobně vyslovoval a vedle Soběslava Pinkasa poukazoval i ke kráse našeho lidového stavitelství dřevěného (ač oba byli rodilí Pražané).

Tak znenáhla vzklíčila snaha pokusiti se též o nápravu i na poli tomto.

Praha byla tehdy na renaisanční památky mnohem bohatší než nyní, nejen na Starém Městě a na Malé Straně, nýbrž i na Novém Městě. Malebné štíty a štítky, věže i vížky, krásné portály, tu i tam zbytky sgrafit, rejsování i maleb, stejně jako podobné architektury měst venkovských a zámků českých i moravských, lákaly ke studiu a k oplodňování domácí tvorby. Seznalo se, že i v krá-

† ARCHITEKT ANTONÍN WIEHL,
c. k. stavební rada.

Nový most přes Labe v Roudnici. — Opěrná zeď předmostí u zámku.
Arch. prof. Sander.

lovství polském zbylo hojnost obdobné architektury (ku př. krakovské Sukenice). Vše to vybízelo k pokusu, který by přesvědčil, že se dá čeliti přívalu cizího vkusu vídeňského. K tomuto pokusu se Wiehl odhodlal a s výsledkem; navázal při tom při štítech prvního svého činžovního domu na radnici Plzeňskou, na kterou vzpomínal ještě z dob, kdy v Plzni studoval. Když byl pokus tento sympaticky pozdraven, počaly hlubší studie několika architektů. V náčrtcích množily se studie a měřené stavby a nejen architektura, nýbrž i kde který detail práce zámečnické, truhlářské a všeho druhého umění užitého byl zachycován, čímž se znalost celé této periody našeho umění všestranně prohloubila, aby v novém pojetí nové cíle mohla vyjádřiti.

Vše přirozeně nemělo stejné kvality, nebylo stejně šťastné; bolesti tyto prožívá každé úsilí.

Wiehl, nechť si již sám koncipoval nebo vlivem svým působil, všude se odhodlaně k architektonickému svému nationalismu hlásil, zejména též když jednalo se o stavby obecní. Když pak vznesena byla naň otázka, v jaké roucho přioditi výstavu jubilejní, odpověděl projekty svými, že v národní. Opíraje se pak o pomoc některých přátel a použiv i studií jejich, navrhnul jemu přidělené budovy z části v české renaissanci a z části na podkladu českého stavitelství dřevěného srubového a v obém případě velmi šťastně. Tak povstaly, nehledě k vynikající disposici celého výstaviště, budovy: Administrace se sgrafity Balšánkovými, pošty, retrospektivní výstavy, a výstavy umění se sgrafity Koulovými, pavilon Živnostenské banky se sgrafity Fantovými, světelná fontána a ve dřevě sroubena brána výstavní, česká chalupa a pavilony rybářský i lesnický a zahradnický.

Wiehl měl veliký smysl nejen pro znamenité řešení disposiční, nýbrž i pro malebnost útvaru architektonického. Ta právě všude provází a pozvedá jeho výtvory. Srovnáme-li jen jeho českorenaissanční domy oživené výstupky, arkýři, štíty a štítky, logiemi a ozdobené sgrafity, malbami i plastikami předních umělců českých, jeho přátel, s kasárnickým, činžovním domen, jaký zde před tím vládnul, aneb s domem na základě »Wiener Neubauten«, se spoustou bombastické nalepené plastiky, anebo mrtvě kasárnickým bez záblesku tvůrčího ducha, poznáme, kam a jak vysoko celým svým dílem životním na tomto poli vyspěl a jak tu za poměrů, jež provázejí »podnikatele« uplatnil vysokou zásadu součinnosti všech výtvarných umění k dosažení uměleckého účinu! Srovnávejme pak, šlo-li se v tomto směru od něho vůbec výše anebo níže i u těch, kteří dříve k nacionalismu se hlásili a pak koncessemi jinam zabočili.

Nejvýznačnějším snad příkladem tohoto smyslu pro malebnost u arch. Wiehla jest fara kostela sv. Jana na Skalce, jejíž stavba, ač úhrnem prosta, svou roztomilostí zaujme.

Wiehl sáhnul zde s plným porozuměním ke tvarům pražského baroka, aby objekt co nejharmoničtěji s kostelem spojil a daného terénu využil.

Ač byl Wiehl české renaissanci plně oddán, přece jen při příležitosti velkých monumentálních úkolů, jež byly naň vloženy, vracel se k renaissanci vlašské aneb i antice římské, k této při uvedené již soutěži na budovy nadace hr. Straky a při hrobce rodiny z Daubků v Litni, k oné při soutěžném projektu na budovu zemského musea Českého, který s arch J. Koulou ve spol. navrhnul, dále při budově Městské spořitelny pražské, kterou ve spolku s arch. Polívkou provedl, a i jindy se jí nevyhnul, ku př. při domech zemského tanečního mistra Linka v Poštovské ulici a továrníka J. Nováka na Florenci, i při Slavínu a arkadách hřbitova Vyšehradského. Těžko říci, proč se tak dělo, sám se nikdy o tom nevyslovil, nejspíše však nechtěl vystaviti se nejistému výsledku při použití renaissance české a sáhnul ku tvarům již osvědčeným. Leč kdo by soudil, že se podal pro vždy — mýlil by se dočista. Právě poslední jeho práce, v třetí soutěži na radnici pražskou z r. 1909, ukázala, že Wiehl nepopustil z ideální snahy svého života a že jí i v monumentálním námětu zvítězil rozhodně (byltě poctěn první cenou) téměř již jako stařec v nerovném boji proti mladým a protežované moderně. Životní snaha Wiehlova nebyla by vyčerpána, kdybych se nedotknul konečně i jeho velikého zájmu o památky umělecké všeho druhu, a zejména architektonické. Byl jedním ze sloupů městského musea pražského a velmi pilným konservatorem centrální komise na ochranu uměleckých památek, ač mu tato způsobila při mnohých příležitostech jen nepříjemnosti; největší snad při restauraci kostela sv. Jindřicha, kde nedošlo ku provedení stanové střechy, Wiehlem dle stop na zdivu s mimořádným vtipem konstatované.

Méně nesnází měl s Novoměstskou radnicí pražskou, kterou po značných studiích z dokladů pod povrchem kasárnické omítky z počátku 19. století sestavil, a která pak ve formě, jakou asi v první polovici 16. stol. měla, restaurována byla.

Velkou radost měl konečně i z restaurovaného Mladoboleslavského sboru českobratrského, kde viděl, kterak jeho přičiněním z trosek úplně sešlých, téměř jisté zkáze vydaných, povstává znovuzrození jedné z nejznamenitějších budov českých 17. věku.

Jak zakončiti a neuvésti velikého odkazu jeho České Akademii? O tom však zde není místa se šířiti, i když jest opět jen dokladem jeho vlastenecky ideálního a krásnému věnovaného žití, které nebylo jinak myslitelno, než že plynulo po boku vzácné a jemu zcela oddané ženy.

Nárožní dům p. V. Hlaváče na Strossmayerově náměstí v Praze VII.

Dle plánů arch. prof. R. Klenky z Vlastimilu a Fr. Šulce, stav. v Bubenči. — Tab. č. 57.

Loňského a předloňského roku došlo konečně ku parcelování a částečnému zastavění severní části pozemků p. Richtro-

vých v Holešovicích. Ke kostelu položen slavnostně základní kámen a náměstí kol něho nazváno Strossmayerovým. Belcrediho třída, jedna z nejdelších v Praze, neboť procházejíc Dejvicemi, končí až v katastru obce Střešovické, měla pouze jedno nároží svého vyústění do zmíněného náměstí vybudováno. Druhé čekalo ve velmi neupraveném stavu na zastavění. Loňského roku koupil p. V. Hlaváč, mistr tesařský, rozsáhlé toto staveniště a dal provésti od října r. 1909 do července r. 1910 od stavitele p. F. Šulce z Bubenče a p. J. Cholenského ze Žižkova na tab. č. 57 reprodukovanou budovu. Ku její výzdobě použito loggie ze železobetonu, štukové práce nanášené i sgraffita vybarveného a zlaceného.

Soutěžný návrh na stavbu obchodního a bankovního domu v Hradci Králové.

Architekt Viktorin Šulc, c. k. professor v Plzni. (I. cena.)
(Tab. č. 58., 59. a 60.)

V první polovici letošního roku vypsala »Všeobecná úvěrní společnost« v Hradci Králové soutěž na vypracování náčrtků velkého obchodního a bankovního domu, který hodlá postaviti na staveništi, získaném sbouráním domů t. zv. Caivasových. Staveniště toto má tvar nepravidelného čtyřúhelníka a přiléhá jednou kratší stranou ku Velkému náměstí, delší stranou do širší ulice Klicperovy a ostatními stranami do užších méně frekventovaných ulic. Terrain má svah od náměstí mírně sklonitý.

Aby dosaženo bylo přiměřeného výnosu z novostavby, byla žádána budova o čtyrech, resp. o třech etážích. Pro průčelí do Velkého náměstí a do ulice Klicperovy a Tomkovy byla stanovena výška od chodníku ku hlavní římse na 19 *m*; střední část průčelí v ulici Úzké měla býti asi o půl patra nižší. Vystoupení rohových risalitů bylo připuštěno do šířky 60 *cm*.

Programem byly žádány v přízemí celé budovy krámy s příslušenstvím a případně byt domovníka, který však může být event. situován v mezzaninu do ulice úzké.

První patro přední části do náměstí a částečně do postranních ulic obsahovati má místnosti kavárenské s příslušenstvím. V ostatní části budovy má býti situován mezzanin o světlé výšce ca 3 *m*. Dle toho výška krámů a kavárny v přední části budovy má v sobě zahrnovati výšku přízemí, mezzaninu a I. patra v ostatních částech. V mezzaninu vedle místností kavárenských v ulici Klicperově směrem k ulici Tomkově mají býti navrženy kancelářské místnosti banky, sestávající z 1 velké místnosti asi 60 až 70 m^2 a 4 menších o plochách po 20—30 m^2. Světlá výška nejméně 3·30 *m*.

Zbývající část prvního, celé druhé a třetí patro obsahovati má nájemné byty, a to do náměstí a ulice Klicperovy o 3—5 pokojích, v ostatní části menší byty, oboje s veškerým příslušenstvím.

V souterrainu buďtež pod krámy v přední části zřízena skladiště se zapuštěnými do země výkladci, v ostatní části sklepy pro nájemníky.

V podkroví, mimo oddělení pro nájemníky, mají se zříditi 2—3 prádelny.

V přední části budovy má se navrhnouti mimo schody též vytahovadlo. Veškeré stropní konstrukce budou provedeny v železobetonu. Krámy, kavárna a úřední místnosti banky mají býti vytápěny centrálně. Úprava průčelí buď řešena s ohledem na význačnou polohu staveniště a na povahu domu jako budovy obchodní.

Pro ceny za nejlepší náčrtky byly určeny obnosy 2000 K, 1500 K a 1000 K.

Předloženému projektu přisouzena byla porotou I. cena.

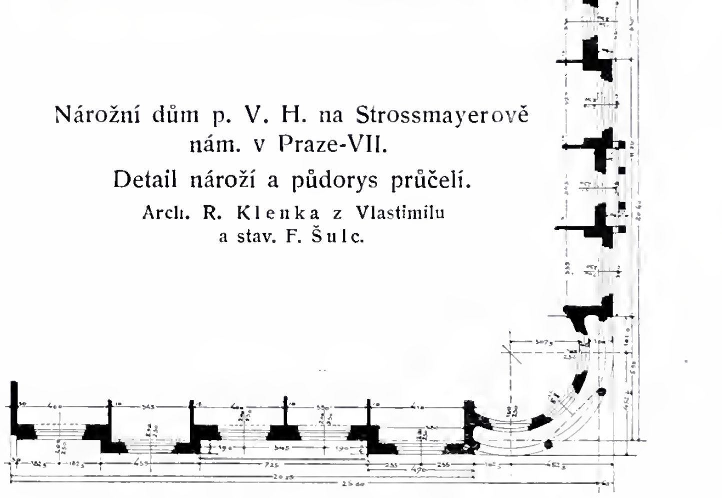
Hlavní snahou projektantovou bylo, vedle přesného dodržení uvedeného zde programu, umístění schodišť v takových polohách, aby veškeré místnosti vedlejší, jež jsou do vnitřních dvorů obráceny, měly možnost přímého přístupu vzduchu a světla. Toho podařilo se projektantu plnou měrou dosáhnouti.

Též nestejné výšky pater v různých částech budovy uvedl projektant jak uvnitř, tak i ve façadách v harmonický celek, takže nestejnost tato ani uvnitř, ani zevně nenaráží na nějaké potíže konstruktivní nebo aesthetické.

V přízemí mimo krámy umístěna jest na rohu ulice Klicperovy a Tomkovy vinárna neb lahůdkářský obchod s vinárnou s příslušnými sklepy a spouští na sudy a se zvláštní předsíní, záchody a pissoirem. V přední části budovy a částečně i do ulice Klicperovy a Úzké jsou nad krámy umístěny gallerie, jež velkou měrou přispějí ku využitkování prostoru krámového.

V souterrainu umístěná skladiště jsou spojena s krámy železnými schůdky a v zaskleném světlíku mezi skladišti zřízena

Nárožní dům p. V. H. na Strossmayerově nám. v Praze-VII.
Detail nároží a půdorys průčelí.
Arch. R. Klenka z Vlastimilu a stav. F. Šulc.

místnost ku balení a vybalování zboží, ku kteréžto místnosti připojena jest poblíž spoušť na bedny.

Místnosti bankovní jsou výhodně situovány a obsahují zasedací síň, pokoj ředitele, korespondenci a registraturu, jež jsou vhodně připojeny ku střední velké úřadovně.

Kavárna v I. patře obsahuje veškeré místnosti moderní dobou požadované.

Bytů jest navrženo celkem 14 mimo byt domovníka, který nachází se v mezzaninu.

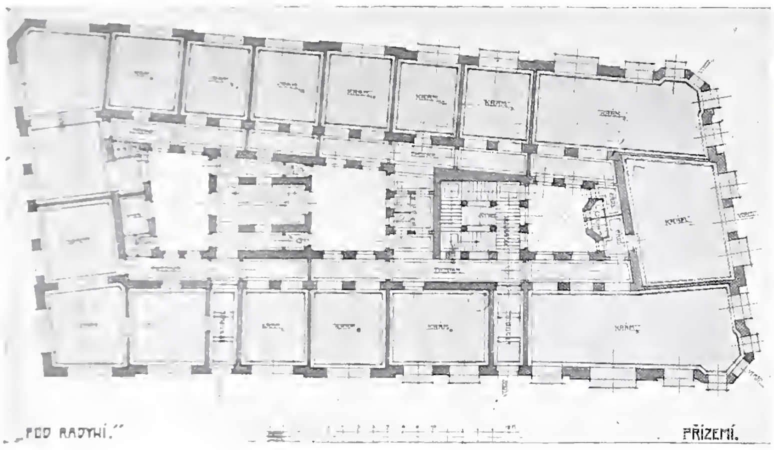
Prádelny umístěny v podkroví v ulici Úzké nad nižší částí budovy. Na půdě zřízeny místnosti nejen pro nájemníky, ale též pro krámy, kavárnu, vinárnu a domovníka.

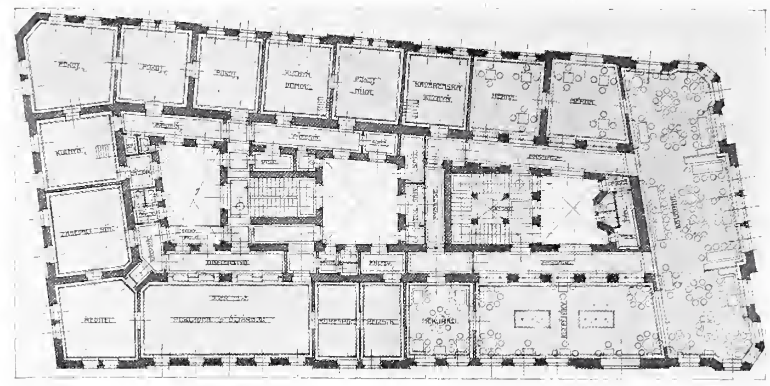
Façady odpovídají účelu budovy v plné míře.

Zastavěná plocha bez dvorů obnáší 950 m^2. Přibližný stavební náklad 330.000 K.

dlouho členství v anketě přijati. Rada městská pak usnesla se na tom, požádati oba pány, by členství přijali bezpodmínečně a aby v anketě až do ukončení její porad setrvali, ježto nejde zde o rozhodnutí, jaké činí porota, nýbrž o odborný posudek pro městskou radu, resp. pro sbor obecních starších.

Členství v anketě nepřijali p. c. k. stav. rada Ant. Wiehl a p. prof. Jan Kotěra, oba z důvodu, že v letě budou mimo Prahu.

Soutěžný návrh na stavbu obchodního a bankovního domu v Hradci Králové. — Půdorys přízemí a mezzaninu.
Arch. Viktorin Šulc, c. k. prof. v Plzni.

K historii sestavení ankety pro posouzení návrhů na komunikaci Letenskou.

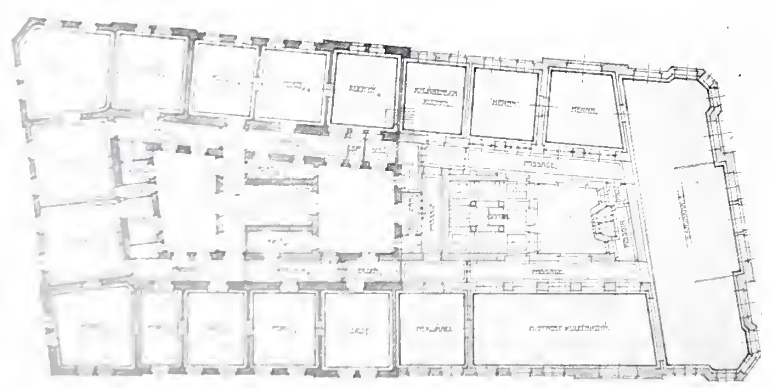
Výtah z dopisu pražské rady městské, který svého času byl zaslán všem členům této ankety:

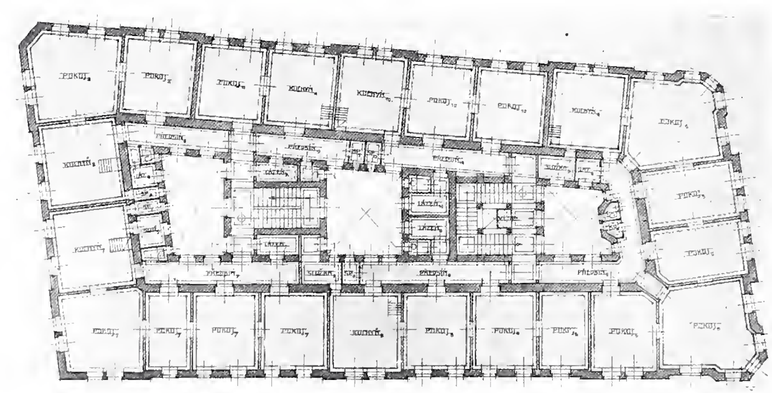
V anketě, jež raditi se má o otázce tak zv. komunikace letenské, zasedají bez výhrady p. t. pp.: architekt Ant. Balšánek, architekt M. Blecha, vrchní stav. rada Jaroslav Gröger, prof. J. Vl. Hráský, cís. rada Dr. Ing. Richard

Pan arch. Čeněk Gregor projevil ochotu súčastniti se ankety, když porady její budou až na podzim.

Ježto pan arch. Jan Kotěra za člena poroty navržen byl Sdružením architektů Manes požádáno bylo sdružení toto, aby, přeje-li si míti v anketě jiného svého zástupce, zástupce tohoto navrhlo.«

Podobného pozvání jako Manesu se Spolku arch. a inž. v král. Českém nedostalo, ačkoli úmrtím architekta V. Müllera, officielního to zástupce spolku našeho v této anketě se analogicky místo jeho uprázdnilo. *Z.*

Soutěžný návrh na stavbu obchodního a bankovního domu v Hradci Králové. — Půdorys I. a II. patra.
Arch. Viktorin Šulc, c. k. prof. v Plzni.

Jahn, prof. Frant. Novotný, architekt Václav Roštlapil, c. k. vládní rada prof. Josef Schulz, prof. Karel Špaček, c. k. dvorní rada prof. Alb. Velflík, c. k. stav. rada Karel Vlček, inž. František Zvěřina.

Prof. Jan Koula sdělil, že může býti členem ankety jen pokud porady týkati se budou všeobecných stránek otázky průkopové, mimo to pak, pokud žádáno bude vysvětlení jeho projektu, a dodal, že bylo by docela proti zásadě takovéto odborné ankety, aby navrhovatelé vedle uvedeného měli se též súčastniti debat o konečných návrzích, hlasování a formulování dobrozdání, v němž jednání poroty či ankety vyvrcholí.

Pan c. k. stav. rada Jan Vejrych sdělil, že členství v anketě arci jen na tak dlouho přijímá, aby mohl návrh svůj v této anketě náležitě objasniti a odůvodniti.

Sdělení toto přijala rada městská na vědomí.

Pp. stav. radové Vilém Dvořák a František Velich vzhledem ku sdělení pp. prof. Jana Kouly a c. k. stav. rady Jana Vejrycha zůstavili radě městské rozhodnouti o tom, mají-li a na jak

(Zasláno.)

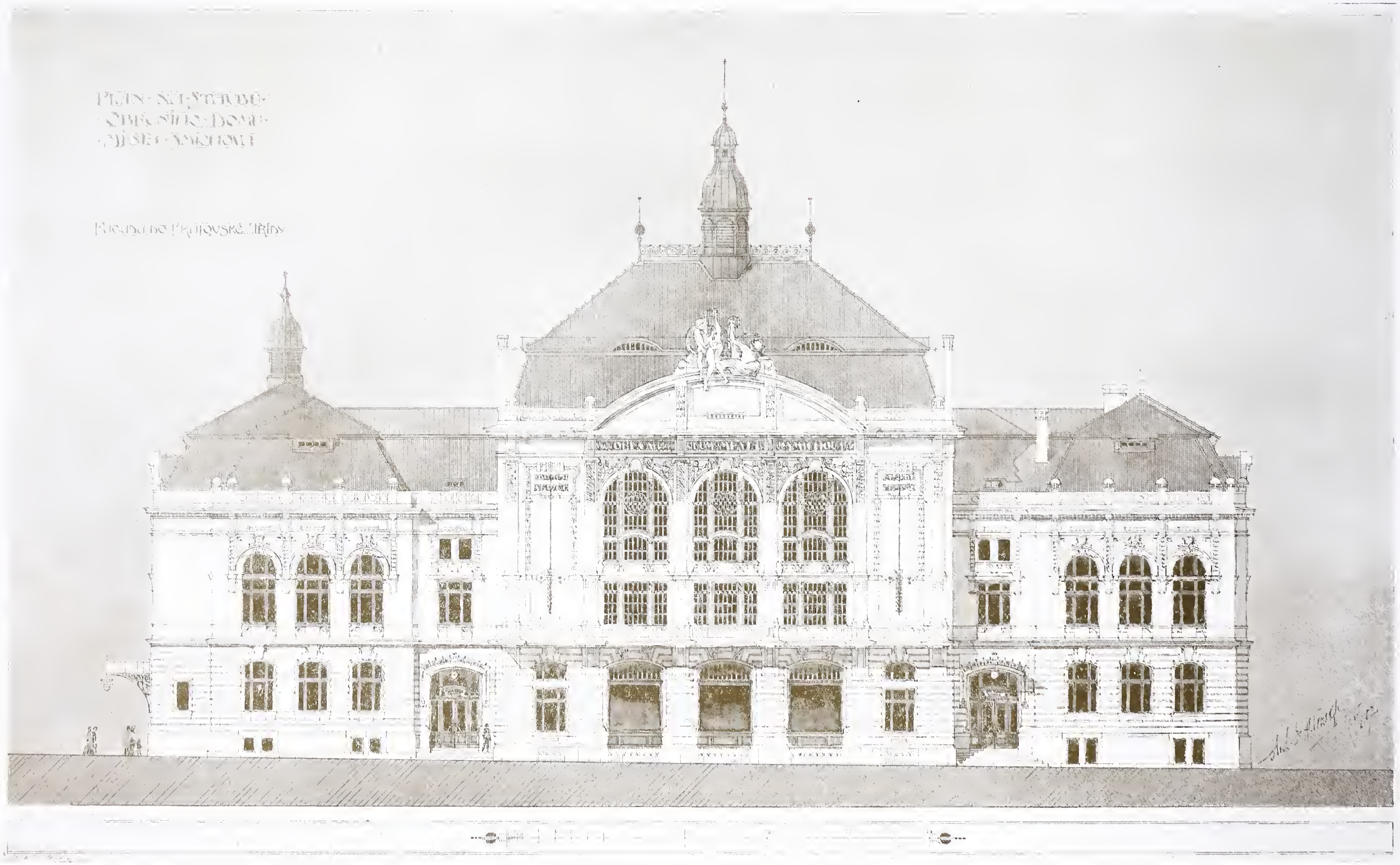
Slavné redakci »Architektonického Obzoru«.

Pan arch. Dr. Al. Čenský uveřejňuje v posledních číslech »Arch. Obz.« (ze dne 5./10. a 2./11.) přednášku svoji o úpravě a zastavění Radeckého náměstí v Plzni, téměř doslovně i se všemi jejími polemickými výpady proti projektu mému, tak, jak ji uspořádal dne 30. dubna t. r. v technickém spolku v Plzni; projekt, který pan Dr. Čenský uveřejňuje v posledním čísle »Arch. Obzoru« (ze dne 5./10. t. r.), není však ten, jejž podal k soutěži, nýbrž přepracovaný a pod vlivem kritiky upravený. Tím povstává určitá nesrovnalost; proto prosím slavnou redakci »Arch. Obz.« o laskavé uveřejnění obou projektů v některém z nejbližších čísel »Arch. Obz.« vedle sebe tak, jak byly k soutěži obci plzeňské poslány, aby každý z odborníků a interessentů mohl nestranně posouditi přednosti a nedostatky obou projektů.

V hluboké úctě

Lad. Skřivánek.

Redaktoři: Prof. A. CECHNER a prof. dr. A. ČENSKÝ. — Redakční komitét: Prof. JAN KOULA a prof. J. VELFLÍK. — Za redakci odpovídá za »Architektonický Obzor«: A. CECHNER, prof. c. k. státní průmyslové školy na Smíchově. — Majitel a vydavatel: SPOLEK ARCH. A INŽ. V KRAL. ČESKÉM. — Tiskne »POLITIKA« závod tiskařský a vydavatelský v Praze.

NÁRODNÍ DŮM MĚSTA SMÍCHOVA. — ARCH. DR. ALOIS ČENSKÝ.

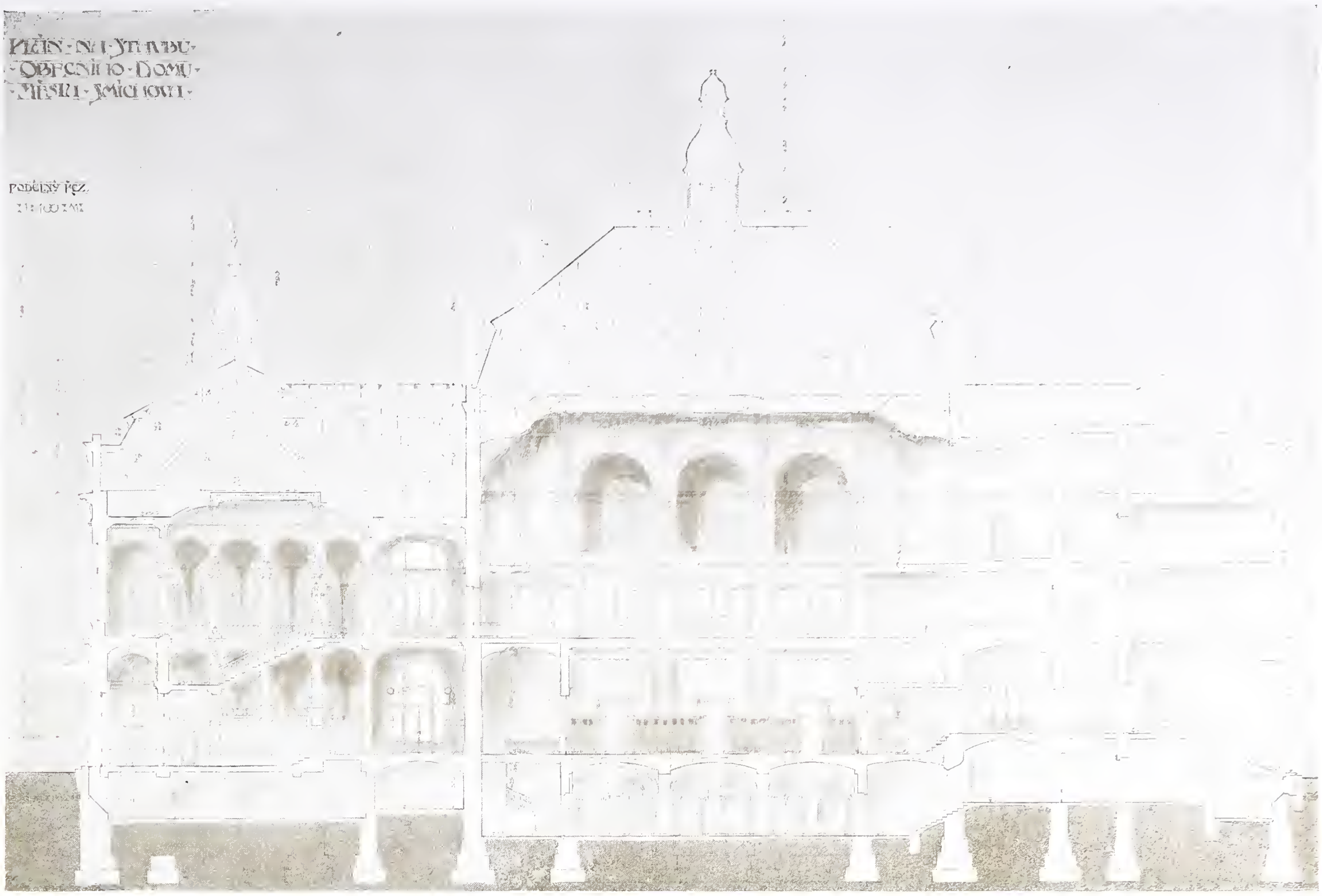
NÁRODNÍ DŮM MĚSTA SMÍCHOVA. — ARCH. DR. AL. ČENSKÝ.

Tiskem „Politiky“ v Praze

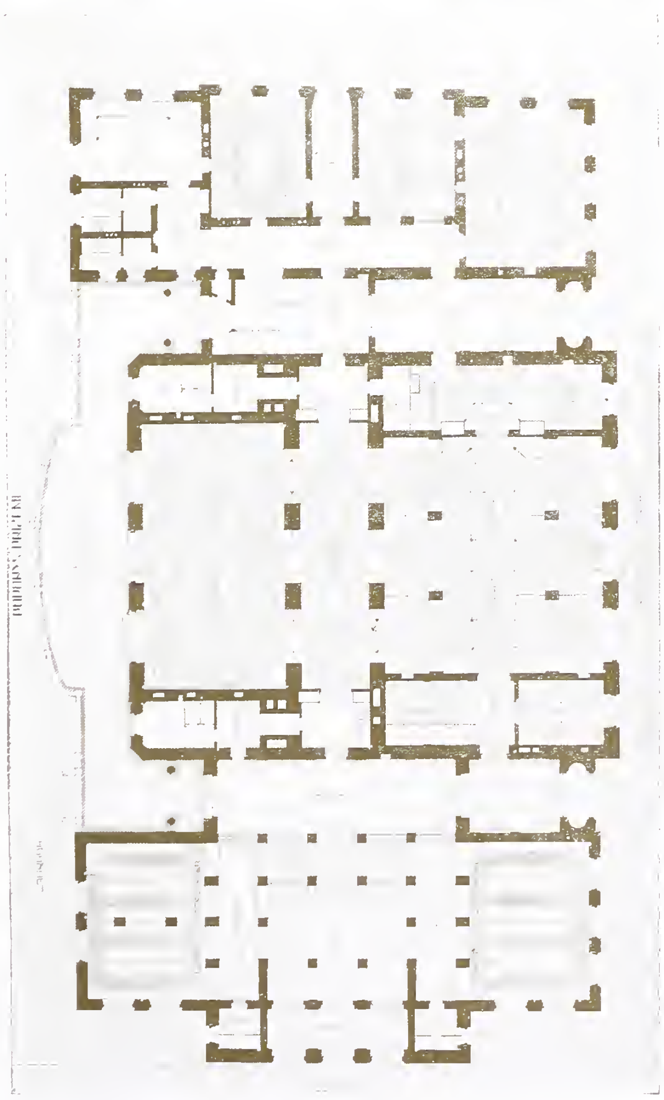

NÁRODNÍ DŮM MĚSTA SMÍCHOVA. — ARCH. DR. AL. ČENSKÝ.

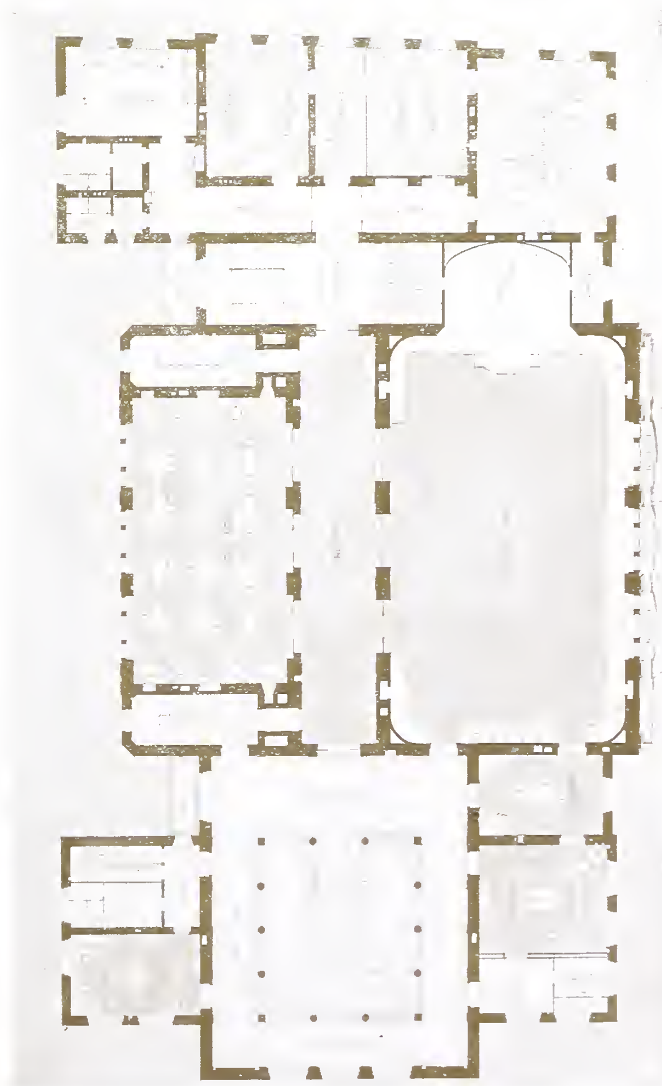
Tiskem „Politiky" v Praze

Řez podélný.

Půdorys přízemí.

Půdorys I. patra.

NÁRODNÍ DŮM MĚSTA SMÍCHOVA. — ARCH. DR. AL. ČENSKÝ.

Tiskem „Politiky" v Praze.

NÁRODNÍ DŮM MĚSTA SMÍCHOVA. — LIDOVÁ RESTAURACE A KUŽELNÍK V SOUTERRAINU.

Arch. Dr. Al. Čenský.

Tiskem „Politiky" v Praze

NÁVRH NA ZASTAVĚNÍ POZEMKŮ ČÍS. KAT. 189 4, 190 2, 195 3, 196 1 DOMKY RODINNÝMI A DĚLNICKÝMI V KROČEHLAVECH U KLADNA.

Arch. F. Novotný.

NÁRODNÍ DŮM MĚSTA SMÍCHOVA. — KULEČNÍKOVÁ SIŇ PŘI KAVÁRNĚ V PŘÍZEMÍ.
Arch. Dr. Al. Čenský.

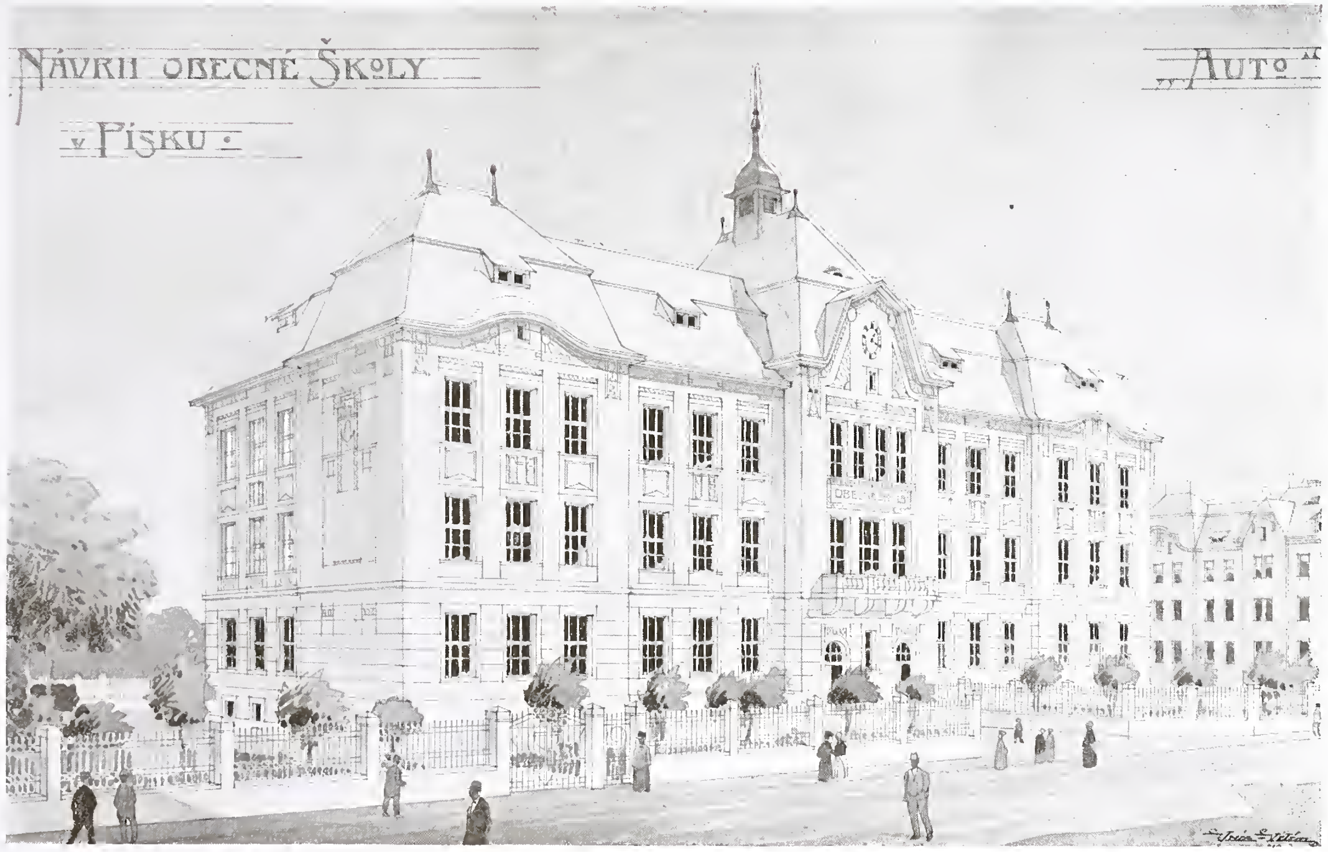
NÁRODNÍ DŮM MĚSTA SMÍCHOVA. — HLAVNÍ SCHODIŠTĚ.

Arch. Dr. Al. Čenský.

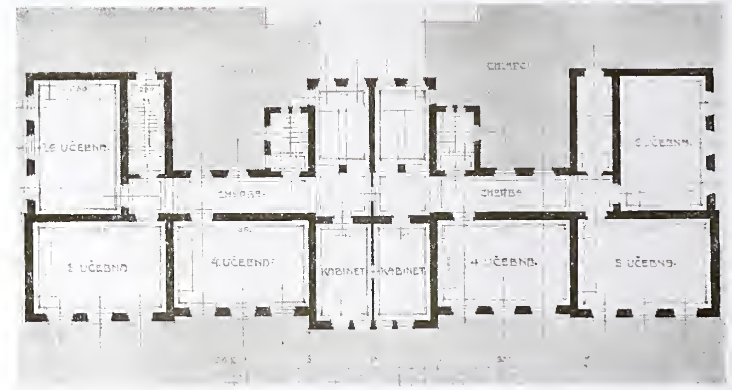
NÁRODNÍ DŮM MĚSTA SMÍCHOVA. — VELKÝ SÁL V I. PATŘE.
Arch. Dr. Al. Censký.

Tiskem „Politiky“ v Praze.

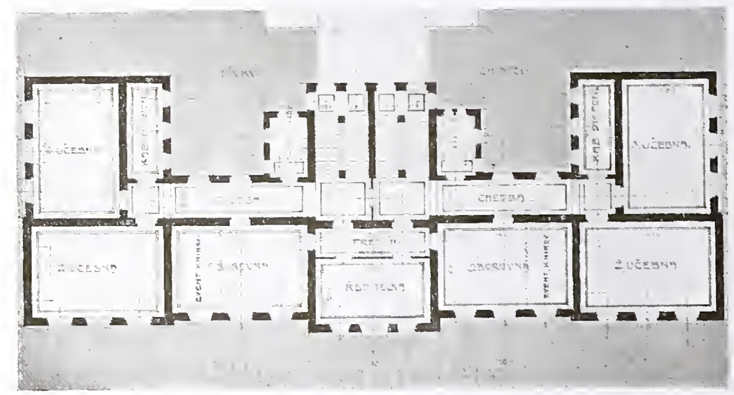

Pohled z ulice projektované.

II. patro.

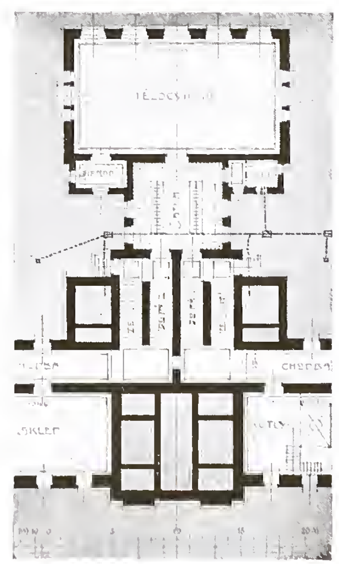

I. patro.

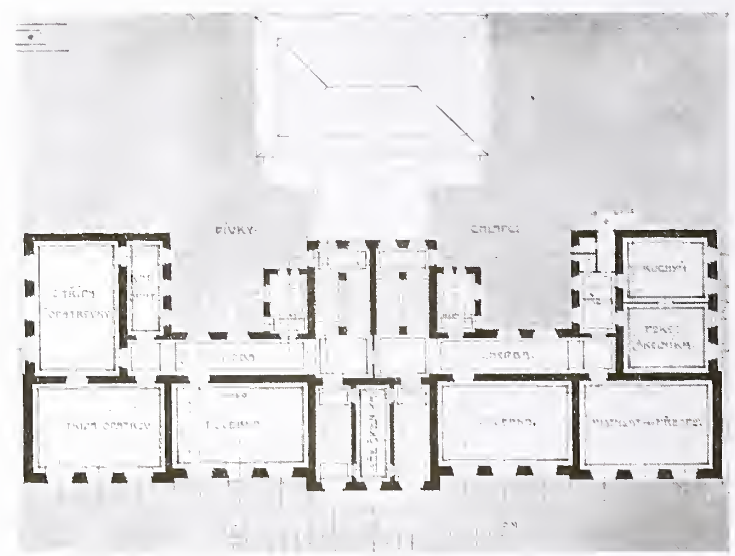

Souterrain.

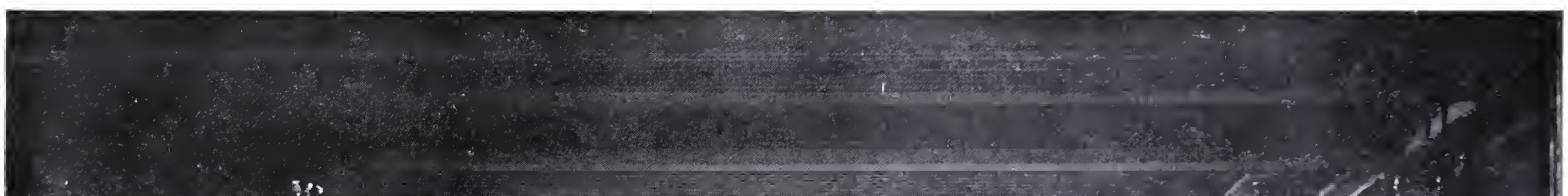
Přízemí.

SOUTĚŽNÝ NÁVRH CHLAPECKÉ A DÍVČÍ OBECNÉ ŠKOLY V PÍSKU.

III. cena. — Arch. prof. Viktorin Šulc v Plzni.

NÁRODNÍ DŮM MĚSTA SMÍCHOVA. — MALÝ SÁL. — PŘEDSÁLÍ.
Arch. Dr. Al. Čenský.

Tiskem „Politiky“ v Praze.

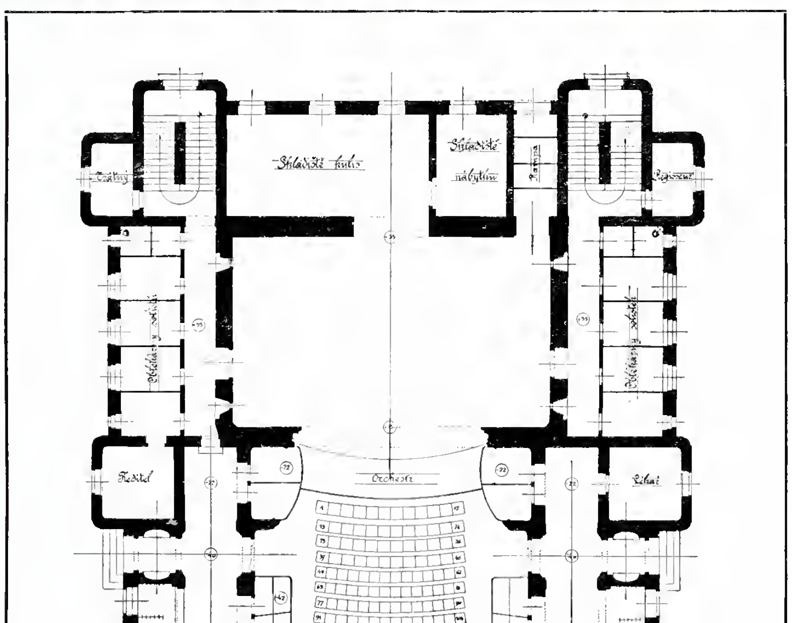

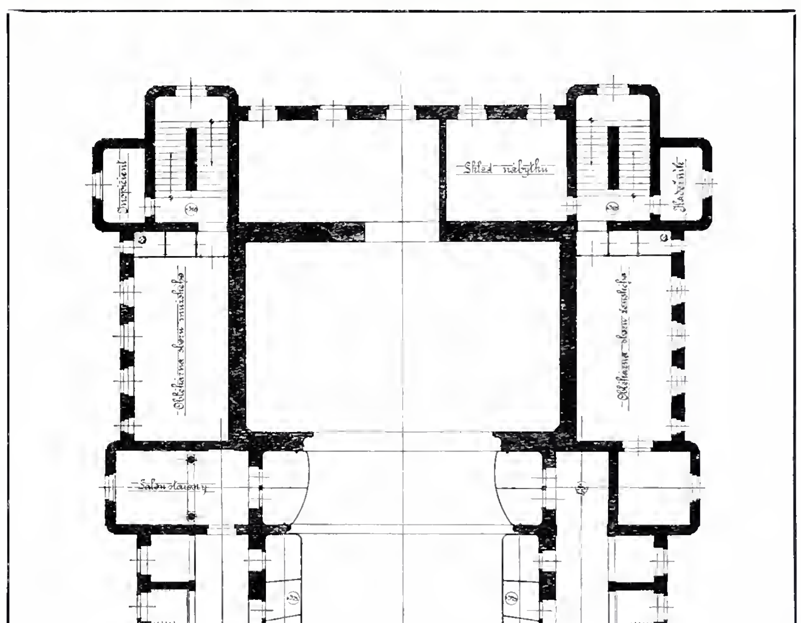

NÁRODNÍ DŮM MĚSTA SMÍCHOVA. — DAMSKÝ SALON. — KUŘÁCKÝ POKOJ.
Arch. Dr. Al. Č e n s k ý.

Tiskem „Politiky" v Praze.

ARCH. ANTONÍN BALŠÁNEK: MĚSTSKÉ DIVADLO V PARDUBICÍCH.
HLAVNÍ PRŮČELÍ. — PŮDORYS PŘÍZEMÍ A I. PATRA.

Tiskem „Politiky" v Praze.

ARCH. ANTONÍN BALŠÁNEK: MĚSTSKÉ DIVADLO V PARDUBICÍCH.
HLAVNÍ VCHOD S KVĚTINOVYM BALKONEM.

Tiskem „Politiky" v Praze.

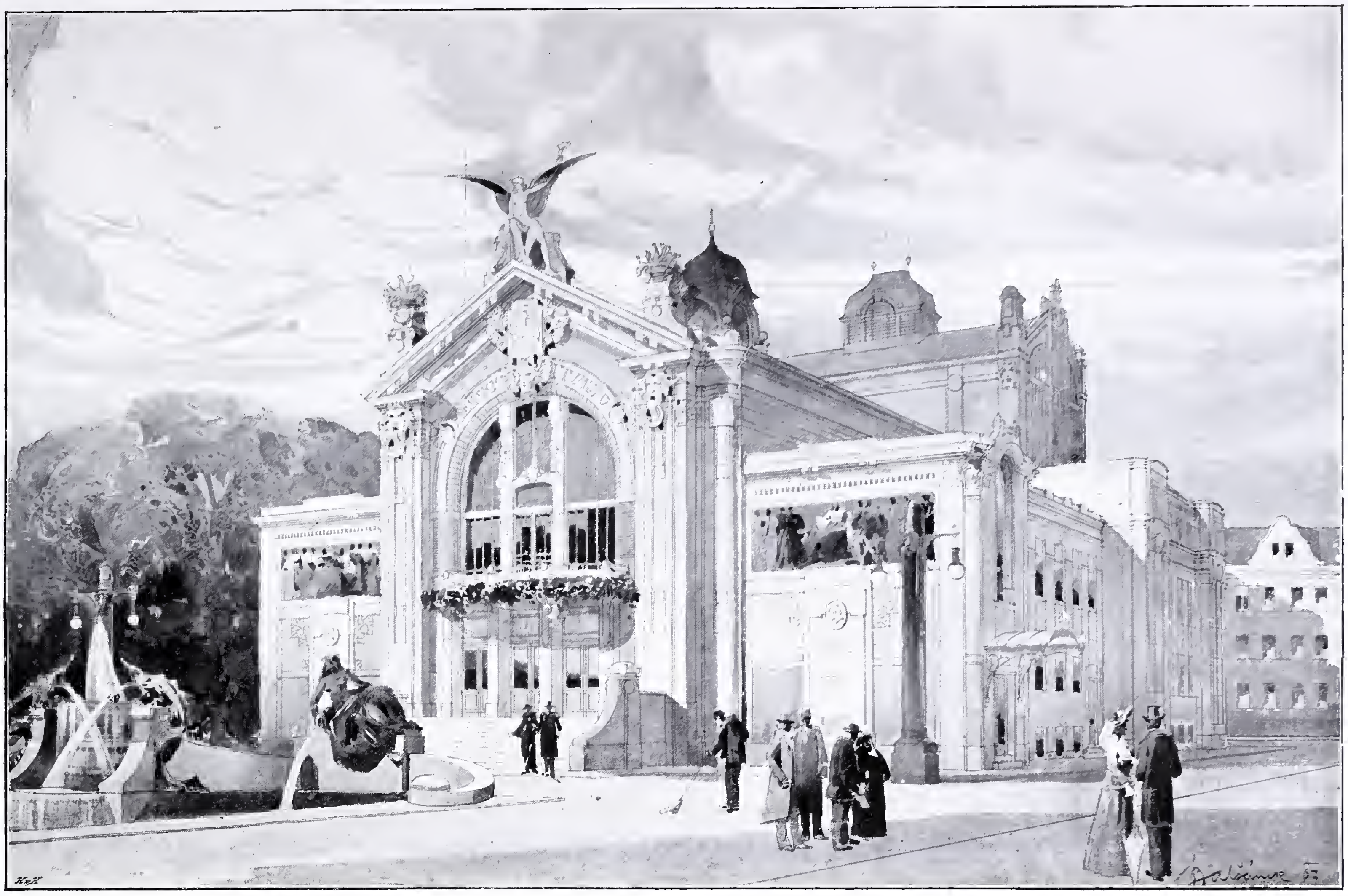
ARCH. ANTONÍN BALŠÁNEK: MĚSTSKÉ DIVADLO V PARDUBICÍCH.
MARQUISA PŘI LOŽOVÉM SCHODIŠTI.

Tiskem „Politiky" v Praze.

ARCH. ANTONÍN BALŠÁNEK: MĚSTSKÉ DIVADLO V PARDUBICÍCH.
POHLED HLEDISTE.

Tiskem „Politiky" v Praze.

ARCH. ANTONÍN BALŠÁNEK: MĚSTSKÉ DIVADLO V PARDUBICÍCH.
PERSPEKTIVNÍ POHLED. — OPONA OD AKAD. MALÍŘE J. URBANA.

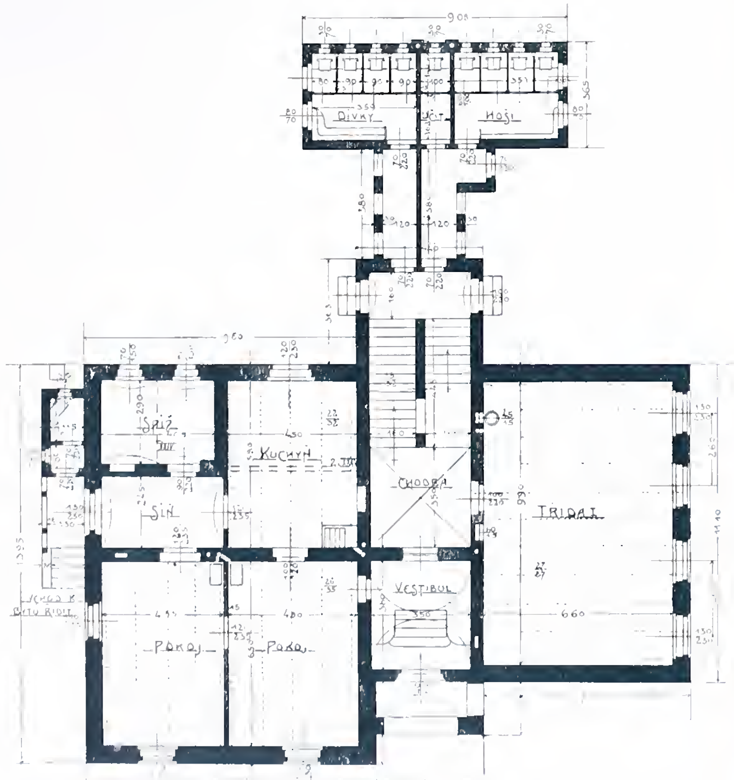
ARCH. ANTONÍN BALŠÁNEK: MĚSTSKÉ DIVADLO V PARDUBICÍCH.
FOYER.

Tiskem „Politiky“ v Praze.

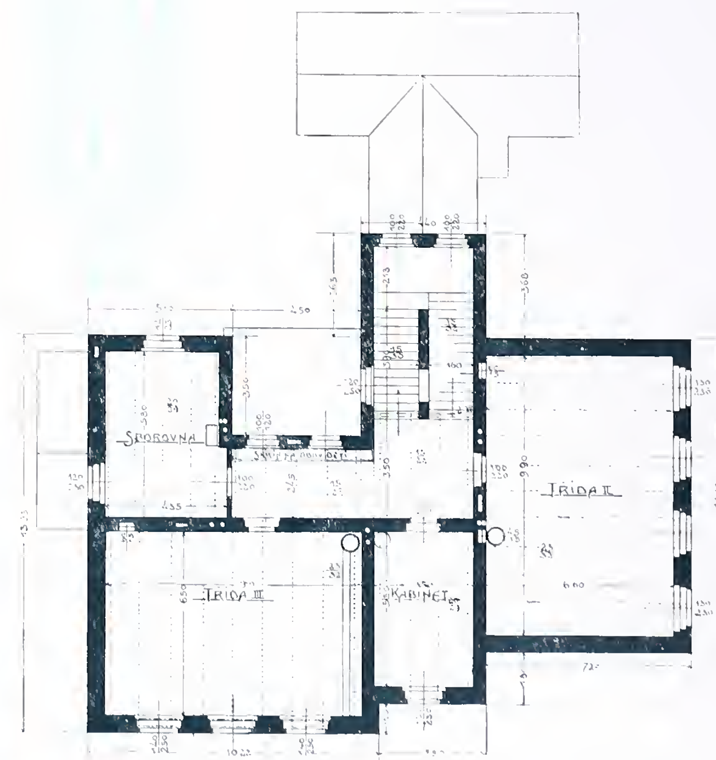

Půdorys přízemí.

Půdorys I. patra.

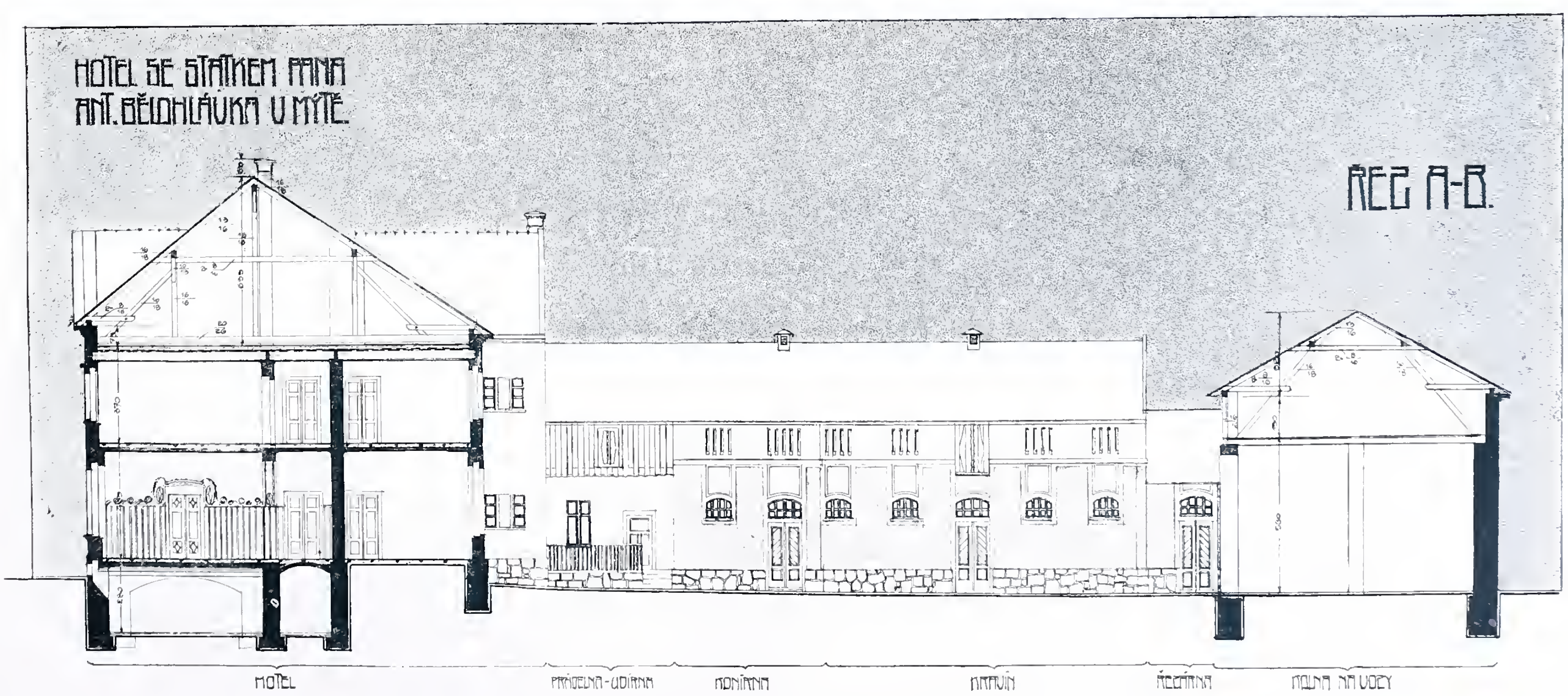

OBECNÁ ŠKOLA V KOCHÁNKU.

Arch. Jar. Valečka, c. k. místodržitelský inženýr.

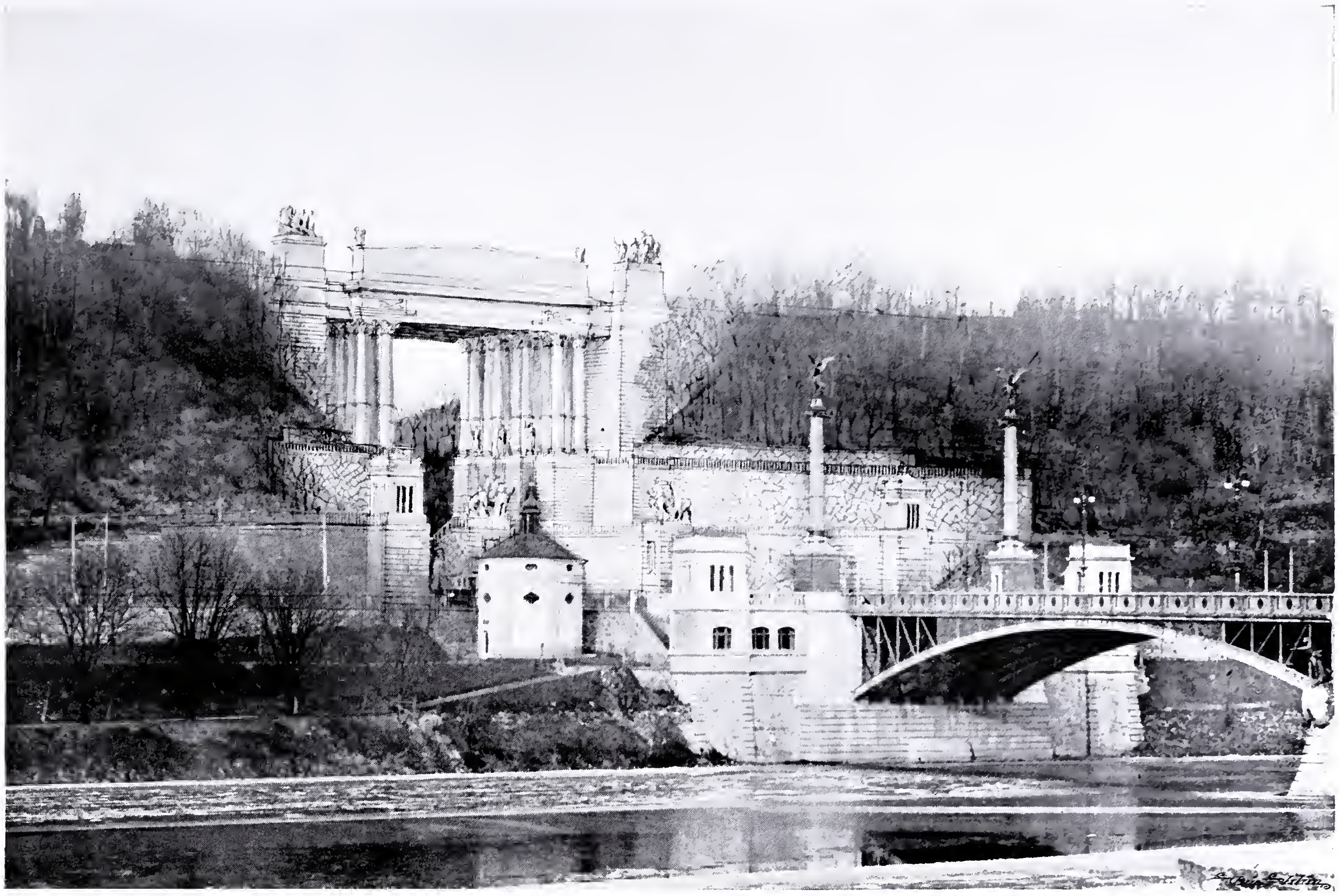

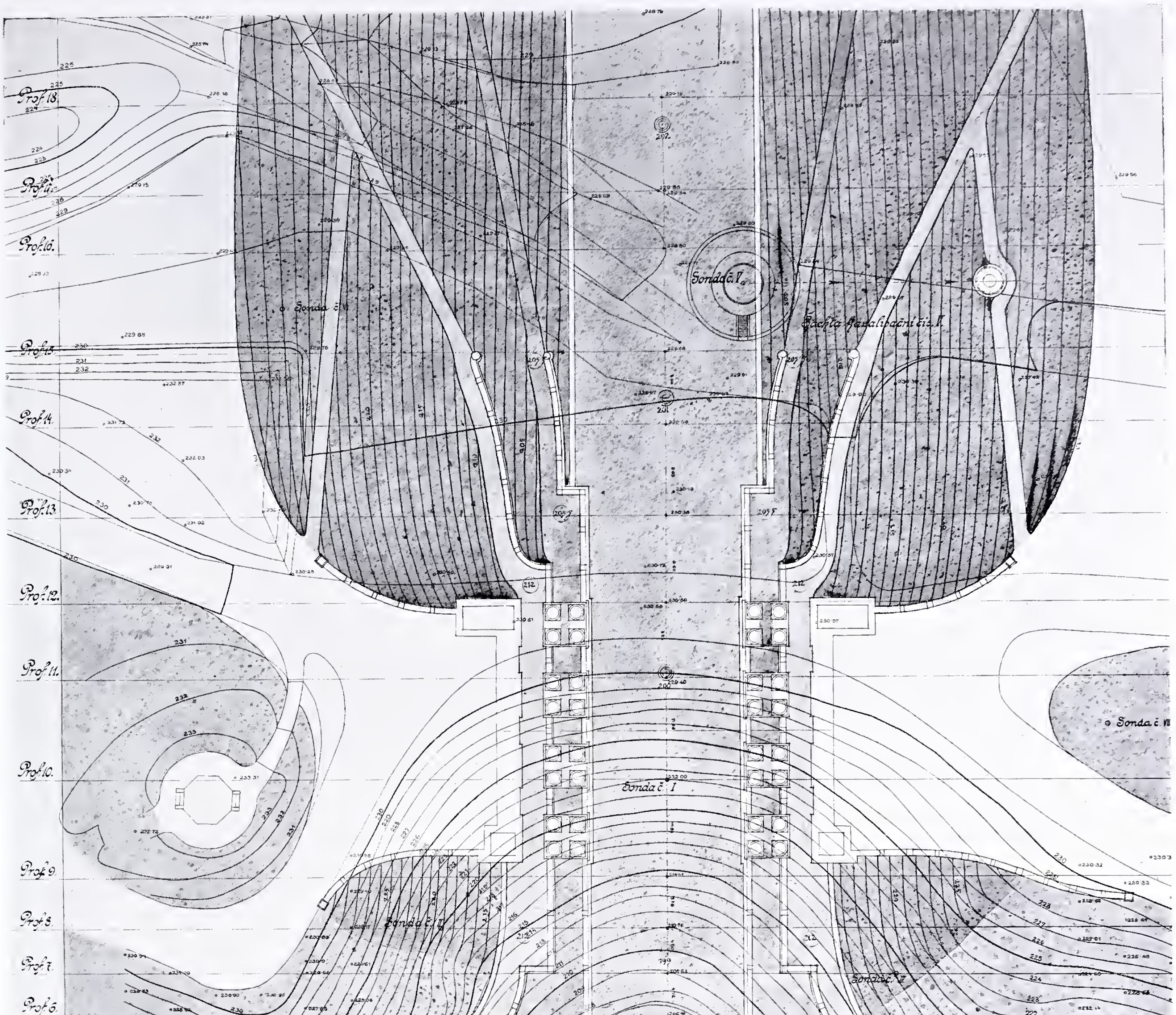
HOTEL SE STATKEM V MÝTĚ.

Bratři V. a F. Kavalírové, arch. a stav. v Praze.

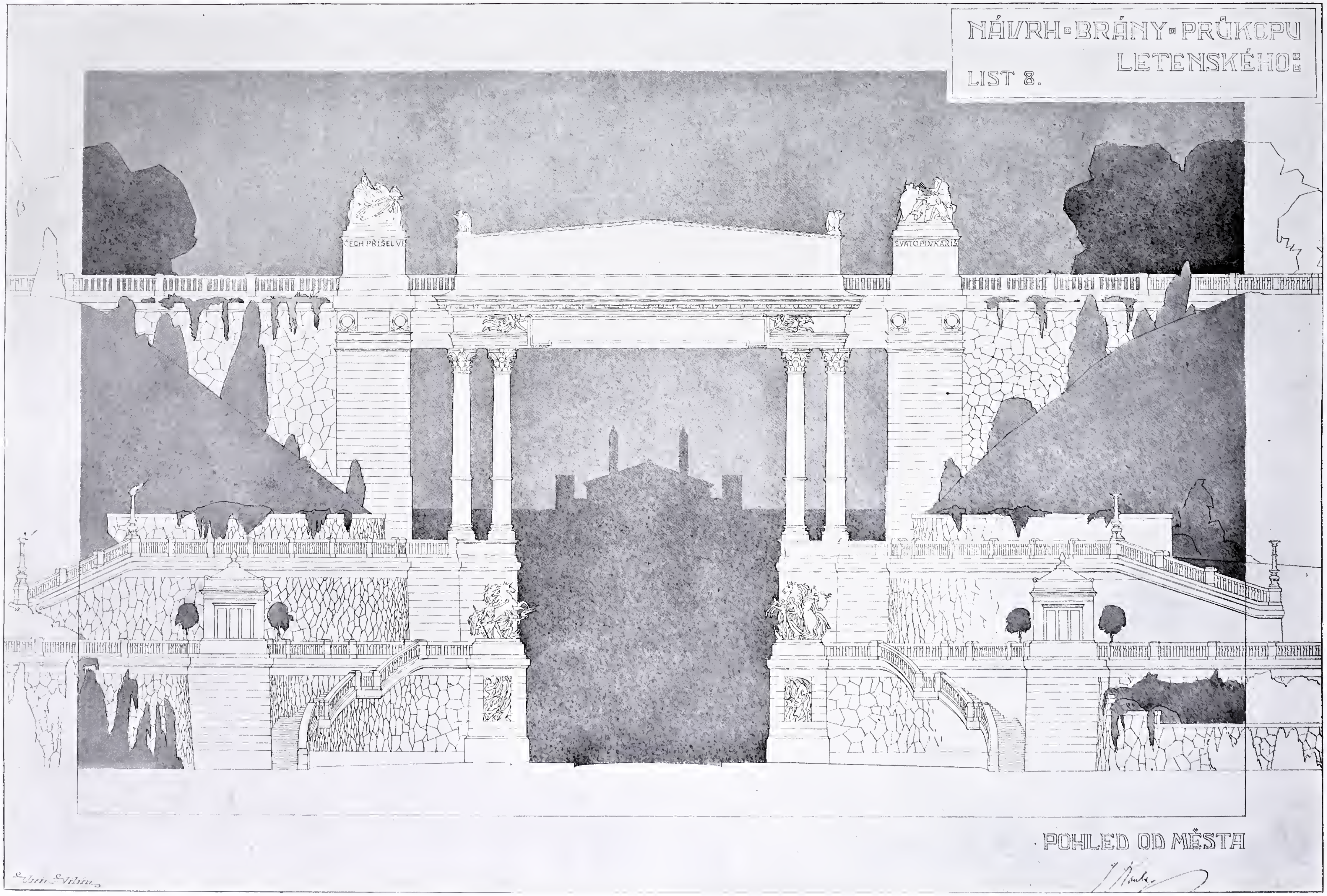

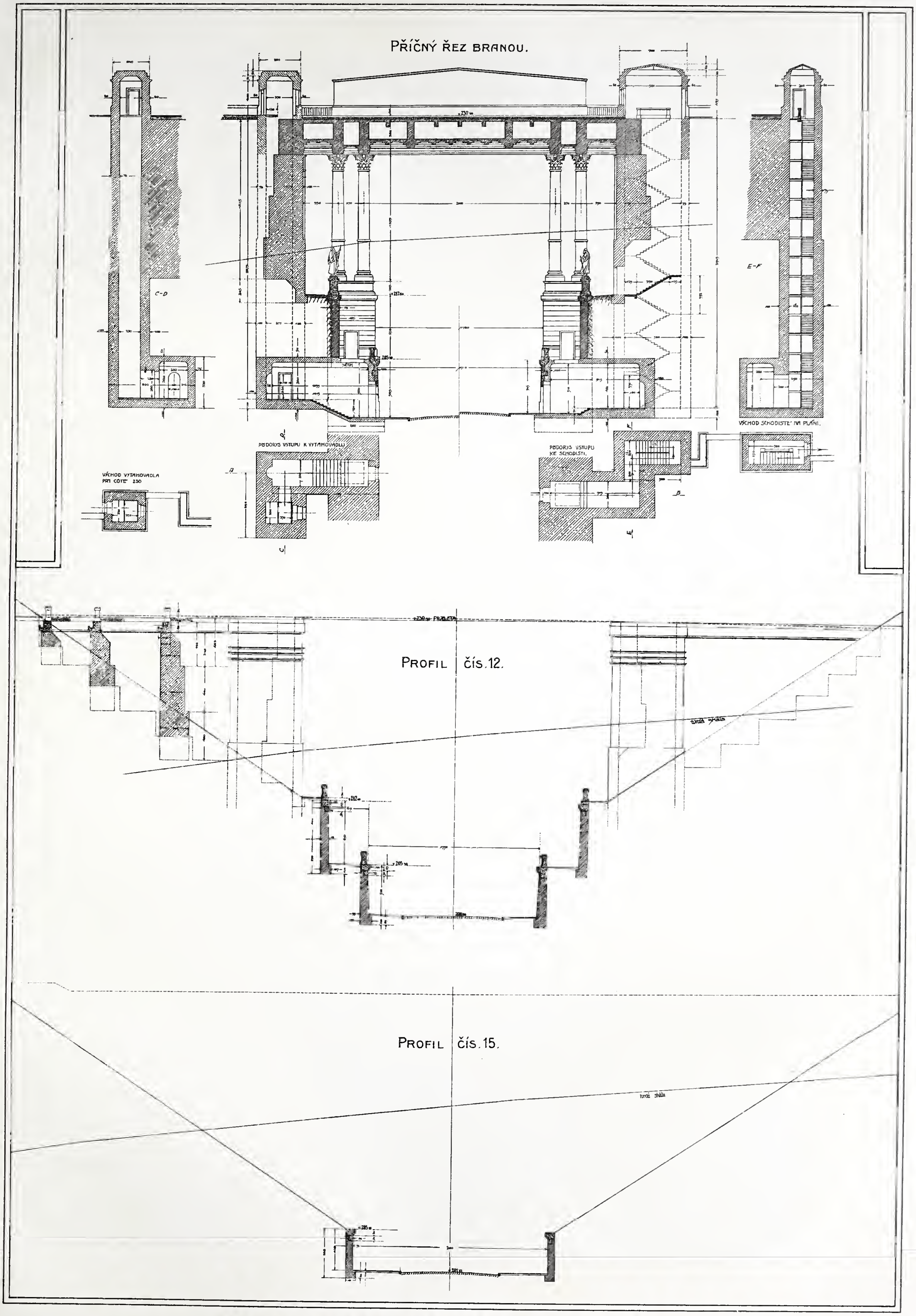
NÁVRH BRÁNY PRŮKOPU LETENSKÉHO. — ARCH. PROF. JAN KOULA.

NÁVRH BRÁNY PRŮKOPU LETENSKÉHO. — ARCH. PROF. JAN KOULA.

NÁVRH BRÁNY PRŮKOPU LETENSKÉHO. — ARCH. PROF. JAN KOULA.

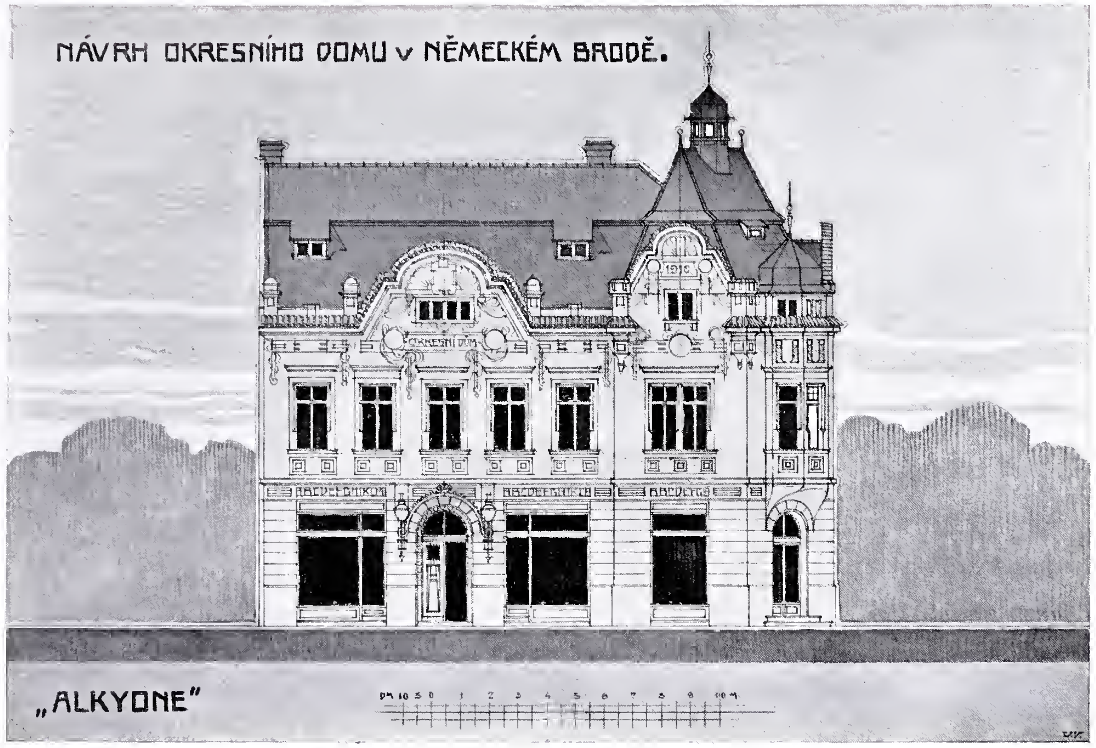

NÁVRH BRÁNY PRŮKOPU LETENSKÉHO.
ARCH. PROF. JAN KOULA.

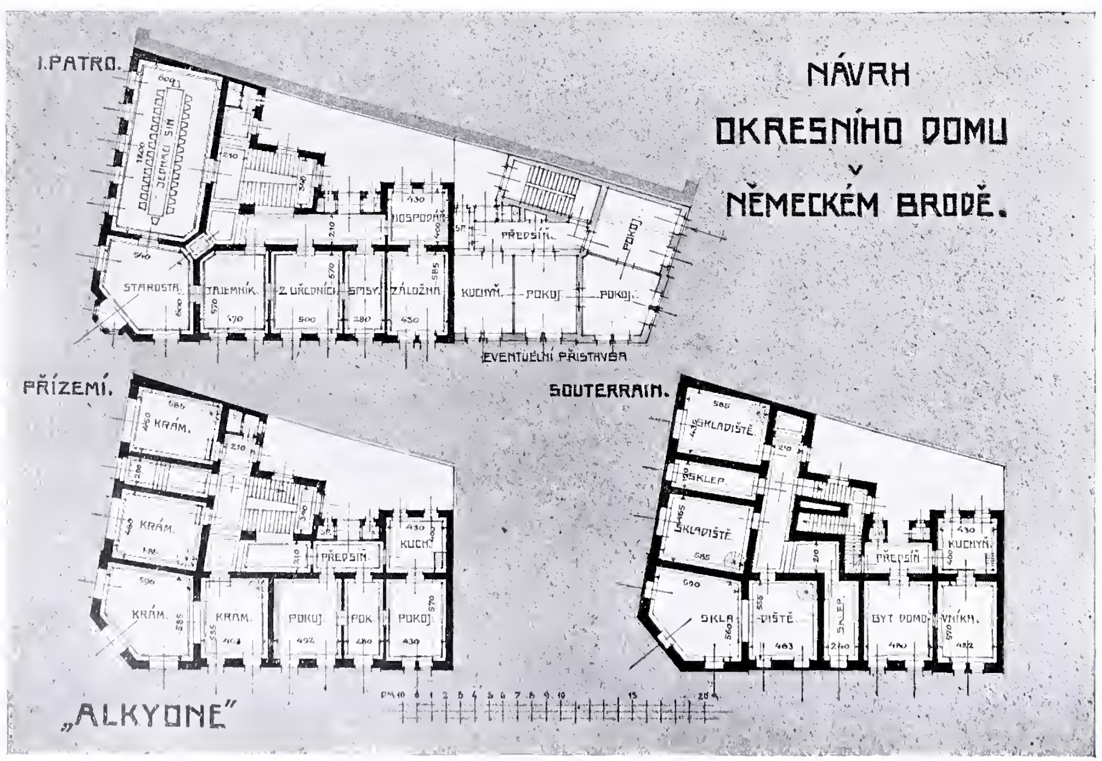
„UNIE“ V PRAZE.

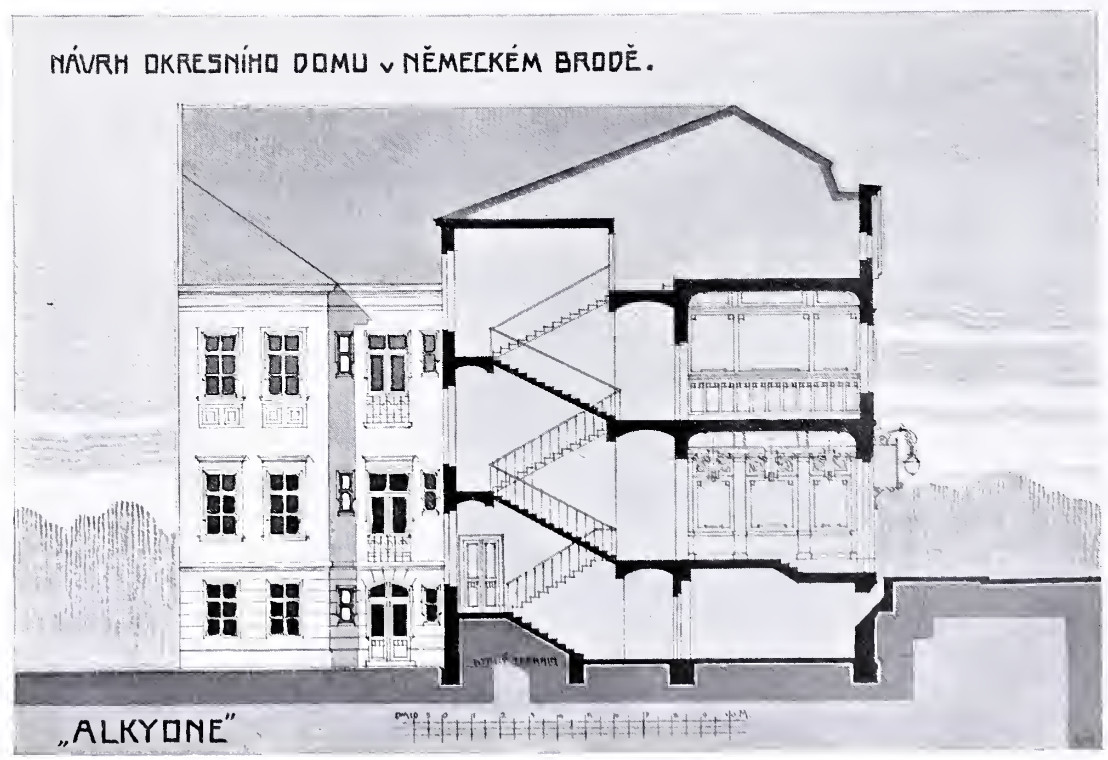

SOUTĚŽNÝ NÁVRH OKRESNÍHO DOMU V NĚMECKÉM BRODĚ. — ČESTNÉ UZNÁNÍ S NÁVRHEM NA ZAKOUPENÍ.
Arch. Viktorin Šulc, c. k. professor prům. školy v Plzni.

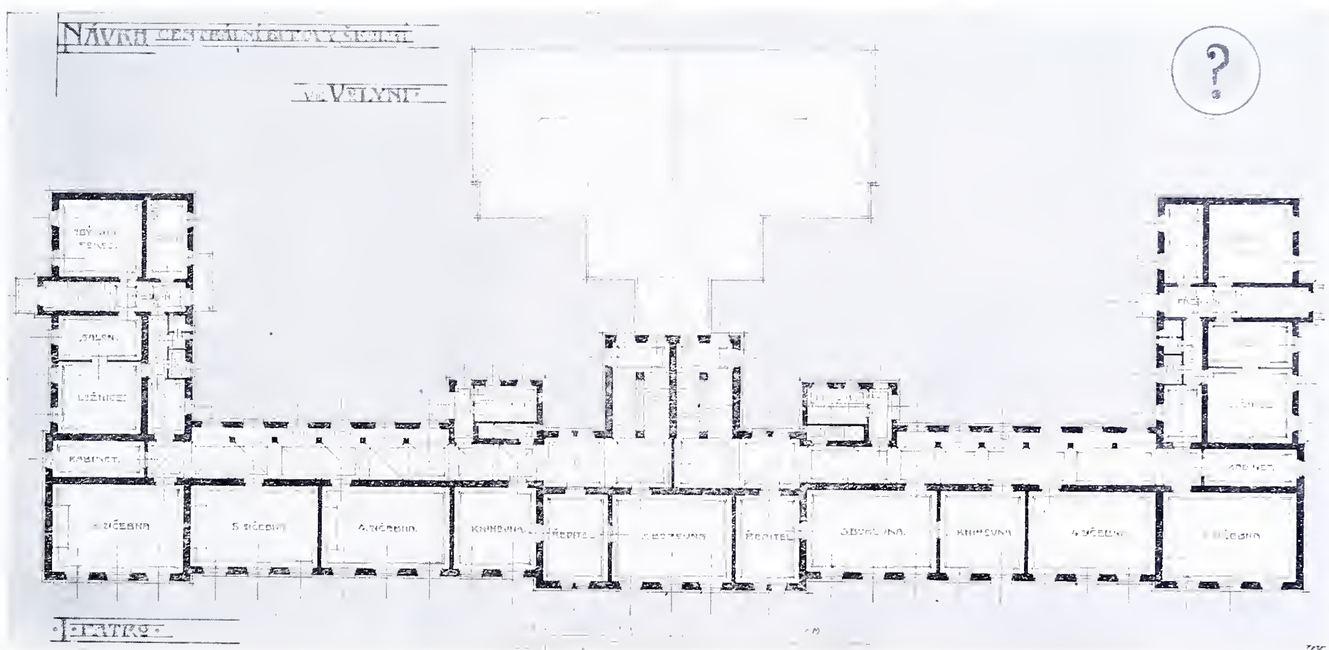

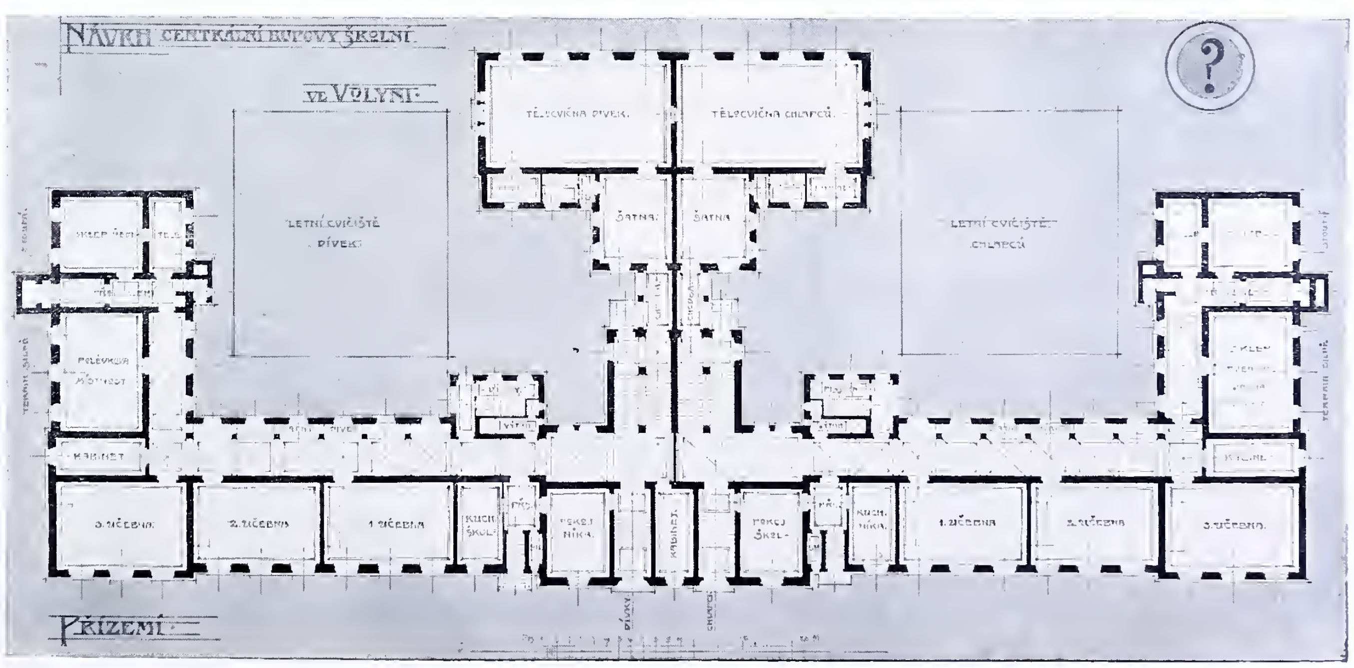

SOUTĚŽNÝ NÁVRH OKRESNÍHO DOMU V NĚMECKÉM BRODĚ. — ČESTNÉ UZNÁNÍ S NÁVRHEM NA ZAKOUPENÍ.

Arch. Viktorin Šulc, c. k. professor prům. školy v Plzni.

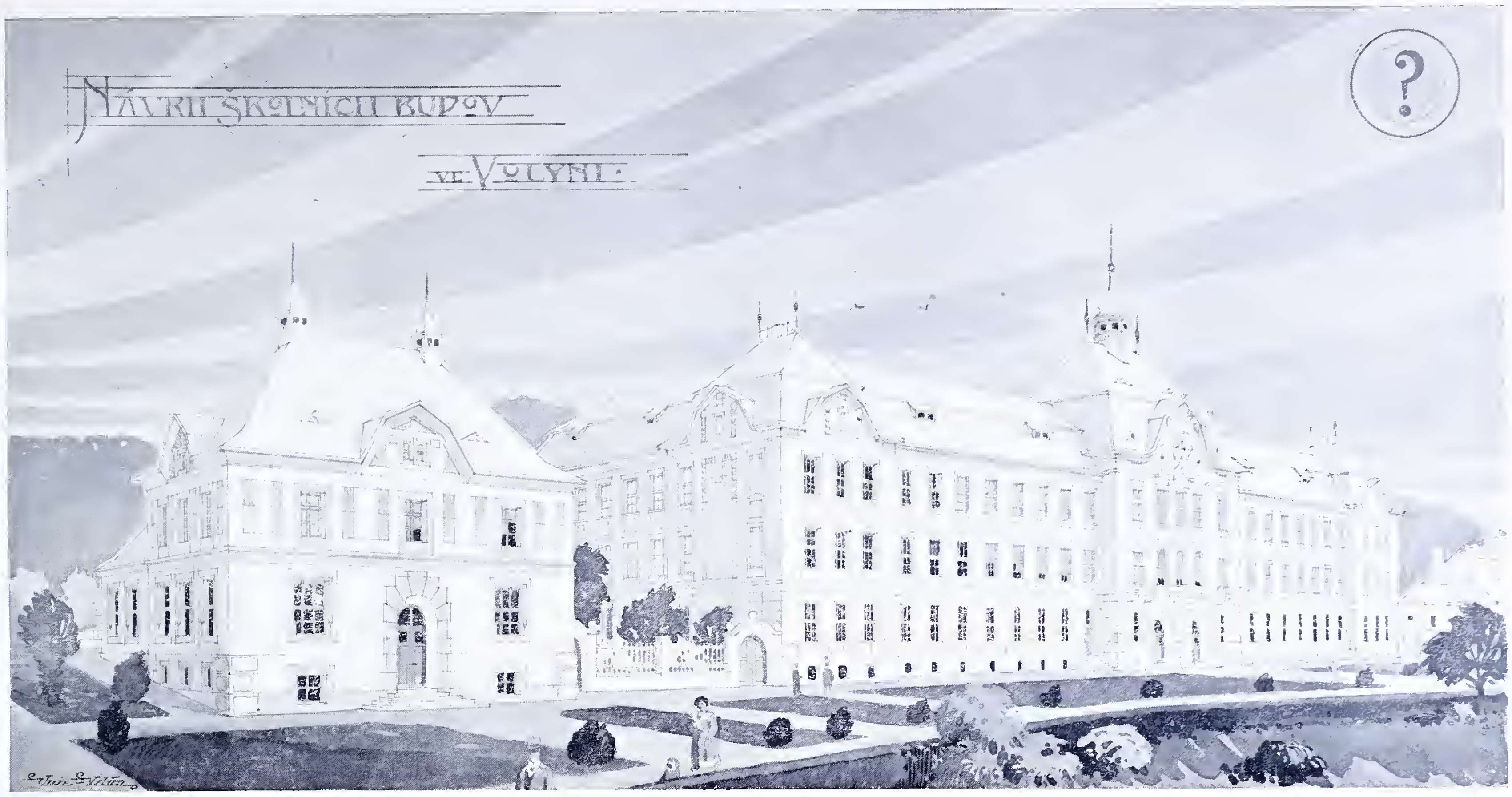

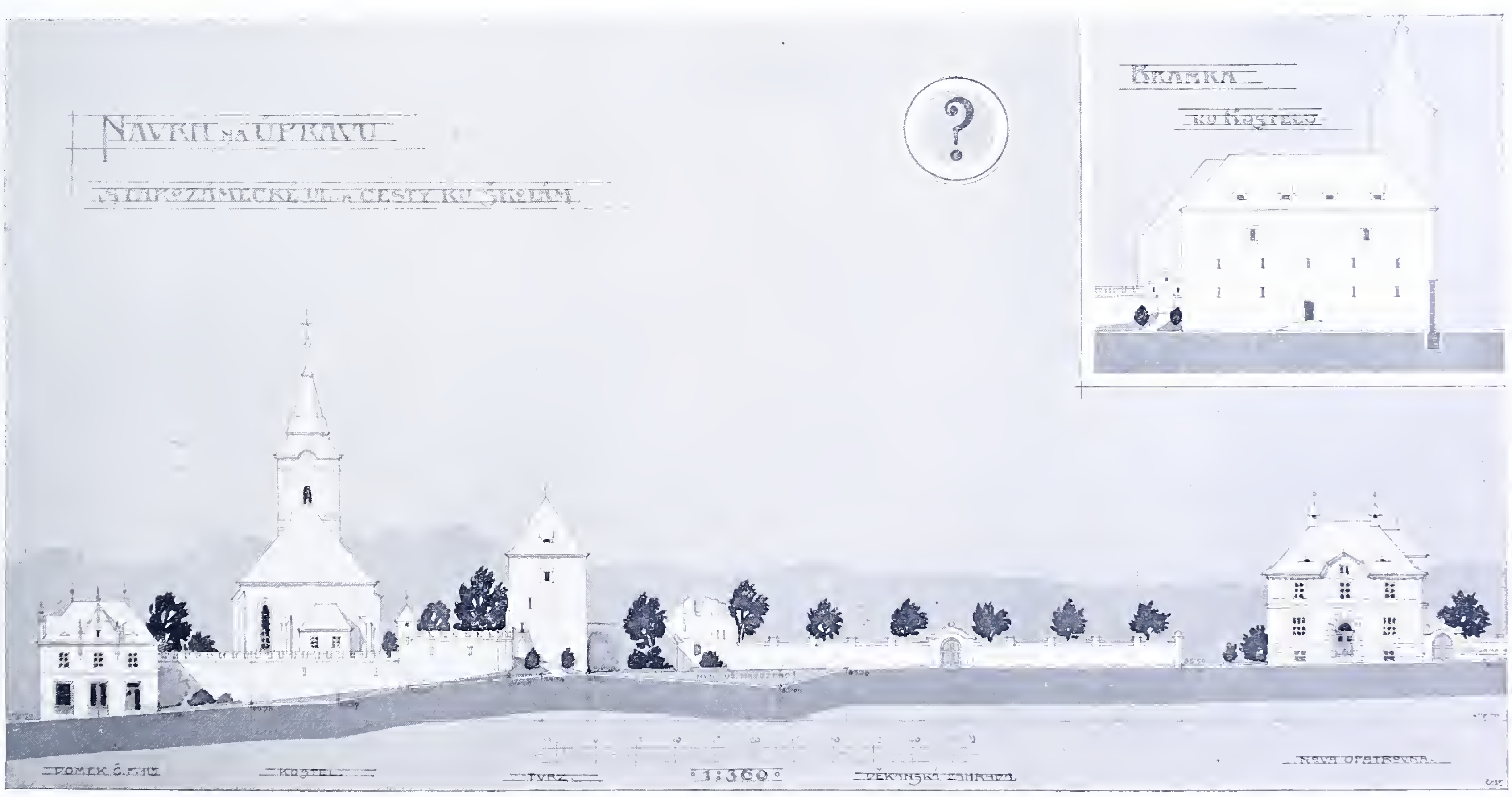

SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA STAVBU ŠKOLNÍCH BUDOV A ÚPRAVU OKOLÍ VE VOLYNI.

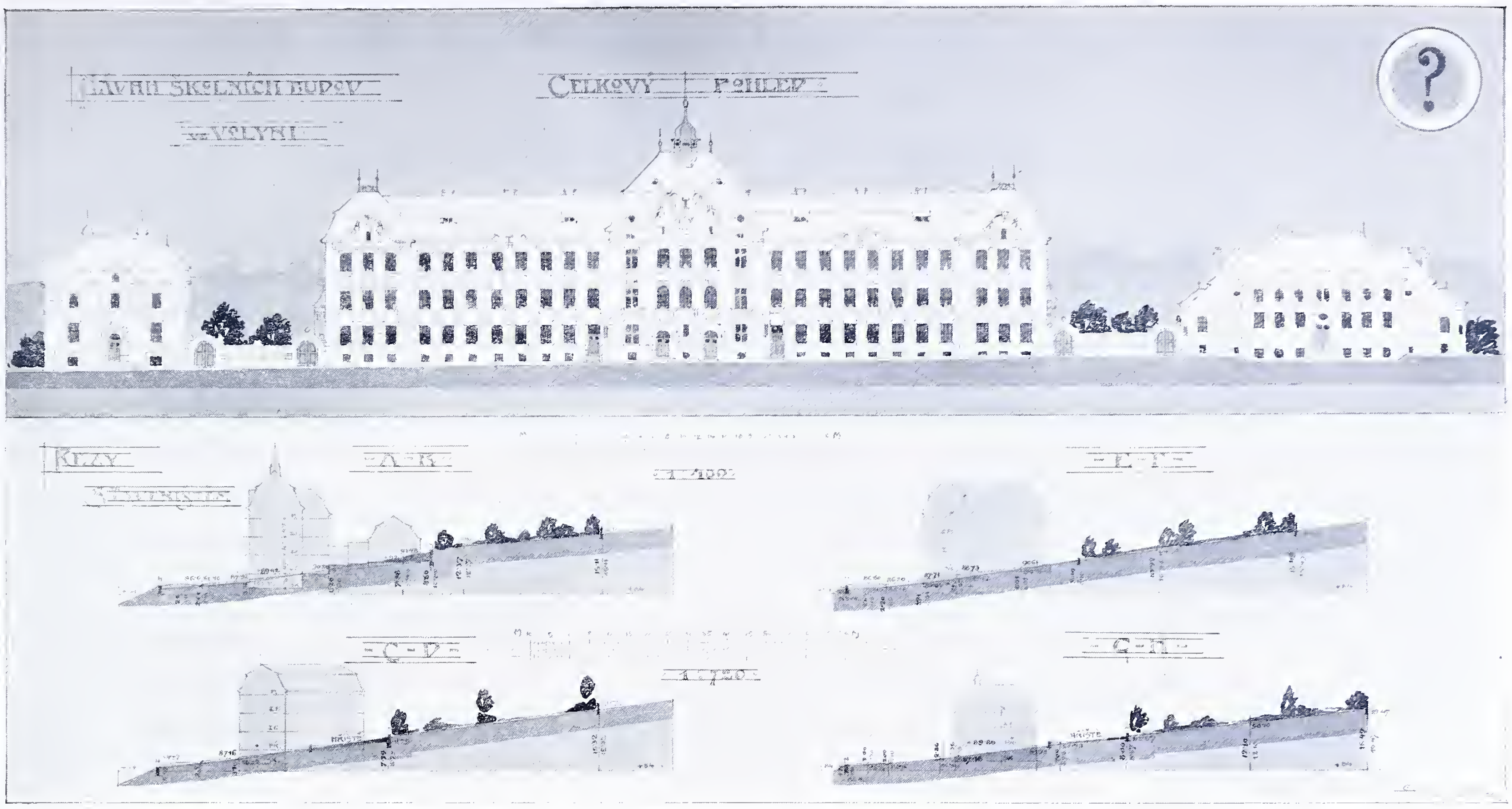
Arch. Viktorin Šulc, c. k. professor prům. školy v Plzni. — Cena 1000 K.

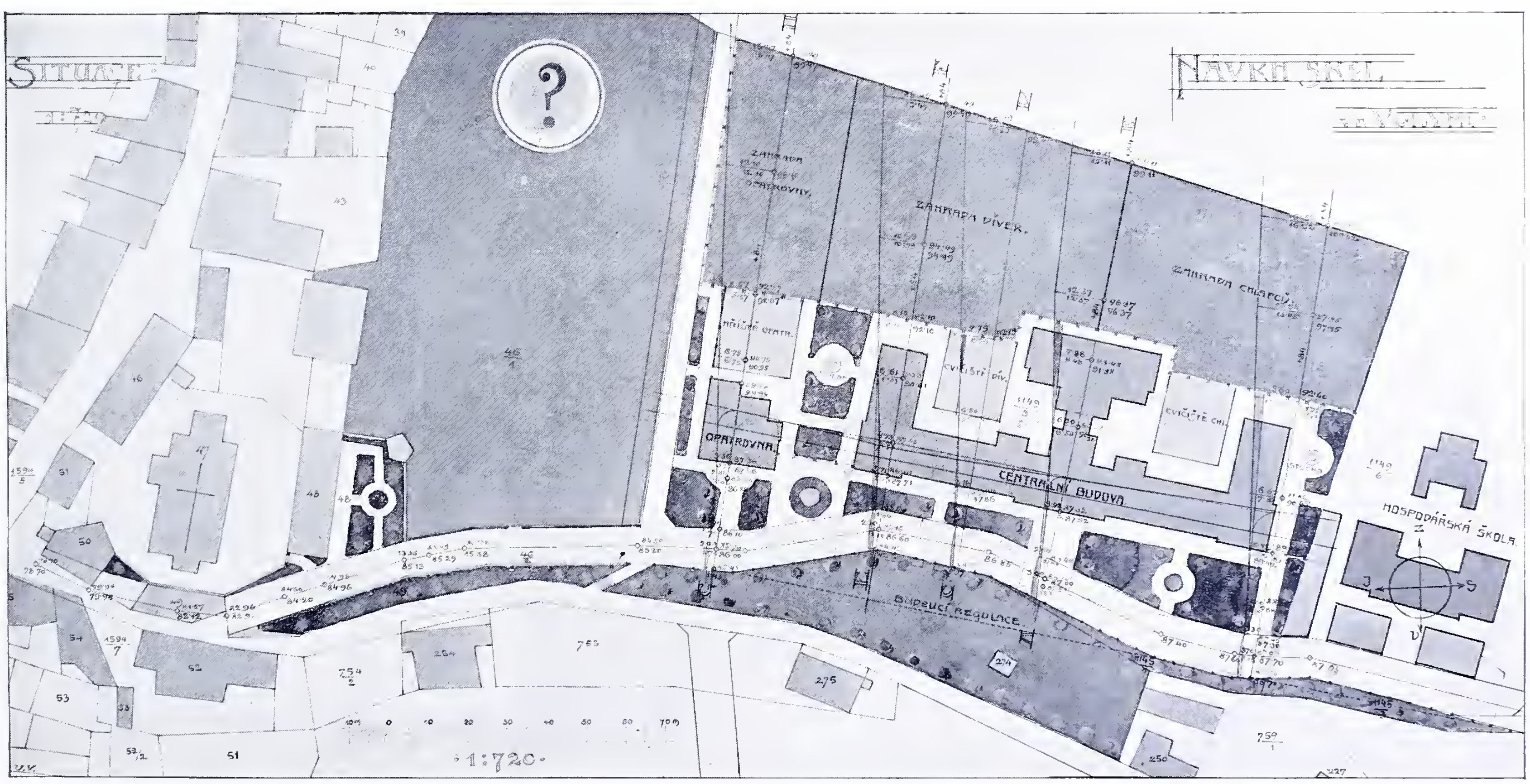

SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA STAVBU ŠKOLNÍCH BUDOV A ÚPRAVU OKOLÍ VE VOLYNI.

Arch. Viktorin Šulc, c. k. professor prům. školy v Plzni. — Cena 1000 K.

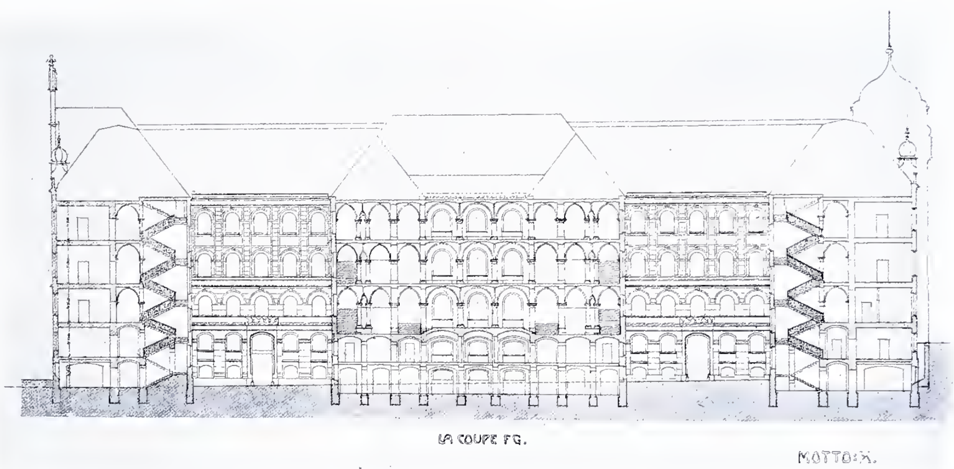

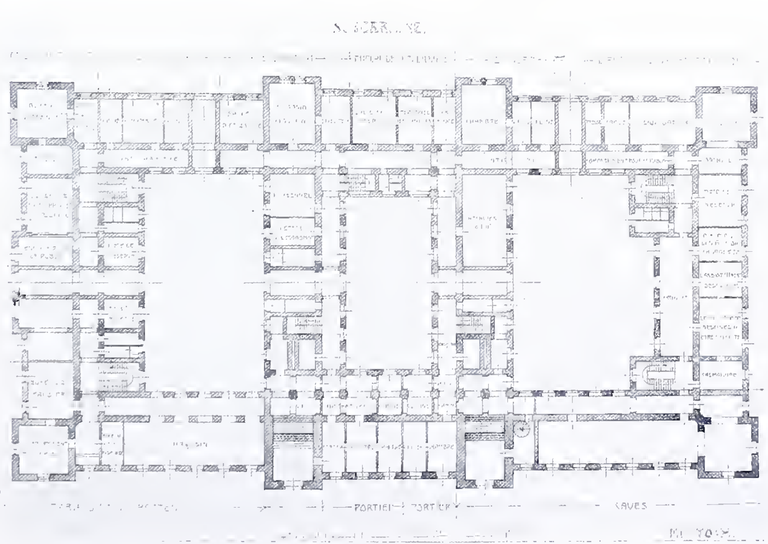

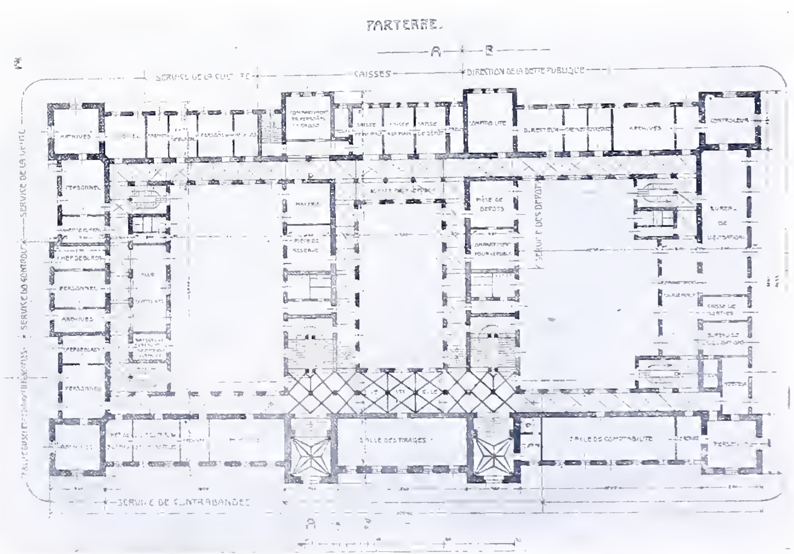
SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA STAVBU ŠKOLNÍCH BUDOV A ÚPRAVU OKOLÍ VE VOLYNI.

Arch. Viktorin Šulc, c. k. professor prům. školy v Plzni. — Cena 1000 K.

SOUTĚŽNÝ NÁVRH BUDOVY MINISTERSTVA FINANCÍ A ŘEDITELSTVÍ STÁTNÍCH MONOPOLŮ V BĚLEHRADĚ V SRBSKU.

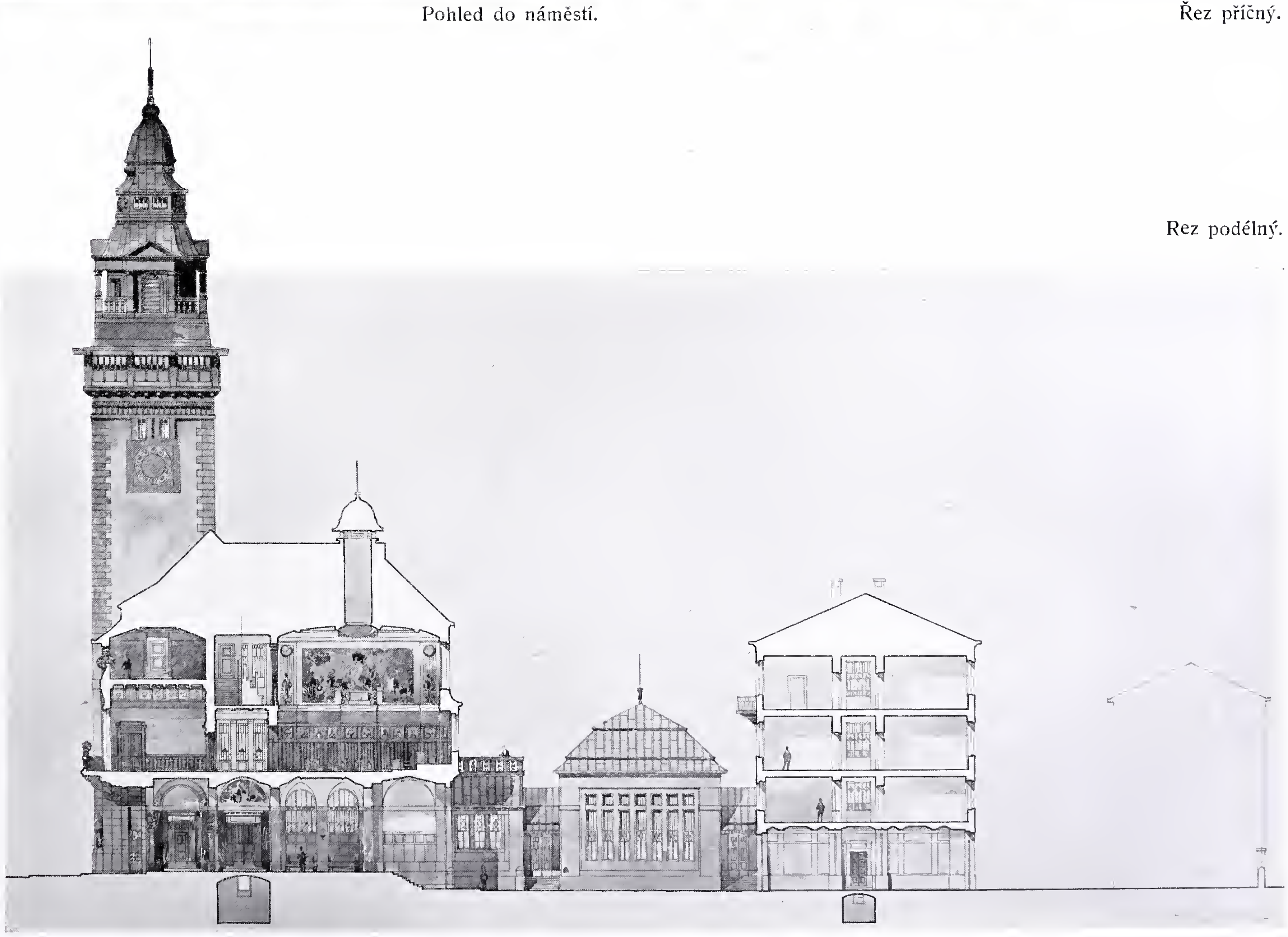
Arch. prof. Blažek v Hořicích. – Cena 2000 K.

Pohled do náměstí.

Řez příčný.

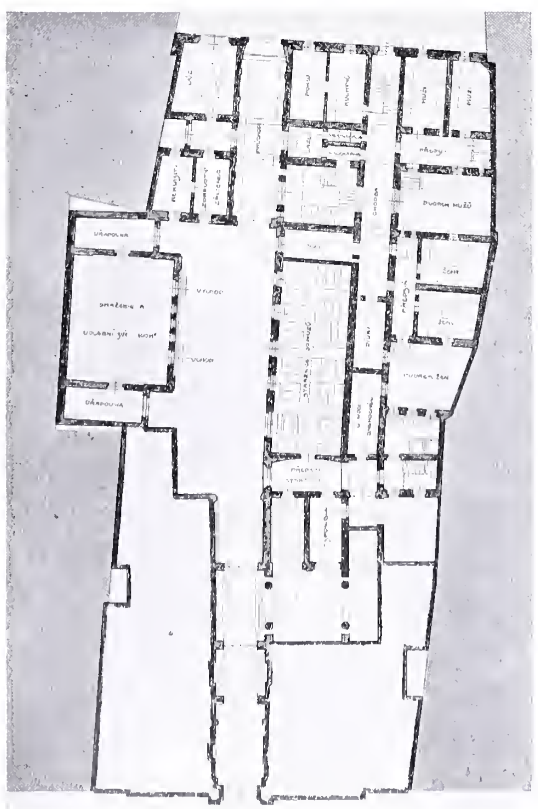

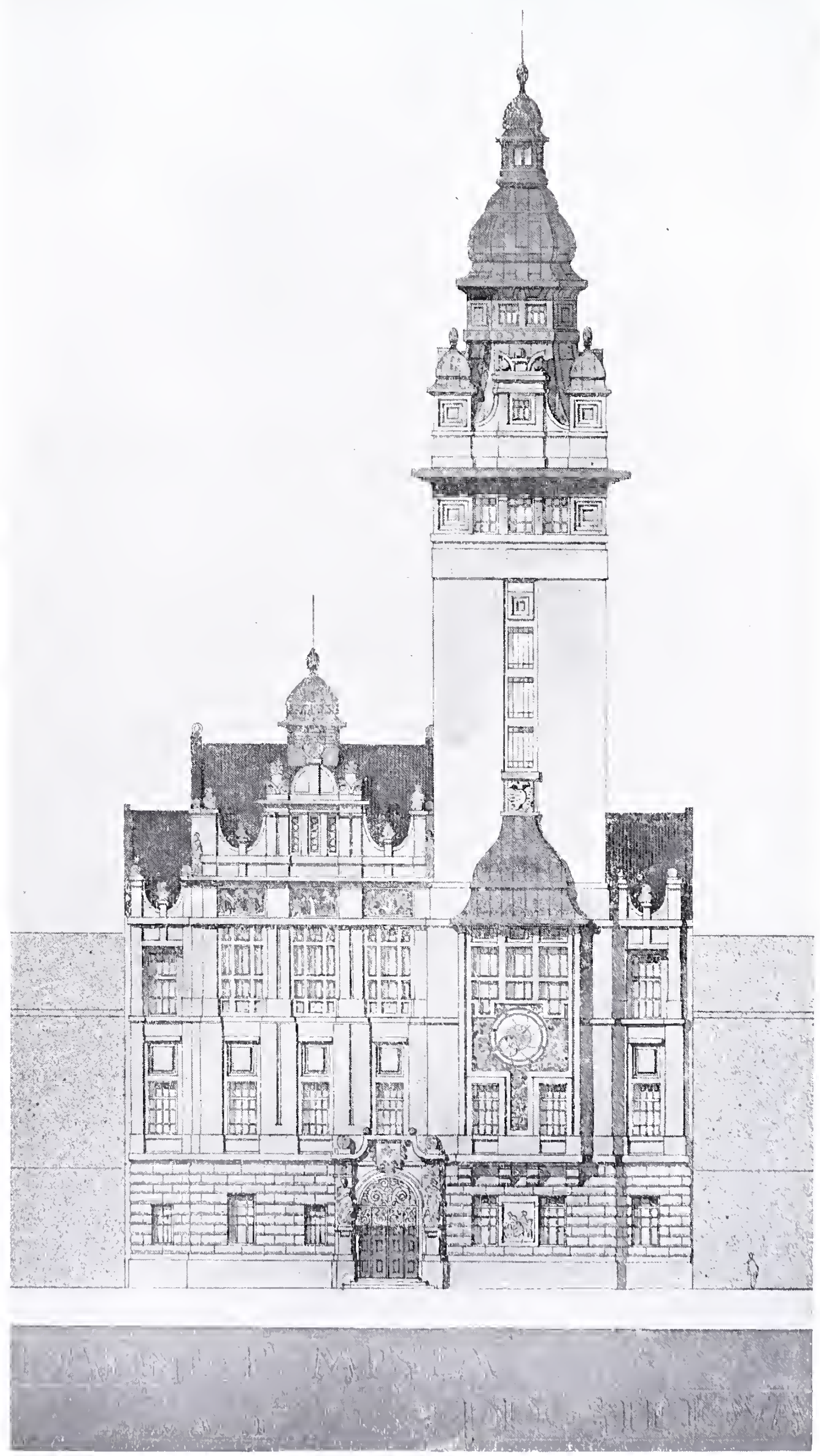
Rez podélný.

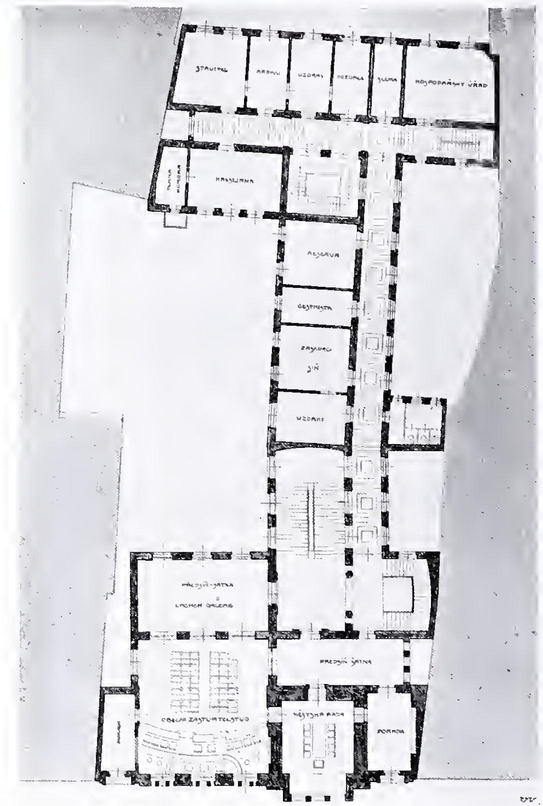
NÁVRH RADNICE V PROSTĚJOVĚ.

Arch. prof. Karel H. Kepka v Brně.

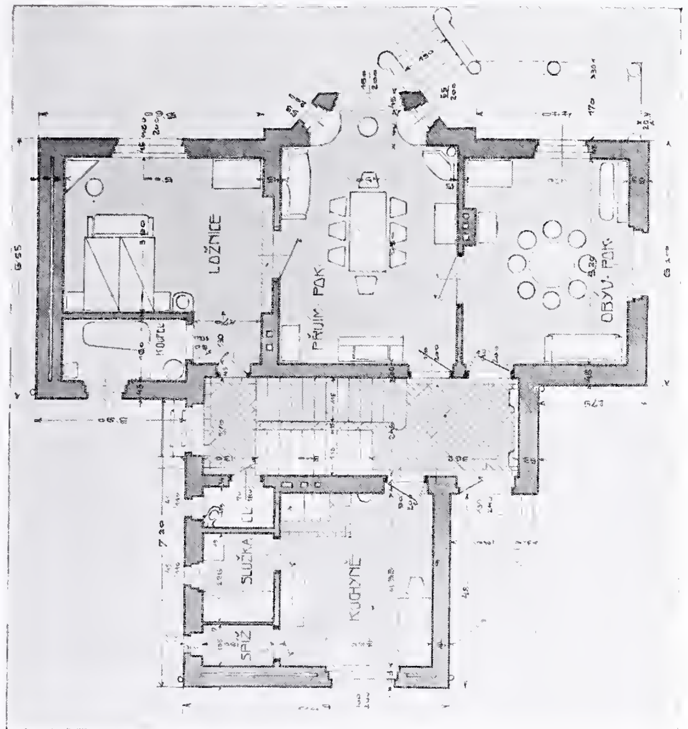

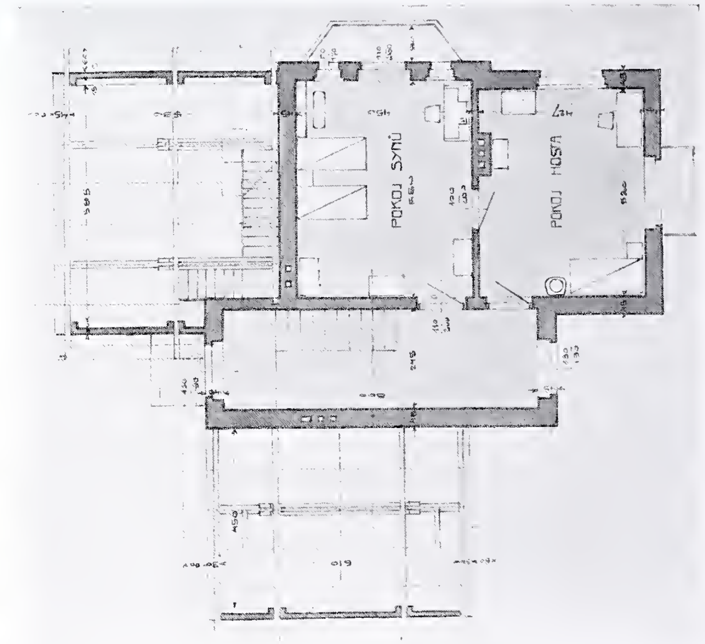
NÁVRH RADNICE V PROSTĚJOVĚ. — ALTERNATIVA *B.*
Arch. prof. Karel H. Kepka v Brně.

RODINNÝ DŮM PROF. K. ROSY NA »HŘEBENKÁCH« NA SMÍCHOVĚ.
Arch. prof. Antonín Cechner.

Rodinný dům prof. Karla Rosy na „Hřebenkách“ na Smíchově.

Arch. prof. ANTONÍN CECHNER.

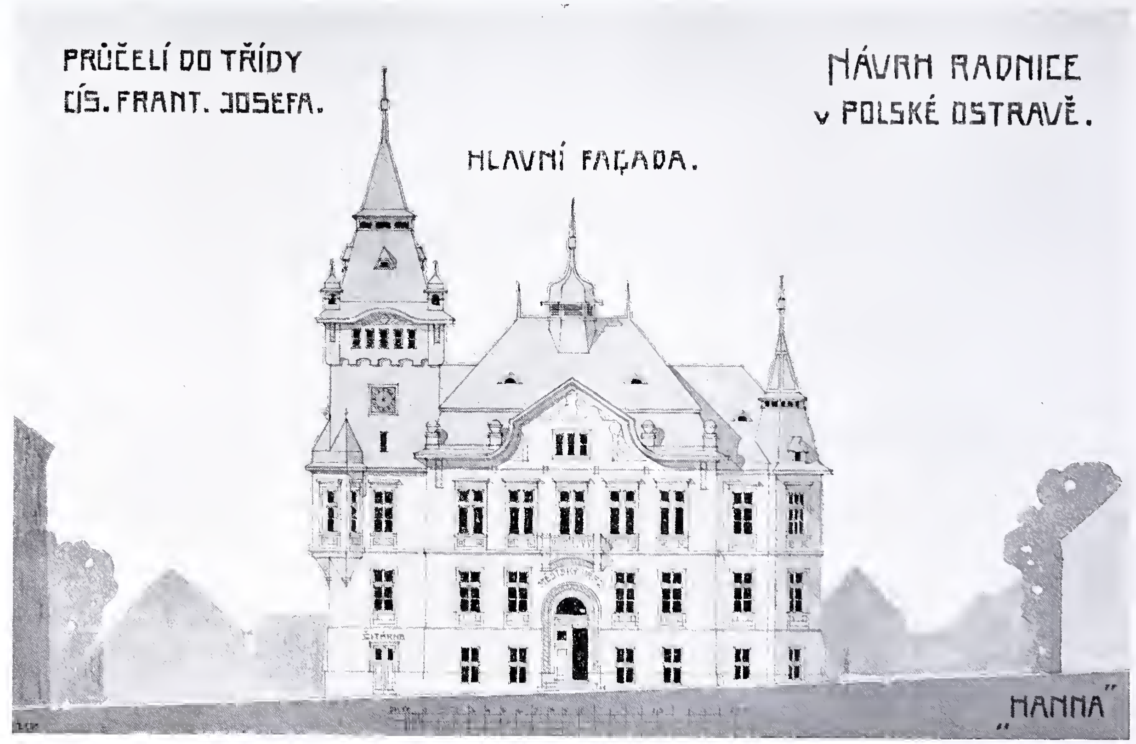

STARÁ SNĚMOVNÍ SÍŇ NA HRADČANECH. — POHLED K SEVERU.

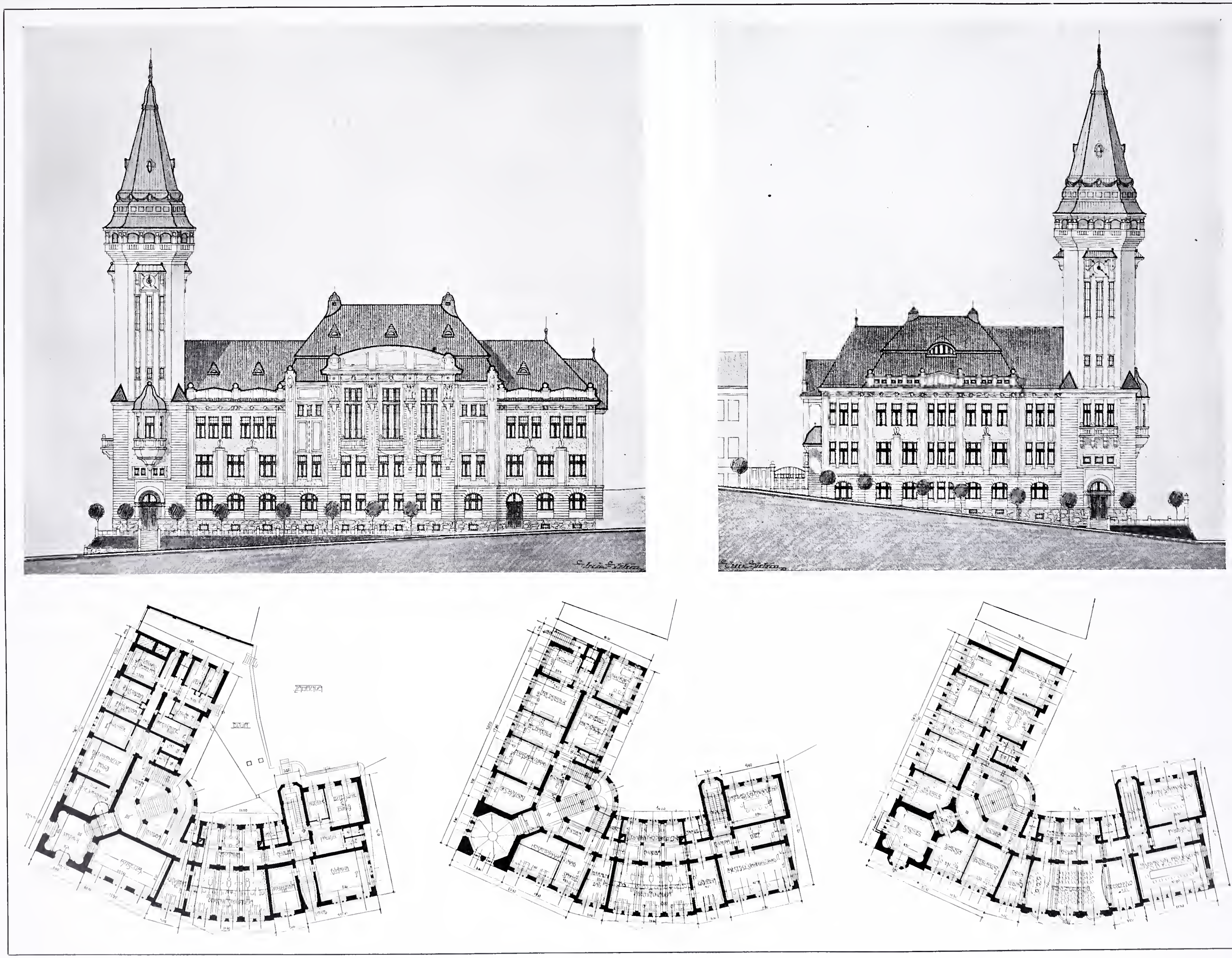
STARÁ ZASEDACÍ SÍŇ NA HRADČANECH. — POHLED K JIHOZÁPADU.

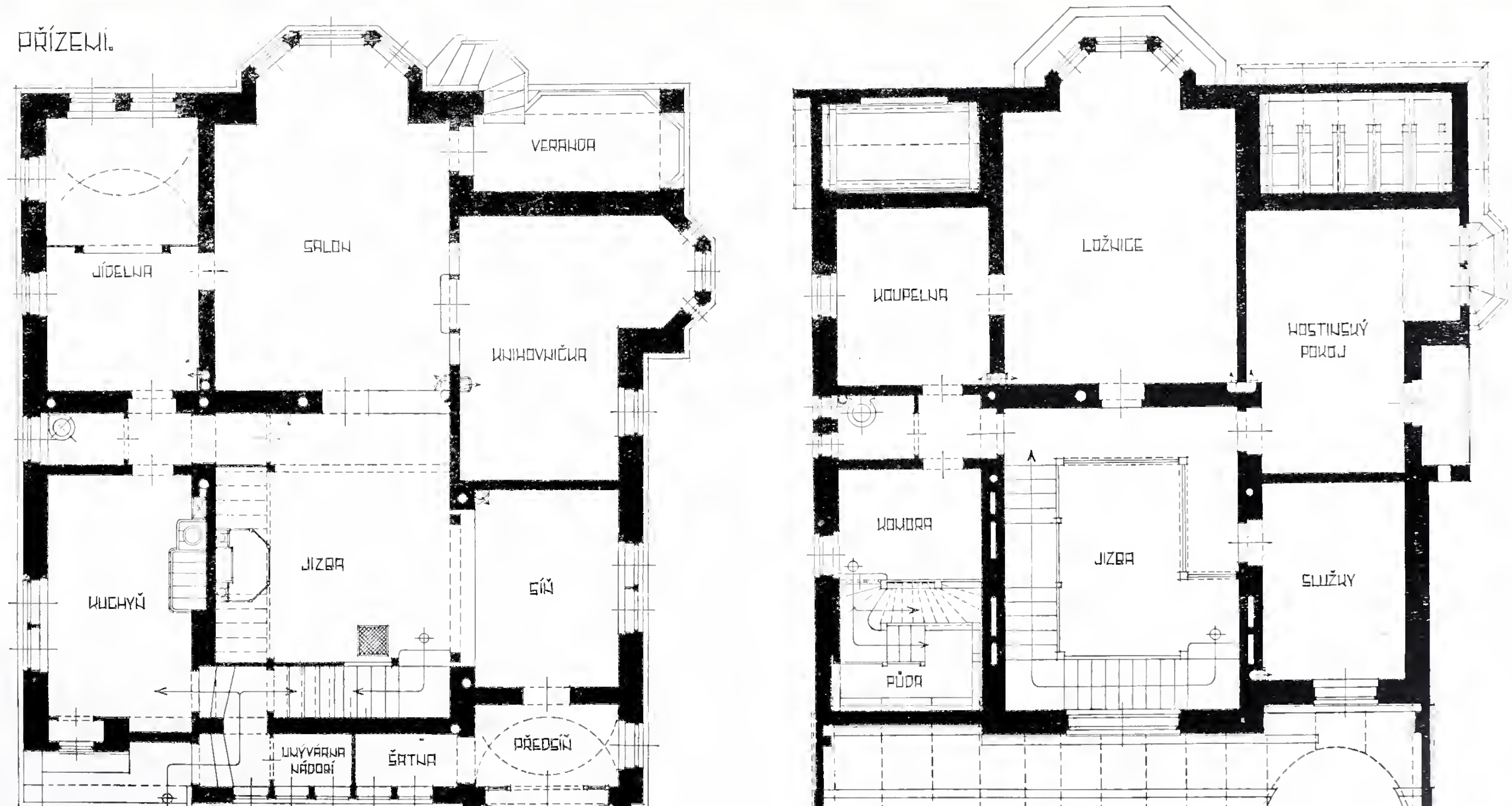
SOUTĚŽNÝ NÁVRH RADNICE V POLSKÉ OSTRAVĚ. — II. CENA.
Arch. professor Viktorin Šule v Plzni.

SOUTĚŽNÝ NÁVRH RADNICE V POLSKÉ OSTRAVĚ. — III. CENA.

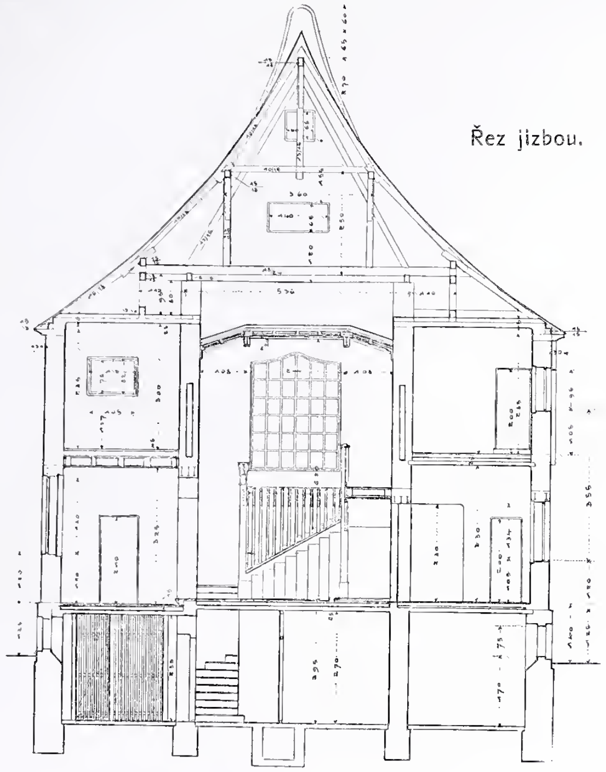
Arch. Antonín Papež v Brně.

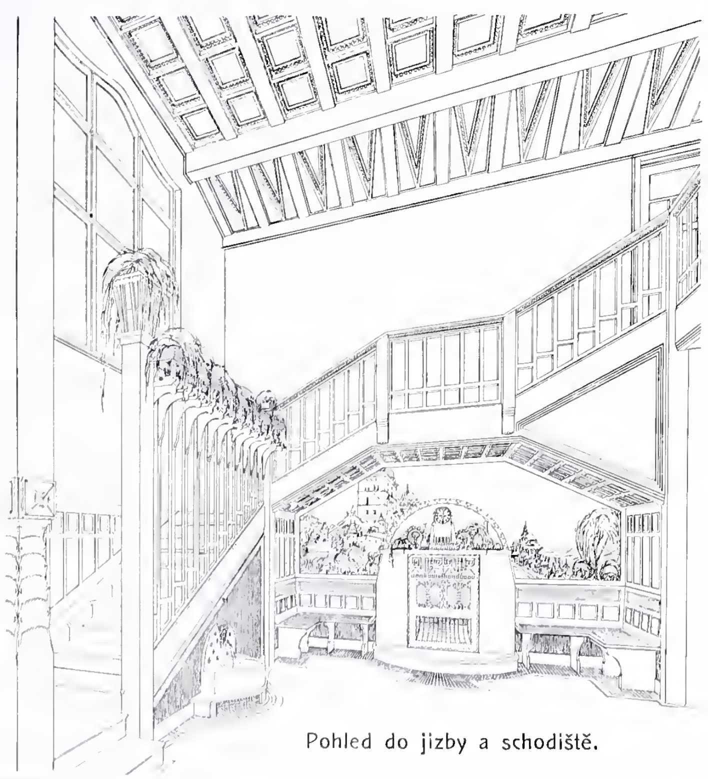

RODINNÝ DŮM V BUBENČI.

Projektoval arch. Dušan Jurkovič v Žabovřeskách u Brna. — Provedl stavitel Jan Pacl v Praze-II.

Řez jizbou.

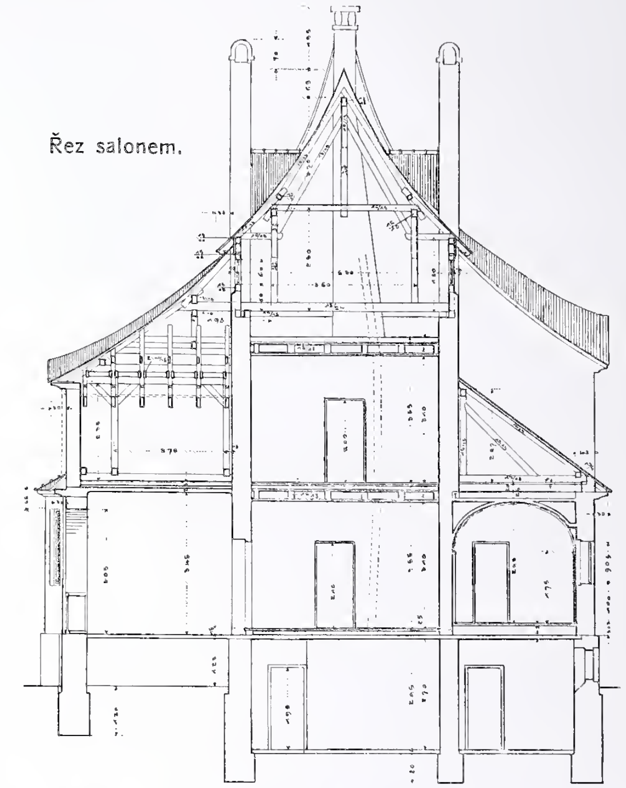

Pohled do jizby a schodiště.

Rodinný dům v Bubenči.

Projektoval arch. DUŠAN JURKOVIČ v Žabovřeskách u Brna. — Provedl stavitel JAN PACL v Praze-II.

Řez salonem.

Pohled do jizby a síně.

PŘESTAVBA ZÁMKU HOLOVOUSY. — POHLEDY CELKOVÉ. — V ROHU STARÝ STAV.
Arch. Jan Vejrych, c. k. stav. rada v Praze.

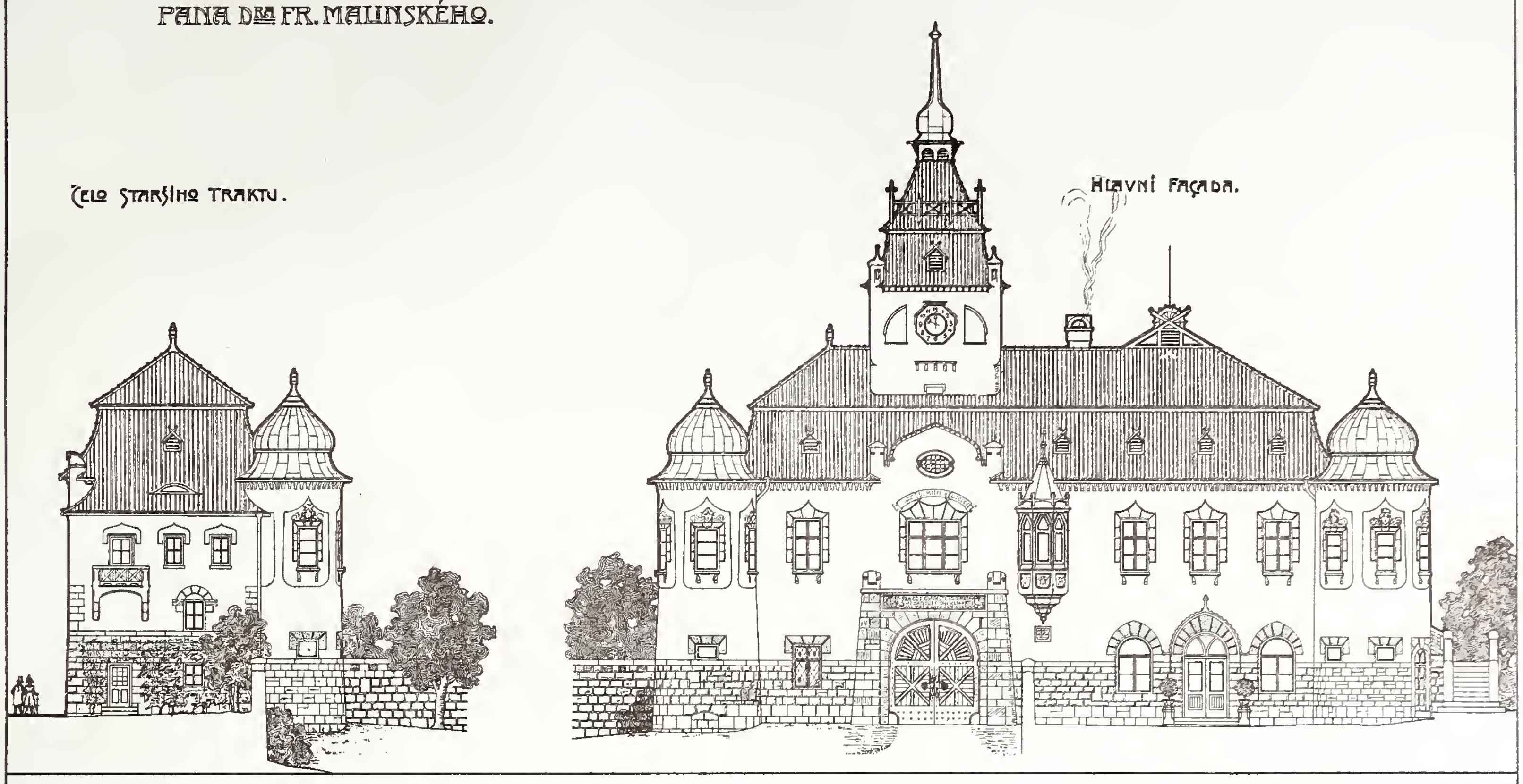
PŘESTAVBA ZÁMKU HOLOVOUSY. — ZAHRADNÍ PRŮČELÍ.
Arch. Jan Vejrych, c. k. stav. rada v Praze.

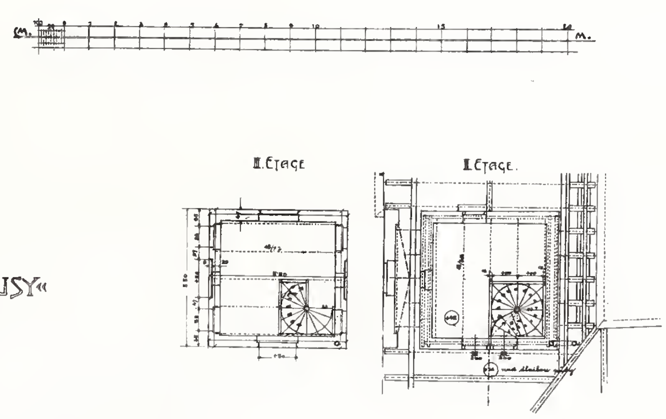

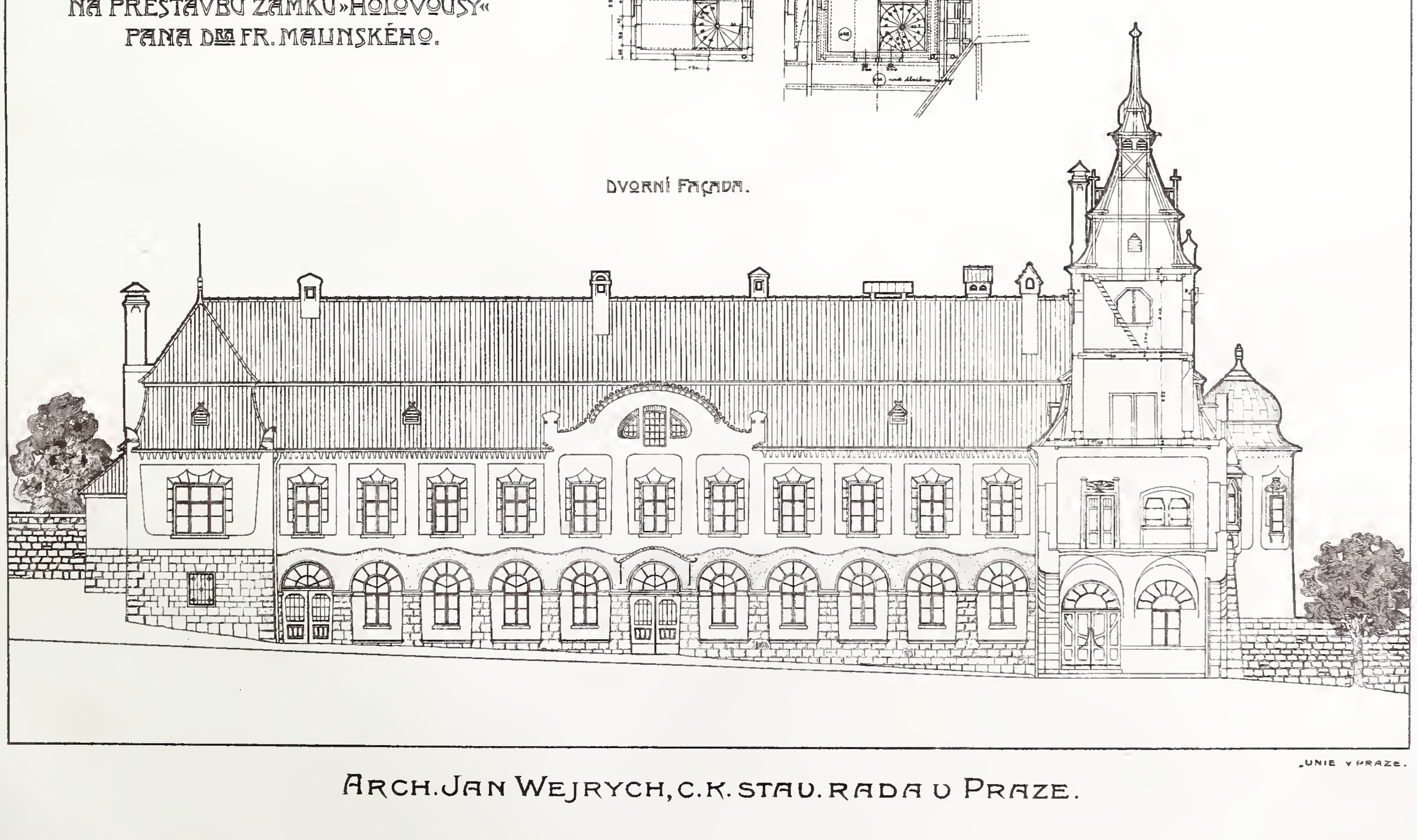
PŘESTAVBA ZÁMKU HOLOVOUSY. — DETAIL PORTÁLU. — ALTÁN.
Arch. Jan Vejrych, c. k. stav. rada v Praze.

NÁVRH
NA PŘESTAVBU ZÁMKU »HOLOVOUSY« PANA DRA FR. MALINSKÉHO.

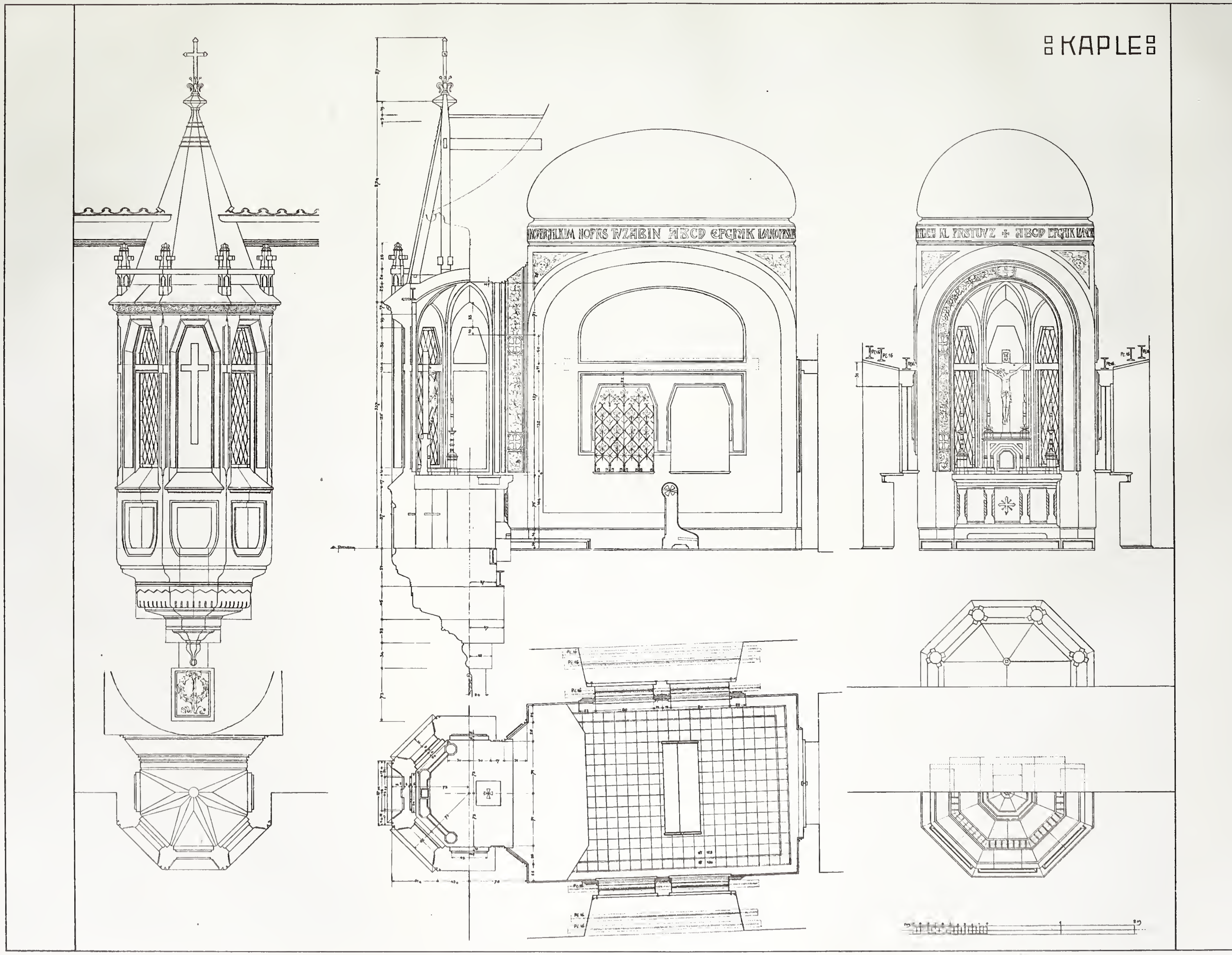

NÁVRH
NA PŘESTAVBU ZÁMKU »HOLOVOUSY« PANA DRA FR. MALINSKÉHO.

ARCH. JAN WEJRYCH, C. K. STAV. RADA V PRAZE.

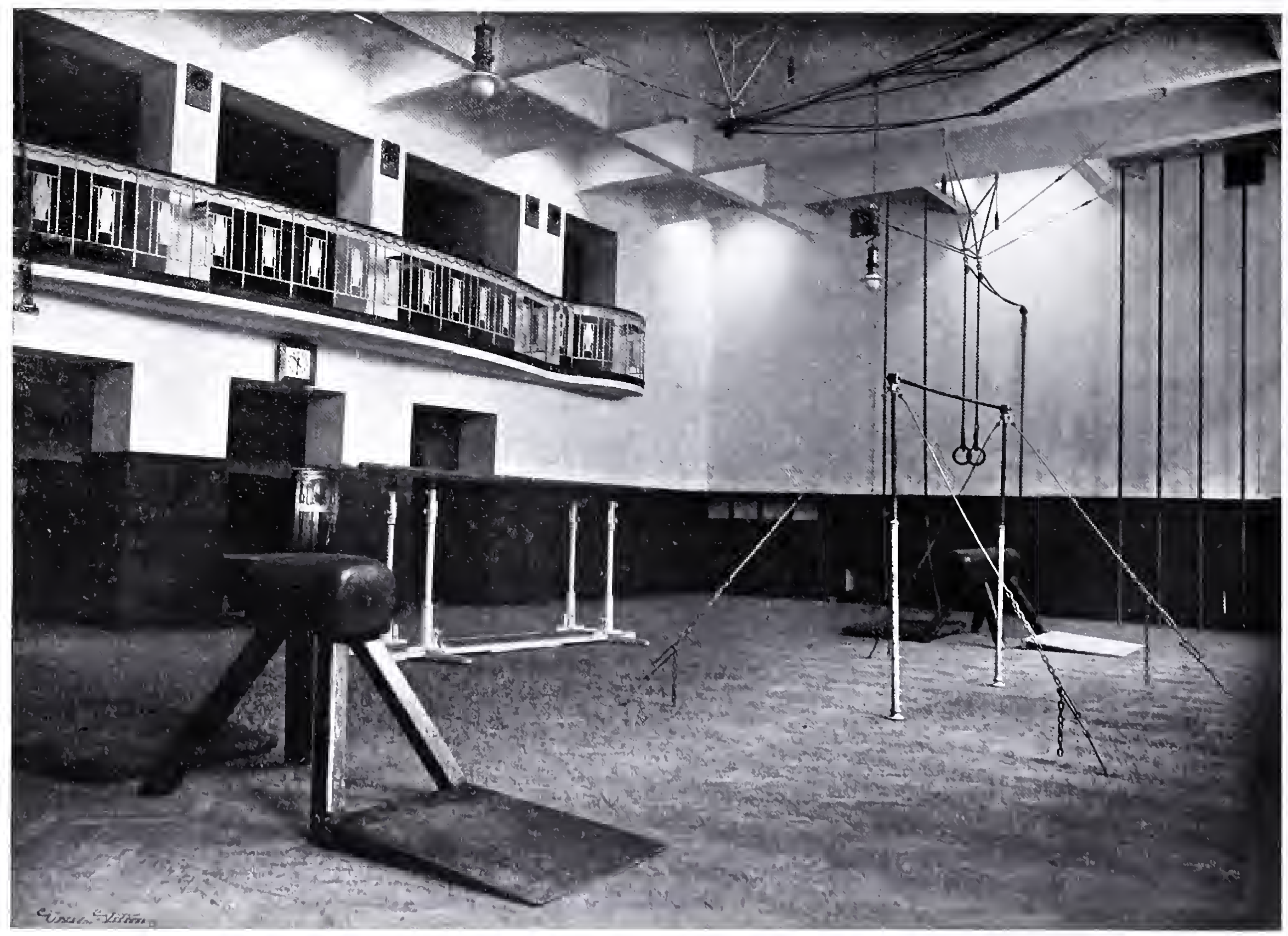
Přestavba zámku „Holovousy.

Arch. Jan Wejrych, c. k. stav. rada v Praze.

„UNIE" V PRAZE

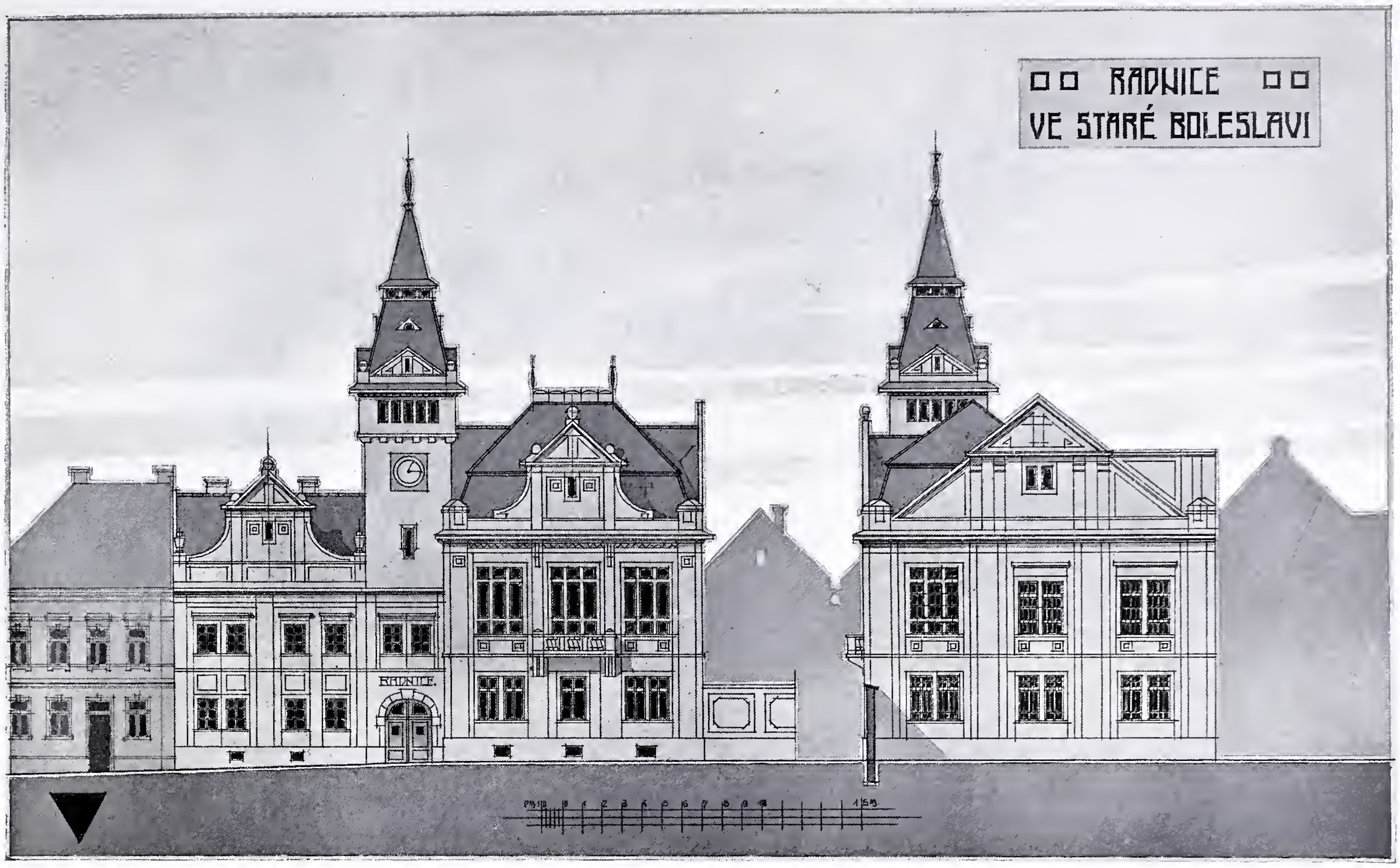

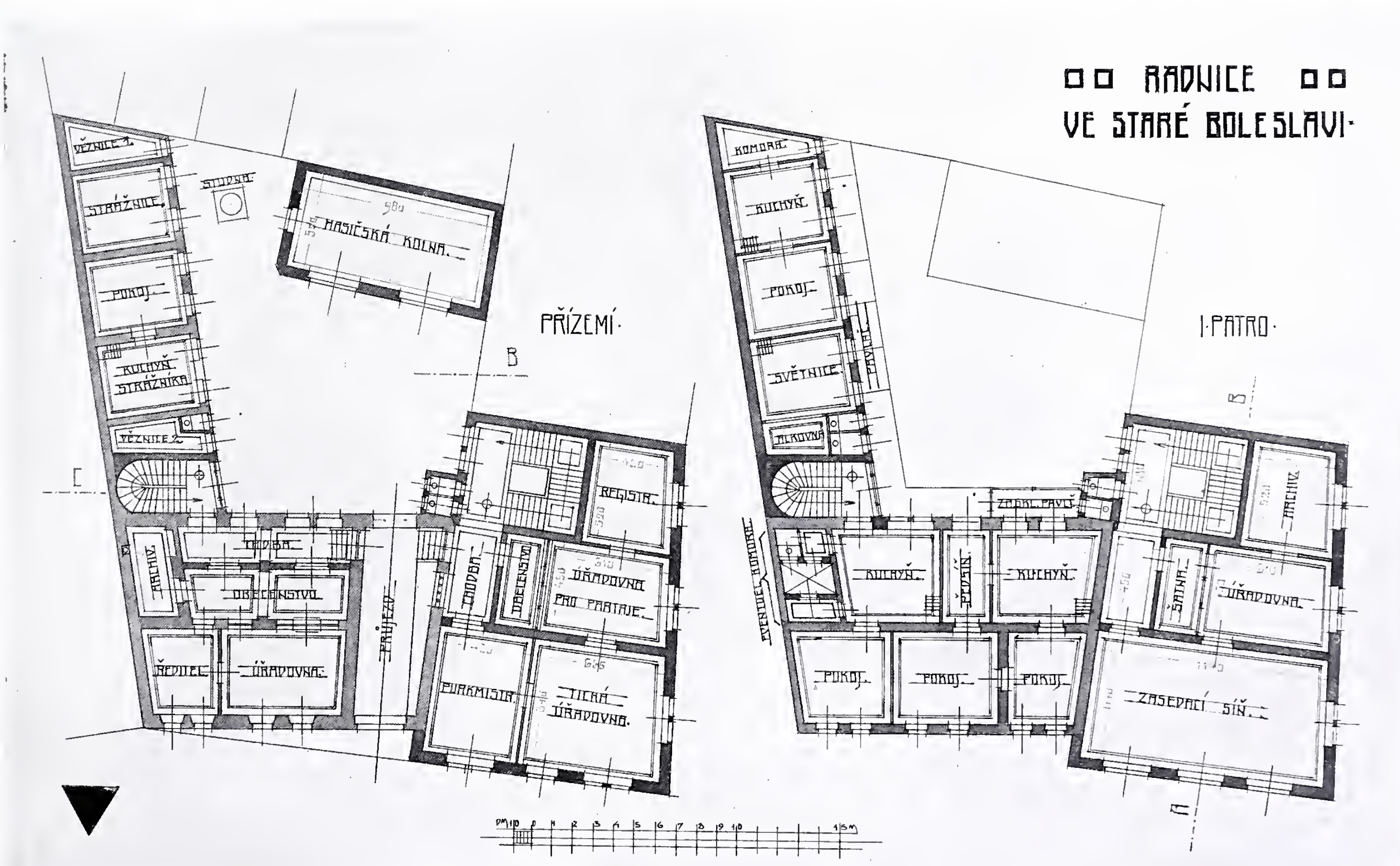

BUDOVA »SOKOLOVNY II.« S NÁJEMNÝM DOMEM NA SMÍCHOVĚ. — HLAVNÍ PRŮČELÍ. — VNITŘEK TĚLOCVIČNY.

Bratří V. a F. Kavalírové, arch. a stav. v Praze.

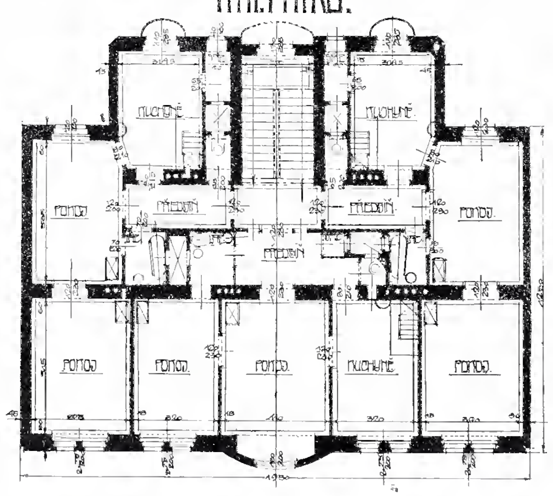

SOUTĚŽNÝ NÁVRH NA PŘESTAVBU A PŘÍSTAVBU RADNICE VE STARÉ BOLESLAVI.
Arch. prof. Viktorin Šulc v Plzni. — I. cena.

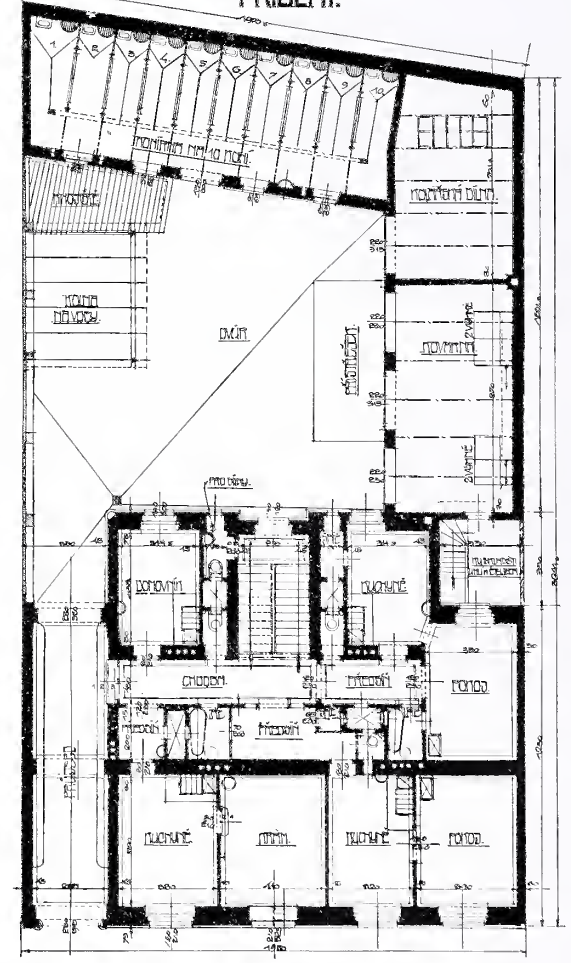

NÁJEMNÝ DŮM S DÍLNAMI
V PODĚBRADOVĚ ULICI
NA SMÍCHOVĚ.

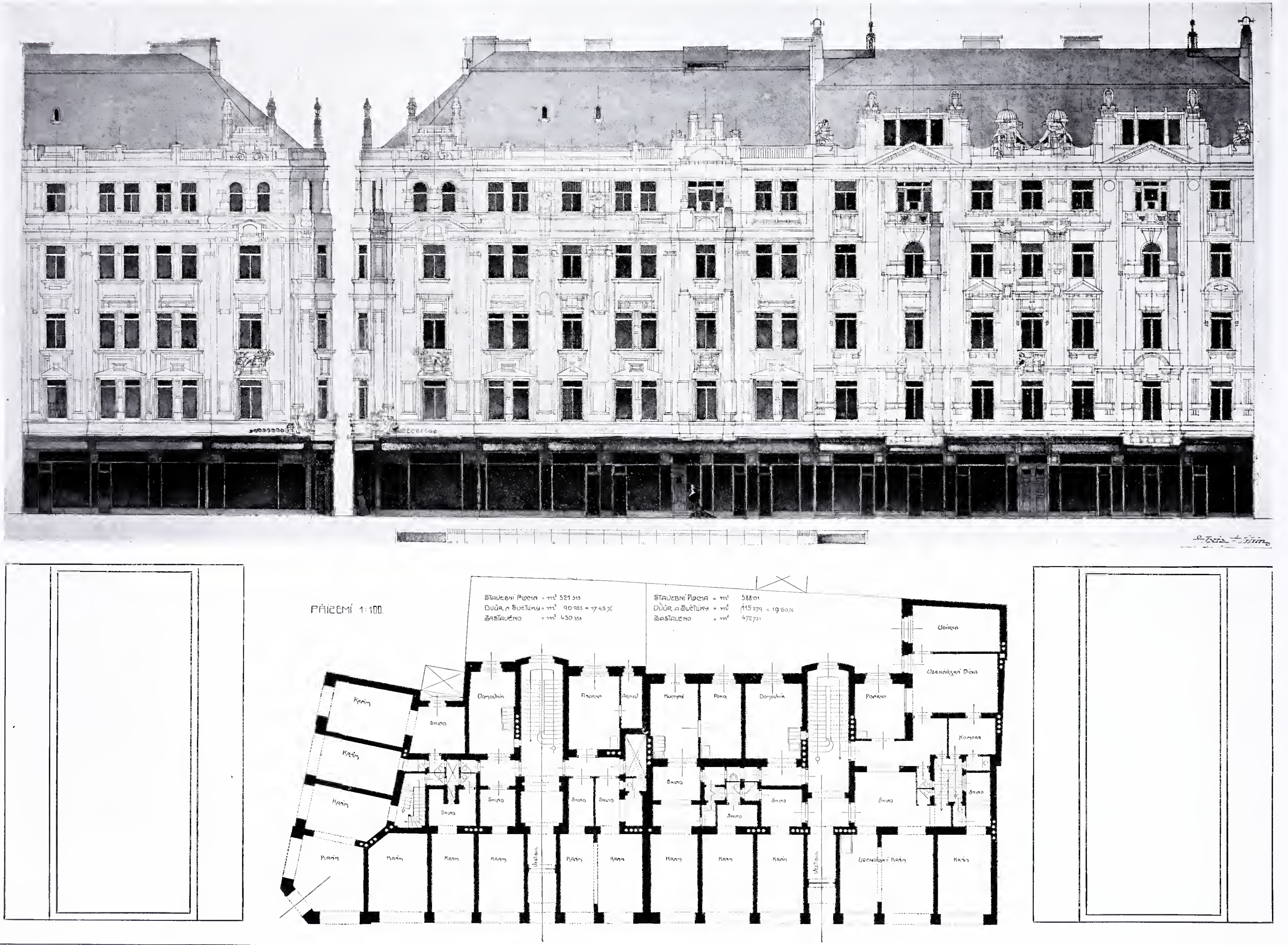
I A II. PATRO.

PŘÍZEMÍ.

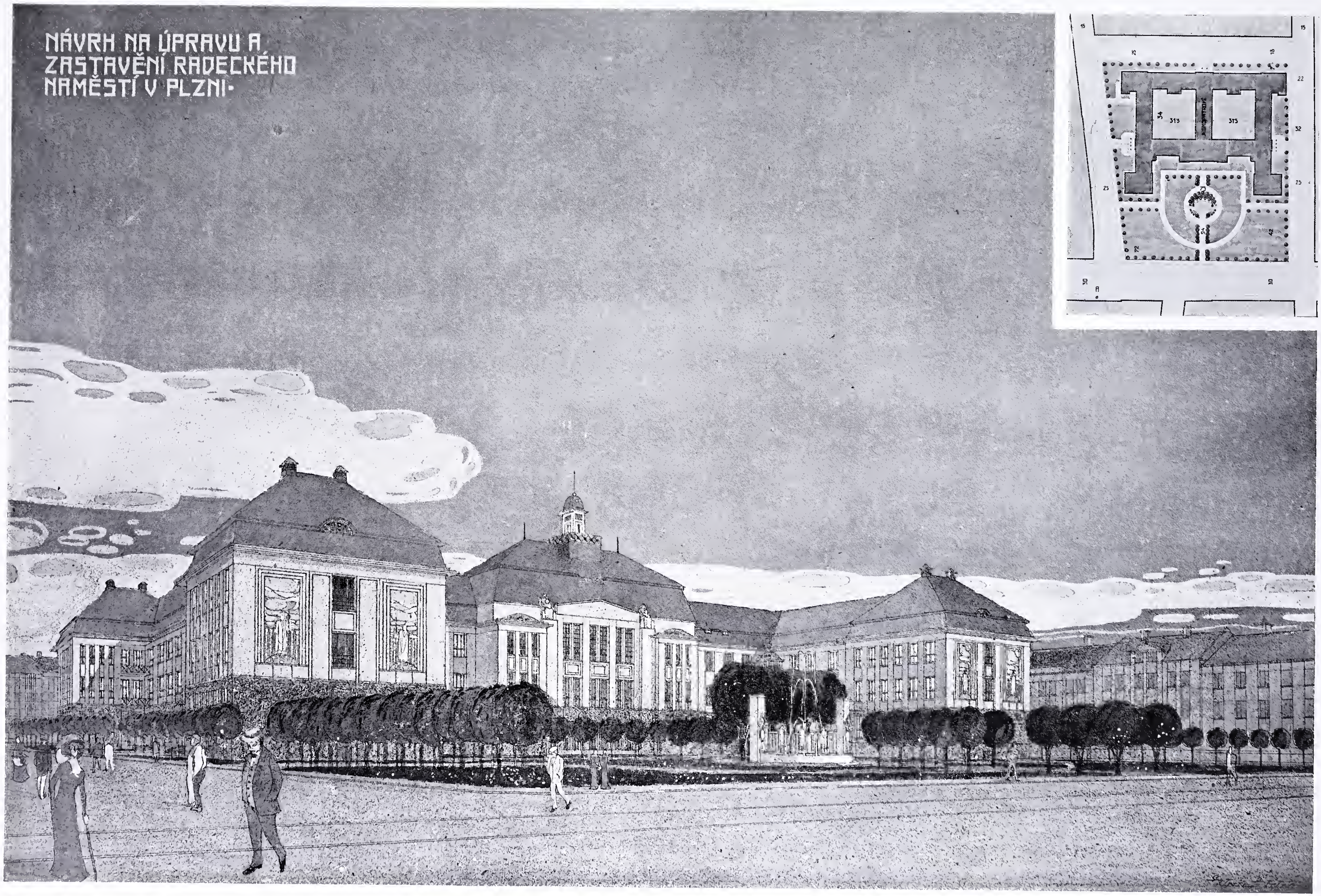

Bratři V. a F. Kavalírové, arch. a stav. v Praze.

NÁVRH DOMŮ PANA J. S. NA NÁROŽÍ ŠVARCENBERKOVY TŘ. A VINOHRADSKÉ UL. NA SMÍCHOVĚ.

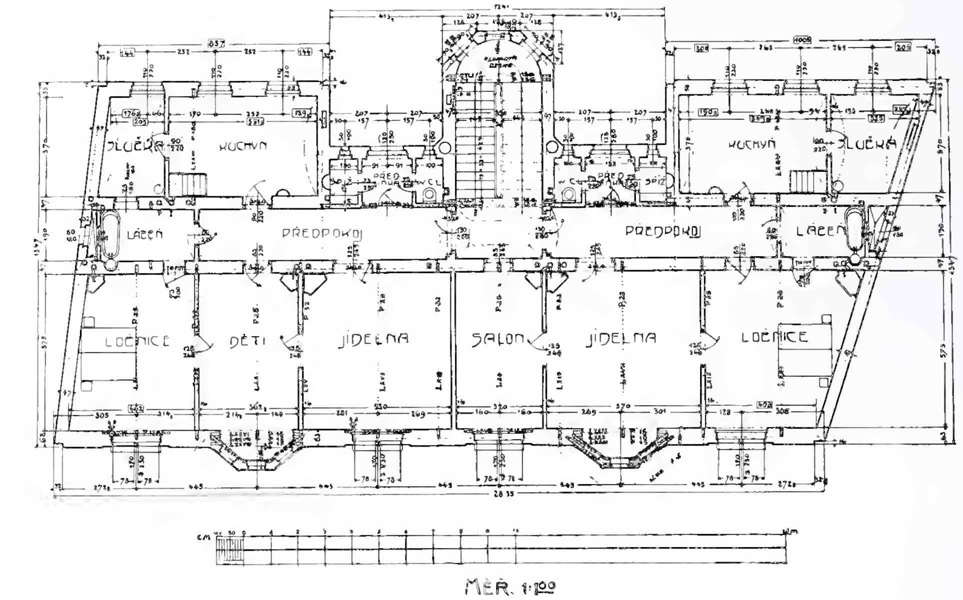
Arch. Jiří Justich.

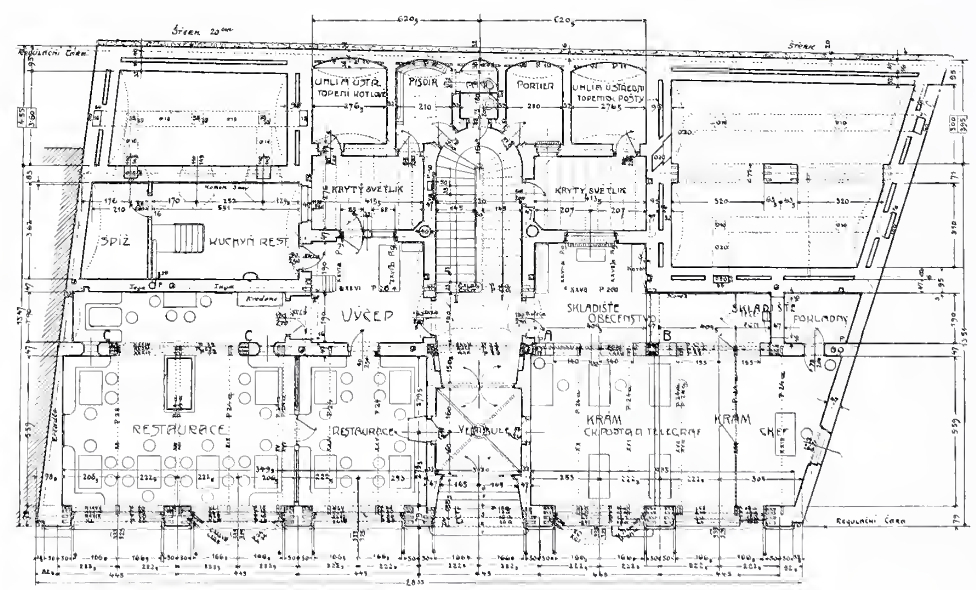
Arch. Dr. Alois Čenský.

I. patro.

Přízemí.

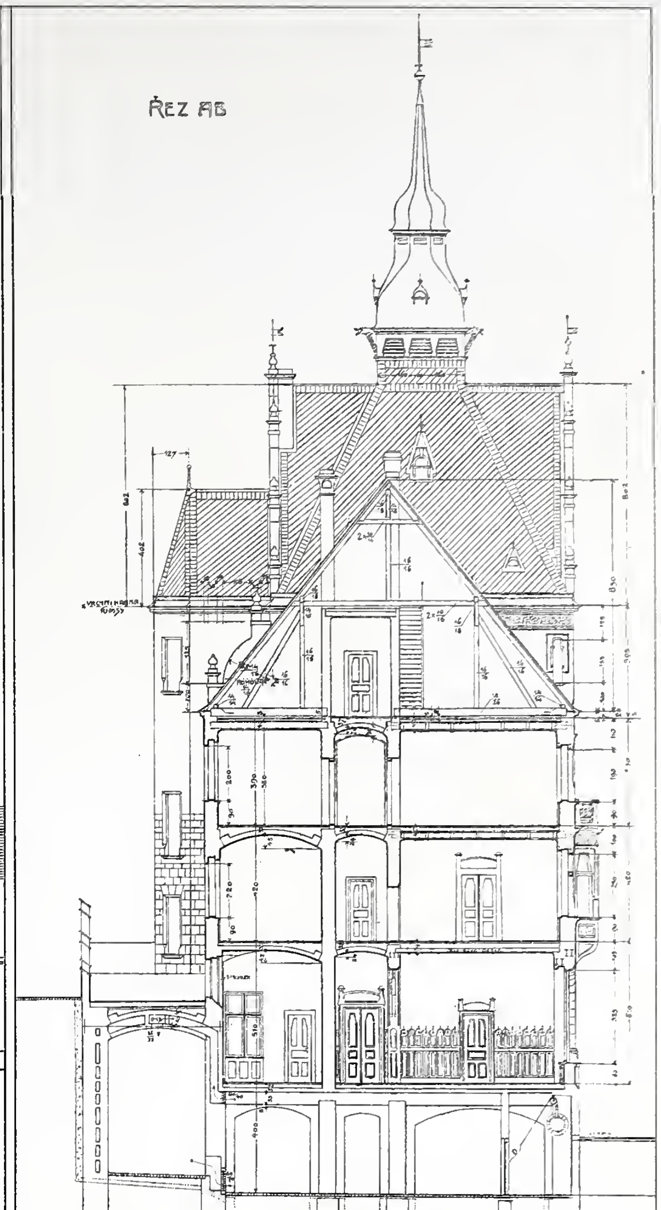

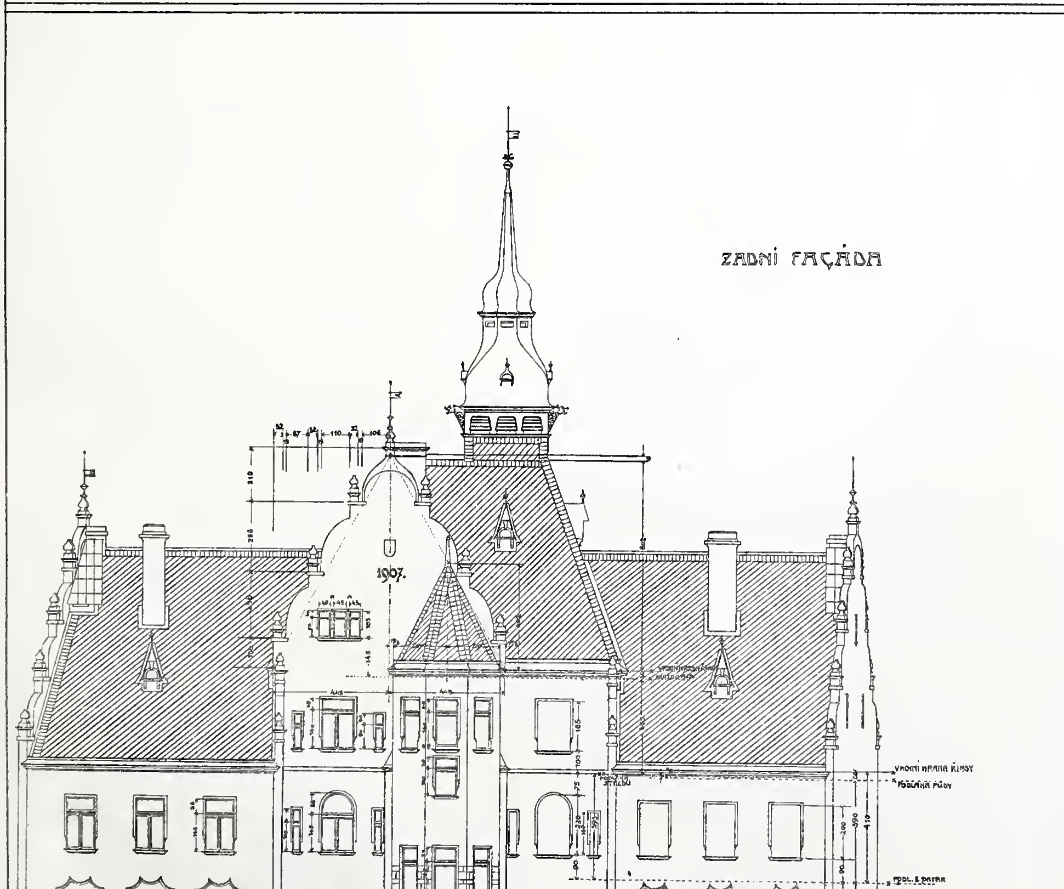
OBECNÍ DŮM V SEMILECH.

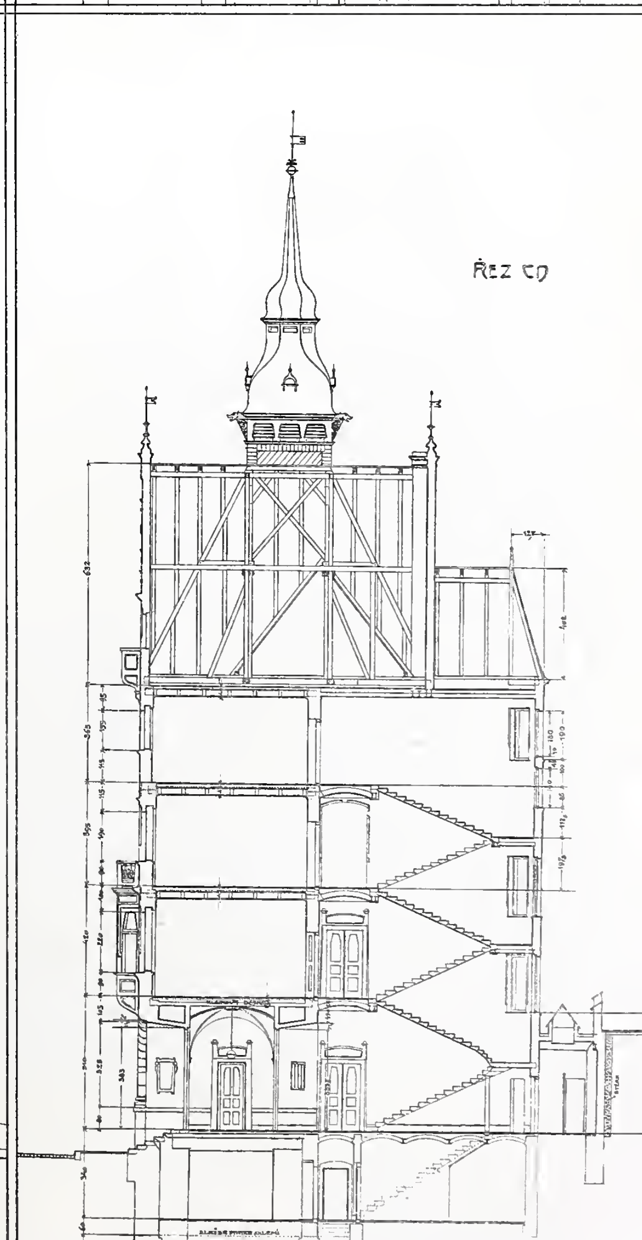
Arch. Jan Vejrych, c. k. stav. rada v Praze.

NÁVRH OBECNÍHO DOMU V SEMILECH

ARCH. JAN WEJRYCH, C.K. STAV. RADA V PRAZE.

NOVÝ MOST PŘES LABE V ROUDNICI. — SCHODIŠTĚ A RAMPA PŘI ZÁMKU.
Architektonická úprava od arch. prof. J. Sandera.

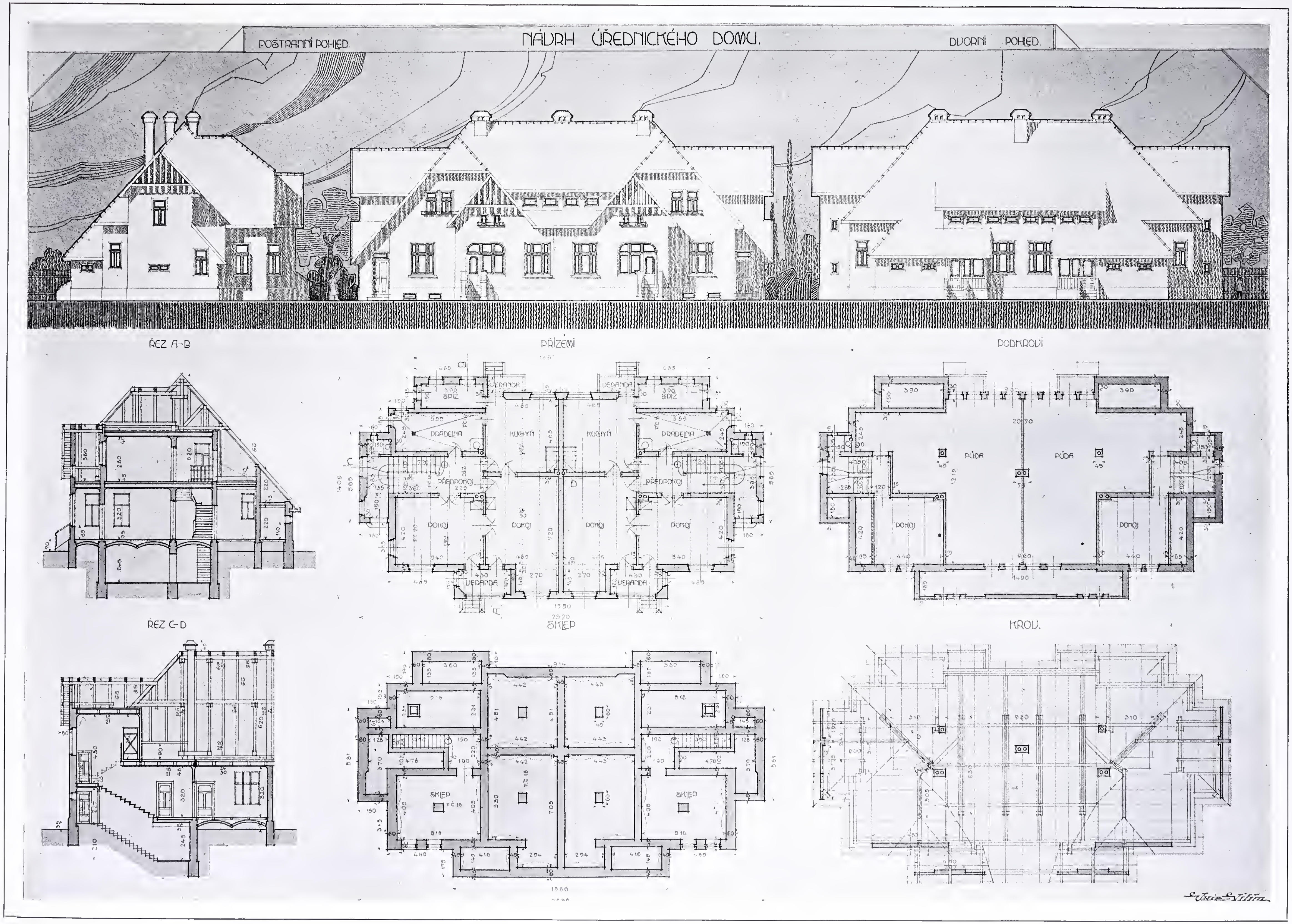
RAMPA OD MĚSTA.

DETAIL PILÍŘE

NOVÝ MOST PŘES LABE V ROUDNICI.

Architektonická úprava od arch. prof. J. Sandera.

OBYTNÝ DŮM PRO ÚŘEDNÍKY PŘI CUKROVARU V LIBÁNI.

Arch. prof. Jan Šula.

KAPLE SV. PROKOPA.

NÁVRH KAPLE SV. PROKOPA V PECI NA CHODSKU.

Arch. L. Skřivánek.

PRŮČELÍ NÁROŽNÍHO DOMU PANA V. HLAVÁČE NA STROSSMAYEROVĚ NÁMĚSTÍ V PRAZE-VII.
Arch. prof. R. Klenka z Vlastimilu.

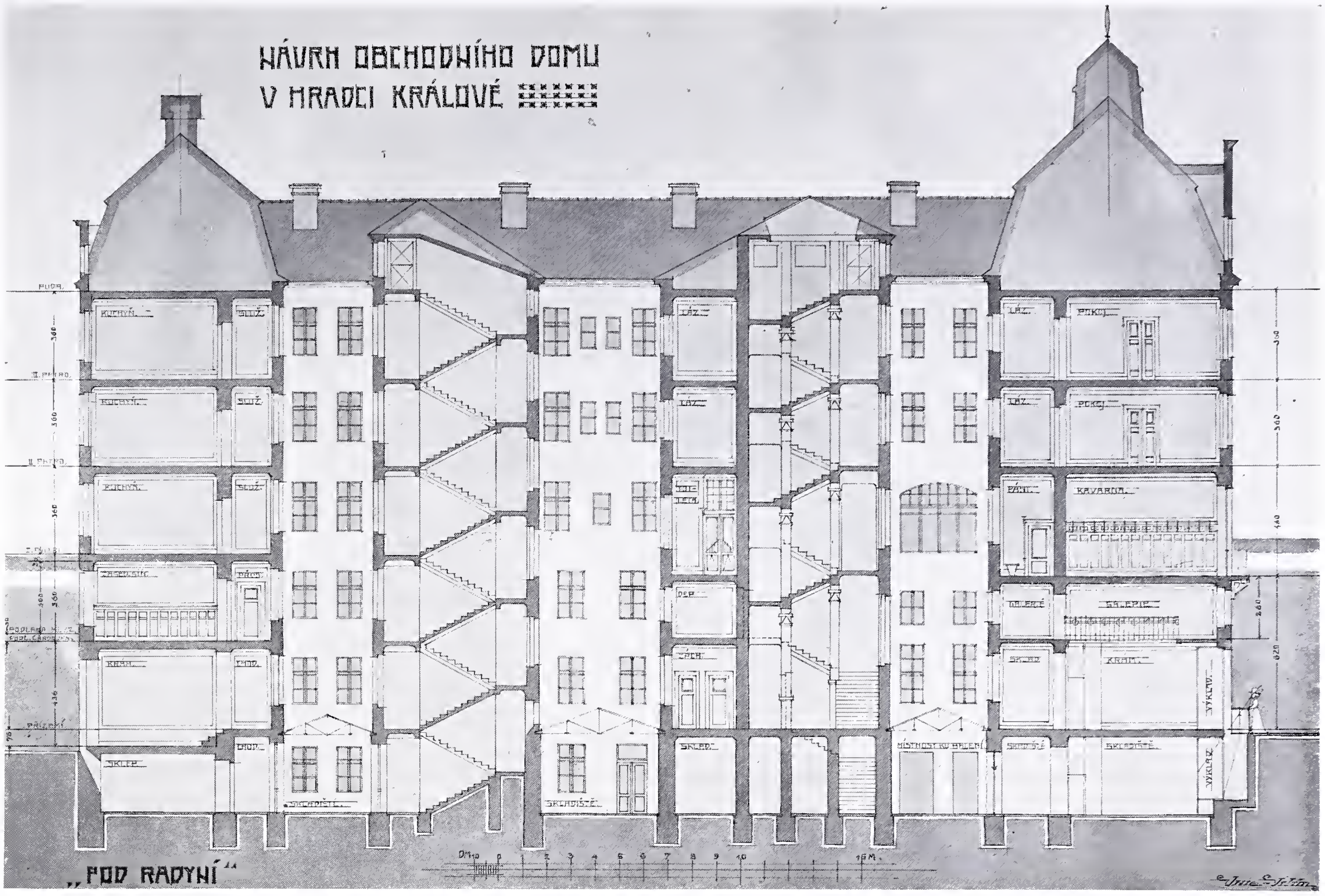

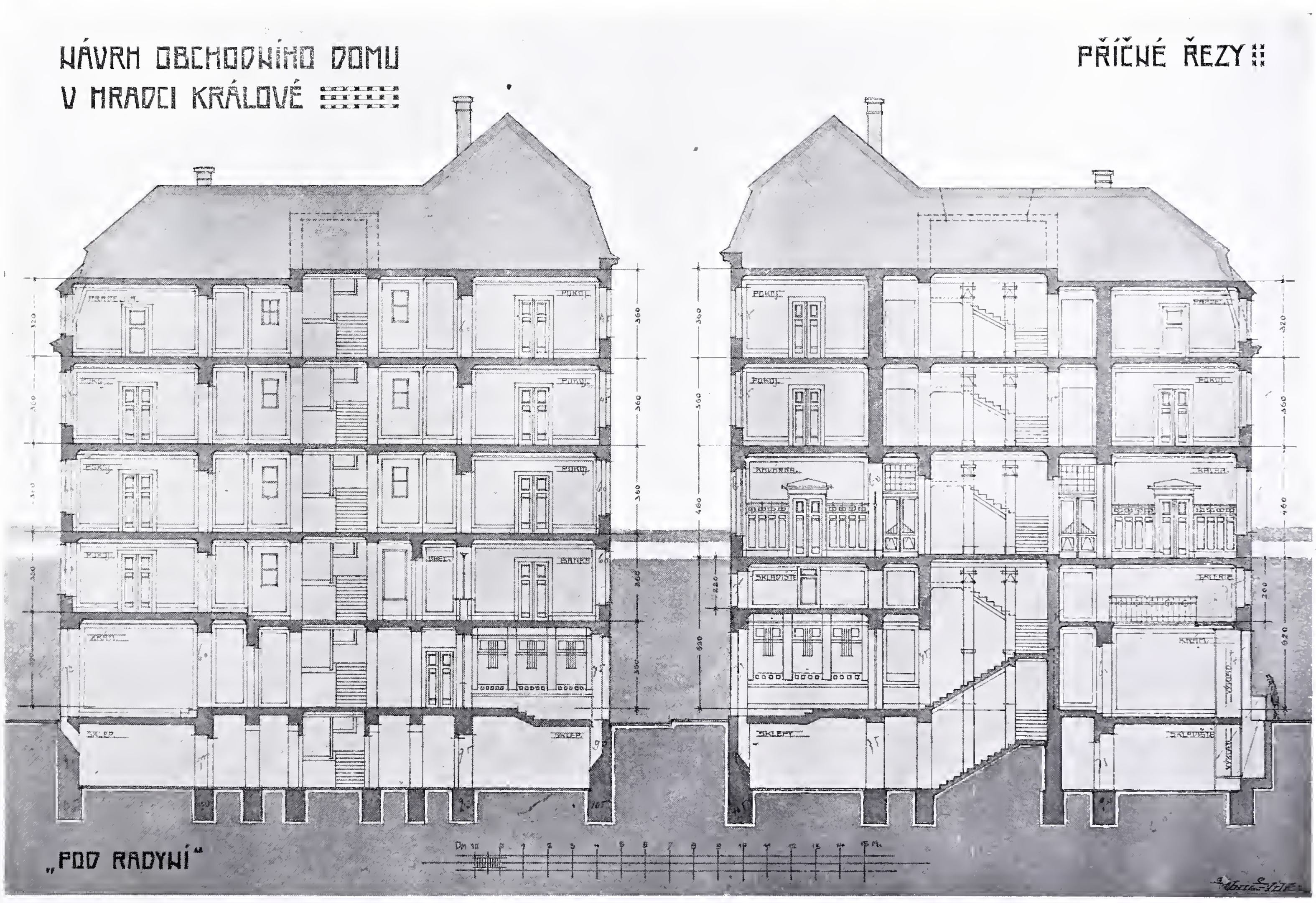
Arch. prof. Viktorin Šulc v Plzni. — I. cena.

Arch. prof. Viktorin Šulc v Plzni. — I. cena.

Arch. prof. Viktorin Šule v Plzni. — I. cena.